

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GAZETECİLİK BİLİM DALI**

**SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON ÜZERİNE
MEDYANIN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ:
KONYA'DAKİ GÖÇMENLER ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

**HAZIRLAYAN
AYŞE ARSAL GÖLCÜ**

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. ŞÜKRÜ BALCI**

KONYA- 2023

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Özellikle son yıllarda yoğunlaşarak kitlesel boyutlara ulaşan göç olaylarının kültür ekseninde de değişimlere sebep olduğu ve yeni bir sosyal düzeni gerekli kıldığı, kültürlerarası duyarlılığın öneminin gittikçe arttığı bilinmektedir. Medya araçları ise insanların duyarlılıklarının artması ve göçmenler ve farklı kültürlerle birarada yaşamayı, oluşan çokkültürlü toplum yapılarını daha anlaşılır kılan ve ilişkilerin daha dengeli şekilde ilerlemesine yardım eden en önemli araçlardandır. Bu bağlamda çalışmada Konya’da yaşayan göçmen bireylerin sosyokültürel adaptasyon süreçlerinde medyanın rolü ve etkinliğini değerlendirmek üzere bir araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında sabrı ve özverisi ile desteğinin esirgemeyen, akademik birikimini her daim paylaşarak hem çalışmama hem de görüşüme değer katan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Şükrü Balcı’ya çok teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde fikirleri paylaşan ve yaşadığım süreci hoşgörüyü karşılayan Prof. Dr. Süleyman Hakan Yılmaz ve Prof. Dr. Vesile Çakır’a ayrıca çok teşekkür ederim. Yine bu zorlu süreçte tüm bilgisi ve desteğini sürekli yanımda hissettiğim Hamide Sarıtaş’a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez yazım sürecinde göstermiş olduğu hoşgörü ve desteği ile her zaman yanımda olan sevgili eşim Doç. Dr. Abdulkadir Gölcü’ye çok teşekkür ederim. Hayatıma anlam katan, anlayışları ve sevgileriyle beni asla yalnız bırakmayan çocuklarım İbrahim Erdem, Elif Betül ve Furkan Eren’e de çok teşekkür ederim. Uzakta olsalar da desteklerini sürekli hissettiren annem ve kardeşime de teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma YÖK 100/2000 Doktora Burs Programı Kapsamında “İletişim Çalışmaları” başlığı altında desteklenmiştir.

Çalışma ayrıca TÜBİTAK BİDEB 2211- A Yurt İçi Doktora Bursu kapsamında desteklenmiştir. Teşekkür ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı : Ayşe ARSAL GÖLCÜ

Numarası : 174122001002

Ana Bilim / Bilim Dalı: Gazetecilik / Gazetecilik

Programı : Doktora ■

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şükrü BALCI

Tezin Adı : SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON ÜZERİNE
MEDYANIN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ: KONYA'DAKİ
GÖÇMENLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Toplumun yapı taşlarından olan kültür, uluslararası göç eğilimlerinin arttığı bu dönemde bireylerin ve toplumların sosyal müzakerelerini, bakış açılarını ve yaşayış şekilleri gibi temellerde değişimi kolaylaştırmakta ya da zorlaştırmaktadır. Bir süreç olarak karşımıza çıkan bu durum sosyokültürel adaptasyon çerçevesinde incelendiğinde ev sahibi ile olan ilişkileri de kapsamaktadır. Bu ilişkiler öncelikle bireysel boyutta ilerliyor gibi görünse de ulaşılabilirliği ve zaman-mekan bağlamından uzaklığı sebebiyle en önemli bilgi kaynağını oluşturan medya araçlarının etkisine açıktır. Buradan hareketle araştırma, göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon süreçleri üzerinde medya araçlarının etkisini ölçmek ve değerlendirmek üzere Konya ölçeğinde veriler toplayarak değerlendirmeler yapmaktadır.

Çalışma teorik bölümünde öncelikle göç ile ilgili teoriler ve kavramlar, adaptasyon süreçleri değerlendirilmekte sonrasında ise sosyokültürel adaptasyon ve medya arasındaki ilişki işlevler ve uygulanan politikalar bağlamında literatürdeki kaynaklardan da yararlanılarak ele alınmıştır. Uygulama bölümünde ise Türkiye'de yoğun göç alan ilk on il arasında yer alan Konya'da yaşayan düzensiz göçmen ve sığınmacı statüsündeki 419 kişinin katılımıyla yapılan anket uygulaması ile sosyokültürel adaptasyon düzeyleri, medya kullanım alışkanlıkları ve sosyokültürel adaptasyon sürecinde medyanın etkilerini ölçmek üzere yapılan analizler ve değerlendirmeler yer almaktadır.

Çalışmanın ulaşılmış olduğu sonuçlara bakıldığında; öncelikle Konya'daki göçmenlerin orta düzeyin üzerinde bir sosyokültürel adaptasyon geliştirildiği görülürken hem Türk hem de etnik medya araçlarını kullandıkları elde edilen verilerdendir. Yapılan analizler sosyokültürel adaptasyon düzeylerinin Türk medyası kullanımından pozitif yönlü etkilendiğini gösterirken etnik medya kullanımının ise negatif yönlü bir etkiye maruz kaldığını göstermektedir. Bunun yanında Türkiye'de kalma süresi ve Türkçe dil yeterliliği gibi değişkenlerin de medya kullanımı ve sosyokültürel adaptasyon üzerinde etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyokültürel Adaptasyon, Medyanın İşlevi ve Etkileri

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı : Ayşe ARSAL GÖLCÜ

Numarası : 174122001002

Ana Bilim / Bilim Dalı: Gazetecilik / Gazetecilik

Programı : Doktora ■

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şükrü BALCI

Tezin Adı : THE ROLE AND EFFECTİVENESS OF MEDİA
ON SOCIOCULTURAL ADAPTATION: A STUDY ON
MIGRANTS IN KONYA

ABSTRACT

Culture, which is one of the building blocks of society, facilitates or makes it difficult for individuals and societies to change in terms of social negotiations, perspectives and lifestyles in this period of increasing international migration tendencies. When this situation, which appears as a process, is examined within the framework of sociocultural adaptation, it also includes the relations with the host. Although these relations seem to progress primarily at the individual level, they are open to the influence of media tools, which constitute the most important source of information, due to their accessibility and distance from the time-space context. From this point of view, the research makes evaluations by collecting data at the Konya scale in order to measure and evaluate the impact of media tools on the sociocultural adaptation processes of immigrants.

In the theoretical part of the study, firstly, the theories and concepts related to migration, adaptation processes are evaluated, and then the relationship between sociocultural adaptation and media is discussed in the context of functions and applied policies, using the sources in the literature. In the application part, analyzes and evaluations made to measure the sociocultural adaptation levels, media usage habits and the effects of the media in the sociocultural adaptation process with the participation of 419 people living in Konya, which is among the top ten cities that receive heavy immigration in Turkey. is located.

Considering the results of the study; First of all, it is seen that the immigrants in Konya have developed a socio-cultural adaptation above the medium level, and it is from the data obtained that they use both Turkish and ethnic media tools. The analyzes show that the sociocultural adaptation levels are positively affected by the use of Turkish media, while the use of ethnic media is exposed to a negative effect. In addition, variables such as the length of stay in Turkey and Turkish language proficiency have also been found to have an effect on media use and sociocultural adaptation.

Keywords: Migration, Sociocultural Adaptation, Function and Effects of Media

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GRAFİK LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON

1.1.Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve.....	5
1.1.1. Göç Kavramı.....	5
1.1.2. Dünden Bugüne Türkiye ve Göç	11
1.2.Göç Türleri.....	21
1.3.Göç Teorileri.....	23
1.3.1. Ravenstein'in Göç Kanunları	23
1.3.2 İtme Çekme Teorisi	24
1.3.3. Merkez Çevre Kuramı	26
1.3.4. Göçmen İlişkileri Ağı (Network) Teorisi	28
1.3.5. Kesişen Fırsatlar Teorisi	28
1.3.6. Göç Sistemleri Teorisi	29
1.4. Göç: Temel Kavramlar ve Yasal Tanımlar	30
1.4.1. Göçmen.....	30
1.4.2. İltica	31
1.4.3. Mülteci.....	31
1.4.4. Sığınmacı	33
1.4.5. Geçici ve İkincil Koruma.....	35
1.5. Adaptasyon (Uyum).....	36
1.5.1. Adaptasyon ve Göç İlişkisi	36
1.5.2. Sosyokültürel Adaptasyon	42

1.5.3. Sosyokültürel Adaptasyonu Etkileyen Faktörler	49
1.5.3.1. Kültürel Tutumlar	50
1.5.3.2. Kültürel Kimlik.....	50
1.5.3.3. Kültürleşme.....	53
1.5.3.4. Kültürleşme Stratejileri.....	56
1.5.3.4.1. Bütünleşme.....	56
1.5.3.4.2. Asimilasyon.....	57
1.5.3.4.3. Ayrışma	57
1.5.3.4.4. Marjinalleşme.....	58
1.5.3.5. Psikolojik Uyum	58
1.5.3.6. Bireysel Farklılıklar	59

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYA KULLANIMI ve SOSYOKÜLTÜREL ADAPTASYON

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Medya ve Sosyokültürel Adaptasyon	64
2.1.1. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Önemi	65
2.1.2. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Avantajları	68
2.1.3. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Dezavantajları.....	69
2.1.4. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Kullanım Biçimleri.....	71
2.1.4.1. Ev Sahibi Medya Kullanımı	73
2.1.4.2. Etnik Medya Kullanımı	74
2.2. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın İşlevleri	77
2.2.1. Toplumsallaştırma	78
2.2.2. Kültürel Katılım.....	79
2.2.3. Kültürel Farkındalık.....	80
2.2.4. Bilgilenme.....	82
2.2.5. Çokkültürlülük.....	83
2.2.6. Eğlence.....	84
2.3. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Etkileri	84
2.3.1. Geleneksel Medyanın Etkileri	85
2.3.2. Yeni Medyanın Etkileri	86
2.4. Sosyokültürel Adaptasyona İlişkin Medya Politikaları	89

2.4.1. Uluslararası Medya Politikaları ve Etkinlikler	90
2.4.2. Ulusal Medya Politikaları ve Etkinlikler	95
2.5. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Etkileriyle İlgili Araştırmaların Panoraması.....	99
2.5.1. Uluslararası Araştırmalar	99
2.5.2. Türkiye'deki Araştırmalar	108

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON ÜZERİNE MEDYANIN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ: KONYA'DAKİ GÖÇMENLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. Metodoloji.....	113
3.1.1. Araştırmanın Problemi.....	113
3.1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	113
3.1.3. Araştırmanın Modeli.....	116
3.1.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	119
3.1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	120
3.1.6. Araştırmanın Etik Sorumluluğu.....	120
3.1.7. Araştırmanın Hipotezleri	121
3.1.8. Veri Toplama Araçları	121
3.1.8.1. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği	121
3.1.8.2. Türkçe Dil Yeterliliği Ölçeği.....	127
3.1.8.3. Medya Kullanım Amaçları Ölçeği.....	128
3.1.9. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler	131
3.1.9.1. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	132
3.1.9.2. Bağımsız Örneklem T Testi.....	132
3.1.9.3. Korelasyon Analizi	133
3.1.9.4. Tek Yönlü Varyans Analizi	134
3.1.9.4. Açıklayıcı Faktör Analizi.....	134
3.1.10. Ölçeklerin Güvenilirliği.....	135
3.2. Bulgular ve Yorum	136
3.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	136
3.2.2. Katılımcıların Türkçe Dil Yeterliliği Düzeylerine İlişkin Bulgular	139
3.2.3. Katılımcıların Türk ve Etnik Medya Kullanımına İlişkin Analizler.....	141

3.2.4. Katılımcıların Medya Kullanım Amaçlarına Yönelik Analizler	147
3.2.5. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyleri	149
3.2.6. Etki Analizleri	153
3.2.7. Sosyokültürel Adaptasyona Etki ve Aracılık Eden Değişkenlerin Analizi	158
3.2.8. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi	161
SONUÇ	164
KAYNAKÇA	172
EKLER	185
EK-1. Anket	185

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye’de Yakalanan Yasa Dışı Göçmen Sayıları.....	15
Tablo 2. Dünyada En Çok Mülteciye Ev Sahipliği Yapan Ülkeler	15
Tablo 3. Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayıları.....	16
Tablo 4. Dünya Üzerinde Ülkelere Göre Mülteci Olarak Yer Değiştirmek Zorunda Kalanlar Ve En Çok Sığınma Başvurusu Yapılan Ülkeler	18
Tablo 5. Kültürlerarası Duyarlılığın Gelişimi	44
Tablo 6. Örneklem Büyüklükleri	119
Tablo 7. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeğine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları ..	123
Tablo 8. Türkçe Yeterliliği Ölçeğine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	127
Tablo 9. Medya Kullanım Amaçları Ölçeğine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	129
Tablo 10. Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları	135
Tablo 11. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	136
Tablo 12. Katılımcıların Yaşına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	136
Tablo 13. Katılımcıların Dinlere Göre Dağılımı	137
Tablo 14. Katılımcıların Kaç Yıldır Türkiye’de Yaşadıklarına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	137
Tablo 15. Katılımcıların Hangi Ülke Vatandaşı Olduğuna İlişkin Yüzdeler Dağılım	137
Tablo 16. Katılımcıların Türkçe Dil Yeterliliklerine İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi.....	139
Tablo 17. Katılımcıların Türkçe Yeterlilik Düzeylerinin Toplam Puanına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	140
Tablo 18. Türkçe Dil Yeterliliği ve Cinsiyete Yönelik T Testi Sonuçları.....	140
Tablo 19. Türkçe Dil Yeterliliği ve Türkiye’de Kalma Süresi Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları	140
Tablo 20. Türkçe Dil Yeterliliği ve Medya Araçları Kullanımı Üzerine Korelasyon Analizi Sonuçları	141

Tablo 21. Katılımcıların Türk Medyası Kullanımlarının Betimleyici İstatistik Analizi	142
Tablo 22. Katılımcıların Kullandıkları Türk Medya Araçları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları	142
Tablo 23. Katılımcıların Kullandıkları Türk Medya Araçları ve Türkiye’de Kalma Süreleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	143
Tablo 24. Katılımcıların Etnik Medya Kullanımlarının Betimleyici İstatistik Analizi	143
Tablo 25. Katılımcıların Kullandıkları Etnik Medya Araçları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları	144
Tablo 26. Katılımcıların Kullandıkları Etnik Medya Araçları ve Türkiye’de Kalma Süreleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	145
Tablo 27. Katılımcıların Kullandıkları Medyalar Arası Kullanım Farklılıklarının T Testi Bulguları	145
Tablo 28. Katılımcıların Kullandığı Sosyal Medya Uygulamalarının Yüzdelerle Dağılımı	146
Tablo 29. Katılımcıların Medya Kullanım Amaçlarının Betimleyici İstatistik Analizi	147
Tablo 30. Katılımcıların Medya Kullanımlarının Toplam Değerinin Betimleyici İstatistik Analizi	148
Tablo 31. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	148
Tablo 32. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	149
Tablo 33. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeylerinin Toplam Puanına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	150
Tablo 34. Aritmetik Ortalama Değerlendirme Aralığı	150
Tablo 35. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyine İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi	151
Tablo 36. Cinsiyete göre Sosyokültürel Adaptasyon Düzeylerine İlişkin T Testi Bulguları	151

Tablo 37. Kullanılan Sosyal Medya ve Sosyokültürel Adaptasyona Yönelik ANOVA Analizi Sonuçları	152
Tablo 38. Sosyokültürel Adaptasyon ve Medya Araçları Kullanımı Üzerine Korelasyon Analizi Sonuçları	152
Tablo 39. Türkiye’de Kalma Süresi ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Korelasyon Analizi Sonuçları	153
Tablo 40. Medya Kullanımının Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	153
Tablo 41. Medya Kullanımının Türkçe Dil Yeterliliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi.....	154
Tablo 42. Medya Kullanımının Sosyokültürel Adaptasyon Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi.....	154
Tablo 43. Türk Medya Kullanımının Sosyokültürel Adaptasyon Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi	155
Tablo 44. Sosyokültürel Adaptasyonun Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi	156
Tablo 45. Sosyokültürel Adaptasyonun Türkçe Dil Yeterliliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi	156
Tablo 46. Türkçe Dil Yeterliliğinin Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi	157
Tablo 47. Türkiye’de Kalma Süresi ve Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları	158
Tablo 48. Türkçe Dil Yeterliliğinin Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları	160
Tablo 49. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi.	161

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Entegrasyon Stratejisinin Boyutları.....	39
Şekil 2. Göçmen Gruplarda ve Ev Sahibi Toplumda Kültürlerarası Strateji Çeşitleri	55
Şekil 3. Medya Kullanımının Sosyokültürel Adaptasyon Üzerine Etkisi	118
Şekil 4. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği DFA Analizi	126
Şekil 5. Türkçe Dil Yeterliliği DFA Analizi	128
Şekil 6. Medya Kullanımı DFA Analizi	131
Şekil 7. Türkiye’de Kalma Süresi ve Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi İlişkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolü	158
Şekil 8. Türkçe Dil Yeterliliği ve Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi İlişkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolü	159
Şekil 9. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi	161

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. 1980-2022 Yılları Arasında Ülkesinden Ayrılan/Ayrılmak Zorunda Kalan Kişi Sayıları 17

GİRİŞ

İnsanoğlu dünya üzerinde varolduğu ilk günden bu yana temel ihtiyaçları çerçevesinde yaşam kalitesini yükseltebilmek için yıllarca göç eylemini gerçekleştirmiştir. Toprağı işlemeye başlayıp, yerleşik düzene geçmiş olması bireyleri bir yerde ebedi kalacaklarının garantisi olmazken değişen ve dönüşen dünya düzeni göç konusunda da bakış açısını oldukça kapsamlı hale getirmiştir. Öyle ki insanlık tarihinin çeşitli noktalarında, bu tür yer değiştirmeler dünyanın sosyal ve demografik haritasını kelimenin tam anlamıyla yeniden çizmiş ve çizmeye de devam etmektedir. Tarihsel perspektifte değerlendirildiğinde geçmişi insanlık tarihiyle aynı olan göç olgusu zamana göre değişiklikler göstermektedir. 16. yüzyıldan önce de insan hayatının ayrılmaz bir parçası olan göç hareketlerinin (gönüllü/zorunlu) 16.yüzyıldan itibaren Avrupa'nın dünya siyaset ve ekonomi alanlarında yükselmesine, sömürgeciliği başlatmasına, Avrupa'da görülen ulus-devlet modelinin yayılmasına ve ardından da emperyalist politikaların çıkmasına paralel olarak yoğunlaştığı ve yeni özellikler kazandığı söylenebilir (Çelebi, 2011, s. 13).

Aşağıda detaylı tanımlamaları mevcut olan göç kavramı en temelde bireylerin ya da toplulukların istemli ya da istemsiz şekilde yer değiştirmesi olarak ele alınmaktadır. Ancak içinde insan faktörünün yer aldığı bu hareketi sadece bir yer değiştirme olarak ele almak elbette kavramın anlaşılması konusunda yetersizliğe sebep olacaktır. Çünkü göç nedenleri ve sonuçları bakımından göç eden ve göç edilen yer üzerinde dolaylı ya da doğrudan birçok etkiye sebep olmaktadır. Dolayısıyla gerek göç kavramına ilişkin oluşturulan bu kavramsal çerçeve, gerekse i ve dış göç hareketleri olarak yapılan genel sınıflandırma yöntemi göz önüne alındığında; göçün nedenleri, göçün sosyal alanlardaki bütünsel etkileri, göç edenlerin günlük davranış, tutum ve yaklaşımları, göç edilmiş olan yerdeki yerleşik kitlenin göçmenlere yönelik davranışları ve tepkileri vb. konularda yaşanan her süreç, göçmenlere ilişkin aidiyet ve uyum sürecindeki tüm bireyleri kapsamaktadır (Sözer, 2019).

Göç olgusu, başlanılan yerle varılan yere uyum ve entegrasyon evrelerini de kapsayan ve bu şekilde tamamlanan süreçlerin bütünüdür. Bütün göç süreçlerinde göç

eden bireyin göçe ilişkin bir dizi davranışı yatmaktadır. Şayet bu süreçte oluşan göçmen davranışları ve onların oluşmasına neden olan süreçler uyum içerisinde yaşanmadığında göç eyleminin işlevselliğinden tam olarak bahsetmek yerinde olmayacaktır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 67). Uluslararası düzeyde gerçekleşen göç; farklı kültürlere mensup olan bireylerin, sosyal grupların, sivil örgütlerin ve o toplumun parçası olan bireylerin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel anlamda ve çeşitli alanlarda oldukça hızlı ve yoğun bir etkileşim sürecine girmelerini ve temas kurmalarına sebep olmaktadır. Dolayısıyla uluslararası göç hareketlerinin oluşmasını sağladığı mülti-kültürel ortamlarda bireylerarası kurulan iletişimin sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde yürütülebilmesi, kültürel yapıya uyumun sağlanması, etkin ve verimli bir işbirliği sürecinin oluşturulması ve çatışma, sorun ve çözümsüzlüklerin önlenmesi bir zaruret olmaktadır (Aksoy, 2012, s. 298). Bu bağlamda Adıgüzel için göç sadece fiziksel olarak gerçekleşen bir yer değiştirme değil; aksine hukuki, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlara da sahip olan oldukça kompleks ve karmaşık bir süreçtir. Zira göçün kendisi, bir toplumsal yapıdan bir başka toplumsal yapıya ve coğrafyaya, bir ülkeden bir başka ülkeye doğru gerçekleşen bir süreçtir. Bu bağlamda göç, coğrafi olarak gerçekleşen mekan değiştirme sürecinin sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir (Adıgüzel, 2020).

Göç olgusuyla ilgili son yıllarda oluşan literatür ele alındığında göç artık “kriz, ekonomik harcama, suç oranında artış, yabancılar sorunu vb.” negatif yönlü etiketlere veya sadece ve sadece sivil toplum örgütlerinin, akademisyenlerin ya da hükümetlerin “baş etmesi gereken yıkıcı bir kavram ya da olgu” olarak ele alınmamaktadır. Bu durumun aksine, entegrasyon ya da aidiyet kavramlarıyla birlikte göç olgusu “kültürel katma değer ve fırsatlar yaratması, kamu düzeninin güçlendirmesi, toplumsal zenginlik, yeni bir toplumsallaşma süreci vb.” kavramlarla birlikte ele alınmakta ve tartışılmaktadır (Sözer, 2019, s. 424). Başka bir bakış açısıyla göç araştırmaları sadece disiplinlere göre değil, coğrafyaya göre de değişen özellikler göstermektedir. Göç araştırmacıları hemen her ülkede farklı tarihsel, kültürel ve toplumsal nedenlerle, farklı konulara yoğunlaşmışlardır. Dolayısıyla göç araştırmaları “zamanın ruhu” kadar “yerin ruhuna” da bağlıdır (Erder, 2021).

Son yıllarda dünya üzerinde siyasi ve ekonomik sebeplerle milyonlarca insan göç etmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla uluslararası göç olgusunun son yüzyılda toplumları karşı karşıya bıraktığı en büyük sorun olarak farklılıklarla yaşama bilincinin reddi olduğu görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin geçmiş göç deneyimleri ve son dönemde maruz kalınan yoğun göç akınıyla mücadelesi hem ulusal hem uluslararası arenada devam etmektedir. Alınan karar ve imzalanan anlaşmalar ile göçmen entegrasyonu konusunda adımlar atılmaktadır. Ülkelerin attığı adımların yanında hem göçün kaynağı olan hem de göç edilen bölgede bulunan bireylerin iletişimi entegrasyon sürecinin en önemli yürütücüsü olarak karşımıza çıkmaktadır. Karşı karşıya gelen iki farklı kültür, dil ve din gibi olgular öncelikle bireylerarası iletişimi sonrasında da bireylerin içinde bulunduğu toplumsal yapıyı etkilemektedir. Bu bağlamda her iki taraf için de olumlu bir kültürleşme sürecinin başlayabilmesi iletişim olanaklarına ve bireylerin iletişim kurma becerilerine bağlıdır. Genel olarak yapılan araştırmalarda uyum süreçleri iki başlık altında değerlendirilmektedir. Psikolojik uyum ve sosyokültürel uyum birbiriyle ilişkilidir ancak kavramsal ve ampirik olarak farklıdır. İlki kişilik değişkenleri, yaşam değişiklikleri ve sosyal destek tarafından tahmin edilir; ikincisi, kültürel mesafe, kültürel kimlik, dil yeteneği ve kültürel bilgi ile tahmin edilir. (Ward & Kennedy, 1993).

Göçmenlerin sosyokültürel adaptasyonu ev sahibi toplumla karşılaşma ve iletişim sorunlarıyla başa çıkma becerisini kapsayan uzun ve karırlıklı bir süreci işaret etmektedir (Masgoret & Ward, 2006). Bu bağlamda bireylerin bu zorluklarla başa çıkabilme ve daha uygun yanıtlar verebilmeleri için çeşitli sosyal ve davranışsal beceriler edinmeleri gerekmektedir. Bu perspektifle temel olarak sözlü ve sözlü olmayan bileşenler sosyokültürel adaptasyonun ve yeterliliğin başarısını artırmaktadır (Ward & Kennedy, 1993).

Bu çalışmada amaçlanan yoğun olarak göç alan illerden olan Konya'da yaşayan göçmen halkın sosyokültürel adaptasyonunun ne düzeyde gerçekleştiğini ortaya koyarken, bu adaptasyon sırasında kullandıkları medya araçlarının sosyokültürel adaptasyon sürecini etkileme düzeylerini veriler ve analizler ışığında göstermektir. Bu çerçevede öncelikle birinci bölümde göç, Türkiye'nin göç geçmişi ve göçle ilgili

kavramlar ele alınacaktır. Sonrasında ise göç edilen yerdeki toplum ve göç edenler arasında ortaya çıkabilecek kültürleşme süreçleri değerlendirilerek adaptasyon ve sosyokültürel adaptasyon konusu ele alınacaktır. İkinci bölümde ise sosyokültürel adaptasyonun önemli yordayıcılarından olan medya araçları ile arasındaki ilişki değerlendirilerek çalışmanın çerçevesi çizilecektir. Çünkü insan ve kültür iletişim unsurları olmadan birlikteliğini ve gelişimini sürdüremediğinden toplumsal varoluş içinde farklı kültürlerin bir arada yaşama bilincini geliştirecek ana konulardan biri iletişim ve spesifik olarak da medya araçlarıdır. Bununla birlikte, tek başına kullanımlar ve doyumlar teorisi, kültürler arası uyum bağlamında ev sahibi kitle iletişim araçlarının etkilerini ve bu etkilerin bireysel özellikler ve ev sahibi çevre ile nasıl etkileşime girdiğini anlamak ve açıklamak için kapsamlı bir bakış açısı sunma konusunda sınırlı bir güce sahiptir (Quian, 2009). Geleneksel ve yeni medya araçlarının sosyokültürel adaptasyona etkisinin detaylı olarak değerlendirildiği çalışmada uluslararası alanda ve Türkiye’de konu ile ilgili literatür taramasının yapılmasıyla ikinci bölüm son bulmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise araştırmanın detayları, saha araştırması sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve ortaya konulan hipotezlerin doğruluğu tartışılacaktır. Bu çerçevede göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon düzeylerinin Türk medya araçları kullanımından hangi düzeyde etkilendiğini değerlendirmek ve aynı zamanda Türkiye’de kalma süreleri ve Türkçe dil yeterliliği gibi değişkenlerin bu sürece etkisi araştırmanın sonuç bölümünde elde edilen verilerin analizi ile değerlendirilerek yorumlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON

1.1.Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

1.1.1. Göç Kavramı

İnsanoğlu dünya üzerinde var olduğu günden bugüne kadar geçen süreçte insanoğlu birçok farklı sebepten dolayı dünya üzerinde mekânsal değişiklikler yapmak, yeni mekanlar aramak için çeşitli girişimler gerçekleştirmiştir. Fakat bu çaba ve girişimleri sadece mekansal değişimler olarak algılamak karmaşık bir yapıya sahip olan bu süreci yanlış ve eksik bir yorumlama girişimi olacağı gibi; bireylerin, grupların ya da toplulukların bu yer değişimi sonrasında ortaya çıkan çok geniş kapsamlı ve kompleks süreç ve sonuçları anlama noktasında da çeşitli eksikliklere sebep olacaktır. Geçmiş yüzyıllarda daha az sayıda insan ya da topluluk bir bölgeden başka bir bölgeye ya da coğrafyaya tamamen ya da uzun süreli yerleşme niyetiyle yola çıkarken; günümüz dünyasında gerçekleşen göçlerin milyonlarca kişiyi etkileyen bu süreç olarak görülmesi ve bu etkinin boyutlarının ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan çeşitli çalışmalarda elde edilen bulgular, zaman içinde göç olgusunun da çeşitli sebep ve sonuçlar ekseninde değişikliğe uğradığını ve hatta dönüştüğünü göstermektedir. Örneğin; Akıncı, Nergis ve Gedik'in (2015, s. 60-61) yaptığı çalışmada tarihin ilk dönemlerinde gerçekleşen göç hareketlerinin sebepleri arasında daha çok açlık, barınma ihtiyacı, savaş, açlık, kıtlık ve hatta bazen iklim koşullarında yaşanan değişimlerin etkili olduğu bulgulanmıştır. Aynı araştırmacı grubu göçün çok çeşitli unsurlardan kaynaklandığı günümüz dünyasında ilk tarihsel göçlerin nedenleri yerini; bugün siyasi, kültürel, dini, iktisadi, çevresel, eğitim, iş arayışı, kentleşme, endüstrileşme gibi birçok farklı gerekçeye bırakmıştır. Dolayısıyla göç olgusu yukarıda bahsedilen çeşitli nedenler ve sonuçlar ilişkisi ekseninde değerlendirilmesi gereken ve farklı bakış açılarıyla daha anlamlı hale gelebilecek bir potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır. Bu çerçevede konuya giriş mahiyetinde genel-geçer bir tanımlama yapmak için; ekonomik, kültürel, siyasi ve toplumsal gerekçelerle bireylerin, grupların ya da toplulukların bir ülkeden ya da bölgeden başka bir ülkeye

ya da bölgeye, bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına gitmesi veya taşınması sürecine göç etmek ya da göç denmektedir (TDK).

Bu sözlük tanımı olgunun genel bir çerçevesinin çizilmesi sağlamakla birlikte, konuya ilişkin detayların, olgunun etkilediği ve etkilendiği süreçlerin ve faktörlerin anlaşılmasını sağlamakta yetersiz kalacaktır. Bu kapsamda literatürde çok geniş bir tanımlama skalasına sahip olması nedeniyle, olgunun kavramsal çerçevesinin anlaşılması için bir dizi göç tanımına yer verilecektir. Öncelikle Türkiye alan yazınında göç konusunda önemli çalışmalar yapan Ekici ve Tuncel (2015, s. 14) tarafından yapılan tanımlamaya göç: *“İnsanların veya toplulukların özgül iradeleriyle gerçekleşen özgür bir tercih olabileceği gibi, kendi iradeleri dışındaki süreçlerin ve gelişmelerin bir sonucu gerçekleşen zoraki bir süreç olarak da ortaya çıkabilir”*. Başka bir ifadeyle aynı şehir içinde bir yerden diğerine bir hareket, bir şehirden kırsal alana veya başka bir yere kalıcı bir uzaklaşma veya farklı ülkeler arasında mülteci hareketleri olarak çeşitli şekillerde tanımlanabilecek olan göç kavramı, eş zamanlı olarak gönüllü ya da istem dışı gerçekleşen bir hareketlilik de olabilir (Sakız, 2015, s. 153). Bu bağlamda göç; insanın dünya üzerindeki varoluş hikayesiyle birlikte ortaya çıkan, tarihin neredeyse her evresinde savaş, kuraklık, çatışma, barınma, beslenme, daha iyi bir yaşam standardına erişme arzusu vb. gibi çeşitli faktörlerle varlığını, önemini ve tabii ki etkisi, her dönemde bireylerin, grupların ve toplumların gündemlerinde hissettirebilmiş ve sürdürmüştür (Çağlar, 2018, s. 28). Bu kısa tanım literatüründen hareketle bugün küresel, bölgesel ya da yerel düzeyde gerçekleşen çeşitli dinamiklerin de etkisiyle gerçekleşen göç akınları, insanlığın hayatta kalma ve daha iyi yaşama erişme mücadelesinde hep varolmuş ve varılmaya devam edecek alternatif bir arayış, bir girişim olarak da değerlendirilebilir.

Bu genel değerlendirmeyi detaylandırma adına göç, insanlık tarihinde çok farklı boyutlarda ve şekillerde gerçekleşen; bireysel, grupsal ya da yerel dinamiklerin tetiklediği bir süreç olabileceği gibi; kitlesel ve küresel bir akın ya da dalga şekline dönüşebilecek bir potansiyeli de bünyesinde barındırmaktadır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere etki, etkilenen ve ortaya çıkanlar bağlamında farklı bakış açılarına gerek duyulan göç olgusu ve kavramı tanımlanacak ise; yer, coğrafya, mesafe, zaman, kalıcılık ve yönetilebilirlik gibi çeşitli boyutlar da muhakkak dikkate alınmalıdır (İnan,

2016, s. 14). Bu aynı zamanda göçün çok boyutlu ve karmaşık yapısına dikkat çekerken kavramın disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınmasını da yararlı ve gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda İnan'a (2016) göre göç: *“Farklı bilimsel disiplinlerin ilgi alanına giren; sosyal, ekonomik, politik, ekolojik, toplumsal ya da bireysel nedenlerden kaynaklanan, hem zaman hem mekân hem de amaç açısından irdelenmesi gereken kapsamlı bir değişim sürecidir. Bu süreç, toplumsal yapıda farklı sonuçlara sebep olması bakımından temelde sosyolojik bir olgudur”*. Bu tanımlamalar eksininde göç olgusundaki temel ortak unsur olarak kabul edilen bölge ya da yer değiştirme girişimleri ve hareketleri göç eden ve göç edilen toplumların ve bölgelerin demografik, sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yapısını etkilemekte ve değişime zorlamaktadır. Dolayısıyla göç hareketinin başlamasıyla birlikte oldukça uzun soluklu ve geniş kapsamlı bir toplumsal dinamizmin de startının verildiğini söylemek mümkündür.

Bir toplumsal grup ya da ülke için göç sadece kültürel, toplumsal, ekonomik, siyasal, yönetsel ve hukuki boyutlardan ya da konulardan ibaret değildir. Aynı zamanda göç; kişileri, grupları ya da toplumları hayat hakkı, can ve mal güvenliği ve en temel insani haklardan yoksun ya da mahrum bırakma gibi bütüncül olumsuzluklar barındıran ve ayrıca insani nitelikleri de olan bir süreç, olgudur (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 61-62). Sosyal bilimlerin tartışmalı kavramlarından olan göç, alandaki en önemli kuramcılarında birisi olan Everett Lee'ye (1966) göre göç: *“Genel olarak kalıcı ya da yarı kalıcı bir ikamet değişikliği olarak”* tanımlanmaktadır. Dolayısıyla göç hareketlerinin gerçekleştiği uzaklığına ya da göç eyleminin gönüllü yahut istem dışı ya da zorla gerçekleşme niteliğine bakılarak herhangi bir sınırlama getirilmesi söz konusu değildir. Ayrıca göç süreçleri çalışılırken, bu süreçleri dış göç ve iç göç olarak ayırmak ya da bu iki kavram arasında bir ayırım yapmak söz konusu değildir. Ne kadar kısa sürdüğü ya da ne kadar uzun olduğu, ne kadar kolay gerçekleştiği veya ne kadar zor olmuş olmasına bakılmaksızın; gerçekleşen her göç eylemi için bir başlangıcın olduğu, bir varış ya da destinasyonun hedeflendiği ve bu hedefe ulaşma sürecinde araya girebilecek bir dizi engelin bulunduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda her göç eyleminin çeşitli faktörler nedeniyle farklılık arz eden, kendine özgü bir kompozisyonu olduğunu dile getirmek yanlış olmayacaktır. Çünkü tarihsel süreçte

gerçekleşen küçük ya da büyük veya bireysel ya da kollektif bütün göç girişimlerinin ve hikayelerinin sebep sonuç eksenli bir olay örgüsüne sahip olarak gerçekleştiği bilinmektedir.

Görüldüğü üzere göç farklı disiplinler arası araştırmaların katkılarıyla zenginleşen bir kavramsal zemine ve literatüre sahip olurken aynı zamanda sebep sonuç çerçevesinde incelendiğinde oldukça kapsamlı bir kavramsal dinamizme de sahip olmuştur. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse göç kavramı zaman ve mekan bağlamında coğrafya alanındaki çalışmalara konu olurken, göç sonrası ortaya çıkan toplumsal yeniden yapılanma süreçleri bakımından sosyoloji, psikoloji ve antropoloji disiplinlerinin hedef tahtasındaki yerini alabilmektedir. Bu çerçevede Özcan (2016, s. 186) göçü: *“Sadece yerleşim yerinde yapılan değişikliğin çok ötesinde çok boyutlu bir olgu olarak ele almayı önermekte; göçün, coğrafi/idari birim ve yer değişikliği, göç edilen yerde geçirilen süre, bireylerin toplumsal ve kültürel etkileşim sisteminde ortaya çıkan benzerlikler ve farklılıklar, istemlilik, bireyin göç kararına sebep olan kriterler ve kıstaslar gibi çeşitli boyutları olan bir olgu olduğunu”* dile getirmektedir

Göç tanımlamalarının çeşitlenmesinde disiplinlerarası bakışın etkisi kendisini tanımlamaların merkezinde yer alan kavramsal zenginleşmeyle de ispatlamaktadır. Bu kapsamda Tümertekin ve Özgüç’e (2004, s. 236) göre: *“Göç, bir idari sınırı geçerek yerleşme yerini devamlı veya uzun süreli olarak değiştirme sürecini ifade eder. Bu değişim ve hareketlilik süreci kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırsaldan şehre ya da günümüzde olduğu gibi şehirden kırsala doğru herhangi bir ölçek ya da yönde gerçekleşebilir”*. Bu tanımlamalardan hareketle, yapılan birçok ulusal ve uluslararası çalışmada göç bir sosyal süreç olmanın yanı sıra, çok önemli bir coğrafi olgu ve değişim dinami olarak da ele alınmıştır. Fakat konunun disiplinlerarası boyutu, göçün sadece coğrafi bir yer değiştirme olduğunu söyleyen tanımları aşmaya ve göçün çok yönlü bireysel ve toplumsal boyutlara da sahip bir olguya dönüşmesine imkan tanımaktadır. *“Zira göç bir toplumdan ve coğrafyadan bir başka topluma ya da coğrafyaya doğru yapılmaktadır. Bu yönüyle göç, coğrafi olarak mekân değiştirme sürecinin X kültürel, siyasî, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren ya da değişime zorlayan nüfus hareketleri olarak ortaya çıkmaktadır”* (Bulut, 2021, s.

54). Göç; esasında sosyal bir hareketlilik olmasına rağmen, ekonomik yaşamdan kültüre, siyasal süreçlere ve toplumsal tasarıma kadar hayatın her yönünü bütüncül bir şekilde etkileyen temel değişim araçlarından birisi olmuştur. Dolayısıyla göç, özünde bir “yer değiştirme hareketi” olarak tanımlanmış olsa da toplumun sosyal, kültürel, politik, ekonomik yapısıyla yakından ve doğrudan ilişkili olup, bu yapıların tamamını derinden ve güçlü bir şekilde etkileyen bir sosyal olay olarak ortaya çıkmıştır (Sayın, Usanmaz, & Aslangiri, 2016, s. 2).

Boz'a göre (2016, s. 148) göç hareketleri; yaşandıkları bölgelerde ve coğrafyalarda, kısa ya da uzun vadede köklü değişikliklere, dönüşümlere neden olmaktadır. Son yüzyılda uluslararası düzeyde gerçekleşen göçlerin yoğun bir şekilde yaşanması, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler düzeyinde bir sorun hatta gerek etnik gerekse de sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan bir tehdit unsuruna dönüşebilmektedir. Buna ek olarak göçle oluşan kalabalık insan gruplarının yer değiştirmesi, toplumsal bazı dönüşümlere de sebep ve etken olabilmektedir. Ekici ve Tuncel'e (2015, s. 17) göre: *“Bir toplumsal yapıdaki demografik yapının değişmesini sağlayan göç hareketleri, yeni bir çevrenin ve ilişkiler ağının ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır. Ayrıca bireyselleşmenin ve kentlileşmenin arttığı toplumlarda göçle birlikte yeni bir tür toplumsallaşma biçimi olarak toplumsal cemaatler oluşmakta ve bu gruplar tarafından da tercih edilebilmektedir”*.

Göçün oluşmasına sebep olan faktörler; göçün gerçekleşme sürecini, göç edenlerin sosyo-kültürel yapılarını ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri de yoğun olarak etkilemiştir. Bu bağlamda ekonomik gerekçelerden kaynaklanan göçler, siyasi gerekçeli göçlerden çok farklı bir sürecin işleyişine ve oluşmasına neden olurken; farklı ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçların oluşmasına da sebep olabilmektedir (Ekici & Tuncel, 2015, s. 13). Dönemsel olarak değerlendirmeye alınan göç hareketlerinde öncelikli sebep olarak ekonomi görülse de daha kompleks nedenler bu süreci mecbur kılmaktadır. Başka bir ifadeyle yakın zamana kadar uluslararası göçle ilgili literatür büyük ölçüde işçi göçü, mülteci çalışmaları ve yasadışı göç gibi kilit alt disiplin alanlarına odaklanmıştır. Sirkeci'ye (2003, s. 9) göre bu bölünme, aynı anda farklı akış türlerini içerebilen göç süreçlerinin karmaşıklığını genellikle gizlemektedir. Örneğin,

bir sığınmacıyı ekonomik göçmenden ayırmak çoğu zaman kolay değildir ve bazen imkansızdır. Çünkü sığınmacı ve ekonomik göç genellikle birbiriyle ilişkilidir. Bu sebeple yapılan incelemelerde güvensizlik algısı ve siyasi farklılıklar göç kararlarının alınmasını ve şekillenmesine belirleyen en önemli faktör olarak dikkate alınmalıdır (Sirkeci & Cohen, 2015, s. 10). Öyle ki, uluslararası göçler nedeniyle yeni bir yere ya da bölgeye zorunlu olarak göç edenlerin çeşitli konularda farklı sorunlarla yüzleşmesi ve göç edilen yerin düzenine alışması açısından çok yönlü uyum ve entegrasyon sorunlarının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun yanında gerçekleşen uluslararası göçleri sınıflandırmak söz konusu olduğunda “yasal (düzenli) ya da yasal olmayan (düzensiz)” şeklinde iki ana gruba ayrılmaktadır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 63).

Son olarak yakın zamanda gerçekleşen göçler göz önüne alındığında göçün bir anlamda küreselleşmenin hem ürünü hem de üreticisi olduğu da söylenebilir. Bu çerçevede uluslararası göçler büyük ölçüde dünyadaki ticaretin, ulaşımın, etkileşimin ve iletişimin küreselleşmesinden kaynaklanmakta ancak bu hareketlerin önemli bir kısmı da ulus devletlerin politik, jeopolitik, ekonomik ve dış politikaya ilişkin oluşan çıkarları nedeniyle kendi ülkelerinden başlatılan göçleri desteklemelerinden kaynaklanmaktadır (Durugönül, 2010). Bu kapsamda Türkiye de bulunduğu coğrafi konum, tarihsel kökenleri itibariyle farklı devlet ve toplumlarla olan akrabalık bağları, İslam dininin vermiş olduğu kardeşlik hukuku ve ekonomik-politik gerekçeler nedeniyle göç edenler tarafından tercih edilen bir hedef ülke konumunda yer almaktadır. Bu durum nedeniyle hem Osmanlı İmparatorluğu döneminde hem de Cumhuriyet'in kurulması sonrasında göç eden grupların tercih ettiği bir ülke olmayı sürdürmüştür. Zengin bir kültürel mirasa ve toplumsal bir çeşitliliğe sahip olan Türkiye, tarihsel anlamda göç hareketlerinin ele alınması gereken ülkelerin başında gelmektedir.

1.1.2. Dünden Bugüne Türkiye ve Göç

Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü olarak tarihsel bir konuma ve misyona sahip olan Türkiye; Kuzey Afrika'dan, Ortadoğu'dan ve Kafkaslardan ve yakın Asya ülkelerinden Avrupa'ya göç etmek isteyen kişiler ve kitleler için vazgeçilmez bir hedef ve bir anlamda durak olup, aynı zamanda bu göçmenlerin yerleşmeyi de tercih ettiği de bir ülke konumuna gelmiştir (Deniz, 2014, s. 184). Başka bir deyişle kıtalar ve toplumlar arası geçiş noktası görevi gören Türkiye, sahip olduğu tarihsel ve kültürel mirasın da etkisiyle yakın tarihte yaşanan göç akınlarıyla birlikte hem geçiş hem varış noktası haline dönüşmüştür. Bu dönüşüm sürecinde kuşkusuz Avrupa ve batı merkezli uygulanan göçmen karşıtı politikaların da etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye gibi göç eden grupların ve bireylerin hedef tahtasında yer alan bir ülke için göç hareketlerinde yaşanacak çeşitliliği görmezden gelmek mümkün değildir. Bu bağlamda Türkiye'de yönelik göç hareketlerini üç grupta incelemek mümkündür: Bu gruplar sırasıyla göçe kaynaklık eden ülke, göçe transit geçit sağlayan ülke ve göç için hedef ülke olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda konu incelendiğinde öncelikle kaynak ülke olarak Türkiye'nin göç geçmişine bakılması gerekmektedir. Çok uzun ve kapsamlı bir imparatorluk geçmişine sahip Türkiye tarihi, göçler açısından da oldukça yoğun ve çeşitlilik arz eden tarihsel bir arka plana sahiptir. Bu çalışmanın sınırlandırılması gerekliliği ve konunun iletişim çalışmaları disiplini sınırlılığında tutulabilmesi için bu çalışma kapsamında Türkiye'ye yönelik yapılan göç akınlarının Cumhuriyet dönemi ile sınırlı tutulmasına karar verilmiştir.

Türkiye tarihinde göç hareketlerinin olmadığı bir dönemden bahsetmek neredeyse imkansızdır. Bu durum Cumhuriyet sonrası içinde geçerlidir. I. Dünya Savaşı'nın Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki yıkıcı etkisi beraberinde büyük göç dalgalarını da Anadolu coğrafyasına yönlendirmiştir. Bu kapsamda savaşın hemen sonrasında başlayan göçler ve akabinde 1920'li (Türkiye-Yunanistan, Türkiye-Bulgaristan; 1917 Rus Devrimi Sonrası Göçler) ve sonrasında 1930'lu (Neo-Nazi Soykırımı) yıllarda gerçekleşen büyük çapta nüfus mübadeleleri ve sürgünleri de beraberinde getirmiştir. Bu gelişmeler sonrasında 1940'lı yıllara kadar farklı

coğrafyalardan kaynaklanan bu tip göç akınlarını ve dalgalarını yönetmekle uğraşan Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte yeni bir göç politikasının da uygulama alanı olarak belirlenmiştir. Savaşın Avrupa kıtasında meydana getirdiği büyük yıkım ve tahribat, nüfus alanında da kendisini belirgin bir şekilde hissettirmiştir. Özellikle savaş sonrasında restorasyon çalışmalarına hız veren Avrupa ülkeleri insan gücü açısından oldukça zor bir durumu tecrübe etmiş ve oluşan işgücü ihtiyacını karşılamak için az gelişmiş ve az gelişmiş ülkelere kendi ülkelerine işçi göçü başlatmışlardır. Bu ülkelerin ilki olan Almanya 1954'ten 1970'lere kadar İspanya, Yunanistan, Türkiye ve Portekiz'den; Fransa ise Tunus, Fas, ve Cezayir 'den insan gücü ihtiyacını karşılamak için göçmen kabulü gerçekleştirmiştir (Deniz, 2014, s. 181).

Yaprak'a (2013, s. 862) göre: *“Özellikle İkinci Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında ülkelerinin yeniden inşasını, imarını ve kalkınmasını hedefleyen ülkeler, bu yapılanma için gereken işgücünü kendi insan kaynaklarından sağlayamayınca, diğer ülkelerle işgücü göçü anlaşması yapma yolunu tercih etmişlerdir. Almanya, Hollanda, Avusturya, Fransa, Belçika, gibi ülkeler bu amaçla ihtiyaç duydukları insan gücünü ve emeğini diğer ülkelere sağlamak için anlaşmalar yapmak zorunda kalmışlardır”*. Böylece işçi ve iş gücü ithal eden ülkeler savaşın yaralarını sarmak, ülkelerini yeniden imar etmek ve kalkınmak için bu girişimde bulunmuşlardır. Öte taraftan işgücüne kaynaklık eden ülkeler ise, hem ülkelerindeki işsizliği azaltmak, hem de döviz girdisi gibi ülkelere çeşitli ekonomik kazanımlar elde etmek amacıyla işgücü ya da göçmen ihracı politikasına yönelerek yurtdışına işgücü ve işçi göçü olarak adlandırılacak bir sürecin başlatmışlardır. 1950'lilerin başlangıcıyla birlikte farklı ülkelere işçi ve işgücü kabul etmeye başlayan Almanya, 1961'de Türkiye ile işgücü alımı amaçlı bir dizi anlaşma imzalamıştır. Türkiye'den Almanya'ya başlayan işçi göçü, 1964 yılında Hollanda, Avusturya, Belçika; 1965 yılında Fransa, 1967'de İsveç gibi Avrupa devletleriyle imzalanan anlaşmalar çerçevesinde devam etmiştir. Türkiye kaynaklı bu sınır ötesi göç hareketliliği 1968 yılında kıtalararası bir boyut kazanarak Avustralya kıtasına kadar uzanmıştır. Bu süreçte çeşitli dönemlerde Türkiye'den yola çıkarak söz konusu ülkelere çalışmak için yüz binlerce Türk işçi göç etmiştir (Deniz, 2014, s. 186). 1972 yılı sonuna gelindiğinde Türkiye'den yurtdışına giden işçi sayısı

655 bine ulaşmış, 1973 yılında ise bu sayının 775 bin kişiye ulaştığı belirlenmiştir. Konuya ilişkin T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2003 yılında paylaştığı verilere göre yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ve bunlar arasında çalışan ve çalışmayan nüfusa ilişkin verilere göre; yurtdışındaki Türk vatandaşlarının en fazla olduğu ülke Almanya olmuştur (Yıldırımoglu, 2005, s. 6-7). Avrupa'ya yönelik göçler işgücü ihtiyacının azalması sonrasında 1980'lerden itibaren Batı Avrupa ülkelerine olan işçi göçü yerini; alt yapı ve inşaat hizmetlerinin sağlanması için Suudi Arabistan, Libya ve Ürdün İslam ülkelerine doğru gerçekleşmeye başlamıştır. 1990'lara geldiğinde ise Türkiye'den gerçekleşen işgücü göçlerinin yönü, 1989'da dağılan Sovyetler Birliğinden ayrılan yeni cumhuriyetlere doğru yönelmiştir (Koçak & Terzi, 2012, s. 174). 2000'li yıllar sonrasında ise Türkiye kökenli şirketlerin yurtdışına açılmasıyla birlikte özellikle inşaat sektöründe yatırım yapılan ya da iş alınan ülkelere yönelik kısmı göçler yaşanmaya başlamıştır. Bu kapsamda Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tunus, Cezayir gibi ülkelere Türk işçilerin göç ettiği görülmektedir. Ayrıca Türkiye kaynaklı farklı ülkelere göçler çok farklı coğrafyalara yönelik olarak günümüzde de devam etmektedir. Ancak 1960'lı yıllarda başlayan ve yukarıda belirtildiği üzere yüksek sayılarda ve anlaşmalar çerçevesinde gerçekleşen büyük işgücü göçlerinden bahsetmek artık mümkün değildir.

Türkiye'nin göçe transit geçit sağlayan bir ülke konumu ele alındığında, özellikle coğrafi konumu nedeniyle yoğun bir göç akınına maruz kaldığını söylemek mümkündür. Avrupa'ya; Asya, Ortadoğu ve kısmen Afrika kaynaklı göç hareketleri için, Türkiye kaçınılmaz bir durak noktası konumuna yerleşmektedir. Ayrıca bu coğrafyalarda son 50 yılda yaşanan siyasi çalkantılar, ekonomik istikrarsızlıklar, savaşlar ve çeşitli sosyal olaylar; Avrupa ülkelerine yönelen ve artarak devam eden göçmen akını, Türkiye'nin de transit ülke konumunun tescillenmesine neden olmuştur. Bu bağlamda İçduygu'ya (2004, s. 27) göre : *“Türkiye'ye yönelen düzensiz göçün gerçekleşmesini etkileyen ve belirleyen dört ana unsur vardır. İlk olarak; Türkiye'ye komşu ülkelerdeki artan siyasi belirsizlikler ve çatışmalar bu ülke halklarının daha güvenli, sorunsuz, zulümden uzak ve iyi hayat şartlarının olduğu yerlere gitme arzusunu tetiklemiştir. İkinci olarak; Türkiye'nin Doğu-Batı ile Kuzey-Güney destinasyonları arasında bulunan coğrafi yapısı, gelişmiş Batı ve Kuzey ülkelerine*

geçiş yapmak isteyen transit göçmenler için Türkiye'yi çekici kılmaktadır. Üçüncüsü; Avrupa ülkelerine ulaşmayı hedefleyen göçmenler, Avrupa sınırlarında uygulanan sıkı kontroller ve artan göç kontrolleri nedeniyle, Türkiye'ye bezer özelliklerdeki Avrupa'nın çevresindeki başka ülkelere yönelmişlerdir. Dördüncü neden olarak, Türkiye'nin komşu ülkelere oranla vatandaşlarına ekonomik açıdan daha iyi şartlar sunması sebebiyle çalışmak isteyen göçmenler için de Türkiye çekici bir ülke konumuna yükselmiştir”.

Konumu itibariyle oldukça geniş sınır hattına sahip Türkiye komşu ülkelerde meydana gelen siyasi, ekonomik ve politik her sorun dolaylı olarak Türkiye'yi etkilerken geniş kara ve deniz sınırı hem göçmenler hem de göçmen kaçakçıları için elverişli duruma sokmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'yi transit ülke olarak görüp, geçiş sürecinde kullanmayı düşünen göçmenlerin ilk hedefi Ege Denizi üzerinden Yunanistan'a ve sonrasında da İtalya, Almanya, Fransa, İsviçre ve hatta Kanada gibi çeşitli ülkelere ulaşmaktır. Örnek vermek gerekirse İran'da 1979 yılında yaşanan devrimle birlikte 1979–1987 arasındaki 8 yıllık dönemde çok sayıda İranlı göçmen Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak kullanıp Avrupa ülkelerine ve hatta Kuzey Amerika'ya uzanan bir süreci gerçekleştirmiştir (Deniz, 2014, s. 188). Benzer şekilde son yıllarda özellikle Suriye'de yaşanan iç savaş ve olaylar sebebiyle Türkiye'yi transit ülke, geçiş ülkesi olarak kullanıp Avrupa'ya geçiş sağlayabilmek için geniş çaplı mülteci akını gerçekleşmektedir. Erder'e (2021) göre Türkiye sadece Suriye savaşı nedeniyle oluşan göçün değil aynı zamanda uzun süreli çalışmak için gelen yabancıların, sınırlı bir çalışma süreci ya da ticaret yapma amacıyla gelen mekik göçmen diye tanımlananların, Türkiye'ye yerleşmek niyetiyle gelen sığınmacıların, BMMYK'dan gelen üçüncü ülkelerden sığınmacı statüsü bekleyen kişilerin, ülkesindeki savaştan kaçarak kısa süreliğine beklemek için gelen göçmenlerin, sığınmacı olmamasına rağmen Avrupa ülkelerine geçebilmek için bekleyen transit göçmenlerin yaşadığı ve sayısal olarak da yoğunlaştığı bir ülke olarak Türkiye; çok farklı göç deneyim ve tecrübelerine eşzamanlı olarak yaşanmaktadır.

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye’de Yakalanan Yasa Dışı Göçmen Sayıları

Yıllar	Yakalanan Yasa Dışı Göçmen Sayısı
2015	91.603
2016	37.130
2017	21.937
2018	26.912
2019	60.802
2020	20.380
2021	23.676
2022	49.518
2023*	14.674

*Haziran 2023 itibarıyla

Kaynak: T.C. İç İşleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı

Tablo 1’te verilen sayılar 2015-2020 yılları arasında İç işleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı yetkilileri tarafından denize açılmadan önce yakalanan yasa dışı göçmenleri ifade etmektedir. Ancak belirtildiği üzere denize açılan, denize açıldıktan sonra yakalanan ya da denize açıldıktan sonra vefat edenler sayıya dahil olmadığı gibi bu sayılar sadece kıyı şeridinde meydana gelen yakalama olaylarını kapsamaktadır. Özellikle son dönemde Suriye’de gerçekleşen siyasi ve toplumsal olaylar hem iç hem kıyı bölgelerde yeni göçmen yoğunluklarının yaşanmasına sebebiyet verirken hem de Türkiye’nin milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmasını zorunlu kılmaktadır.

Tablo 2. Dünyada En Çok Mülteciye Ev Sahipliği Yapan Ülkeler

Ülkeler	Mülteci Sayıları
Türkiye	3.7 Milyon
Kolombiya	2.5 Milyon
Almanya	2.2 Milyon
Pakistan	1.5 Milyon
Uganda	1.5 Milyon

Kaynak: (UNHCR, 2023), <https://www.unhcr.org/mid-year-trends>

“Türkiye’nin göç konusundaki politikalarını düzenlemek ve göçü daha etkin yönetebilmek için 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun verdiği yetkiye dayanarak İçişleri Bakanlığı bünyesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve 11.04.2014 tarihinde faaliyete geçirilmiştir. Bu müdürlüğün görevlerinden birisi de düzensiz göçle ilgili yaşanan gelişmeleri izlemek bu gelişmeler ekseninde gerekli tedbirleri belirlemek, almak ve uygulamaktır. Bu bağlamda yaşanan son göç dalgaları Türkiye’nin düzensiz göçle mücadele için çeşitli stratejiler geliştirmesine, yasal düzenlemeler ve reformlar yapmasına, uluslararası işbirlikleri geliştirilmesine sebebiyet vermiştir. Bu çerçevede düzensiz göçle mücadelede etkinliği artırmak amacıyla 15.07.2018 tarihinde yayımlanan 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi sayesinde Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi de kurulmuştur (Göç İdaresi Müdürlüğü)”.

Bu gelişmeler değerlendirildiğinde Türkiye hem komşu hem yakın ülkelerde meydana gelen siyasi, toplumsal veya ekonomik olaylar sebebiyle özellikle son dönemde milyonlarca düzenli ve düzensiz göçmene ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. Bu zorunluluk nedeniyle çeşitli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmiş ve idari açıdan da tedbirlerin alınması ve göçmen anlaşmalarına taraf olunması söz konusu olmuştur.

Tablo 3. Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayıları

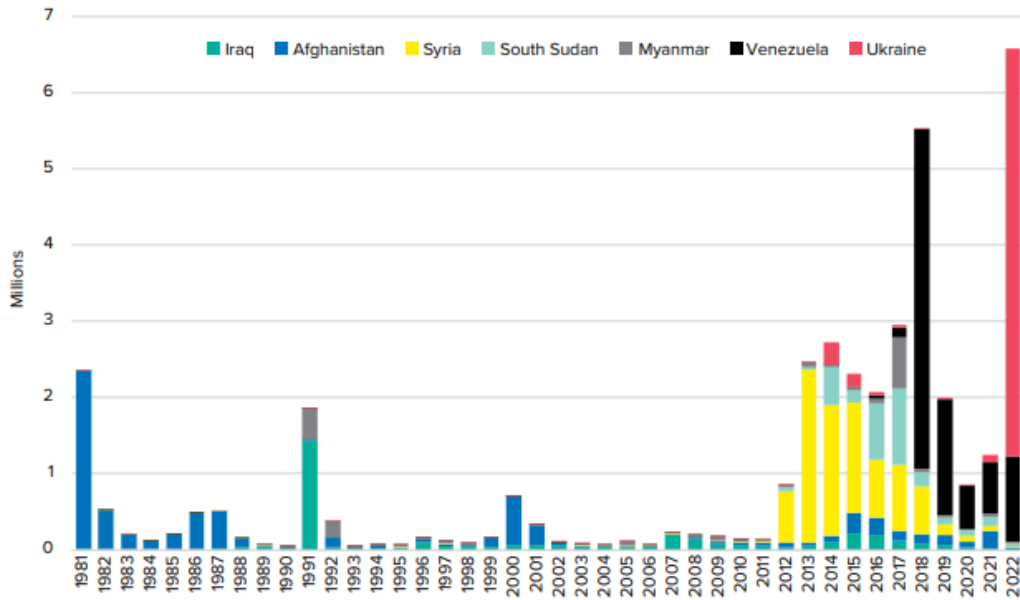
Yıllar	Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı	Yıllar	Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı
2007	64.290	2015	146.485
2008	65.737	2016	174.466
2009	34.345	2017	175.752
2010	32.667	2018	268.003
2011	44.415	2019	454.662
2012	47.510	2020	122.302
2013	39.890	2021	162.996
2014	58.647	2022	285.202
		2023*	63.458

* Haziran 2023’e kadar

Kaynak: T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

2011 yılında Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerini içine alan Arap Baharı da denilen toplumsal ve siyasal olaylar sonucunda Dünya yeni bir göç akınına daha sahne olmuştur olmaya da devam etmektedir. Milyonlarca kişi öncelikle yakın ülkelere sonrasında ise hedef olarak belirledikleri ülkelere göç etmek için yola çıkmıştır. Tablo 2’de görüldüğü üzere coğrafi konumu başta olmak üzere aynı zamanda sürdürülen politikalar sebebiyle en çok mülteciyi misafir eden ülke Türkiye olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından yayımlanan verilerine göre 2014 yılından bugüne kadar dünyada uluslararası düzeyde koruma talebi ve ihtiyacı olan en fazla kişiyi ülkesinde misafir eden, ev sahipliği yapan ülke Türkiye olmuştur. Bu gelişmeler neticesinde Türkiye’de geçici koruma statüsünde 4 milyona yakın sayıda Suriyeli ve buna ek olarak da farklı milliyetlerden uluslararası düzeyde koruma başvurusu yapan ve statüsüne sahip olan 330.000 kişi bulunmaktadır (UNHCR) (https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/03/Bi-Annual-Fact-Sheet-2021-02-Turkeyf_TR.pdf).

Grafik 1. 1980-2022 Yılları Arasında Ülkesinden Ayrılan/Ayrılmak Zorunda Kalan Kişi Sayıları

Kaynak. (UNHCR, 2023) <https://www.unhcr.org/mid-year-trends>

Grafiğe göre 1980’li yıllardan itibaren gerek savaşlar gerekse ekonomik veya daha iyi yaşam şartlarına ulaşmak için ülkesinden ayrılan bireylerin oranları gösterilmektedir. 2011 sonrası Suriye’de yaşanan iç savaşa bağlı göçlerin benzeri 2021 sonrası ve 2022 başında patlak veren Rusya - Ukrayna savaşıyla benzer şekilde gelişmektedir. Yine Afganistan’da yaşanan gelişmeler de Türkiye jeopolitik ve stratejik konumu sebebiyle üstlenmesi gereken görevlerin sorumlulukların artmasına sebep olmuştur yoğun göç alması ve Avrupa ülkelerine geçişte köprü olarak kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Tablo 4. Dünya Üzerinde Ülkelere Göre Mülteci Olarak Yer Değiştirmek Zorunda Kalanlar Ve En Çok Sığınma Başvurusu Yapılan Ülkeler

Kaynak Ülke	Mülteci Sayısı	Hedef Ülke	Vatandaşlık Başvurusu
Suriye	6.8 Milyon	ABD	245.200
Venezuela	5.6 milyon	Almanya	84.600
Ukrayna	5.4 milyon	Rusya	69.500
Afganistan	2.8 milyon	İspanya	44.600
Güney Sudan	2.4 milyon	Fransa	38.500
Myanmar	1.2 milyon	Yunanistan	24.100

Kaynak: (UNHCR, 2023), <https://www.unhcr.org/mid-year-trends>

Birçok insan toplumsal olaylar, siyasi belirsizlik, ekonomik eşitsizlik ev iklim koşulları sebebiyle ülkesinden ayrılmak zorunda kalmaktadır. Son dönemde yaşananlar sebebiyle Tablo 4’e bakıldığında Suriye vatandaşları mülteci olarak ilk sırada yer alırken yine ülkelerindeki siyasi toplumsal olaylardan kaçmak isteyen Venezuela halkı ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca yine Tablo 4’e göre ülkelerinden ayrılan mültecilerin en çok vatandaşlık başvurusunda buldukları ülkenin Amerika olduğu görülmektedir.

Deniz’e göre (2014, s. 193) hedef ülke olması bağlamında değerlendirildiğinde: *“Türkiye’ye gerçekleşen göçler, tarihsel olarak 1980’lerden önce ve sonra olmak üzere iki döneme ayrılabilir. 1923–1980 yılları arasındaki ilk dönem daha çok*

mübadeleler nedeniyle Türk kökenli göçmenler tarafından gerçekleştirilen, 1980 sonrası dönem ise komşu ülkelerdeki siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle yabancı kökenli göçmenler tarafından gerçekleştirilen göçlere sahne olmuştur”. Bu çerçevede öncelikle Birinci Dünya Savaşı sonrası gerçekleştirilen mübadeleler ele alınabilir. Sözlük anlamına bakıldığında ‘değiş-tokuş’a karşılık gelen mübadele kelimesi, iki farklı ülkenin anlaşarak soydaşları olarak gördükleri “vatandaşlarını karşılıklı olarak değiştirmesi” ifadesine karşılık gelmektedir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada yaşanan büyük ve belirgin sınır değişiklikleri, yeni ülkelerin kurulması gibi nedenlerden ötürü, başka ya da yeni bir ülkenin sınırlarına dahil olan topraklarda kalan diğer ülke nüfusun ana ülkesi ile bağlarının kopmaması, din, tarih, ırk, kültür gibi devamlılıkların sağlanabilmesi için uygulanan bir yöntem olarak da kabul edilmiştir (Sayın, Usanmaz, & Aslangiri, 2016).

“Cumhuriyetin ilk yıllarındaki karşılıklı mübadeleler sonrasında, 1989 yılında Todor Jivkov döneminde Bulgaristan Türkleri ve 1991 Körfez Savaşı’nda Iraklı Kürtlerin Türkiye’ye geçici göçleri, Suriye’de fitili ateşlenen iç savaşla başlayan ve halen devam eden Suriyeli göçü, Türkiye Cumhuriyeti’nin göç tarihindeki kitlesel göçlerin en önemlileri olarak sıralanabilir. Bu süreci biraz daha detaylandırma adına yapılan çalışmalarda; 1922-1938 yılları arasında Yunanistan’dan 384 bin kişi, 1923-1945 yılları arasında Balkanlardan 800 bin kişi, 1989 yılında Bulgaristan’dan 345 bin kişi, 1992-1998 yılları arasında Bosna’dan 20 bin kişi, 1999 yılında Kosova’da meydana gelen olaylar sonrasında 18 bin kişi ve 2001 yılında Makedonya’dan 10 bin kişi Türkiye’ye göç etmiştir. 1988 yılında Halepçe olayından sonra Irak’tan 52 bin kişi, 1991 yılında Birinci Körfez Savaşı’ndan sonra Irak’tan 467 bin kişi göç etmiştir (Göç İdaresi Müdürlüğü)”.

Türkiye’yi dış göç konusunda değerlendiren İçduygu’a (2004, s. 21) göre:

“Türkiye’ye kayıt dışı veya kaçak olarak gelen göçmenler genel anlamda üç ana başlıkta incelenebilir. Bunlardan ilki Sovyetlerin dağılması sonrasında Romanya, Ukrayna ve Moldova gibi Doğu Bloku ülkelerinden iş bulmak için gelen göçmenleri kapsamaktadır. İkinci grubu siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar nedeniyle İran, Irak, Pakistan, Bangladeş ve Sri Lanka gibi Asya ülkelerinden ve yine benzer sebeplerle

Nijerya, Somali ve Kongo gibi Afrika ülkelerinden Türkiye'ye gelen göçmenler oluşturmaktadır. Bu göçmenlerin büyük bir kısmı Avrupa'ya gitme niyetinde olup, Türkiye'yi ana ülkeye gidiş için transit ülke olarak kullanmaktadır. Son tür göçmen olarak ise sığınma taleplerinin sonucunu bekleyen ya da sığınma talebinde bulunup talepleri reddedilen fakat ülkelerine geri dönmek yerine ya Türkiye'de kalıp kaçak işçi olarak çalışmak isteyen ya da üçüncü bir ülkeye göç yollarını arayan göçmelerden oluşmaktadır”.

Konu hakkında son yaşanan gelişmeler ve gerçekleşen göçler göz önüne alındığında gelişen ulaşım şartları ve değişen dünya düzeni göç hakkındaki algılarda değişikliğe sebep olmaktadır. Bu çerçevede küresel bir köy haline gelen dünyada ülkesini belirli sebeplerden dolayı terk etmek zorunda kalan göçmenler için hareket kapasitesi ve çerçevesi gelişip değişebilmektedir. Göç hareketlerinin, akımlarının belirli bölgelerde ve ülkelerde yoğunlaşmasıyla birlikte; göçe kaynak ülke, göçün etkilediği transit ülke ve göçün tamamlandığı varış ülkesi arasında oluşmuş olan geleneksel ayrımlar gittikçe belirsiz ve anlamsız hale gelmiştir. Bugün, dünyada göçten etkilenen, göçe kaynaklık eden ve göçe hedef olan bütün dünya ülkeleri için bu üç rolün tamamının mümkün olabileceğini söylemek ve hepsinin bu üç rolü de taşıdığı belirtmek mümkündür (Şemşit, 2018, s. 275). Bu bağlamda Türkiye'nin de kaynak, hedef ya da transit göçler kapsamında değerlendirildiğinde karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu kadar yoğun bir hareketliliğe maruz kalan bir ülke olarak Türkiye, göç hareketlerinin koordinasyonunda ve göçle gelenlerin toplumsal yaşama entegrasyonunda oldukça sistematik ve planlı bir politika uygulama mecburiyetini hissetmektedir. Böylesine zorlu ve yoğun bir sürecin koordine edilememesi, hem toplumsal yapıda hem de sosyal ve ekonomik alanlarda daha büyük problemleri beraberinde getirecektir. Bu noktada Türkiye'nin sağlıklı ve kalıcı bir göç yönetim stratejisi geliştirebilmesi için öncelikle kendisine yönelen göç türlerini ve göçle gelenlerin hedeflerini kapsamlı bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ülkeye yönelen göç türlerinin tespiti de oldukça önemli bir başlık olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2.Göç Türleri

15. yüzyıla kadar Büyük Kavimler Göçü gibi birkaç istisna olay dışında yaygın olarak görülmeyen bireysel ya da toplu olarak halde göç etme girişimleri; ticaretin gelişmesi ve sanayi devrimiyle birlikte bireyleri yeni yerler keşfetmeye motive etmiş ve bu olaylar sosyal hayatta daha yoğun bir şekilde görülmeye başlanmıştır. 19. yüzyılla birlikte insanlar sadece daha iyi çalışma koşulları için değil; daha iyi bir eğitim alma, daha iyi sağlık ve sosyal imkanlara sahip olmak amacıyla bireysel olarak veya topluluk halinde göç etmeyi tercih etmeye başlamıştır. İki büyük dünya savaşına tarihsel olarak tanıklık eden 20. yüzyıl ise; sebepleri ve sonuçları açısından birbirinden çok farklı göç hareketlerini tecrübe etmesi nedeniyle önceki yüzyıllardan ayrılmaktadır (Aykaç & Yertüm, 2017). Tarihsel olarak insanların ihtiyaçlarına, dünyada meydana gelen gelişmelere paralel şekilde değişiklikler gösteren göç olgusu yukarıda da özetlendiği gibi bireysel, toplumsal ihtiyaçlar ya da zorunluluklar gibi farklı sebeplerden gerçekleşmektedir. Dolayısıyla tam da burada göç olgusunu ve süreçlerini inceleme aşamasında karşılaşılan en önemli zorluklardan birisi olan göçlerin türlerinin ayırt edilmesidir. Göçler; gerçekleştiği yer ve bölgelere, katedilen mesafeye ve göçün sürekliliğine göre ayırt edilebileceği gibi, göçe sebep olan nedenlere ve faktörlere göre de ayırt edilebilecek süreçlerdir. Bu ek olarak göçlerin ayrıştırılmasında yapılan önemli bir işlem de göçlerin isteğe bağlı oluşu ve zoraki olarak yapılan göçler şeklinde yapılan ayrımıdır (Tümertekin & Özgüç, 2004, s. 236). Göçe sebep olan unsurların zemini, şiddeti ve kişiler ve toplumlar üzerindeki etkisi farklılık göstermekle birlikte, ana ekseninde bu sebepler, etkiler ve sonuçlar evrensellik göstermektedir. Göçün temelinde yer alan sebeplerden birisi kuşkusuz ekonomik yapılanmada yaşanan dönüşümdür. Özellikle kapitalizmin dünya genelinde küresel bir ekonomik yapılanma tesis etme çabasından kaynaklanan uluslararası işgücü hareketliliği, kapitalizmin gelişmesine ve tarihsel olarak yaşadığı dönüşümlere de paralel olarak artmış, çeşitlenmiş ve şekillenmiştir. Fakat bu göçler 1945 yılına kadarki dönemde okyanus ötesi bir hareketlilik ve daha çok iş bulma amacıyla uyumluluk gösterirken, bu tarihten sonra gerçekleşen göçlerde az gelişmiş ülkelerden, gelişmiş ülkelere yönelen bir göç akımı halini almıştır (Yaprak, 2013, s. 863). Göçü tarihsel olarak aynı çerçeveden değerlendiren Koyuncu'ya (2011, s. 131) göre:

“Ülke içi (içgöç) ve ülkeler arası (dış göç) bir nüfus hareketi olan göç; ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkar ve temelde sanayi toplumunun bir niteliği olarak sunulur. Buna göre, kırsal alanlardan, kentlere doğru olan içgöç hareketleri, ilk kez Sanayi Devrimi sırasında büyük bir ivme kazanmış; bunun sonucunda da kırsal alanlardan kentlere doğru büyük göç dalgaları yaşanmıştır”.

Göçe ilişkin farklı bakış açıları kullanılarak sınıflandırmalar yapılmaktadır. Bu ekseninde amaçları açısından ele alındığında “ekonomik göç-ekonomik olmayan göç”, göçü tetikleyen unsurlar açısından ele alındığında “gönüllü göç-gönülsüz göç”; gerçekleşme süresi açısından “geçici göç-sürekli göç”; son yerleşim yeri olarak belirlenme açısından “transit göç-yerleşik göç”; yasal statü açısından “yasal (legal) göç, kaçak (illegal) göç” ve göç edenin özelliği açısından “vasıflı (beyin) göçü-vasıfsız göçü” akla ilk gelen temel kategorilerdir (Güllüpinar, 2012, s. 57). Bu sınıflandırmalara ek olarak ülke içinde ya da dışında yaşanan göçlerde gelişen ulaşım imkanlarının etkisiyle farklı türler de değerlendirmeye alınmaktadır. Bu bağlamda göç hareketlerini değerlendirirken insanların farklı nedenlerle taşınma ya da yer değiştirme eylem ve hareketlerinden ayırtmak için devamlı veya geçici göç olarak sınıflandırma da yapılabilir. Ayrıca geçici olması da kendi içerisinde farklı başlıklarda incelenmektedir. Örneğin genellikle emek gücü ihtiyacını karşılamak üzere büyük bir kaynak olan işçiler mevsimlik göç türü adı altında değerlendirilmektedir. Bunun yanında yaz ya da tatil göçü de dinilen ülke içinde ya da uluslararası olarak birçok insanın tatil amacıyla yer değiştirmesi de geçici göç türleri arasında yer almaktadır (Tümertekin & Özgüç, 2004, s. 236-237).

Şemşit (2018, s. 277) ise göçü öncelikle devlet sonrasında ise göç edenler gözünden değerlendirerek bir sınıflandırmaya gitmiştir.

“Buna göre:

- a) Devlet-merkezli bakış açısıyla **istenen ve istenmeyen göç,***
- b) Göçmen-merkezli bakış açısıyla yapılan bir sınıflandırma, **zorunlu ve gönüllü göç,***
- c) Göçmen merkezli bakış açısıyla yapılan ikinci sınıflandırma, **siyasi nedenlerle veya ekonomik nedenlerle göç,***

- d) Göçe ilişkin bir diğer sınıflandırma ise göçmenlerin niteliğine göre yapılan **nitelikli- niteliksiz işgücü göçü,**
- e) **Sürekli ve geçici göç,**
- f) **Son olarak ise yasal ve “yasadışı” göçtür.”**

Bu sınıflandırmalar arasında çeşitli konulardan kaynaklanan örtüşmeler söz konusudur. Gönüllü olarak göçmen olan kişilerin çoğu aynı zamanda bir ekonomik göçmendir ve zorunlu olarak göçmen durumuna düşen kişilerin çoğu da bir siyasi göçmen olarak ya da mülteci olarak ele alınabilir. Ülke sınırlarını aşan göç olaylarında ise göçün kaynaklandığı yerle göç sürecinde, göçmenlerin basamak olarak görerek kısa süreliğine konakladıkları yer/yerler varılmak istenen hedef, kullanım amaçları da göz önüne alınarak farklı biçimlerde tanımlanmıştır (Kılınç, 2018, s. 80).

1.3.Göç Teorileri

Her toplumsal olay gibi göç olgusunun da açıklaması için geliştirilen ve farklı disiplinlerden kaynaklanan çeşitli teorik yaklaşımlar söz konusu olmuştur. Bu teorik çerçevelerin oluşmasında göç olgusunun içinde gerçekleştiği dönemlerin ekonomik, toplumsal, siyasi ve kültürel belirleyicileri etkili olmuş, dönemin bölgesel ya da ulusal karar alıcıları tarafından da bu süreçler doğrudan ya da dolaylı olarak şekillendirilmiştir. Bu çerçevede göç hareketlerine yönelik teorik çalışmaların, yaklaşımların, bakış açılarının ve hatta konuya ilikin açıklamaların; dünya konjonktüründen, ekonomik gelişmelerden, politiklardan ve çeşitli siyasi uygulamalardan etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Güllüpnar, 2012, s. 57). Dolayısıyla değişen şartlar ve insan unsuru zaman içerisinde dünya üzerindeki göç hareketlerine farklı bakış açıları getirmeyi ve daha kapsamlı şekilde ele almayı gerekli kılmaktadır.

1.3.1. Ravenstein“ın Göç Kanunları

Ravenstein, göç olgusunun tanımlanması ve göçün genel geçer kanunlarını bulmak için yoğun çaba harcayan isimlerden birisi olmuştur. Ravenstein teorisini, 1871 ve 1881 yıllarında yapılan İngiliz nüfus sayımı verilerine göre geliştirmiş ve bu

verilerden yola çıkarak yedi farklı göç kanunun çerçevesini çizmiştir (Adıgüzel, 2020, s. 24); (Çağlayan, 2006, s. 68). “Ravenstein’in derlediği bu kural şunlardır:

- 1) Göç ve mesafe
- 2) Göç ve basamakları
- 3) Yayılma ve emme süreci
- 4) Göç zincirleri
- 5) Doğrudan göç
- 6) Kırsal kent yerleşimcileri farkı
- 7) Kadın erkek farkı”

Tümertekin ve Özgüç’e göre (2004, s. 241) Ravenstein’in göç ile ilgili olarak ortaya koyduğu kuralların en önemlisi mesafedir. Bu kurala göre gidilecek mesafe göçmen sayısı ile ters orantılıdır. Dolayısıyla mesafe ne kadar uzarsa göç edecek olan göçmen sayısı da o kadar az olacaktır. Ancak Ravenstein’den bu yana gelişen ulaşım teknolojileri sayesinde mesafe ve uzaklık algılarında değişiklikler meydana gelse de kural hala göçlere uygulanmaktadır. Başka bir deyişle Ravenstein’in geliştirmiş olduğu göç kanunları, kendi dönemine ait ekonomik belirlemeci temelli bilgiler vermenin yanı sıra, günümüzde gerçekleşen çok katmanlı ve daha karmaşık ve kompleks göç olgusunun kavranması ve anlaşılması sürecinde eksik ve kısmen yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda Ravenstein’in geliştirmiş olduğu ilk göç kanunlarının kendisinden sonra yapılan göç çalışmalarına temel düzeydeki katkısı ise, tarihsel olarak geriden gelen göç teorilerine ve modellemelerine zemin sağlaması olmuştur (Çağlayan, 2006, s. 71).

1.3.2 İtme Çekme Teorisi

Bu kuramın çerçevesini, formülünü ve içeriğini ilk kez 1966 yılında Everett Lee kaleme almıştır. Fakat ilerleyen yıllarda bu kurama çeşitli araştırmacılar tarafından farklı katkılar yapılmış ve kuram bugünkü haliyle geliştirilmiştir. Yapılan bu katkılar ve eklemeler çerçevesinde Lee’nin geliştirdiği erken dönem ilk formülasyon tamamen korunmuş ve çeşitli düzeylerde ve boyutlardaki yapılan katkılar kuramın temellerini de bozmamıştır (Çağlayan, 2006: 72). Lee göç sürecinin başlamasına neden olan dört ana faktör olduğunu dile getirmiştir (Lee, 1966, s. 50); (Adıgüzel, 2020, s. 27-28).

“Bunlar sırasıyla:

- 1) Yaşanan yerle ilgili faktörler*
- 2) Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler*
- 3) İşe karışan engeller*
- 4) Bireysel faktörler”*

Göçün başlangıç ve varış noktasında bir dizi faktörü bir araya giren engeller ve kişisel faktörler içeren bu dörtlü kavramsallaştırma, açık kabul edilebilecek basit faktörleri içermektedir. Bunun yanında değişen koşullar altında göç hacmi, göçün akışı ve varış noktası konusunda oluşturulan hipotezlerde şu maddeler dikkate alınmalıdır (Lee, 1966):

“Hipotezlere göre;

- 1- Belirli bir bölgedeki göç hacmi, o bölgeye dahil olan alanların çeşitliliğinin derecesine göre değişir.*
- 2- Miktarın hacmi insan çeşitliliğine göre değişir.*
- 3- Göç hacmi, araya giren engelleri aşmanın zorluğuyla ilgilidir.*
- 4- Göç hacmi ekonomideki dalgalanmalara göre değişir.*
- 5- Ciddi kontroller uygulanmadıkça, hem hacim hem de göç oranı zamanla artma eğilimindedir.*
- 6- Göç hacmi ve hızı, bir ülke veya bölgedeki ilerleme durumuna göre değişir”.*

Bu bağlamda, göçle sonuçlanan bu faktörlerin algılanması kadar başlangıç ve varış noktasında değişiklik olabileceği kabul edilmelidir. Lee'ye (1966, s. 51) göre kişisel hassasiyetler, zeka ve başka yerlerdeki koşulların farkındalığı, başlangıçtaki durumun değerlendirilmesine girer ve varış noktasındaki durumun bilgisi, kişisel temaslara veya evrensel olarak mevcut olmayan bilgi kaynaklarına bağlıdır. Bazı bireyler için göç için zorlayıcı nedenler olmalıdır, diğerleri için ise çok az provokasyon veya vaat yeterlidir. Başka bir ifadeyle sosyal yapı içerisinde itmeye sebep olan olumsuz faktörler ve çekmeye sebep olan olumlu faktörler, oldukça çok ve birbirinden de oldukça farklıdır. Çünkü bu kuram temel yapısına göre, itme ve çekme faktörlerinin kişisel ve göreceli olduğu dile getirilmektedir. Dolayısıyla kişisel eksende göç süreci için

avantajları ve dezavantajları belirleyen cinsiyet, yaş, eğitim, inanış, ırk, vb. gibi demografik unsurların değerlendirmeye alınması, itme-çekme kuramı için oldukça önemli bir süreçtir (Çağlayan, 2006, s. 73).

Disiplinlerarası bir bakış açısıyla göçleri araştıran coğrafyacılar ise; kendi bölgelerini göç nedeniyle terk eden insanları bu kararı almaya götüren koşullar –itici faktörler- ve algılarla, onları diğer yerlerden daha çok belirli coğrafyalara çeken şeylerin –çekici faktörler- neler olduğu konusunda çeşitli çalışmalara odaklanmışlardır. İtici faktörler başlığı altında çevresel, demografik, ekonomik ve siyasal başta olmak üzere birçok nenden sıralanabilecekken çekici faktörler için ise bunların tam tersi güçler devreye girmektedir. Ekonomik fırsatlar, kişisel güvenlik, özgürlük, eğitim gibi nedenler başta gelmektedir (Tümertekin & Özgüç, 2004).

1.3.3. Merkez Çevre Kuramı

Dünya'yı merkez (centre) ve çevre (periphery) düzleminde iki parçalı bir sınıflandırmaya göre kurgulayan Bağımlılık Okulu düşünürlerince geliştirilen bu kurama göre, göçün yönü ve hedefi gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerden (çevre), üst düzeyde gelişmiş kapitalist Batı ülkelerine (merkez) doğru gerçekleşmektedir (Adıgüzel, 2020, s. 32). Kuram; “Merkez Çevre Kuramı” ya da “Bağımlılık Okulu” olarak da isimlendirilmektedir. Kuramın geliştirilmesine Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank gibi farklı disiplinlerden bir çok düşünür tarafından çeşitli düzeylerde katkılar yapılmıştır. Merkez-Çevre kuramında çevre olarak tanımlanan ülkeler, merkez ülkeler için asla vazgeçilemeyecek ve merkezde konumlanan ülkelerin sürdürülebilir kapitalist gelişimi perspektifinde ihtiyaç duyulan bir pozisyonda bulunmaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkan bu karşılıklılık ilişkisi ya da iki yapının birine olan ihtiyacı, aslında bir bağımlılık zincirini oluşturan iktidar mekanizması için de temel bir gereksinimdir. Bu nedenle oluşan bağımlılık sistemine göre; merkez ülkeler, hammadde, ucuz iş gücü ve üretilecek ürünün pazarlanması ya da satışı için çevre ülkelerin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Çevre ülkelerden gelen ürün ve hammadde, yine bu ülkelerden gelen ucuz işgücü sayesinde işlenerek üretim maliyeti düşürülmekte, düşük maliyetlerle üretilen bu ürünler üretilen ülke içinde tüketilmekte ya da çevre ya da diğer ülke pazarlarına ihraç edilerek modern kapitalist

sisteme oldukça kazançlı bir geri dönüşüm sağlamaktadır. Kuramın temel işleyişi ekseninde, merkez ülkeler kendilerinde bulunan kapitalist birikimlerini arttırmak ve mükemmelleştirmek için de bu çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadır. Çevre ülkeler ise, kapitalist sistem içindeki gelişimlerini tamamlamak ve ekonomik açıdan refah seviyelerini yükseltmek için merkez ülkelerle böylesi bir ilişki ağına dâhil olmaktadır. Açıkça görüldüğü üzere, bu ilişkiler mantalitesinin bir sonucu olarak oluşan bağımlılık; dünya genelinde kullanılan bütün gelişmişlik ve azgelişmişlik kriterlerine uyumlu olmasına rağmen, sonuçta karşılıklılık dayatan bir ilişkiye dönüşmektedir. Merkez ve Çevre Kuramına göre; merkez konumundaki ülkelerle çevre konumundaki ülkelerin, çeşitli konularda, koşullarda, düzeylerde ve bağlamlarda birbirlerine ihtiyaçları bulunmakta ve bu bağımlık ilişkisine dönüşmektedir (Çağlayan, 2006). İhtiyaçların göçü oluşturulduğunu ve sonuçta çevrenin merkeze bağlılığının artırıldığını söyleyen Güllüpınar'a (2012, s. 67) göre:

“Dünya sistemi teorisinde çevre ülkelerinin uhdesinde ve kontrolünde bulunan hammadde ve işgücü, kapitalist yayılma stratejileri sonucunda merkezdeki ülkelerin kontrolüne geçmektedir. Bu nedenle gelişmiş merkez ülkelerde işçi açığı oluşması halinde, çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru işçi göçleri ortaya çıkmaktadır. Bu süreç, sömürgecilik politikaları ve stratejileriyle de yakından ilgilidir. Buna göre göç; kapitalist gelişim sürecinde ortaya çıkan düzensizliklerin ve bozulmaların doğal bir sonucudur”.

Sonuç olarak Dünya Sistemi Kuramı, göçü merkeze alarak yapmış olduğu değerlendirmede uluslararası göçün gittikçe büyüyen küresel piyasanın ortaya çıkardığı ekonomik ve siyasal organizasyonlarını takip etmekte olduğunu ileri sürerek, kapitalist gelişim ve göç hareketleri arasında doğrusal orantılı bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir. Küreselleşme sonrasında ortaya çıkan kapitalist sistem kaynaklı ekonomik ilişkiler ağının güçlü bir şekilde çevre ülkelere nüfuz etmesi, kapitalist sistemin tam olarak inşa edilemediği toplumsal yapılarda ve ülkelerde dış göçe eğilimli ve hareketli bir nüfus yapılanmasının ortaya çıkmasına neden olur.

1.3.4. Göçmen İlişkileri Ağı (Network) Teorisi

Göçmen İlişki Ağları Teorisi, uluslararası düzeyde gerçekleşen göç hareketlerini hızlandıran, arttıran, cazip kılan ve hatta yaygınlaştıran bir teoridir. Bu teori, bir ülkeye ya da bölgeye yönelik gerçekleşen ya da planlanan göç hareketlerinin sürmesinde, bu ülke ya da bölgelere daha önce göçen ve öncü olarak tanımlanabilecek göçmenlerin oluşturdukları bireysel ya küçük gruplardan oluşan ağları ifade etmektedir. Bu “öncü göçmenler”, göç sürecinde elde ettikleri tecrübelerini aktararak ve kullanarak ayrıldıkları ülkeleriyle göç ettikleri yeni ülkeleri birbirine bağlayan yeni bir ağ ya da network oluşturur. Bu sayede göç etmek isteyen yeni göçmen adayları tecrübeliler tarafından oluşan bu ağları kullanarak göç sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunları ve engelleri daha kolay aşabilmektedir (Adıgüzel, 2020, s. 33).

Çağlayan’a (2006, s. 85) göre: “Göçmen ilişkiler ağı kuramının temelini; göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde kurdukları ve aynı zamanda göç alan ülkeler ile göç veren ülkeler arasında da kurdukları sosyal ve toplumsal ağların varlığı ve bu ağlar sayesinde süregelen karşılıklı göçler üzerine olan etkileri oluşturmaktadır”. Öte taraftan Göçmen İlişkiler Ağı Teorisi, göçmenler için köken ülkelerini ve ikamet ettikleri yeni ülkelerdeki eski göçmenleri, yeni gelen göçmenleri ve orada yaşamakta olan yerli insanlar arasındaki ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan ilişkiler ağını da ifade etmektedir. Sonuç olarak göçmenlerin oluşturduğu bu ilişkiler ağı aynı zamanda gerektiğinde kullanılabilir, göçle ilgili yardım ve imkan sağlayan ve ayrıca göçe ilişkin problemlerin çözülmesini kolaylaştıran sosyal bir sermaye olarak görülmelidir (Güllüpınar, 2012, s. 73).

1.3.5. Kesişen Fırsatlar Teorisi

Kesişen Fırsatlar Teorisi’ne kuramsal düzeyde ele alındığında, mikro ölçekte göç konusunda bireyler tarafından alınan kararları ve bu kararların alınmasına iten sebepler üzerine odaklanan ve bir sosyal aktör olarak göç etme kararını alan şahsı ön plana çıkaran bir bakış açısıyla oluşturulduğu gözlenmektedir. İlk kez 1940 yılında Stouffer tarafından dile getirilen “Kesişen Fırsatlar Kuramı (intervening opportunities)”, sonrasında farklı yaklaşımlar ve bakış açılarının da etkisiyle çeşitli

alanlarda uygulamaya konmuş ya da denenmiştir. Bu çerçevede kurama göre göç olgusunun oluşmasında bazı önemli etken ya da faktörler bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, göç edilecek mesafe, göç edilecek coğrafya, göç edilecek ülkedeki imkânlar ve bu imkânların niceliksel ve niteliksel miktarıdır (Çağlayan, 2006, s. 77). Konuyu biraz daha detaylandıran Özcan'a (2016, s. 190) göre ise: *“Kentlerin çekim etkileri ele alınırken, göçmenler tarafından göç mesafesiyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğine dair kavramsal bir çerçeve sunulmakta ve bu amaçla kuramı tasarlayan Stouffer'in hipotezi, belirli bir mesafeyi kat ederek göç eden bireylerin sayısının, ulaştıkları ya da gittikleri mesafedeki fırsatların niceliksel miktarı ile doğru, fakat buradaki kesişen fırsatların miktarıyla da ters orantılıdır”*.

1.3.6. Göç Sistemleri Teorisi

Bu teori göç olgusuna daha geniş perspektif ve eksende yaklaşmayı tercih etmiş ve göçü uluslararası ilişkiler teorisi çerçevesinde ele almayı hedefleyen ve aynı zamanda ekonomik ve politik temelleri de bu tanımlaya dahil ederek yaklaşan bir kuramsal çerçeveye dayandırılmıştır. Bu bağlamda Göç Sistemleri Teorisi'ne göre iki veya daha fazla sayıdaki ülkeler karşılıklı olarak göçmen takası ya da değişimiyle bir göç sistemi inşa etmekte ve bu eksende bir ilişkiler zinciri oluşturmaktadır (Çağlayan, 2006, s. 82). Güllüpınar'a (2012, s. 77) göre ise göç ekosisteminde yer alan ya da bu sisteme dahil olan ülkeler; coğrafi olarak bir yakınlığa sahip olmak mecburiyetinde değildir. Bu nedenle göç hareketlilikleri için fiziksel ya da coğrafi yakınlık yerine; siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkiler daha da belirleyici ve önemli bir konumda yer almaktadır. Coğrafi düzeyde oluşan yakınlık; göçmen sayısını ve göç hareketlerini sayısal düzeyde arttırmadığı gibi tam tersine uzaklık da göçlere engel olmamaktadır. Bu duruma bir örnek olarak Türkiye'den gerçekleşen göçlerin coğrafi dağılımlarını hatırlamakta fayda vardır. Almanya'dan Libya, Suudi Arabistan ve hatta Avustralya'ya kadar çok geniş bir coğrafyada çeşitli göç hareketleri, Türkiye özelinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu kuramı daha iyi anlamak, sınırlarını ve işleyişini daha iyi kavramak için bilinmesi gereken bir dizi süreç bulunmaktadır. Bu süreçler bünyesinde makro yapılar ve kompleks yapısal faktörler içermekte, mikro yapılar ise göçmenlerin inançları ve kendi grupları ve coğrafyaları içindeki bir dizi bireysel etkeni

kapsamaktadır. Dolayısıyla makro yapılar olarak adlandırılan süreçler, dünya çapındaki politik ve iktisadi gelişmeleri, hükümetler ve devletlerarası ilişkileri ve hukuk kurallarını, yasal düzenlemeleri, göçü önlemek, sınırlandırmak, desteklemek veya yerleşimi ve yerleşimcileri kontrol etmek için göç alan-veren ülkeler tarafından izlenen uygulamalar dizinini içermektedir. Mikro yapılar olarak adlandırılan süreçler ise göçmenlerin kendi aralarında geliştirilmiş oldukları, yoğun ve spesifik bilgi akışına sebep olan enformel ağlara karşılık gelmektedir.

Göç konusunda çok farklı alanlarda çalışmalar yapan Thomas Faist, göç sistemleri kuramını dikkatlice ele alarak dünya sistemleri kuramı ve ağ kuramı arasında oluşan bir geçiş kuramı olarak adlandırmakta ve kullanmaktadır. Çünkü Faist'e göre dünya sistemleri kuramı makro akışa ait bir yaklaşım olarak görülmektedir. Ancak Faist çalışmasında mikro yaklaşımı ön plana çıkarmaya çalışarak, göçmenin, göçmenlik durumunu temel araştırma nesnesi yapmış ve göçmen ağlarına bakmaya çalışmıştır (Adıgüzel, 2020, s. 35). Ekonomik, siyasal ve sosyal açıdan farklı değerlendirmelere sahne olan göç alanı bireylerin konumlandırılışı ve niteliklerinin belirlenerek görünürlüklerinin sağlanması söz konusu olduğunda da farklı başlıklar altında incelenmektedir. Bu bağlamda göç eden bireyler, göç etme şekilleri ve ulaşmak istedikleri nokta göz önüne alındığında hedef ülkeye ulaşma biçimlerine ve oradaki politik çerçeveye göre ele alınışları bir diğer başlıkta incelenmektedir.

1.4. Göç: Temel Kavramlar ve Yasal Tanımlar

1.4.1. Göçmen

Şemşit'e (2018, s. 270-271) göre göçmen konusu tanımı ve kapsamı bakımdan karmaşık bir yapıya sahiptir. Bunun ilk nedeni göçmen olarak sınıflandırılan kişilerin çok farklı durumlara sahip olması iken ikinci olarak ise göçmenlerin sayılması ve gittikleri ülkede yaşama sürelerinin tespiti konusudur. Son olarak ise sahip olduğu göçmenlik statüsünün ne zaman sonlanacağı hakkındaki karmaşadır.

Yasal olarak yaşadığı ve bulunduğu ülkeyi –çoğunlukla- ekonomik nedenlerden dolayı kendi isteğiyle terk ederek, diğer ülkelere yasal yolları kullanarak (yetkililerin

izniyle) giriş yapıp, yasalar çerçevesinde o ülkede yaşamayı tercih eden bireye göçmen (migrant, immigrant) adı verilir (Özcan, 2016, s. 177).

Bireyin göç etme kararını bir başka kişi, kurum ya da zorunluluktan dolayı almadığı bir olaylar bütünü olarak değerlendiren Perruchoud ve Redpath-Cross'a (2013) göre bu ifade “*Maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek, kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için kabul edilmiştir.*”

1.4.2. İltica

Göç hareketlerinin insanlık tarihindeki uzun geçmişi içerisinde her dönemde yer alan iltica kavramını tarihi ve sosyal süreçlerden bağımsız ele almanın mümkün olmadığını söyleyen Çelebi'ye (2011, s. 12) göre Fransız Devrimi sırasında ortaya çıkan siyasi sığınma/iltica hareketlerinin ilk örneklerini sunmaktadır. Bunun yanında İltica hakkını anayasal düzeyde tanıyan ilk ülke de Fransa'dır.

İltica sadece bir yer değiştirme hareketi olmaktan öte; başvurusundan, sonuçlandırılmasına kadar geçen her aşaması genellikle yazılı olarak belirlenmiş, öznesinin muhtemel haklarına kadar da sınırları çizilmiş, özgün bir yapısı ve yöntemi olan normatif olarak sınırları çizilen bir süreçtir. Bir başka deyişle; yasal sınırları belirlenmiş bir çeşit hak talep etme süreci ya da davranışı olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla iltica talebinin hukuki olarak öznesi ise “mülteci”dir (Erdil, 2020, s. 72).

1.4.3. Mülteci

Türkoğlu'na (2011, s. 102) göre mülteci sorunu dünya genelinde I. Dünya Savaşı ile insanların ve devletlerin gündemine gelmiştir. Bu savaşın dünya üzerinde yeni sınırlar oluşturması ve savaş sonucunda yeni devletlerin ortaya çıkması; mülteci kavramının devletler hukuku açısından da tartışılmasının startını vermiştir. Akabinde yaşanan II. Dünya Savaşı, mülteci kavramının bir soruna dönüşmesine neden olmuş ve bu savaş sonrasında oluşan iki kutuplu dünyadaki Soğuk Savaş süreciyle, mülteci kavramı uluslararası düzeyde zirve en çok tartışılan kavram olarak konumlandırılmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşının sona ermesiyle meydana gelen

bireysel ve kitlesel hak ihlallerinin bir sonucu olarak dünyada o güne değin olmadığı kadar yoğun göç hareketleri meydana gelmiştir. Bu hareketliliklere hukuki bir çerçeve ve sınır çizebilmek için yapılan ilk hukuki girişim, göç eden kişilere iltica hakkını tanımak olmuştur (Yıldız, 2019, s. 246). Bu bağlamda mültecileri hukuki olarak tanıma, tanımlamalarını yapma ve haklarını koruma için ilk düzenleme; 1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesi ile yapılmıştır. Bu sözleşme gereğince:

“1951 Cenevre Sözleşmesi’ne göre mülteci; 1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir (1951 Cenevre Sözleşmesi)”.

Sözleşmeye göre mülteci tanımı; mültecilerin hakları, görev ve sorumluluklarını belirleyen en temel ve kapsamlı hukuki belgedir. Ancak 1951 Cenevre Sözleşmesi ilk maddesinde tanımlanan mültecilik kavramı sonrasında devletlerarası tartışmaya neden olmuş ve kısıtlı görülmüştür. İlk maddede yer alan “1951 öncesi medyada gelen olaylar” deyişi 1951 sonrası meydana gelen olaylar sonucunda mağdur olmuş kişileri zor durumda bırakırken aynı maddenin B fıkrasında bu kısıtlamayı daha da genişletilerek “1 Ocak 1951 öncesinde meydana gelen olaylar” şeklinde yer alan ifade, ya, “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da meydana gelen olaylar” veya “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar anlamında anlaşılacak ve her taraf devlet bu sözleşmeyi imzaladığı, tasdik ettiği veya ona katıldığı sırada bu sözleşmeye göre taahhüt ettiği yükümlülükler bakımından bu ifadenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaktır (Saruteke, Kahraman, & Aydın, 2018, s. 390-391)”. Dolayısıyla kabul edilip taraf olunan ancak yeterli görülmeyen sözleşme sonrası Türk yönetim birimlerince ek bir tanıma da gerek duyulmuştur. Bu bağlamda tanım Türkiye’de Avrupa ülkelerinden gelenleri kapsayacak şekilde işleme

konulmaktadır. Avrupa ülkeleri dışında aynı sebepler dolayısıyla Türkiye'ye gelenlere ise '**Şarhlı Mülteci**' statüsü verilmektedir.

Göçmen tanımlaması ile mülteci tanımlaması arasındaki fark, mültecilerin olumsuz sonuçlar ortaya çıkartan olaylar nedeniyle yerlerinden edilmeleri ve uluslararası düzeyde koruma talebinde bulunmalarındır (Cankara & Çerez, 2020, s. 449). Bu bağlamda oluşan yasal çerçeveye göre: "*Türkiye'nin mülteciliğe ilişkin süreç yönetimi ve müdahalesi, özellikle Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) ve Geçici Koruma Yönetmeliği (2014) olmak üzere kapsamlı ve uluslararası bir yasal çerçeveye dayanmaktadır (UNHCR, 2023)*".

Tümertekin ve Özgüç'e (2004, s. 256) göre mülteci hareketliliği ya da göçlerini normal göç süreçlerinden ayıran en önemli özellik ise, göçler için de geçerli olan sebeplerin kitlesel göç hareketlerinde de ani olarak vuku bulmasına neden olmaktadır. Tehlike ya da toplumsal değişimin toplumca algılanması göçe neden olurken, büyük bir felaketi yaşama ise mülteci akınına dönüşmektedir.

1.4.4. Sığınmacı

Sığınmacı kavramının tanımlanmasından önce sığınma eyleminin tanımlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda çok çeşitli tanımlamalar yapılmış olsa da, burada çalışmanın sınırlılığı nedeniyle kavramsal düzeyde birkaç tanımlaya yer verilerek konu ele alınacaktır. Bu kapsamda "Sığınma" eylemi ele alınırken bazı süreçlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Sonuç olarak "Sığınma"; zulümden, zulüm ihtimalinden ya da zulüm tehdidinden kaçmak amacıyla zorunlu olarak göç eden ya da göçle ilişkilendirilen, belli bir özgün yapıya ya da biçime sahip olmayan yöntemler kullanılarak girişilen ve yaşanan ülkenin doğal sınırlarını aşmayı hedefleyen bir yer değiştirme hareketi olması nedeniyle niteliği ve sebepleri ancak girişimin sonuç aşamasında belirgin hale gelen bir eylemdir (Erdil, 2020, s. 72).

Konuyu mevzuat ve yasal sınırlılıklar ekseninde derinlemesine açıklayan Yıldız'a (2019, s. 247) göre ise: "*Birleşmiş Milletler'de uygulanan mevzuattan farklı olarak Türkiye'de hukuk sisteminde mülteci tanımına ek olarak bir de sığınmacı tanımı*

vardır ve etkin olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda yapılan yasal düzenleme olan “Türkiye’ye İltica Eden Veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara Ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğe” göre, mültecinin tanımı şu şekilde yapılmıştır: Avrupa’da meydana gelen çeşitli olaylar sebebiyle ırkı, milliyeti, dini, kültürü, belirli bir toplumsal gruba üyeliği ya da siyasi düşüncelerinde ötürü takibata ya da baskıya uğrayacağından haklı olarak korkması nedeniyle vatandaşı olduğu ülke dışındaki ve vatandaşı olduğu ülkenin korumasından ve etkisinden istifade edemeyen ya da korkudan dolayı istifade edemeyen veya herhangi bir uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışındaysa bu bölgeye dönmeyen ya da korkusundan dolayı dönmekte tereddüt yaşayan yabancıdır. Sığınmacının tanımına gelince; ırkı, dini, milliyeti, kültürü, inancı, belirli bir toplumsal gruba üyeliği ya da siyasi düşünceleri sebebiyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülkede bulunamayan ve ülkesinin himayesinden yararlanamayan ya da korkudan dolayı yararlanmak istemeyen veya uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülkede bulunmuyorsa oraya dönmeyen ya da korkusundan dolayı dönmekte tereddüt eden veya istemeyen yabancıdır”.

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere mülteci genel olarak Avrupa ülkelerinden gelenlere verilen bir statü iken sığınmacı Asya ve Afrika ülkelerinden gelen insanlar için kullanılan tanımlardır. Engelhardt’a (2016, s. 26) göre sığınmacıların hemen hepsi gönülsüz olarak yola çıkmıştır. Sığınmacı yerinde kalmak istemesine rağmen gitmek zorunda olmaktadır. Çünkü koşullar onun orada kalması için elverişli değildir.

Bu bağlamda, mültecilerle sığınmacıların bulunduğu ortak nokta; her iki grubunda kendi ülkelerinde haksızlığa ya da baskıya uğramaları, şiddet veya zulüm görmeleri ve bu olumsuzluklardan, içinde bulunduğu kötü ya da negatif durumdan kurtulmak için komşusu olan ya da olmayan bir ülkeye sığınma girişimlerini gösterebiliriz. Fakat iki kavram arasındaki farkı daha iyi anlamak için bir örnek vermek gerekir. Mülteciler sığındıkları ülkenin kendi vatandaşlarına sağladığı

hizmetler ve resmi kurumları tarafından yapılan resmi işlemlere tabi tutulmak suretiyle bazı haklara sahip olabilirken, sığınmacılar ise haklardan mahrumdur ve sığındıkları ülkenin resmi makamları ve yetkilileri tarafından henüz o ülke için kabul görmemiş oldukları söylenebilir (Koçoğlu & Salur, 2018, s. 2410).

“Ülkesini terk ederek, mülteci sıfatıyla bir başka ülkeye sığınmak isteyen fakat henüz mülteciliği konusunda yetkili merciler ve makamlar tarafından karar verilmemiş kimseler sığınmacı (asylum seeker, defector) olarak ifade edilmektedir. Bu tanımlama çerçevesinde bir mülteci ya da sığınmacının kendi ülkesi dışında yabancı bir ülkeye yasal ya da yasa dışı yollar kullanarak gitmesi fiili ya da süreci ise iltica (sığınma, asylum) olarak adlandırılır. Aynı zamanda, yasa dışı göçmen hakkında resmi ve idari açıdan sadece geri gönderme işlemi ya da süreci yapılabilirken; mülteciler ve sığınmacılar için geri gönderilme, toplumsal uyumun sağlanması ya da üçüncü bir ülkeye yerleştirme ya da geçici ikamet gibi idari işlemlerden biri uygulanabilir (Özcan, 2016, s. 178)”.

1.4.5. Geçici ve İkincil Koruma

Bu kavramın yasal tanımlanması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından detaylıca yapılmış ve bu uluslararası düzeyde kullanımı tavsiye edilmiştir. Bu karar sonrasında literatürde Geçici ve İkincil Koruma kavramının tanımlanmasında ikincil bir tanıma ihtiyaç duyulmamıştır. Bu kapsamda AİHM'in tanımına göre “Uluslararası düzeyde uygulanan iltica sistemi standartlarına uyum amacıyla yapılandırma çalışmalarının sürdüğü Türkiye’de 2014 yılı Nisan ayında yürürlüğe giren "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" Türkiye’deki sığınma sistemine dair başlıca düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenlemelere göre Türkiye, Avrupa dışındaki ülkelerden gelen ve uluslararası düzeyde koruma başvuruları olumlu sonuçlanmış sığınmacılara üçüncü ülkelere yerleştirilinceye kadar "geçici koruma" sağlıyor ve bu sığınmacıları "şartlı mülteci" olarak kabul ediyor. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce, mülteci veya şartlı mülteci olarak tanımlanamayan ya da nitelendirilemeyen, ancak menşei ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderilirse ölüm, şiddet ya da başka bir tehditle karşı karşıya kalabilecek yabancı ya da vatansız

kişiyeye statü belirleme işlemleri sürecinde ve sonrasında "ikincil koruma" statüsü verilmektedir (AİHM, 2018)".

1.5. Adaptasyon (Uyum)

1.5.1. Adaptasyon ve Göç İlişkisi

Dünya üzerinde yüzyıllardır zorunlu ya da istekli olsun devam eden göç olgusu yoğunluk ve kapsam bakımından genişledikçe dikkatleri üzerinde çekmiştir. Şimdilerde gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler için mevcut toplum düzenini tehdit edici olarak kabul edilen göçmenler yüzyıl öncede aynı muameleye maruz kalmıştır. Bu bağlamda 1900'lü yılların başında ABD'de ortaya çıkan asimilasyon teorisi göçmenlerin uyumu açısından akademik ve siyasi olarak ele alınan ilk araştırma örneklerini sunmaktadır. Kısa bir detay vermek gerekirse ABD ve özelden Chicago, 19. yüzyılının son dönemlerinde yoğun şekilde göç alan ve sanayi devriminin de etkisiyle iş, sermaye ve tüketim üçgeninde yer alan yoğun ve heterojen bir toplum yapısına sahipti. Bu nedenler ve o dönem açılan Chicago sosyoloji okulunun araştırmacıları öncelikle buldukları şehri bir araştırma ve deney sahası olarak görmüş, çalışmalarına da bu yönde devam etmişlerdir (Morva, 2013). Bu çerçevede Park ve Burgess'in, 1919'da Chicago'da yaşanan ırk ayaklanmalarından sonra 1920'de yayımladıkları *Introduction to the Science of Sociology*'de geçen kavramları saymak yeterlidir: Uyarlanma, kültürleşme, asimilasyon, topluluk, rekabet, çatışma, temas, toplumsal mesafe, marjinal insan, uyrukluk, katılım, ırk çatışması, önyargı, fark bilinci, rol, statü, ırk ayrımı, vb. (Schnapper, 2005, s. 202).

Asimilasyon teorisinin geliştirmiş olduğu temel kavramlardan olan uyum (adaptation), bütünleşme (integration) ve emilme (assimilation) kavramları, esas olarak bir topluma sonradan katılanların ilişkilerini, bu ilişkilerdeki değişimi ve değişimlerdeki farklı eşikleri tanımlamaktadır. Bu yaklaşım esas olarak Amerikan toplumuna sonradan katılan göçmenlerin iş piyasasına dahil oldukça ve yerleşiklerle aynı olanaklara sahip oldukça toplumsal tabakalaşma hiyerarşisi içinde yükselebileceklerini ve sonuçta, kendi kültürlerini zaman içinde yitireceklerini ve hakim kültür içinde eriyebileceklerini öngörmekteydi (Erder, 2021). Faist'e (2000) göre

de asimilasyon teorisi, göçmenlerin sadece sosyo-ekonomik olarak değil, aynı zamanda kültürel ve davranışsal olarak da kademeli bir adaptasyonunu öngörmektedir. Dolayısıyla göçmenler, gönderen ülkeden taşınan kültürel bavulları yavaş yavaş ortadan kaldırırlar.

Ancak zamanla asimilasyon kavramının ve sürecinin insani yönünün eksikliği ve göç edenler kadar göç edilen yer ve orada yaşayan insanların da bu sürece olan etkileri tartışmaya dahil edilmiştir. Koser'in (2007) de dediği gibi göç, göç edenlerden çok daha fazla insanı etkilemektedir. Dolayısıyla göç, sadece göç edeni etkileyen bir süreç olmanın ötesinde göçe kaynaklık eden ülkede ve varış ya da hedef ülkesinde önemli toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik etkilere sahip bir süreci içermektedir (Şemşit, 2018, s. 272). Bir başka deyişle uluslararası düzeyde gerçekleşen göçler sınırları aşan göçler olması nedeniyle birden fazla ülkenin siyasal, kurumsal, toplumsal ve sosyo-kültürel yapısını doğrudan ve güçlü bir şekilde etkileyen olgudur ve bu nedenle çok yönlü ve bilişsel bir analize tabi tutulması gerekmektedir (Kılınç, 2018, s. 79).

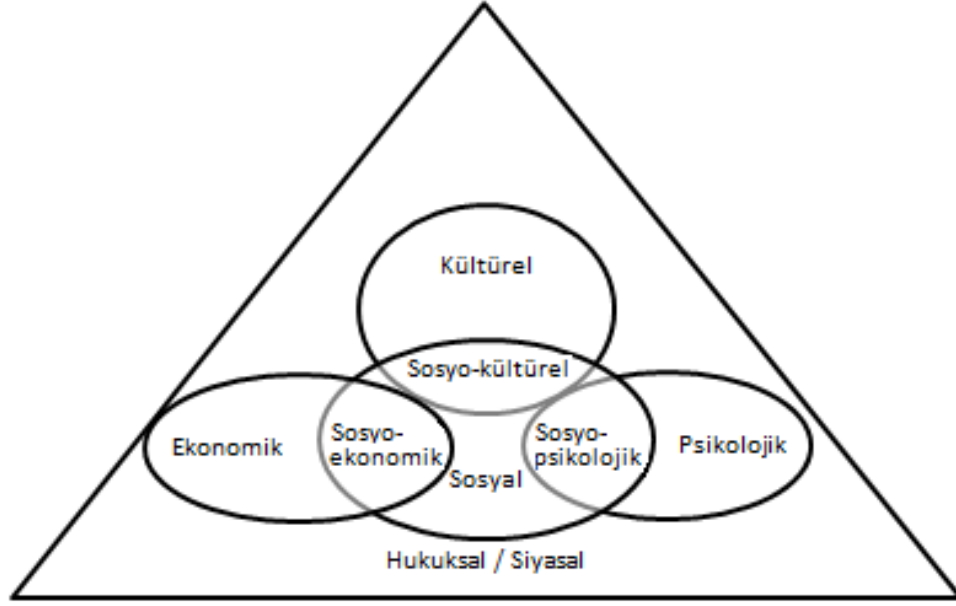
Ev sahibi olan toplumun göçmenlere bakışı, göçmen algısı o toplumda göçmene verilecek statüyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle göçle gelenlerin entegrasyon süreci, "içeriyi" ve "dışarıyı" ve "kimin içeride", "kimin dışarıda olacağını", "kimin hakları", "kimlerin ise sadece yükümlülüklerinin olacağını" tespit edileceği bir sürece dönüşebilmektedir (Aykaç & Karakaş, 2022, s. 422). Ward, Bochner ve Furnham'a (2005, s. 273) göre yakın zamana kadar, göçmenleri kabul eden ülkelerin çoğunun resmi politikası, göçmenleri asimile olmaya teşvik etmek olduğundan, bir göçmen kimliği oluşturmanın çeşitli alternatif yolları çok az ilgi gördü. Zaman içinde göçmenlerin ev sahiplerinininkine benzer bir çekirdek tek kültürlü kimlik geliştirecekleri varsayılmıştır. Aynı varsayım, kabul eden toplumların kültürel bileşimi için de yapıldı; beklenti, yeni gelenleri herhangi bir büyük değişiklik yaşamadan özümseyecekleri yönündeydi. Ancak ilerleyen zaman hem göçmenler için hem de gelinen toplum için beklentilerin değişmesine neden olarak duruma farklı bakış açıları getirmeyi gerekli kılmıştır. Bu bağlamda asimilasyon teorisinin ırkçılık karşıtı gruplarca ve toplumun

birçok kesimi tarafından başarısız bulunması sonrasında göçmenlerle birlikte yaşayabilmek için yeni teoriler ortaya atılmıştır.

Öncelikle Avrupa da ele alınan çokkültürcülük de bunlardan birisidir. Bu konuda durak isimlerden birisi olan Schnapper'e göre (2005, s. 407): "*Çokkültürcülük, geniş kesimlerin övgüsünü kazandı ve ırkçılık karşıtı çevreler ile çok sayıda öğretmenin ve toplum çalışanının resmi ideolojisi haline geldi. Kültürel görecelilikten doğan ve bütün kültürlerin eşit değerde olduğunu öne süren düşünceye sırtını dayadıkça yaygınlaştı. Yerel anlaşmaların sonuçlanmasında esin kaynağı oldu ve bu anlaşmalar sayesinde, Müslüman kültüre bağlı etnik azınlıkların kültürel özgüllüklerine yer açıldı*". Ancak bu yer açma toplumun tüm katmanlarında kendine yer bulmamakla birlikte Marksist görüşte olanlar tarafından da eleştirilere maruz kaldı. Çünkü eski sömürge toplumlarıyla tam olarak bir eşitlikten bahsetmek yerel kültür için de bir tehdit oluşturmaktaydı. Diğer bir görüşe göre ise eşit olmak istemeyişin tek sebebi kültür değildi. Yani eşitsizliklerin kaynağı kültürel farklılıklar değil, kapitalizmden kaynaklanan sınıfsal yapılanma olmuştu. Toplumsal yaşamda fırsat eşitliğini sağlamak adına gerçek ve samimi bir mücadele verebilmek için, kapitalizmden kaynaklanan yapısal ayrımcılıklara karşı mücadele etmek gerekiyordu (Schnapper, 2005). Uyum teorilerine bir eleştiri de Schinkel tarafından ele alınmıştır. Schinkel'e (2017) göre, uyum politikaları, göçmenleri "uyumlu hale getirinceye kadar toplumdan uzak tutulacak grup" olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Batılı devletler bu ve benzeri düşünceleri temel alarak toplumla ulusu aynı anlamlar üzerine kurmuş ve böylece ırkçılığa ve milliyetçiliğe geri dönüş yapmıştır (Erder, 2021).

Adaptasyon kavramı; gümrük birliği ya da serbest ticaret bölgeleri gibi ekonomik piyasaların bütünleştirilmesi biçiminde ekonomi merkezli olabileceği gibi; toplumsal etkileşimleri ve değişimleri de içeren, toplumun ve elitlerin entegre oluşunu içeren toplumsal entegrasyon ve ortak bir politik perspektif zemininde devletlerin iradelerini beyan etmesiyle gerçekleşen ve genellikle ortak çıkarların maksimum düzeye çıkarılmasını içeren siyasal entegrasyon gibi türleri de bünyesinde barındırmaktadır. Amaçları söz konusu olduğunda çıkarların ve ihtiyaçların karşılanması ve tatmin edilmesini de kapsayan adaptasyon, siyasal, ticari ve sosyal

açından ortak hedeflere ulaşılmasını, entegrasyon zemininde öngörülen görevlerin yerine getirilmesini ve entegrasyona taraf olanların omuzlarına yeni bir vizyon, misyon, aidiyet ve gelecek tahayyülü yüklenmesini hedeflemektedir (Sayın, 2015, s. 98); (Sayın, Usanmaz, & Aslangiri, 2016, s. 4).

Şekil 1. Entegrasyon Stratejisinin Boyutları

Kaynak. (Türker & Yıldız, 2015)

Geliştirilen teoriler göçmenler ve yerel halk arasında teması kolaylaştıracak adımlar olarak nitelense de göçmenlerin tam uyumunun söz konusu olmadığı görülmektedir. Göçmenler zamanla belirli bir düzeyde ve oranda uyum sağlarken; özgün aidiyet değerleri ve kendi kimliklerini tanımlama noktasında çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır. Zira kimlik ve aidiyet kavramları geçmişten bugüne uzanan, mutlak ve değişmez öğelerle beslenmemektedir. Bu olgular geleceğe yönelik bir dizi hedefleri de içerisinde barındıran kültürel etkileşim, temas kurma ve iletişim girişimleriyle birlikte inşa edilir (Sözer, 2019, s. 421). Dolayısıyla toplumsal ve kamusal olarak tam bir yer edinemeyen göçmen birey ve topluluklar kendi kimliklerini oluşturmada sorunlar yaşarken gelişen dünya düzeni içerisinde beklentilerine karşılık bulamamaktadır. Bir başka ifadeyle göç sürecinde etkilenen veya etki altına alınan

sadece kültür değil bunun yanında sürece eklenecek birçok başlık bulunmaktadır. Berry'nin (1997, s. 13) de belirttiği gibi adaptasyon en temel ve genel geçer anlamıyla; kendi özgün toplumsal yapısından yeni bir toplumsal yaşama dahil olan bireyler için çevresel faktörlerden kaynaklanan taleplere bir yanıt olarak yeni gelen bireylerde ya da gruplarda meydana gelen değişiklikleri ifade etmektedir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi, adaptasyon, çevresel taleplere yanıt olarak bir bireyde veya grupta meydana gelen nispeten istikrarlı değişiklikleri ifade eder. Dahası, uyum, bireyler ve çevreleri arasındaki “uyumu” geliştirebilir veya geliştirmeyebilir. Dolayısıyla, bireylerin veya grupların çevrelerine daha çok benzemek için değiştiğini (yani uyum sağladığını) ima eden bir terim değildir, ancak direniş ve çevrelerini değiştirme veya onlardan tamamen uzaklaşma girişimleri içerebilir. Bu kullanımda, adaptasyon, değerlik açısından olumlu olabilecek veya olmayabilecek bir sonuçtur (Berry, 1997, s. 20).

Güllüpnar'a göre (2012, s. 57): *“1990'lı yıllardan sonra 'adaptasyon' konusuna, ekonominin küreselleşmesi ve uluslararası iletişim ve ulaşım kaynaklarının gelişmesinin uluslararası göç sürecinde oluşan karmaşıklıkla birlikte yapısal faktörlerin yanında kültür, aileler, etnik gruplar ve ilişki ağlarının da göç analizine katılması söz konusu olmuştur”*. Göçle ilişkilendirilen değişim süreçlerinin derinliği ekonomik, demografik özellikler gibi ana etkiler değerlendirildiğinde değişiklik göstermektedir. Bu etkiler, bazı ekonomik organizasyonları, rol beklentilerini veya normları tetikleyerek, toplumda yüzeysel değişikliklere sebebiyet verebilir. Öte yandan, kültürün derinliklerine inerek değer sistemini veya sosyal yapıya dönüşerek güç dağılımını dönüştürebilirler (Portes, 2010, s. 1544). Bu nedenle sosyal entegrasyon ve uyum, toplumsal yaşamdaki zenginlik-yoksulluk, bireysel beceri, sosyal sermaye ve sosyal sınıf kavramları gibi bir dizi kavram üzerinde düşünülmesini gerektiren, bilimsel açıdan da yaklaşılması ve ele alınması gereken bir kavramdır (Sezgin ve Yolcu, 2016: 425).

Fielden'e (2008) göre adaptasyon, ülkesine geri göndermenin veya yeniden yerleştirmenin uygun seçenekler olmadığı durumlarda bir çözüm olarak büyük bir potansiyele sahiptir; özellikle uzun süreli mülteci durumlarında. Ancak burada önemli

olan nokta; toplumsal bütünleşme, entegrasyon ya da uyum süreçleri kapsamında ele alınabilecek çok sayıda kavramın varolmasının ötesinde asıl önemli olanın bu süreçte dahil olan bireyin kendine özgü nitelik ve değerlerinden vazgeçmemesidir. Bu aşamada bütünleşme sadece sosyo-kültürel kapsamda değil, daha da geniş bir bakış açısıyla ele alınmalıdır (Sözer, 2019). Başka bir bakış açısından yola çıkarak, farklı bir ifadeyle açıklamak gerekirse bir göçmenin ulaştığı yeni yerleşim alanında ekonomik ve kültürel entegrasyonu ne kadar çabuk gerçekleşirse ortaya çıkabilmesi muhtemel olan psikolojik risk faktörlerinin etkisi de o kadar az olacaktır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 76).

Bu bağlamda Alexandra Fielden'in (2008) Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksel Komiserliği (UNHCR) için hazırladığı raporda yerel entegrasyon sürecini üç saç ayağı üzerine kurmaktadır. Buna göre değerlendirilecek ilk konu; "mültecilerin ev sahibi ülkede daha geniş bir hak yelpazesine sahip olduğu yasal bir süreçtir". İkincisi ise; "sürdürülebilir geçim kaynakları ve ev sahibi toplulukla karşılaştırılabilir bir yaşam standardı oluşturmanın ekonomik bir sürecidir". Son olarak da; "mültecilerin ev sahibi ülkenin sosyal yaşamına katkıda bulunmasını ve ayrımcılık korkusu olmadan yaşamasını sağlayan sosyal ve kültürel bir uyum ve kabul sürecidir". Ancak şu da bir gerçektir ki asimilasyon ve yerel entegrasyon konusunda ülkelerde hala bir kararsızlık mevcuttur. Mülteci Sözleşmesi, entegrasyonun yanı sıra asimilasyon kavramını da kullanır. Bununla birlikte, UNHCR yerel entegrasyonu daha kullanışlı bir terim olarak desteklemektedir.

Son olarak konuya Türkiye ve göçmen entegrasyonu çerçevesinde bakıldığında göçmen haklarına ilişkin atılmış önemli adımlar ve çıkarılan yasalara rağmen göçmenlerin toplumsal entegrasyonu konusunda ciddi bir ilerleme yaşandığı söylenemez. Bu süreçte geçen yıllara, zamana rağmen sosyal açıdan dışlanmışlık hissettiği için sokağa bile çıkmak istemeyen veya eğitim sürecine dahil edilemeyen öğrenciler bulunmaktadır. Bu kapsamda ülkelerin göç ve entegrasyona ilişkin politikalarını ve stratejilerini belirli göstergeler kapsamında ölçmek ve geliştirmek için tasarlanan bir proje olan Migrant Integration Policy Index (MIPEX)'in 2015 yılında paylaşılan verilerine göre, Türkiye'nin bu alandaki karnesi oldukça zayıftır (Yıldız,

2019, s. 262). Ancak yine MIPEX 2020 raporuna göre Türkiye, ilk kapsamlı ayrımcılık karşıtı yasasını, 2016 Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Yasasını (2016) kabul etmesinden sonra +17 puanla entegrasyon politikalarında en büyük iyileştirmeyi yaptı. Türk eğitim sistemi, başta Suriyeli mülteciler olmak üzere göçmen öğrencileri ve Türkçe öğrenenleri entegre etmeye ve desteklemeye başladı. Sağlık sektörü ayrıca, göçmen hastaların sağlık hizmetlerine erişmeleri için temel bilgi ve destek sağlarken, belgesiz olanlar da dahil olmak üzere tüm sakinler için asgari sağlık hizmeti erişimini garanti etmektedir. Son verilere göre göçmen alan 52 ülke arasında yapılan ve iş-işçi pazarına entegrasyon, eğitim, aile birleşmesi, sağlık, siyasi katılım, vatandaşlık, sürekli ikamet izni ve ayrımcılık gibi belirli kriterlerin baz alınarak skorlandığı indekse göre, Türkiye % 43'lük bir skor üretebilmiştir (MIPEX). Uyum problemleri aşılmadıkça göç eden gruplar topluma ait olamama gibi sorunlarla toplumsal yapıya aykırı hareket edebilmektedir (Baritçi, 2017, s. 232). Ülkemizde bulunan göçmenlerin büyük çoğunluğu yasal olarak bir tanımlama ve kimliğe sahiptir. Bunun yanında sağlık ve eğitim alanında da görünürlükleri sağlanarak bu hizmetlerden ülke vatandaşları gibi ücretsiz şekilde yararlanmaları sağlanmaktadır. Sürecin bu şekilde işlemesi hem gelen hem de yerel halk açısından durumu daha anlaşılır ve kabullenilebilir hale getirmekte hem de adaptasyon sürecini kolaylaştırmaktadır.

1.5.2. Sosyokültürel Adaptasyon

Yukarıda anlatılanlar ışığında toplumsal ve bireysel birçok etkiye neden olan göç olgusuna, temel sebepleri ve ortaya çıkardığı sonuçları ekseninde bakıldığında; göç toplumsal düzeyde sosyal ve kültürel bir değişime aracılık eden bir araç olarak bakmak oldukça doğru bir yaklaşım olacaktır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 67). Başka bir deyişle göç sonrasında ortaya çıkması muhtemel engellerin çözümü için gerekli olan entegrasyonun ekonomik, yasal ve sosyokültürel olmak üzere üç farklı boyutu bulunmaktadır. Dağdeviren'e göre (Dağdeviren, 2018, s. 33): "*Kültürel entegrasyon; hem göçmenlerin kurallarla, yerel değerlerle ve davranış modelleriyle ilişkisi ve ayrıca uyumu, hem de ev sahibi olan toplumun göçmenlerin kültürel hayatlarının yansımalarına, tezahürlerine yönelik geliştirdiği bağlarla alakalıdır. Başarılı ve olumlu kültürel entegrasyon kendini açıkça güçlü etnik ilişkilerde gösterir*". Bu

bağlamda sosyo-kültürel adaptasyon süreci; çok kültürlü bir bağlamda gerçekleşen temas, kültürel etkileşim ve değişikliğin sonuçları olarak ortaya çıkan olumsuz psikolojik durumlar ve yine psikolojiden kaynaklanan bedensel rahatsızlıklara da vurgu yaparak geniş bir düzlemde stres, sıkıntı ve bunlarla başa çıkma yolları ekseninde yorumlanmaktadır (Gülner & Balcı, 2011, s. 102). Bir başka ifadeyle sosyokültürel adaptasyon yeni kültürde kalma süresinden, kültürel bilgiden, dil yeteneğinden ve kültürleşme stratejisinden etkilenmektedir (Gladkova, 2017, s. 48).

Berry'e (1997) göre ise sosyokültürel adaptasyon, kültürleşen birey ya da bireylerin yeni dahil oldukları kültürel bağlam içerisinde günlük hayatı ne kadar etkin ve yetkin yönetebildiğini ifade etmektedir. Ayrıca sosyokültürel uyum sosyal alanlarda ve çokkültürlü ortamlarda bireyin kendisini rahat ve yeterli hissetmesiyle de doğrudan ilgilidir (Güngör, 2014, s. 18). Bu nedenle gerek göçmenler, gerekse göçmen kabul eden ülkeler açısından entegrasyon kavramında öne çıkan en önemli boyut; sosyokültürel eksende gerçekleşmektedir (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015). Çünkü uyum kişinin dünya görüşünün ev sahibi olan kültüre uyumlu davranış ve değerleri de kapsayacak biçimde genişletilmesi süreci olarak ele alınmalıdır. İkame değil, "katkı". Adaptasyonun varsayılan sonucu, iki kültürlü veya çok kültürlü bir insan olmaktır (Bennett, 1998).

Ancak unutulmamalıdır ki içinde yaşanılan toplum ve kültürün yaşam boyunca bir bireye kattığı maddi manevi değerleri bir kenara alıp uyum sürecine direkt dahil olmak hızlı bir süreç değildir. Kültürel uyum üzerine yapılan araştırmalar, yeni bir kültüre uyum sürecinin zor olduğunu göstermektedir. Genellikle bireyler stres, depresyon, yalnızlık ve diğer olumsuz duyguları yaşamaktadır (Searle & Ward, 1990); (Berry, 1997); (Croucher, 2008); (Croucher, 2011); (Gladkova, 2017). Bennett'e (1998) göre kültürel adaptasyonun bir takım ilerleme basamakları bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle kültürel adaptasyon var ya da yok gibi kesin ifadelerle anlatılabilecek bir olgu olmanın dışında aşamalarla gerçekleşen bir süreçtir. Tablo 1'de Bennett'in ortaya koymuş olduğu uyum süreci aşamaları gösterilmektedir.

Tablo 5. Kùltùrlerarası Duyarlılığın Gelişimi

Etnomerkezci			→ Etnogöreceli		
Reddetme	Savunma	Azaltma	Kabul Etme	Uyum Sağlama	Bütünlüşme

Temel amacı, farklı kùltùrlere mensup insanların karşılaşma süreçlerinde ortaya çıkacak sorunları giderme ve birlikte yaşama çabalarını kolaylaştırmak adına geliştirilen kùltùrlerarası iletişim disiplini açısından bu aşamaların dikkate alınması çözüm üreten etkin bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Aksoy, 2012, s. 300). Kùltürel uyumun sağlanabilmesi için bireyin kendi kùltürünü merkeze alıp diğer kùltùrlere kendini kapatması ya da mesafeli durması anlamına gelen etnomerkezci anlayış bireysel bir engel teşkil etmektedir. Sağlıklı bir uyum gelişimi için ise tam tersini ifade eden farklı kùltùrleri anlayabilme ve saygı duyma anlamına gelen etnogöreceli bakış açısı ile ilerlenmelidir. Bir başka ifadeyle bir toplumsal yapıda göçmenler veya mültecileri de dahil ederek o toplumda varolan etnik azınlıklar karmaşık bir şekilde bazen varolan baskın kùltüre, bazen kendi azınlık kùltürlerine ya da her ikisine de ağırlık verebilir veya hiçbirine ağırlık vermemeyi tercih de edebilir. Bu bağlamda kùltürel uyum, toplumsal yaşamda baskın olamayan grup üyelerinin varolan baskın kùltürel değere sosyokùltürel ekseninde uyumu ve edinimi olarak tanımlanmaktadır (Gül & Kolb, 2009, s. 139).

Çalışmaya, sosyokùltürel adaptasyon başlığı altında ele alınan araştırmalar kapsamında bir çerçeve çizmek ve yapılan araştırmaların sonuçlarını paylaşarak devam etmek gerekirse, Furnham ve Bochner (1986), göçmen deneyimlerinin kişilerarası yönüne dayalı olarak kùltùrlerarası adaptasyonu açıklamaya çalışmışlardır. Yazarlar aynı zamanda kùltürel öğrenme / sosyal beceri modellerinde, sosyal ve kişilerarası becerilere ilişkin teorilere dayalı olarak ev sahibi kùltürde konaklayanların sosyal karşılaşmalarını ve etkileşimlerini açıklamaktadır (Segawa, 1998). Öte yandan alanda önde gelen araştırmacılardan Ward ve Searle (1990) uyum konusunu psikolojik ve sosyokùltürel uyum olarak ele almaktadır. Buna göre psikolojik uyum bireyin

kişisel birikimiyle taşıdıklarının yanında yeni kültür ortamının stresıyla başa çıkma yeteneği olarak ele alınırken sosyokültürel uyum ise sosyal alanlardaki kuralları benimseme ve günlük yaşantıda karşılaşılanlarla başa çıkma bilgi ve becerisini edinme olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca uluslararası alanda yaptıkları çalışmada sosyokültürel adaptasyonu etkileyen faktörlerden birisinin de kültürel mesafenin olduğunu bulmuşlardır (Batır & Okur, 2016, s. 3953).

Swami'nin (2009, s. 266) Britanya'da yaşayan Malezyalı ve Çinli öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonu üzerine yaptığı araştırmada Malay katılımcıların Çinlilere göre daha düşük adaptasyon yaşadıkları ortaya konulmuştur. Sosyokültürel adaptasyonu etkileyen önemli etmenlerden olan mesafe ve kültür kavramlarına aynı zamandan inanç farklılığının eklenmesi adaptasyon sürecini olumsuz olarak etkilemektedir. Bu bağlamda araştırma Malay katılımcılar için algılanan ayrımcılığın sosyokültürel uyumdaki en büyük değişkenlik oranını oluşturduğunu (yüzde 73), bunu İngilizce dil yeterliliğinin (yüzde 10) ve ev sahibi ülke vatandaşlarıyla iletişimin (yüzde 4) izlediğini göstermektedir. Çinli katılımcılar için ise İngilizce dil yeterliliği sosyokültürel uyumun en güçlü yordayıcısıydı (yüzde 54), ardından İngiltere'deki yaşam beklentileri (yüzde 18) ve ev sahibi ülke vatandaşlarıyla iletişim (yüzde 3) geldi.

Batır ve Okur (2016) sosyokültürel adaptasyonda kültürel mesafe kavramına dikkat çekmek amacıyla yaptıkları alan taraması sonuçlarına göre:

“Öğrencilerin geldikleri ülkenin eğitim aldıkları ülkeye olan kültürel mesafesinin, bu öğrencilerin hem yeni topluma adaptasyon süreçlerini, hem de dolaylı olarak akademik başarı düzeylerini olumsuz yönde etkilediğini görülmektedir. Bu nedenle eğitim aldıkları ya da alacakları yeni kurumlar tarafından, uluslararası kökenli öğrencilerin geldikleri toplumla, eğitim alacakları ya da aldıkları toplum arasındaki kültürel mesafenin hesaba katılması, öğrencilerin buldukları yeni ülkelere uyumunu ve buna bağlı olarak akademik başarılarını önemli derecede artıracaktır”.

Mahmood ve Burke (2018) yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin sosyokültürel uyum düzeyleriyle kültürleşme stresi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu bulgulamışlardır. Özellikle beş sosyokültürel uyum alt ölçeğinde (kişiler arası iletişim, akademik/iş performansı, kişisel ilgiler ve topluluk katılımı, ekolojik uyum ve dil yeterliliği) artan yeterlilik, öğrenciler arasında kültürleşme stresi düzeylerini azaltmıştır. Uluslararası öğrenciler arasında kültürleşme stresi ve sosyokültürel uyum düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson'ın korelasyon analizi kullanılmış ve uluslararası öğrencilerin genel kültürleşme stresi düzeyleri ile sosyokültürel uyum düzeyleri arasında önemli bir negatif ilişki olduğunu ortaya koymuştur ($r = -.23$, $p < .01$). Buna ek olarak, verilerde öğrencilerin genel kültürleşme stresi düzeyleri ile sosyokültürel uyum için beş alt ölçeğin arasındaki korelasyonlar, beş alt ölçeğin tamamının genel kültürleşme stres düzeyleri ile anlamlı negatif bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Şeker ve Akman'a (2016) göre yeni dahil olunulan sosyal çevrenin beklentilerini karşılamanın sosyokültürel açıdan uyum sağlamanın temel koşullarından biri olduğu bulgulanmıştır. Bu bağlamda 28 farklı ülkeden gelen 187 öğrenci üzerinde sosyokültürel ve psikolojik uyum süreçlerini ölçmek için yaptıkları çalışmada öğrencilerin algılanan ayrımcılık düzeyi arttıkça daha fazla sosyokültürel uyum zorluğu yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışmada psikolojik ve sosyokültürel uyum arasında bir bağlantı saptanamadığı belirtilmektedir.

Jamaludin ve arkadaşlarının (2021) yapmış olduğu araştırmaya göre sosyokültürel adaptasyonun öznel iyi oluş üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu ve ayrıca kendini sosyal olarak yetkin ve güvende gören bireylerin ise farklı bir toplumu anlamaya daha yatkın oldukları ortaya çıkmıştır. Çalışmanın devamında sosyokültürel adaptasyonun en önemli iki ayağı olan iletişim becerileri ve dil becerilerinin geliştirilmesi adaptasyon konusundaki süreci hızlandırma açısından önemine dikkat çekilmektedir.

Rhein'e (2014, s. 1690) göre uluslararası gezginler olarak nitelendirdiği öğrencilerin bir kısmı yeni yaşam düzenine ve çevresine uyum sağlamayı öğrenirken bir kısmı ise yeni yaşam düzenine uygun başa çıkma mekanizmasını

geliştirememektedir. Bunun sonucu olarak ise öğrenciler uyumdan ziyade yalnızlık, huzursuzluk, dışlanmışlık hissi gibi duygular hissederken bunların sonucunda eğitimde başarısızlık ve yeni dili öğrenmede güçlüklerle karşılaşabilmektedir.

Çömlekçi (2020, s. 682) sosyal medya kullanımının kültürel adaptasyon ve sosyalleşmeye etkisini araştırdığı çalışmada, görüşülen uluslararası öğrencilerin, farklı bir ülkeye geldikleri ilk dönem sosyal medya ve platformların alışma ve adaptasyon sürecinde önemli bir yere sahip olduğunu belirttiği görülmektedir. Dil becerisi ve kültürel altyapı birikimi elde edebilmenin yanında bulunan bölgede sosyal çevre edinebilmeyi de destekleyen sosyal mecralar son dönemde adaptasyon sürecini hızlandıran önemli platform olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ergün'e (2012) göre: "*Kültürlerarası adaptasyon kavramı, başka bir kültürdeki yaşama adaptasyon sağlama ya da başka bir kültürün üyeleriyle, mensuplarıyla ilişki kurma yeteneğidir ve bu değişim adaptasyonla birlikte başarıyı da beraberinde getirir*". Bu bağlamda Ergün, Türkiye'de turizm sektöründe çalışan yabancı işçi profili ve sosyokültürel uyum durumlarını ölçmek üzere planladığı çalışmada daha farklı bir konu odağında kalmış ve çalışmasında da bunu vurgulamaktadır. Bu konu, yabancı uyruklu çalışanların sosyokültürel adaptasyonun kolaylaştırılması bağlamında işverenin üzerine düşen görevler olarak özetlemek mümkündür. İşveren ve çalışan, çalışan ve hizmet edilen arasında sağlıklı bir iletişim hem çalışma motivasyonunu hem de sosyokültürel adaptasyon sürecini beslemektedir.

Rus akademisyen Gladkova (2017) Rusya'daki uluslararası gazetecilik öğrencilerinin sosyokültürel adaptasyonuna iletişim becerilerinin etkilerini ölçen araştırmalar üzerine geniş bir alan taraması yapmıştır. Buna göre taramada elde edilen bilgilere bakıldığında, öncelikle farklı bir kültüre ve yeni kişilere alışma süreci içerisine giren bireyin bilmediği bir dil ve çevreye adapte olma sırasında aşması gereken engellerin akademik başarılarına, psikolojik dengelerine ve sosyal adaptasyonlarına etkisi ele alınmaktadır. İkinci olarak yapılan araştırmalarda iletişim becerilerinin kişinin kişisel gelişimi ve kültürel kodları okuyarak toplumsal uyum konusunda kendine biçtiği rolün sosyokültürel adaptasyondaki önemine dikkat çekilmektedir. Yine iletişim becerilerinin kişinin toplumsal rolünün belirlenmesinde,

kariyer gelişiminde ve psikolojik gelişimi açısından önemi çalışmalarda araştırılmış bir diğer konu olarak görülmektedir. Son olarak ise uluslararası öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonunu kolaylaştırma noktasında akademisyen desteği ve etkileşimine, özgüvenlerinin gelişimine destek olma konusuna büyük önem atfedilmektedir.

Sawyer ve Chen (2012) yaptıkları çalışmada internetin zaman ve mekan kısıtlaması olmaksızın aynı anda aynı ortamda bulunabilme özelliğinin yani sosyal medya platformlarının sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir üniversitedeki uluslararası öğrencilerin sosyal medya kullanımının uyum sürecini nasıl geliştirdiğini inceledikleri araştırma, sosyal medyanın kültürlerarası uyum üzerinde sosyal, fiziksel ve kültürel bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca yaptıkları alan taramasında da insanların adaptasyonları sırasında ev sahibi kültüre daha fazla entegre olmak ve kendi ülkeleriyle bağlantılarını sürdürmek için sosyal medyayı kullanma eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Şafak Ayvazoğlu ve arkadaşları (2021) Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin psikolojik ve sosyokültürel adaptasyonu üzerine yaptıkları çalışma bulgularında: *“Suriyeli mültecilerin psikolojik ve sosyokültürel uyumunun ekonomik kaygılardan, göç öncesi beklentilerden, dinden ve Türk halkının Suriyelilere yönelik beklenti/tutumlarından güçlü bir şekilde etkilendiğini”* ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Suriyelilerin sosyokültürel adaptasyonu konusunda Türk devleti ve ilk yıllar Türk halkının da misafirperver ve hoşgörülü yaklaşımı sayesinde hızlı bir süreç yaşanmasının ardından son yıllarda artan göçmen ve sığınmacı sayısı ile birlikte bitmeyen misafirlik, ekonomi ve güvenlik sorunlarının artması hoşgörü ortamını dolayısıyla da adaptasyon sürecini baltaladığı bilgilerine ulaşılmıştır. Aynı zamanda çalışmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise: *“Dinin mülteciler üzerindeki iki yönlü etkisi vardır. Buna göre din, mülteci ve yerli grupları üstün bir kimlik altında toplayan bağlayıcı/eşitleştirici bir işlev olarak düşünülebilir. Bu karşın göçmenler; laik ve seküler ulusal kimliğe bir tehdit olarak algılandığında sosyal mesafe de yaratıyor gibi görünür”*.

Bu çalışmanın sonuçları, sosyal medya kullanım güdülerinin psikolojik uyum ile negatif ilişkili olduğunu ve sosyokültürel uyum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ayrıca yaş, sosyal medya kullanım güdeleri ile negatif ilişkilidi, ancak kültürlerarası uyum ile pozitif bir ilişkisi vardı (Ma, 2017).

Konuyu ana hatlarıyla bir kez daha ele Türker ve Yıldız'a (2015) göre;

“Entegrasyonunun gerçekleşmesinde, genellikle kabul edilen uygulamalarda önceliklerin kısa-vadede göçmenlerin yaşam standartlarını iyileştirmeyi hedefleyen yasal, ekonomik ve siyasal boyutlara ağırlık verilmekte olduğu görülmektedir. Orta vadede ise sosyal ve kültürel mekanizmalarca entegrasyon süresi iyileştirilmeye ve sürdürülebilir bir yapı kazandırılmaya çalışılmaktadır. Tüm bu öncelik sıralamasında uygulanan ve ulaşılan en son aşama toplumla sağlıklı, uyumlu ve düzeyli ilişkilerin dengeli bir kimlik ve aidiyet duygusu içerisinde sürdürülmesini öngören sosyo-psikolojik boyuta gelmektedir.”

1.5.3. Sosyokültürel Adaptasyonu Etkileyen Faktörler

Daha önce gördüğümüz gibi, adaptasyon, çevresel taleplere yanıt olarak bir bireyde veya grupta meydana gelen nispeten istikrarlı değişiklikleri ifade eder. Dahası, uyum, bireyler ve çevreleri arasındaki “uyumu” geliştirebilir veya geliştirmeyebilir (Berry, 1997). Alanda yapılmış çalışmalar göstermektedir ki herhangi bir nedenle farklı bir ülkeye veya kültüre gelen bireylerde farklı adaptasyon süreçleri ile karşılaşmaktadır. Bu bağlamda Kealey'in (1989, s. 407) yapmış olduğu çalışma genel olarak yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum gibi arka planda yer alan faktörlerin etkinliğini gösterirken aynı zamanda daha önce farklı ülkelere yolculuk deneyimi olan bireylerin yolculuk deneyimi olmayanlara göre adaptasyon süreçlerine daha olumlu baktıklarını da ortaya koymaktadır.

Berry'e (2005) göre göçmenlerin başarılı bir şekilde uyumunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden en önemlisi ev sahibi toplumun tutumudur. Göçmenlerin günlük yaşama dahil edilmesi ya da farklı sebeplerle dışlanması uyum sürecinin yönünü ve şeklini belirleyen temel rol oynayıdır.

Aksoy'a göre (2012, s. 301) göç eden kişi açısından konu ele alındığında iki önemli unsurun ya da faktörün kültürel uyumun derecesinde etkili olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, kişiyi göçe yönelten temel neden, ikincisi ise kişinin kültürlerarası iletişim açısından yeterliliğidir. Bu çerçevede Sağır (2018) Suriyeli kadın göçmenler üzerine yapmış olduğu çalışmasında, Suriyeli göçmenlerin savaş sürecinde yaşadıkları travmatik olaylar ve geriye dönüş umuduyla zoraki bir şekilde göç etmiş olmalarının, göçmenlerin kültürel adaptasyonunun daha da yavaş gerçekleşmesine neden olduğunu bulgulamıştır.

Gülner ve Balcı'ya (2020, s. 109)göre sosyokültürel adaptasyonu etkileyen hem demografik hem psikolojik hem de kültürel hafıza ile ilgili etkenler mevcuttur. Bu değişkenler göçmenlerin yeni geldikleri toplum ile ilk karşılaşmalarından gelişen iletişim sürecindeki rollerine kadar birçok konuyu etkileyebilmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında ise sosyokültürel adaptasyonu etkileyen faktörler üç ana başlıkta toplanmıştır. “*Bunlar:*

1. *Kültürel Tutumlar: Kültürel kimlik, kültürleşme ve kültürleşme stratejileri*
2. *Psikolojik uyum: Stres, depresyon ve yaşam doyumu*
3. *Bireysel farklılıklar: Din ve dil birliği yanında ev sahibi ve etnik kültür ağları”.*

1.5.3.1. Kültürel Tutumlar

Adaptasyon sürecinin gelişim gösterebilmesi ve sağlıklı bir sonuca ulaşabilmesinde bireyin ya da grubun kültürel tutumları oldukça önemlidir. Bu tutumların nasıl geliştiğini ortaya koymak amacıyla birçok görüş ortaya atılmıştır. Bu bağlamda öncelikle konu hakkındaki kavramsal çerçeveyi anlaşılır kılmak adına kültürel kimlik ve kültürleşme başlıklarını açıklamak ve değerlendirmek gerekmektedir.

1.5.3.2. Kültürel Kimlik

Birçok alanın konusu haline gelen kimlik tartışılan ve tartışılmaya da devam edilecek olan geniş bir çerçeveye sahiptir. Kimlik, farklı bakış açılarıyla

değerlendirildiğinde kişilerin, varlıkların kısacası yaratılmış tüm “şey”lerin anlatımında kullanılan duygu ve sembollerin bir bütünüdür. *Castels’e göre (2006, s. 12): “Kimlik insanların anlam ve tecrübe kaynağıdır. Bir başka ifadeyle bütün kimlikler, bir toplumsal ilişkiler sistemi içerisinde oluşur ve birbirlerini karşılıklı tanımları gerekir. Dolayısıyla kimlik bir nesne olarak değil, “bir simgeler ve ilişkiler sistemi” olarak düşünülmelidir (Schlesinger, 1987, s. 236)”*.

Kimlik, özgün bir kavram olarak ele alındığında bireylerin gerek kültürel gerekse de yaşadıkları sosyal çevrelerdeki konum ve statülerine karşılık gelen çok boyutlu, tutum, inanç, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden geniş bir kapsama sahiptir (Karaduman, 2010, s. 2886). Bu bağlamda kimlik kültürel bir inşadır çünkü kimlik oluşumunda kullanılan materyaller olan söylemsel kaynaklar kültürel mahiyettedir (Barker, 2004; akt, (Kara, 2014, s. 28).

Sözen’e (1998) göre kültürel kimlik, birincil olarak özdeşleşmeye dayanır. Göçmenler arasında kültürel kimlik oluşumu süreci, kendi ülkelerinin kültürüne tutunmak ile yeni ülkelerinde hayatta kalabilmek için eş zamanlı olarak yabancı gelenekleri benimsemek arasında sürekli bir dengeyi içerir (Dutta-Bergman & Pal, 2005); (Young, 2009); (Dalisay, 2012).

Konuya farklı bir açıdan bakıldığında ise kültürel kimlik bireyleri bir anlamda ortak paydada toplarken aynı zamanda farklı yorumlama ve uygulamalarla ayırıcı ya da ötekileştirici unsur olarak da karşımıza çıkmaktadır. Çünkü kimliğin en önemli bileşenlerinden biri aidiyet duygusudur (Çelik, 2012, s. 34). Bu konuda Morley ve Robins (1997, s. 75): *“Farklı grupların ulusal kimliği tanımlamadaki göreceli güçleri ve kültürel kurumlarını bu tanımları hayata geçirebilmek için kontrol altına alınamayacaklarının bir sorun olarak her zaman varlığını koruduğunu belirtmektedir”*. Bu konuda Croucher’ın (2009, s. 313) Fransız Müslümanların kültürel adaptasyonu üzerine yaptığı çalışması örnek veriler sunmaktadır. Buna göre Fransa’da Arapça dilinin ve Müslümanlara ait bazı sembollerin sınırlandırılmasının bireyleri etnik kültürlerine daha fazla bağlanmaya teşvik ederken ev sahibi kültürden ayrılmayı da beraberinde getirdiği görülmektedir. Croucher’a göre bu çalışma, azınlık veya etnik grupların kendilerini dilsel olarak “saldırı altında” olarak algıladıklarında,

kültürleşmek isteme olasılıklarının daha düşük olduğunu ve baskın kültüre daha fazla içerlediklerini ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında sosyokültürel adaptasyon süreçlerinde kültürel kimliğin yeri ve önemine bakıldığında ise temel etkileyici ve motive edici faktörlerden olduğu göze çarpmaktadır. Çünkü insanlar kendi kültürel gruplarına değer atfettikleri ve aidiyet duygusundan kendilerini güvende hissettikleri için özellikle etnik kimlik bireyin benlik algısında önemli bir rol oynar (Gülnar & Balcı, 2020, s. 129). Dolayısıyla yeni bir kültürel ortamda bulunan birey uyum aşamalarından geçerken özünde bulunan kültürel kimliği ve tecrübelerle kazanmaya başladığı yeni kültürel kimliği arasında köprü oluşturma motivasyonu elde edebilmesi uyum süreçleri için büyük önem taşımaktadır.

Swami (2009, s. 267) göre sosyokültürel uyumun en önemli yordayıcılarından biri, misafirin kendi kültürü ile ev sahibi kültür arasındaki kültürel mesafedir. Bireyci ve kolektivist uluslar arasında olduğu gibi, kültürlerin temel değerlerinde veya sistemlerinde farklılık gösterdiği durumlarda sosyal zorluk özellikle yüksek olabilir. Çünkü kültürler arası geçiş yapan bireylerin genellikle ev sahibi ülkelerin normatif değerlerine, tutumlarına ve davranışlarına uymaları beklenir (Leong & Ward, 2000, s. 765). Ancak kültürel farklılıklar: *“Bir toplumda iletişim süreçlerine verilen önemi, sosyal ilişkileri ve zaman algısı gibi çok sayıda farklı konu başlığını kapsadığı için uzun süreli ve aşamalı bir öğrenme sürecini gerektirir. Bu aşamaların birincisi, kişinin kendi kültürel özelliklerinin dışında da başka kültürel normların ve değerlerin var olduğunu farkına varabilmesi için öncelikle ve özellikle kendi kültürel sınırlarından kurtulması ile işe başlamasıdır”* (Eğinli, 2011, s. 216). *“Çünkü etnik kimlikler, bir yandan kültürel içeriği yok olurken bile özgün varlığını ısrarla sürdürebilir. Böylelikle bir taraftan kişi etnik kökeninden dolayı Türk olduğunu söylemeye devam ederken diğer yandan da ana dilini konuşmadığı ve Türk etnik ve kültürel yaşam pratiğini takip etmediği için esasında Türk olmadığını da ileri sürülebilir”* (Yayak, 2018, s. 782). Bu bağlamda etnik kimliğe bağlılık kültürleşme ve sosyokültürel adaptasyon sürecinin önemli bir etkileyicisi ve belirleyicisidir.

1.5.3.3. Kültürleşme

Kültürleşme terimi ve kavramı, 1880'lerde, Amerikalı antropologlar tarafından "uygar insanların etkisi ile değişen yerli (Kızılderili) geleneklerinden" söz ederken, "kültürleşme gücü" olarak kullanılıyordu. Kültürleşme; iki veya daha fazla sayıdaki kültürel grubun sürekli ve düzenli ilişkisi ve etkileşimi sonucunda, gruplardan birinin öteki gruba ait kültürel değerleri ve öğeleri benimsemesi ve ortaya yeni bir kültürel bileşiminin çıkması süreci şeklinde tanımlanabilir (Adıgüzel, 2001, s. 110). Gülnar ve Balcı (2011, s. 111) ise söz konusu kültürleşme sürecinin üç özelliği dikkat çekmektedir. Bunlar (1) değişimin bir süreç içerisinde gerçekleşmesi, (2) söz konusu değişimin gönüllülük ilkesi çerçevesinde olması ve (3) bir ölçüde de olsa değişimin karşılıklı olmasıdır.

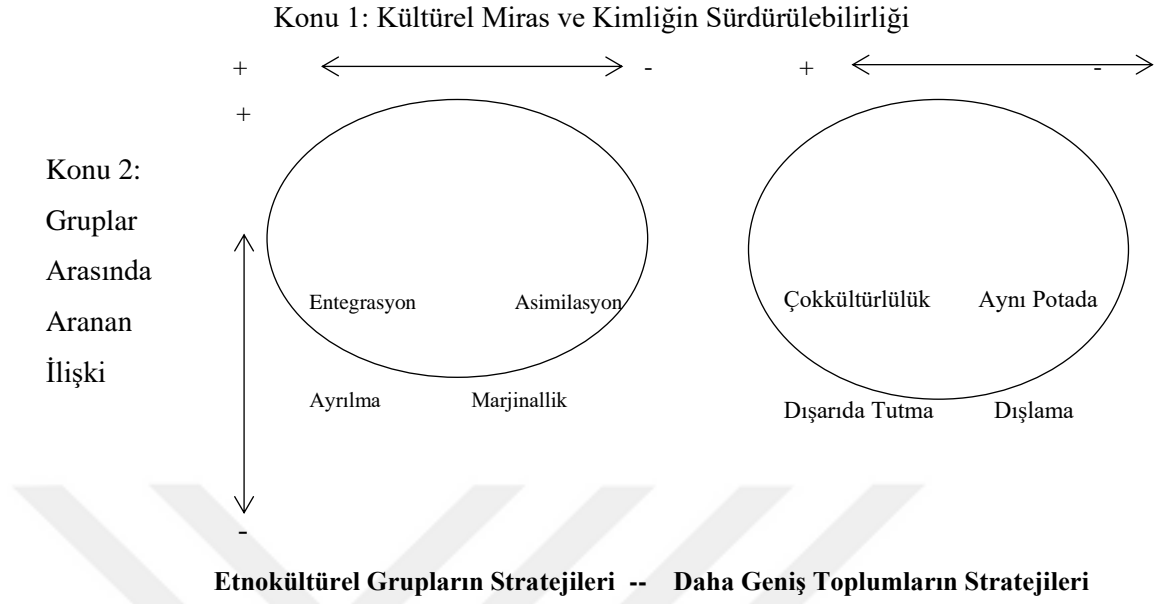
Kültürleşme bilinçli ya da bilinçsizce ikinci bir kültürü ait öğeleri öğrenmekle ve yeni kültüre ilişkin özelliklerin ve değerlerin kazanılmasıyla ilgilidir (Güngör, 2014, s. 18). Kültürleşme iki farklı kültürel grubun öncelikli olarak temas geçtiği anda ortaya çıkan karşılıklı süreçtir (Gülnar & Balcı, 2011, s. 38). Başka bir ifadeyle kültürleşme süreci kişinin farklı toplumlardan öğrendiklerinin tamamı ve bir toplumun diğer toplumlardan aldığı, öğrendiği, edindiği öğeler ve farklı toplumların karşılıklı şekilde birbirlerini etkilemesi ve etkilenmesidir (Adıgüzel, 2001, s. 110). Gülnar ve Balcı'ya göre (2010, s. 452) ise: "*Kültürleşme, yabancı bir ülkede bulunan bir kimsenin içinde bulunduğu kültürü de değiştirecek biçimde kendi kültürel tutumlarını ve davranışlarını yeni kültüre (istekli olarak) uyumlu hale getirme sürecidir*". Bu tanımlamayı örneklendirmek gerekirse; kültürleşme sürecinin gerçekleştiği durumların çoğunda insanların konuşmaları, selamlaşmaları, giyinişleri, günlük etkinlikleri, yemek tercihleri gibi pek çok farklı sürece ilişkin tercih, tutum ve davranışları doğal olarak farklılaşma ve değişim göstermektedir (Saygın & Hasta, 2018, s. 317).

Balcı ve Ögüt'e göre (2019, s. 51) ise: "*Toplumsal değişim süreçleri arasında yer alan kültürleşme, iki yahut daha fazla kültürel gruba onların bireysel üyeleri arasındaki temas sonucu ortaya çıkan çift yönlü bir kültürel değişim süreci olup, grup düzeyinde; toplumsal yapı, kurumlarda ve kültürel uygulamalardaki değişiklikleri,*

bireysel düzeyde ise; bir kişinin davranışsal birikimindeki değişiklikleri içerir. Bu kültürel ve psikolojik değişimler, bazen yıllar, kuşaklar ve bazen asırlar boyu devam eden uzun vadeli bir süreçtir". Bireyler bu süreçte kültür şoku, çekinme ya da karşıtlık duygusunu yaşayabilirler. İç dengeyi sağlamak için stres, bireyi ev sahibi çevreye uyum sağlaması için motive eder. Bu adaptasyon süreci ise kültürleşme pratiğinin başlangıcıdır (Gülner & Balcı, 2011).

Saygın ve Hasta'ya (2018, s. 313) göre kültürleşme iki toplum arasında gerçekleşen bir süreç olarak ortaya çıksa da yerel halktan ziyade göç eden toplumun bu süreçten daha fazla etkilendiği yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Antropolog ve sosyologların kültürler arası etkileşimi iki ana başlık altında ele aldıklarını belirtmektedir. Bu başlıklardan ilkinin "gruplar arasındaki ilişkinin derecesi ya da grupların birbirleri ile kaynaşması" oluştururken; ikincisini "her grubun kendi kültürünü devam ettirme beyanı" oluşturmaktadır. İlk başlık, iki toplumun farklı düzeylerde de olsa kaynaşabileceğine göndermede bulunmaktadır. İkinci başlık ise her bir toplumun kültürel olarak diğerinden bağımsız olarak varlığını devam ettirmek isteyebileceğine işaret etmektedir (Berry, 2001 akt: (Saygın & Hasta, 2018). Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise tanımlamalar sırasında karşımıza çıkan fikirleri değerlendirirken kültürleşmeyi birçok boyutta ele almalı ve asimilasyondan ayrı tutulmasıdır (Gülner & Balcı, 2010, s. 451).

Kültürleşme ortamdan bağımsız değildir; kültürel yönelimin türü ve uyum açısından sonuçları makro düzeyde pek çok faktörden etkilenir (Güngör, 2014). Berry'e (2001, s. 616) göre kültürleşme, her ikisi için de sonuçları olan iki veya daha fazla grubu içeren bir süreçtir; gerçekte, ancak, temas deneyimleri baskın olmayan grup ve üyeleri üzerinde çok daha büyük bir etkiye sahiptir. Başka bir ifadeyle kültürler karşılaşmasında azınlık ve ana akım kültürün birbirleri üzerindeki etkileri baskınlık oranları ve bireylerin kültürel seviyeleri ile ilgilidir. Bu çerçevede iki konu dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi "Öz kültürümü devam ettirmek benim için ne kadar önemli?" ve "Ana akım kültürle temas kurmak benim için ne kadar önemli?" (Berry J. W., 1997) (2001); (Güngör, 2014). Bu bağlamda Şekil 1'de kültürleşme yönelimlerinin nasıl oluşabildiği gösterilmiştir.

Şekil 2. Göçmen Gruplarda ve Ev Sahibi Toplumda Kültürlerarası Strateji Çeşitleri

Kaynak. (Berry J. W., 2001)

Bu iki temel konu aynı anda düşünüldüğünde, dört kültürleşme stratejisini ortaya koyan kavramsal bir çerçeveye iki kutuplu oklarla temsil edilen tutumsal boyutlar üzerinden yanıt verilebilir. Bu konulara genel olarak olumlu veya olumsuz ("evet" veya "hayır" yanıtları) dört kültürleşme stratejisini tanımlamak için kesişir. Bu stratejiler, hangi grubun (baskın olan veya olmayan) değerlendirildiğine bağlı olarak farklı isimler taşır (Berry J. W., 1997).

Çift boyutlu kültürleşme modeli de denilen bu teoriye göre: “*Ana akım kültürü benimsemek için kendi kültüründen vazgeçmek gerekmez; bu durumda bazıları her iki kültürü de önemseyebilir ve yeni kültüre ait özellikleri öz kültürüne ait özelliklerle bütünleştirmek isteyebilir (entegrasyon; integration)*”. Bu bağlamda bireyler kendi kültürel kimliklerini sürdürmek istemediklerinde ve diğer kültürlerle günlük etkileşim arayışında olduklarında bu süreç Asimilasyon stratejisi olarak tanımlanır. Bunun aksine, bireyler orijinal kültürlerine bağlı kalmaya değer verdiklerinde ve aynı zamanda başkalarıyla etkileşimden kaçınmak istediklerinde, ayrılık alternatifini

tanımlanır ve her iki kültürü de benimsemeyip marjinalleşenler de (marginalization) bulunmaktadır (Berry J. W., 1997); (Güngör, 2014). Bu bağlamda kültürleşme stratejileri olarak da adlandırılan adaptasyon süreçleri daha detaylı olarak bir diğer başlıkta değerlendirilecektir.

1.5.3.4. Kültürleşme Stratejileri

1.5.3.4.1. Bütünleşme

Bireyin göç sonucu karşılaşmış olduğu farklı bir kültürle kendi öz kültüründen vazgeçmeden ortak bir paydada buluşarak uyum sağlamasına bütünleşme ya da entegrasyon denilmektedir. Bütünleşme, yeni bir ülkeye göçle gelenlerin kendi özgün kültürünü sürdürmesinin yanı sıra, eş zamanlı şekilde ev sahibi konumdaki toplumla da etkileşim kurması sürecinin tamamını kapsamaktadır. Dolayısıyla bütünleşme sürecinde bireyler bir taraftan kendi özgün kültürel bütünlüklerini korurken, aynı zamanda ulaşılan ev sahibi toplumun ayrılmaz bir parçası olmaya çalışırlar. Yani bütünleşme sürecinde, azınlıklar, göçmenler bir taraftan kendi kültürel kimliklerini korurken aynı zamanda da ev sahibi toplumun özgün kültürel kimliğini de benimserler (Balcı & Öğüt, 2019).

Berry'e (1997) göre entegrasyonun sağlanması için karşılıklı bir uyum gereklidir. Başka bir deyişle tüm grupların kültürel olarak ve farklı halklar olarak yaşama hakkının her iki grup tarafından da kabul edilmesini içerir. Bu strateji, toplumsal yapıda varolan baskın grupların daha geniş bir toplumsal yapının temel değerlerini benimsemesini mecburi kılarken, eş zamanlı olarak yine baskın grubun, yaşayan bütün grupların talep ve ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamak için ulusal kurumları uyarlamaya hazır olmasını gerekli kılmaktadır. Her iki kültüre de dahil olmak daha iyi bir psikolojik ve sosyokültürel uyumu teşvik etmeye hizmet ederken, hiçbir kültüre dahil olmamak veya kişinin durumu hakkında kafa karışıklığı (yaygın) her iki adaptasyon biçimini de olumsuz yönde etkilemektedir (Berry, Phinney, Sam, & Vedder, 2006). Açıkça görüldüğü gibi, entegrasyon (ve ayrılık) ancak bir kişinin etno-kültürel grubunun diğer üyeleri grubun kültürel mirasını koruma arzusunu paylaştığında sağlanabilir (Berry J. W., 1997).

1.5.3.4.2. Asimilasyon

Asimilasyon; bir kültürel ya da etnik grubun diğer bir kültürel gruba geçiş yapmasını, başka bir anlatımla göçen birey ya da grupların sığındıkları bölgelerden farklı olan kültürel değerlerini, etnik kökenlerini ve kimliklerini bırakmak zorunda kalması ya da terk etmesi olarak tanımlanmaktadır (Dağdeviren, 2018, s. 38). Başka bir ifadeyle bireyler kendi kültürel kimliklerini sürdürmekten vazgeçtiklerinde ve temas kurdukları ya da misafir oldukları yeni kültürlerle günlük etkileşim arayışına ihtiyaç duyduklarında ya da bu tip bir girişimde bulduklarında asimilasyon stratejisi tanımlanmış olmaktadır (Gülner & Balcı, 2010, s. 453).

Bennett'in (1998) deyişiyle: *“Asimilasyon, kişinin orijinal dünya görüşünü ev sahibi kültürünkiyle değiştirmeyi amaçlayan yeniden sosyalleşme sürecidir. Asimilasyon ikame edicidir”*. Asimilasyonun varsayılan sonucu, Israel Zangwill'in The Melting Pot adlı oyununda yazdığı gibi, “yeni bir insan” haline gelmektir.

1.5.3.4.3. Ayrışma

Ayrışma; *“azınlıkların, kendilerine özgü kültürlerini sürdürüp ev sahibi toplumla etkileşime yahut temasa girmekten kaçınmasıdır”* (Balcı & Ögüt, 2019). *“Ayrışma durumuna bir kesinin ötekileştirilmesi olgusu hâkimdir. Ayrışmanın belli bir sınırı ya da limiti söz konusu değildir ve ayrışma, toplumsal soyutlanma boyutuna da sahiptir. Ötekileşme veya ayrışma, yabancılaşımla birlikte gelinen aşama sonrasında yeni yaşam çevrelerinde ya da ortamlarda meydana gelmektedir. Esasında göç olgusu açısından toplumsal soyutlanma gerçekleşirken öncelikle toplum birleşik bir şekilde hareket etmektedir. Daha sonrasında yer değiştirme hareketinin meydana gelmesiyle birlikte karşıt gruplar oluşmakta yani bir nevi göç olgusundan sonra toplumda ayrışma gözlemlenebilmektedir”* (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015).

Sayın, Usanmaz ve Aslangiri'ye (2016) göre: *“Suriyelilerin düşük kira ödemek için genelde şehir merkezinden uzak mahalleleri tercih etmesi, şehirlerde çarpık yapılaşma ve gecekondulaşmada artışa neden olmakta; Suriyelilerin şehir merkezine uzak mahallelerde bir arada yaşamlarını sürdürmeleri ise, bütünleşme/ entegrasyon açısından Suriyelilerin kente ve ülkeye uyum sürecini zorlaştırmaktadır”*.

1.5.3.4.4. Marjinalleşme

Bireyin çevresiyle girmiş olduğu etkileşimi olarak tanımlanan toplumsal hareketin, kendisini vareden kesimlerle yaşadığı iletişim kopukluğunun ortaya çıkardığı dışlanma durumu ‘marjinalleşme’ olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama sınırları içerisinde marjinalleşen birey kendini kültürel, ekonomik, siyasal ve toplumsal açılardan sosyal çevrenin sınırlarının dışına itilmiş ve hatta âdeta ikincil pozisyon ya da konuma sahipmiş gibi görmeye başlamıştır (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015). Dolayısıyla çözümü zor bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkan marjinalleşme göçmen uyumu söz konusu olduğunda nesiller arası geçişe de sebep olabilecek bireysel kopmalara sebep olabilmektedir. *“Kısaca, bireyin orijinal kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürmek istemediği aynı şekilde farklı kültürlerle etkileşime girmek istemediği yani her iki kültürün de benimsemediğinde meydana gelen kültürleşme şeklidir”* (Balcı & Öğüt, 2019).

Berry ve arkadaşlarının (2006, s. 325) yapmış olduğu çalışmaya göre bireyler ayrımcılığa maruz kaldıklarında, ulusal toplumla yakın ilişkileri reddetme ve kendi gruplarına (etnik) daha fazla yönelme veya katılımları konusunda kafaları karışık veya kararsız (yaygın) olma olasılıklarının yüksek olduğu sonucuna varıyoruz. Ancak, ayrımcılığa uğramadıklarında, kendilerine gösterilen saygıyla ulusal topluma da yaklaşırlar. Marjinalleştirme durumunda, insanlar nadiren böyle bir seçeneği seçerler; daha ziyade zorla asimilasyon ile birlikte zorla dışlama (ayrıştırma) girişimlerinin bir sonucu olarak genellikle marjinalleşirler; bu nedenle, tek bir marjinalleştirme mefhumunun ötesinde başka bir terim gerekli görünmemektedir (Berry J. W., 1997).

1.5.3.5. Psikolojik Uyum

Kültürel uyum problemleri (stresörler) ortaya çıktığında, ancak başarılı bir şekilde üstesinden gelindiğinde, stres benzer şekilde düşük olacak ve ani etkiler olumlu olacaktır; ancak stres faktörleri tamamen aşılmadığında, stres daha yüksek olacak ve daha olumsuz etkiler. Kültürel uyum sorunları çok yoğun olduğunda ve başarılı bir şekilde çözülmediğinde, ani etkiler büyük ölçüde olumsuz olacak ve stres seviyeleri zayıflayacaktır. kişisel krizler ve genellikle kaygı ve depresyon dahil. Psikolojik

kültürleşmenin beş temel özelliğinden sonuncusu, elde edilebilecek uzun vadeli adaptasyondur (Berry J. W., 1997).

Akıncı ve arkadaşlarının (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre: “Göçmen yaşantısında çevresel değişimle beraber kişi ve grupların uyum süreci de muhtemelen olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Özellikle göç süreci sonunda uyum problemlerinin yoğun olarak gerçekleştiği ve tecrübe edildiği görülmekte ve ayrıca ruh sağlığı açısından da yaşam doyumu, benlik saygısı ve kültürlenme (acculturation) gibi kavramlar insan ilişkilerinde belirgin davranışsal değişimlere neden olmaktadır”. Bu bağlamda bireyin kültürlerarası iletişim düzeyinde yeterlilik kazanamaması sonucunda; dil ve konuşma sorunları, sosyal iletişim gruplarından ve ağlarından dışlanma, misafir ülkede çoğunluğun yaşam akışının dışında kalma, aile ilişkilerinde başarısızlık ve işyerinde kendisine tanımlanan rollere adapte olamama ve son olarak davranışsal normlara dair bilgi eksikliği gibi çeşitli olumsuz durumlarla yüzleşmek zorunda kaldığı ifade edilmektedir (Eğimli, 2011, s. 219).

1.5.3.6. Bireysel Farklılıklar

Sosyokültürel adaptasyon süreci içindeki bireyler kültürel ve psikolojik bazı süreçlerden geçerken yeni geldikleri topluma uyum sağlama noktasında sosyal beceri ve demografik bazı özelliklerin de etkisi söz konusu olmaktadır. Bunun yanında cinsiyet, yaş, ülkede kalma süresi, uygulanan politikalar, kültürel uzaklık, daha önce ülkeye gelmiş olanların tecrübeleri gibi birçok etken sosyokültürel adaptasyon üzerinde etkili olabilmektedir. Ancak çalışma gereği ele alınan göçmen topluluğun yoğunluklu olarak Müslüman olması ve Arapça dilini kullanması sebebiyle değerlendirilmesi gereken bir diğer konu dil ve din faktörünün sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisi olarak belirlenmiştir.

Dil ve din insanlara ait kültürleri tanımlayan ve bu değer kümelerini birbirine bağlayan toplumsal yaşamdaki en önemli iki temel güçtür. Bu iki güç aynı zamanda kültürlerin oluşumundan sonuna kadar üzerinde inşa edildiği temel yapı taşlarıdır. Bu bağlamda dil; bir kültürel yapı içinde inançların, fikirlerin ve tecrübelerin paylaşıldığı

ve diğerlerine aktarıldığı en temel araçtır. Ayrıca kültürün siyasal, ekonomik, ve toplumsal kurumlarının devamlılığının sağlanmasının, kültürel mirasın bir nesilden diğerlerine aktarılmasının başlıca yoludur (Tümertekin & Özgüç, 2004, s. 135). Aksoy'a (2012) göre: *“Uluslararası göç ile dil, din, gelenek, kültür vb. pek çok açıdan birbirinden tümüyle farklı geçmişlere sahip bireyler aynı ortamda yaşamını sürdürmek durumunda kalmaktadır. Bu çerçevede farklı bir kültürel yapı içinde var olabilmek, onun pratiklerini anlamak ve içselleştirmekten geçmektedir. Dolayısıyla bu durum uluslararası düzeyde gerçekleşen göç alanlarında yoğun olarak yaşanmaktadır. Uluslararası göçler sonrasında karşılaşılan ve birlikte yaşama mecburiyetinde kalan insanlar birçok açıdan farklı kültürel unsurlar ve özellikler taşımaktadır. Dil ve inanç sistemleri ise kuşkusuz bu farklılıkların en başında gelmektedir. Kültürün bu iki unsuru, insan davranışlarını yönlendiren en temel pratikleri içermektedir. Sonuç olarak bu pratikler kültürel uyumun sağlanması ve kültürlerarası iletişim engellerinin aşılması için anahtar görevi görmektedir”*.

Sosyokültürel uyum süreçleri dil adaptasyonu, kültürel adaptasyon, kişilerarası adaptasyon ve sosyal adaptasyon olmak üzere dört başlık içerir. Bu bağlamda dil uyumu, bireylerin ev sahibi ülkeye vardıklarında karşılaşacakları ilk ve en önemli sorundur (Rathakrishnan, ve diğerleri, 2021). Dil yeterliliği, ev sahibi toplumdaki sosyal iletişim düzeyi, iş, okul ve aile hayatındaki düzenlemeler ve günlük sorunlarla başa çıkma yeteneği, sosyokültürel uyumun diğer göstergeleridir (Jasinskaja-Lahti, 2008; Te Lindert ve diğerleri, 2008, akt: (Ayvazoğlu, Kunuroğlu, & Yağmur, 2021). İletişim yetkinliği ve kültürel yetkinliğin birbiriyle yakından ilişkili olduğu fikri, kültürel kodları inceleyen ve iletişim becerilerinin kültürel okuryazar bir kişi için vazgeçilmez olduğunu öne süren Wang (2011) tarafından da desteklenmektedir (Gladkova, 2017).

Bireyin toplumsal yaşamda kendini etkili bir biçimde ifade edebilmesi ve anlatabilmesi için temel dil yeterliliğini kazanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Doğru kanallardan bilgiyi doğru biçimde aktarabilme ve anlatabilme entegrasyon sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Stuarth Hall de doğru ve etkin bir konuşmayı entegrasyonun ve iletişim sürecinin temel koşullarından birisi olarak görmektedir. Hall iletişim

dünyasının üç temel parçadan oluştuğunu dile getirmekte ve bunları sırasıyla sözlü ya da yazılı kelimeler, maddi şeyler ve son olarak davranışlar olarak sıralamaktadır (Hall, 1990). Bu bağlamda bir kültür hakkında detaylıca bilgi sahibi olmanın birincil ve hatta en temel koşulu kuşkusuz o kültürün dilini öğrenmek, konuşmaktır. Göçmen olarak yaşanan bir ülkedeki ana dili öğrenmek aynı zamanda o kültürün maddi-manevi unsurlarını, inceliklerini ve davranış biçimlerini de öğrenmek anlamına gelmektedir (Aksoy, 2012). Dolayısıyla bir göçmen için dil öğrenme, kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında, misafir olunan kültüre ilişkin değerlerin ve tutumların anlaşılabilmesinde çok önemli bir anahtar olarak kabul edilmektedir (Eğinli, 2011).

Dil becerilerinin hem yeni kültürde günlük iletişimle hem de toplumda kişilerarası ilişkileri sürdürmeyle ilgili olduğunu iddia edilmektedir. Kültürel öğrenme yaklaşımlarına göre dil akıcılığı ile sosyokültürel uyum arasında doğrudan bir bağlantı vardır (Gürsoy, 2018). Bu çerçevede Swami'nin yapmış olduğu çalışma sonuçları ev sahibi kültürün ana dilindeki yeterliliğin sosyokültürel uyumun çok güçlü bir yordayıcısı olduğunu doğrular veriler sunmaktadır. Buna göre dil birliğinin sağlanması ev sahibi uluslarla sosyal etkileşimleri artırarak ve pratik ve sosyal ortamlarda çaresizlik duygularını azaltmaktadır (Swami, 2009).

Sosyokültürel adaptasyonu etkileyen bir diğer bireysel faktör olan din konusuna bakıldığında ise uyum açısından belirleyici bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kültürel mesafe olarak bilinen din, dil ve değerleri anlamlandırma bağı yakınlık içerdiğinde bir başka ifadeyle kültürel mesafe düşük kaldığında ev sahibi kültürü benimsemenin daha olumlu değerlendirmelere yol açması şaşırtıcı değildir. Dolayısıyla kültürel mesafenin (kültürlerin dil, din ve değerler açısından ne kadar farklı olduğu) düzenli olarak göçmenlerin başarılı uyumunu etkilediği çeşitli çalışmalarda da bulunmuştur (Ward & Kennedy, 1993); (Searle & Ward, 1990); (Berry J. w., 2005). Bu bağlamda Sağır'ın (2018) Suriyeli kadın göçmenler üzerine yapmış olduğu çalışmasında elde edilen verilere göre: *“Suriyeli kadınların erkeklere oranla daha yüksek depresif eğilimi, daha düşük yaşam memnuniyetine sahip oldukları görülürken yine Suriyeli kadınların erkeklere göre daha yüksek dindarlık ve olumlu dini başa çıkma puanına sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Bir diğer*

değerlendirme de ise araştırmaya katılanların Kültürleşme stratejilerinden özümleme (asimilasyon) ve marjinalleşmenin tercih edilmediği daha çok bütünleşmenin (entegrasyon) ve sonrasında ayrılıkçılığın (separation) tercih edildiği görülmüştür. Dolayısıyla din aracılığıyla sosyalleşmenin kolaylaştığını, ortak dini tutum ve davranışların kültürel uyuma önemli bir katkısının olduğu görülmüştür”.

Croucher’a (2009) göre dinin kültürel uyum süreci üzerindeki etkisinin ve bireylerin dini uyum için algılanan baskılara nasıl tepki verdiklerinin daha iyi anlaşılması, Müslüman olmayan (çoğunlukla Hıristiyan) ülkelerdeki Müslüman ve gayrimüslim gruplar arasındaki gerilimi azaltmada politika yapıcılara ve toplum savunucularına potansiyel olarak daha iyi yardımcı olacaktır. Ward’ın (2013) yapmış olduğu çalışmada ise benzer şekilde Müslümanların sosyokültürel uyumlarında karşılaştıkları psikolojik ve sosyal süreçler, dinleri yaşamadaki farklılıklar, giyim tarzları ve dil yeterliliği konusundaki sorunlar sebebiyle ayrımcılık boyutuna daha yakın ilerlemektedir. Bu konuda öncelikle toplumların bu çokkültürlü dünya düzenine alıştırılması ve üretilecek medya politikalarıyla konunun desteklenmesi gerekmektedir.

Ayvazoğlu, Kunuroğlu ve Yağmur’un (2021) 15 Suriyeli göçmen üzerinde yaptıkları araştırma sonucuna göre katılımcıların yarısı Türkiye'deki yaşamlarından bir ölçüde memnun olduklarını bildirirken, yaşam doyumu ve artan psikolojik uyum nedenleri çalışma fırsatı, dini bakım, yerlileri takdir etme ve kültürel benzerlik olmak üzere dört kategoride toplanmaktadır. Ayrıca tüm katılımcılar dinin yaşamlarında son derece önemli olduğunu bildirdiği için, dini bakım Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki psikolojik adaptasyonu için çok önemli bir başlık olarak saptanmaktadır.

Croucher’a (2009) göre baskın kültürün azınlık veya etnik gruplara dilsel kısıtlamalar getirdiği algısı, azınlık veya etnik grupların baskın kültüre uyum sağlama motivasyonunun azalması ve baskın kültüre karşı artan kızgınlıklarının olması ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Croucher yapmış olduğu çalışmada Fransız Müslümanların, Fransa'nın Müslüman topluluğa veya Fransızca'nın Arapça diline veya lehçelerine dilsel kısıtlamalar getirdiğini algıladıklarında, Fransız kültürüne uyum sağlamayı reddetmeleri arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (r^{1/4} .16,

p<.001). Başka bir ifadeyle azınlık veya etnik grupların kendilerini dilsel olarak “saldırı altında” olarak algıladıklarında, kltrleşmek isteme olasılıklarının daha düşük olduğunu ve baskın kültüre daha fazla ierlediklerini ortaya koymaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYA KULLANIMI ve SOSYOKÜLTÜREL ADAPTASYON

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Medya ve Sosyokültürel Adaptasyon

İletişim hem geçmişi aktarma hem de günümüzün bilgi devamlılığını sağlamadaki önemiyle insanoğlunun temel yaşam gerekliliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemsel ve gelişimsel olarak farklı ve şaşırtıcı bir boyuta evrilen iletişim kavramı aktarım görevine son hızla devam ederken teknolojik gelişmeler alana yeni bir boyut kazandırmaktadır. Görsel ve işitsel olarak kitlelere ulaşan ve aynı zamanda yüksek bilgi yayılımı sağlayan medya araçları artık tüm insanlığı kapsar niteliktedir. Özellikle zaman ve mekan kavramlarının önemi yitirdiği yeni medya sistemi ‘küresel köydeki’ her pencereden bakmaya olanak sağlamaktadır.

Kültür ise yukarıdaki temel tanımlamalardan yola çıkarak insanlar tarafından biriktirilip aktarılacak varlığını devam ettirmektedir. Başka bir ifadeyle kültür bir sosyal gruba, bir toplumsal kurumu ya da organizasyonu karakterize ederek bunlar üzerinden paylaşılan tutumlar, inançlar, değerler ve uygulamalara atıfta bulunmaktadır (Lule, 2016). Dolayısıyla insanın varoluş serüveninde iletişim ve kültür birbiriyle iç içe geçmiş iki temel alan olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişim kalıpları, kültürün bir nesilden diğerine aktarılmasında ve kişinin kültürünü zaman içinde sürdürmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir (Jeffres, 2000). Uslu’ya (2022, s. 234) göre: “*Birbiri ile bağlantılı olan farklı dinamiklere sahip olan bu iki alan arasında kültürel anlamda uyumun önemli yapı taşları olduğu söylenebilir. Kültür, insanların davranışlarını, düşüncelerini, tutumlarını, dünya görüşünü, kılık-kıyafetini, beslenme alışkanlıklarını, inanç ve değerlerini belirleyen bir olgudur ve bireyin içinde doğduğu toplumda öğrenilir*”. Özellikle son yaşanan teknolojik ve küresel gelişmelerden sonra çok kültürlü bir dünyada insanın kişiliğini besleyerek ve farklı kültürleri kabullenme sürecini gözden geçirerek yaşamına devam edebilmesi için medya önemli bir rol oynamaktadır. Başka bir deyişle medya, iletişim gücü sayesinde farklı düşünce ve yaşam tarzlarını benimseyen insanları/toplumları bir araya getirme ve bunlar arasında

kültürel olarak alış-verişe imkan vermekte ve kültürel açıdan toplumların zenginleşmesi ve çeşitlenmesine aracı olmaktadır (Vural, 2007).

Göçmenler arasında kültürel kimlik oluşturma süreci, kendi ülkelerinin kültürüne tutunmak ile yeni ülkelerinde hayatta kalabilmek amacıyla eş zamanlı olarak yabancı gelenekleri benimsemek arasında sürekli bir dengeyi içerir. Bu bağlamda medya özellikle yeni medya değişken yapısıyla göçmenlere ortak noktalar bulmaları için kapı açarken bireysel olarak da dünyayla bağlantı kurabilmesini sağlamaktadır.

“Kültürel entegrasyon, hem göçmenlerin ve göçmen topluluklarının yerel değerlerle, kurullarla ve davranış modelleriyle ilişkisi ve uyumu, hem de ev sahibi toplumun göçmenlerin kültürel hayatlarının tezahürlerine yönelik oluşturduğu reaksiyonlarla alakalıdır. Kültürel entegrasyonun mekanı sivil toplumdur ve -günümüz dünyasında- gitgide artarak medyadır” (Martikainen, 2010). Bu çerçevede sosyokültürel adaptasyonda medyanın üstlenmiş olduğu üst düzey bağdaştırıcı rolü ve toplumların birbiri hakkında bilgi sahibi olup birlikte yaşama duygusunu geliştirici etkileri büyük öneme sahiptir. Medyanın yüklenmiş olduğu bu sorumluluk ve önemi yeni bir başlık altında incelemek faydalı olacaktır.

2.1.1.Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Önemi

İletişim yeni girilen sosyal bir çevrede var olmak ve yeni bir kavrayış geliştirmek adına kullanılacak en önemli araçtır (Kim, 1976); (Dalisay, 2012). Bir başka ifadeyle iletişim mecraları toplumsal yapıyı, toplumun düzenini, bireyler ve gruplar arasındaki ilişkileri ve toplumsal alışkanlıkları biçimlendirebilen ve güncelleyebilen bir gücü vardır. Dolayısıyla medya; bugün bireylerin ve toplumsal yaşamın iletişim kurma ihtiyacını bütünüyle karşılayan oldukça etkin bir araçlar bütününden meydana gelmektedir (Gülçay, 2016).

İnsanların iletişim kurması yaşamlarına bir yapı kazandırır. Düzenli, kalıplaşmış iletişim anları ve bu anların gerçekleştiği medya, belirli herhangi bir içerikten çok daha büyük bir kümülatif etkiye sahiptir (Soukup, 1992, s. 148). Kültürel yapısı açısından homojen özellikler taşıyan toplumlar; sınır ötesi, ulus ötesi iletişim mecraları ve yeni sosyal mecralar ekseninde küresel medya içerikleri tüketimi, bir taraftan da

farklılıkların bir arada yaşayabilmesini mümkün kılmakta, öte taraftan farklılıklara karşı duyarlılığı gerektirmektedir (İlbuğa, 2010, s. 101). Ayrıca Şişman'a göre (Şişman, 2012): "*Medyada kullanılan kültür içerikli program türleri ve reklamlar halk kültürü ürünlerini gelecek nesillere taşıma ve aktarma, kabullere, değerlere, törelere ve kurumlara destek verme açısından önem taşımaktadır*". Bu referans çerçevesinde bazen medya çeşitli ülkeler ve göçmenler hakkında kalıp yargıları ve önyargıları pekiştiren bir etkiye sahip olabilir; ya da sosyal ve kültürel bir aracı olarak kültürleşme sürecine katkıda bulunur (Keshishian, 2010, s. 94). Başka bir deyişle medya ve kültür arasındaki ilişki/etkileşim konusuna hangi açıdan bakılırsa bakılsın medya her zaman kültürel süreçlerin içinde yer almaktadır. Dolayısıyla medya kültürel alanı etkilemekte ve dönüşüme uğratan en önemli araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Dağ & Akman, 2019, s. 421).

İlbuğa'ya (2010) göre: "*Çoğulcu ve demokratik toplumlarda 'farklılıklara' saygı, eşit muamele ve fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi veya bunun talep edilebilmesi kültürlerarası değişim ve paylaşım için bir gerekliliktir*". Bu gerekliliğin farklılıkları ortadan kaldıran ve ortak bir paydaya ulaşmada ortam sağlayacak olan temel aracı iletişim ve medya olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Hafez (2008), medyanın, sivil entegrasyon (siyasi sistem entegrasyonu), sosyal entegrasyon veya kültürel entegrasyon üzerinde etkili olabildiğini söylemektedir. Ona göre medya, tüm bu alanlarda insanların tutumlarını etkileyebilir, ancak bunu zorunlu olarak yapmaz. Dil becerilerini geliştirmek veya kültür hakkında bilgi edinmek için medya kullanımını tercih etme olasılıkları daha yüksektir. Dolayısıyla ev sahibi kitle iletişim araçları, özellikle televizyon, farklı bir ülkeye gelen yabancıların sosyalleşmesinde önemli ve olumlu bir rol oynadığı bilinmektedir (Quian, 2009). Bir başka ifadeyle medya; günümüz dünyasında insan yaşamının neredeyse her evresine eşlik eden etkin bir araçtır. Dolayısıyla böylesi bir aracın insanın davranış ve düşüncelerinin şekillenmesine ve yeni yaşam biçimlerinin kabullenilmesinde ve oluşmasında belirleyici bir rol üstlenmektedir (İlbuğa, 2010, s. 94). Bu bağlamda sonuç olarak, sosyokültürel entegrasyon, hem kültürel bakım hem de iletişim başarılı bir şekilde müzakere edildiğinde sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde gerçekleşir (Alencar & Deuze, 2017).

Kitle iletişim araçlarının hem yerel toplulukları hem de genel olarak toplulukları ilgilendiren temel konularda kamuoyunu şekillendirmedeki dinamikleri, önemli ve iyi belgelenmiş bir etki kutbudur. Halk, kitle iletişim araçlarından yalnızca kamuyu ilgilendiren konularda gerçek ve belgelenmiş bilgi talep etmekle kalmaz, aynı zamanda okuyucular ve izleyiciler, kitle iletişim araçlarının sağladığı odaklanmaya göre bir konuyu ele almaya verilen önemi de öğrenirler (Faustino, 2021, s. 179).

Bir diğer bakış açısına göre medyanın yaşanan teknolojik gelişmeler ekseninde sunduğu olanakların genişliği ve bolluğu medya araçlarının neredeyse insan vücudunun bir uzantısı haline gelmesine sebep olmaktadır. Yeni medyanın sağlamış olduğu etkileşimsellik özelliği, kültürlerarası medya bağlamında ele alındığında eğitim süreçlerinde hem yerel hem de geniş ağ olanaklarıyla farklı kültürlerden grupların birlikte yaptıkları ortak medya çalışmalarıyla etkileşim ve iletişimde bulunabilmeleri imkânının ortaya çıktığı görülür (İlbuğa, 2010, s. 97). Dolayısıyla ev sahibi ülkedeki ortama kültürlerarası düzeyde uyum sürecinde, insanlar gidilen ülkelerin özgün özellikleri hakkında bilgi edinmek, ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek ve kendi ülkelerinde yaşanan olaylardan ve gelişmelerden haberdar olmak için medyayı etkin bir şekilde kullanırlar (Sawyer & Chen, 2012). Yu ve arkadaşlarına (2018) göre ev sahibi ülke medyası yeni gelen göçmenlere ülke geçmişi ve güncel yaşam gerekleri hakkında bilgiler ve kültürel ipuçları barındırdığı için tercih edilmektedir. Benzer bir yaklaşım sunan Raman ve Harwood'a (Raman & Harwood, 2016) göre de ev sahibi medyanın, misafir olanlarda ev sahibi kültürün ideolojilerini veya değerlerini "yetiştirebileceğini" ve kültürleşme sürecinde önemli bir rol oynayabileceği belirtilmektedir. Ayrıca çalışmalarında ev sahibi kitle iletişim araçlarının, özellikle televizyon programcılığının, konukları ve göçmenler üzerindeki etkileri hakkında tamamlayıcı bakış açıları sunduğunun da altını çizmektedirler. Çalışmanın sonucuna göre ise ABD'de yaşayan Hintli göçmenlerin medya kullanımı ve kültürleşmeleri arasında pozitif bir ilişki olduğu verileri elde edilmiştir. Sosyokültürel adaptasyonda medya ev sahibi ülke için kendini gösterebilme ve buluşma noktası sunarken aynı zamanda göçmenler için de adaptasyon platformunun en geniş alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda medyanın hem ülke hem de göçmen adına sunduğu bazı avantajların yanında dezavantajları da bulunmaktadır.

2.1.2. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Avantajları

İletişimin toplumsal işleyişi aynı zamanda bir toplumda varolan sosyal sürecin taşıyıcısıdır. Bu bağlamda iletişim araçları da bireyin kendi toplumsal yaşamını düzenlemek, istikrara kavuşturmak ve değiştirmek için sahip olduğu araçlardır. Toplumsal süreç, bilgi birikimine, değiş tokuşuna ve aktarımına bağlıdır. Bilgi de iletişime bağlıdır (Peterson, Jensen ve Rivers'ın, 1965; akt: (Kim, 1976). Bu bağlamda toplumsal süreçlere dahil olmak isteyen göçmenler yoğunluklu olarak iletişim araçlarını kullanmakta ve medyayı takip etmektedir. Soukup'a (1992, s. 149) göre iletişim, bireyleri çevrelerine ve diğer bireylere bağlayarak, bireyleri ve grupları daha büyük bir organizasyona doğru hareket ettirerek insan toplumu kurar. Bireyler için iletişim, herhangi bir grup içinde ortak diller, gelenekler ve suçluluk ilişkileri kurarak ve geliştirerek kendini ifade etme koşulu sağlar. Benzer şekilde, gazeteler belirli bir şehir veya bölgenin vatandaşları için ortak bir bakış açısı sağlayarak bir kimlik duygusunu besler. Bu çerçevede yapılan araştırmalarda medya kullanımının göçmenlerde kültürleşmenin başladığının bir göstergesi olarak da kabul edilmektedir (Dalısay, 2012, s. 150).

Kim'e (1976) göre insan iletişiminin pek çok biçimi arasında, kişiler arası iletişim ve kitle iletişim araçları tüketimi kültürel öğrenme sürecindeki en belirgin iki biçimdir. Bu iki ana kanal aracılığıyla göçmenler, ev sahibi topluma ilişkin daha geniş ve daha farklı bir bakış açısını öğrenebilir ve kavrayabilir. Başka bir bağlantı türü olarak ise iletişimin sentetik bir işlevi daha vardır - yalnızca insanları birleştirmekle kalmaz, aynı zamanda fikirleri de formüle edip paylaşıldıkça şekillendirir (Soukup, 1992). Dolayısıyla günümüz dünyasında medya demokrasi ve demokratik süreçlerin vazgeçilmez bir ögesidir ve halkın vatandaş olarak temel haklarını kullanabilmesi için gereken bilgi ve enformasyonu sağlaması sayesinde vatandaşlar, medya vasıtasıyla olayların ve süreçlerin yorumlanmasına ve tartışmalara dahil olabilmektedir. Ayrıca toplumsal yaşamdaki gelişimi ve bireylerin siyasal tercihlerini şekillendiren tutumlar edinebilir ve çeşitli eylemlerde bulunabilir. Dahası sağlıklı demokratik bir sürecin gerçekleşebilmesi için vatandaşların medyada karşılaştıkları ya da maruz kaldıkları metinlere ve imgelere ilişkin özelemleri ve deneyimleri tanımları gerekmektedir.

Medya, toplumsal süreçlerden ve insanları ardyörelerinden kaynaklanan duygu ve his yapıları arasında bağlantı da kurabilmelidir (Lundby & Ronning, 1997).

Williams'a (1989) göre: *“Günümüzde, iletişim ve örgütlenmenin başat hatları güçlü ve merkezi bir şekilde desteklense ve denetlense bile milyonlarca insan durmaksızın ve engellenemez biçimde, ya yerleşik kurumların görmezden geldiği veya ihmal ettiği amaçları gerçekleştirmek ya da olumlu destek sağlamak ve etkide bulunmak için kendi örgütlerini oluşturmaktadır”* (akt, (Lundby & Ronning, 1997). Dolayısıyla sosyokültürel adaptasyon sürecinde olan göçmen topluluklar için medyayı bu amaçla kullanmak yeni ülkeye ve topluluğa alışma sürecinde avantajlar sağlarken uyum sürecini olumlu etkileyebilmektedir.

Genel olarak etnik topluluk içinde kişilerarası ilişkilerde katılımı daha başarılı olan göçmenin, ev sahibi toplumda da kişilerarası iletişimi yüksek olma eğilimindedir (Kim, 1976). Burkhart'a (2021) göre göçmen halkla sağlanan başarılı iletişim, toplumsal uyum ve topluma katılım için önemli bir faktördür. Bu anlamda kitle iletişim araçları, (düşük eşikli) suç önlemenin merkezi bir yönü olarak anlaşılabilir. Ek olarak, iletişim, hem göçmen toplumunda hem de çeşitliliğin olduğu kentsel mahallelerde özel güvenlik algısının geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Adaptasyon süreçlerinde ve toplumsal yapılanmada kullanıma ve amaca bağlı olarak birçok avantaja sahip olan medya aynı zamanda yine amaç ve kapsam göz önüne alındığında bazı dezavantajlara da sebep olmaktadır.

2.1.3. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Dezavantajları

Toplumsal değişimlerin hazırlayıcısı, destekçisi ve devamında dolayımlyıcısı rolündeki medyanın sunmuş olduğu avantajlar kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Üreten ve yaşayan bir toplumdan tüketen ve izleyen bir topluma geçiş bu olumsuzlukların en temelinde öngörülmektedir. Bunun yanında Lunby ve Ronning'e (1997, s. 23) göre medya kültüründe geniş ölçüde bir tek biçimlilik ve uyumluluk olduğu belirtilmektedir. Medya ve iletişimin artan küreselleşmesi, dünyanın ekonomik entegrasyonuna paralel giden maddi olmayan bir süreçtir (Hafez, 2008). Bu bağlamda *“kültürlerin türdeşleşmesinin gerçekleşmesi anlamında, küreselleşmeyle birlikte*

kültürün küreselleşmesi tezine sıkı sıkıya bağlı kalmanın sebep olduğu sorunlara karşın; uluslararası iletişim araçları ve medya endüstrisinin, enformasyon ile eğlencenin üretimi, tüketimi ve dağıtımını üzerinden yeni bir uluslararası medya sistemi yarattığı da reel bir gerçektir. Tıpkı küresel toplumun diğer boyutları gibi, uluslararası medya kültürü de eşit olmayan biçimde gelişmiştir ve bu kültür dünyanın çeşitli yörelerindeki bölünmeleri ve çelişkileri yansıtır ve yaratır” (Lundby & Ronning, 1997).

Konuya örnek olarak Hafez'in (2008) Almanya'da yapmış olduğu bir çalışma verilerine göre Alman kamu televizyonunda yapılan bir çalışma, büyük TV talk show'larında, haberlerinde ve belgesellerinde kapsanan tüm konuların yaklaşık yüzde 80'inin, şiddet içeren veya başka bir şekilde çatışmaya yönelik bir İslam imajına odaklanıldığını göstermektedir. Sorun, olumsuz konuların bu şekilde ele alınması değil, olumlu haberlerin olmaması, hayatın çeşitliliği üzerine haberlerin olmamasıdır. Aynı zamanda, kamuoyu yoklamaları Almanların yüzde 60 ila 80'inin İslam'dan korktuğunu göstermektedir. Yazara göre kamuoyundaki bu dengesizlikten kitle iletişim araçlarının sorumlu olduğu büyük bir ihtimal. Kitle iletişim araçlarının gündem oluşturma ve kamu algısı yaratma gibi konulardaki başarısı ve insanları etkileme gücü yadsınamaz bir gerçeklik barındırmaktadır.

Hafez'in (2008) bir diğer çalışmasında göre ise medyanın son dönemlerde Avrupa genelinde yaşanan göç dalgası sebebiyle yabancı düşmanlığı ve ırkçılığı savunur yayınlar üzerine odaklandığını belirtmektedir. Çalışmada Viyana'daki Avrupa İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi'nin (EUMC), Avrupa ülkelerindeki medya ve ırkçılık üzerine yürüttüğü araştırma ele alınırken kitle iletişim araçlarının, az sayıda göçmenin dahil olduğu sorunlara (şiddet, zorla evlendirme, vb.) odaklanarak düzenli olarak kamuoyunda panik yarattığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla görüldüğü üzere medya, sözde "sabit repertuarlar" yaratmakta ve çeşitlilik sunmadığı gibi bundan kaçınmaktadır.

Konuya bir başka açıdan bakıldığında ise sosyokültürel adaptasyonda medya bireylere yeni toplum hakkında bilgiler sunarken bunu tartışma ya da değerlendirme olanağı tanımamaktadır. Yeni bir ülke ve dilin yanında tanımadığı bir toplumla birlikte

yaşamaya başlamak göçmenler için oldukça zorken bu yalnızlığı medya ile gidermeye çalışmaktadır. Ancak kendi içerisinde sorunlar barındıran bu mecburi medya kullanımı bazı sorunlar barındırmaktadır. Kim'e (1976) göre bir göçmen ev sahibi medyayı bilgi odaklı kullanmayı tercih etmesinin muhtemel nedeni kişilerarası iletişim sürecinin genellikle kitle iletişiminden daha karmaşık olmasıdır. Kişilerarası iletişim durumunda, etkileşimde bulunanlar, birinin televizyon izlediğinden veya gazete okuduğundan daha fazla psikolojik olarak birbirleriyle ilişki içindedir. Dolayısıyla bir göçmenin yabancı medyayı kullanımını ev sahibi toplulukla iletişimden kaçınarak etkileşimsiz bir iletişim ortamına girmesine sebep olabilmektedir.

Hafez'e (2008) göre Almanya'ya göç eden ilk göçmenler seçenekleri olmadığı için Alman kitle iletişim araçlarına maruz kalarak kültürel ve siyasi bir entegrasyona dahil olurken aynı göçmenlerin torunları veya yeni nesil göçmenler kendi ülkelerinin medyasıyla birlikte Alman medyasını da kullanmaktadır. Ancak bu durumda Almanca okuma ve yazma konusunda genellikle hala sınırlıyken, Türkçe okuma yeterliliklerini de kaybetmektedirler. Bu bağlamda toplumun entegrasyonu notasında medyanın süreci yavaşlatarak toplumsal bölünmelere ve hatta daha etnik bir yapıya sebebiyet verebileceği gerçeği göze çarpmaktadır. Bir başka ifadeyle kulağa her ne kadar hoş gelirse de insanlar ulusal kimliklerini savunmak için giderek daha istekli hale gelirken yabancı düşmanlığı ve ırkçılık yeniden canlanmaktadır (Hafez, 2008).

2.1.4. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Kullanım Biçimleri

Planlı ya da plansız olarak gelişen her göç hareketinde bireyler gidilecek yer hakkında bilgi toplama girişiminde bulunmaktadır. Çünkü her insan bilgi sayesinde kendini güvende hissederken hayatını daha planlı hale getirebilir. Kim'e (1976) göre bilişsel yapı önemli bir iletişim değişkenidir, çünkü göçmenin birçok amacı ve bunlara ulaşmanın araçlarını algılamasına izin verir. Bu çerçevede yeni bir ortama giren birey ya kişilerarası iletişim kurmak ya da kitle iletişim araçlarını kullanmak zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla kullanılan dil ve medya göçmenin ilerleyen süreçteki entegrasyonu hakkında bir yol haritası çizmektedir. Buna göre göçmenlerin, teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin medyaya sağladığı imkanlarla ülke sınırlarını aşarak kendi ülkelerinde bıraktıkları

yakınlarıyla, yeni yaşam ortamlarındaki çoklu medya olanaklarıyla iletişim kurduklarına, bir başka anlatımla farklı yaşam imkanları ve alanları arasında bilgi akışı olan yaşam koşullarına dikkat çekilmektedir. Ulusötesi sosyal yaşam alanlarıyla yeni sosyal birleşmelere bağlı şekilde, coğrafi sınırlar olmadan hem çoklu bir boyutta hem de yerel bir boyutta gerçekleşmektedir. Bu alanlar, sadece ulusötesi sosyal ve toplumsal alanları ifade etmemekte, ayrıca günlük yaşam pratiklerinde de önemli bir referans kaynağı oluşturmaktadır (İlbuğa, 2010).

Hafez (2008) Almanya'daki Türk medya tüketimi üzerine yaptığı çalışmada çok farklı göçmen medya kullanıcıları bulmuştur. Buna göre kültürel sürgün kullanıcısı sadece Türk medyasını kullanır. Anavatanı ile kültürel teması sürdürmeye çalışır. Siyasi sürgün kullanıcısı ise, aksine, yalnızca Türk kitle iletişim araçlarını tüketir, ancak bunu bilinçli olarak Türk devleti ve sistemiyle özdeşleştiği için yapar. İki kültürlü kullanıcılar, hem Alman hem de Türk medyasını kullanan kitle iletişim araçlarının tüketicileridir. Genellikle çok yeteneklidirler ve her iki medya alanından da en iyi şekilde yararlanmaya çalışırlar. Karşılaştırmalı bir siyasi perspektifi desteklerler ve ulusal sorunların üstesinden gelmeye yardımcı olan çok önemli bir kültürel köprü işlevini yerine getirirler. Sürgün kullanıcısının karşı tipi, asimilasyon kullanıcısıdır. Sadece ev sahibi ülkenin medyasını kullanmakta ve çoğunluğu genç olan bu kullanıcı türü, Türk kültürünü ancak ebeveynleri ve ailesi aracılığıyla dolaylı olarak tanır. Kültürel bir değişim açıkça görüldüğü bu tür, bir Alman politikacı için ideal göçmendir. Özetlemek gerekirse: “Biris ev sahibi medyayı ne kadar çok kullanırsa, o kadar iyi entegre olur ve göç ettiği ülkeyle ilişkisi o kadar iyi olur” sloganı çok kapsamlı görünüyor. Ancak bu aynı zamanda tersine çevrilmiş yorumlayıcı modele de işaret eder: “Biris ne kadar çok etnik kültürüne yönelir ve etnik dilde medya kullanırsa, o kadar az entegre olur”. Yine benzer bir ifadeyle Cemalcılar ve arkadaşları da (2005), sosyal medyanın göç edilen ülkenin kültürüyle iletişim kurmak için kullanılmasının daha yüksek derecede etnik kimliğin sürdürülmesi ile ilişkili olduğunu, ev sahibi ülke ile iletişim kurmak için sosyal medyanın kullanılmasının ise ev sahibi kültüre daha iyi sosyal kültürel uyum ile ilişkili olduğunu bildirmiştir (Yu, Foroudi, & Gupta, 2018). Bu çerçevede yapılan araştırmalar kapsamında bu iki konuyu yeni bir başlık altında incelemek yerinde olacaktır.

2.1.4.1.Ev Sahibi Medya Kullanımı

Ev sahibi ülke medyası, ülkelerdeki konuklara yeni kültürün tarihsel ve güncel konularını anlamalarına yardımcı olmak için çeşitli kültürel unsurlar ve ipuçları sağlar (Yu, Foroudi, & Gupta, 2018). Dalisay'ın (2012) araştırma sonucunda elde ettiği verilere göre, göçmenlerin ev sahibi topluma uyum sağladıkça, ev sahibi medya kullanımlarının arttığını ve yerel medya kullanımlarının azaldığını ortaya koymaktadır. Spesifik olarak, tanımlayıcı sonuçlar, göçmenlerin İngilizce medyayı Amerika Birleşik Devletleri'nde menşe ülkelerinden daha sık kullandıklarını göstermektedir. Tanımlayıcı sonuçlar ayrıca göçmenlerin anadil medyasını Amerika Birleşik Devletleri'nde geldikleri ülkelere göre daha az sıklıkla kullandıklarını göstermektedir. Bunun yanında farklı bir görüşe göre (Kim, 1976); (Croucher, 2009) göçmenlerin ev sahibi toplumun üyeleriyle kişilerarası iletişime ne kadar çok katılırlarsa, ev sahibi toplumun kitle iletişim araçlarını o kadar fazla kullandıklarını ve ev sahibi dilde o kadar yetkin olduklarını ileri sürmektedir.

Yu ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu çalışmaya göre Çinli uluslararası öğrencilerin yerel topluluklarla iletişim kurmak, diğer ülkelerden arkadaşlar edinmek ve ev sahibi ülkedeki ortak sosyal konuları öğrenmek için Batılı sosyal medya platformlarını kullandıklarını göstermektedir. Akran gruplarından tavsiye almak için medyayı kullanmak, Çinli öğrencilerin 'kültür şokunu' hafifletmelerine ve yeni ev sahibi ortamda yaşamanın en iyi yolunu bulmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca ev sahibi ülkede sosyal ağları kullanmak, ders içeriklerinin daha iyi anlaşılması, akademik gereksinimler ve sınıf arkadaşlarının önünde sunum yapma özgüveni ile de ilişkilendirilirken sonuç olarak daha iyi akademik başarı elde edilebilir.

Alencar ve Deuze'nin (2017) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre ise ev sahibi ülkenin medyasını ve özellikle televizyonun kullanımı, kültürel ve sosyopolitik bilgisinin ve dil yeterliliğinin edinilmesi, özellikle en fazla asimilasyon ihtiyacına sahip olabilecek ve ev sahibi topluma uyum sağlama konusunda en motive olabilecek mülteci katılımcılar arasında yaygındı.

Alanda yapılan bir diğer çalışma ana akım ve etnik medyanın Hintli Amerikalıların kendine ve gruba dayalı inançları üzerindeki eşzamanlı etkilerini test etti. Ramasubramanian ve arkadaşlarının (2017, s. 1890) yapmış olduğu çalışmada

sonuçlar, ana akım medyaya maruz kalmanın düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu ortaya koydu. Buna karşılık, etnik medyaya maruz kalmak, etnik gurur ve etnik performansla ilişkilendirildi. Bu sonuçlar, ana akım ve etnik medyanın azınlık üyelerinin benlik ve grup temelli algılarını farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Bunun dışında çalışmada belirtilen bir diğer konu ise ana akım medya etnik azınlıkları neredeyse hiç olumlu bir şekilde tasvir etmediğinden, bu tür içeriklerin kişinin etnik gururunu veya etnik performansını şekillendirmekle alakalı görülmemesi muhtemeldir. Azınlık yelerinin ana akım medyada temsili büyük lde olumsuz olsa da, etnik medya genellikle daha çeşitli ve olumlu temsiller sağlar. Sonuçlar, etnik medyanın azınlık üyelerine kişinin etnik kimliği hakkında alternatif ve görece daha olumlu bir bilgi kaynağı sağladığını ve bunun da azınlık üyelerinin etnik gururlarını ve etnik performanslarını artırarak etnik kimlikleri hakkında daha olumlu ve güvenli hissetmelerini sağladığını göstermektedir (Ramasubramanian, Doshi, & Saleem, 2017).

2.1.4.2. Etnik Medya Kullanımı

"Etnik basın" kavramı, etnik veya kültürel azınlıkları hedefleyen medyayı gruplandırmak için farklı bir yol olarak kullanılan bir kavramdır (Dominguez, 2019). Etnik medyanın göçmenlerin ev sahibi toplumlardaki kültürel kimliklerini koruma ve onlara kimlik perspektifinden doyumlar sağlama üzerindeki etkileri ve faydaları hakkındaki tartışmada farklı bakış açıları göze çarpmaktadır. Bu bağlamda öncelikle etnik medyanın gruplar arası iletişimi ve çok ırklı kültürel ifade alanlarını görünür hale getirmek, azınlıkları güçlendirmek için farklı kültürler arasında diyaloglar kurmada yararlı olduğunu savunanların yanı sıra göçmen topluluklar tarafından etnik medyanın tkutilmesinin "gruptan çekilmeye" ve entegrasyon sürecinde gecikmeye yol açtığına dikkat çeken bir bakış açısı da dikkat çekmektedir. Raman ve Harwood'a (2016, s. 367) göre etnik medya tkutiliminin kültürleşme ile olumsuz bir ilişkisi olması şaşırtıcı değildir. Etnik medyayı, ev sahibi medya tkutilimine karşılık gelmeden tkutilmek, ev sahibi kültürün gözetimi için daha az zaman harcanmasına yol açar, bu da daha az bilgiye yol açar ve bilgiyi kişilerarası bağlamalarda "pratik yapmak ve geliştirmek" için daha az kullanma ihtimalini doğurmaktadır.

Bunun yanında bir başka çerçeveden bakıldığında ise etnik bağların koptuğu bir dönemden sonra etnik kökenlerini yeniden tesis edilirken ilk durumda aile, arkadaş kalıpları ve komşuluk ağları önemlidir, oysa sonraki bağlamda uzmanlaşmış etnik medya ve kuruluşlar aracılığıyla etnik gruplarla kişiler arası iletişim daha önemli bir bağ kurmaktadır (Jeffres, 2000). Viswanath ve Arora'ya (2000) göre göçmen medyası, göçmen toplulukları içinde sosyalleşme ve iletişimin başlıca araçlarından biri olarak işlev görür. Dolayısıyla kitle iletişim araçları, bir gruba kendi dilinde kendi 'ülkesinden' bilgi sağlayabilir, böylece grup üyelerinin grup içinde ilişkiler kurmasına ve sürdürmesine yardımcı olabilir (Peeters & d'Haennes, 2005).

Dalisay'a (2012, s. 157) göre ise medya kullanımları yeni bir ülkeye kültürlenmelerini etkiler. Bu çalışmanın ilgi çekici bir bulgusu, ana dilde medya kullanımının kültürleşme göstergeleri ile olumlu bir şekilde bağlantılı olmasıdır. Çalışmaya göre yeni gelen ülkede kullanılan etnik medya o ülke ve halkı hakkında bilgilere erişimlerini anlamalarını kolaylaştırırken sosyo-kültürel adaptasyona da olumlu etkiler yapmaktadır. Ancak etnik medya aynı zamanda yeni kültüre uyum sağlamada kullanıldığı gibi ona direnmek amacıyla da kullanılmaktadır. Çünkü etnik medya, özellikle kökenlerinde, geleneksel olarak göç eden toplulukların farklı yönlerini vurgulama eğiliminde olmuştur (Dominguez, 2019). Dolayısıyla güçlü etnik köken, bireylerin ana akım medyadaki içeriği yorumlamak için psikolojik filtreler kullanmasına sebep olurken böylece etkilerini en aza indirebilir (Jeffres, 2000). Bu çerçevede spesifik olarak, daha yüksek etnik medya tüketimi ve olumsuz kişilerarası temas, birlikte daha düşük kültürleşme puanlarını öngörmemize sebep olmaktadır (Raman & Harwood, 2016).

Lull'a (2001, s. 227) göre: *“İnsanlar medya programlarını gerek kültürel gerekse toplumsal anlamda akılcı bir biçimde ve amaçlarına uygun olarak seçmekte, yorumlamakta ve kullanmaktayken, onların seçimleri, yorumları ve kullanımları iç ilişkileri tarafından, daha geniş ölçüde de sosyal ilişkileri tarafından ve özellikle içinde toplumsal ilişkilerin doğduğu kültürel ortamları tarafından önemli ölçüde etkilenmektedir”*.

Hafez (2008) çalışmasında buna örnek olarak şunları söylemektedir: “Almanya'daki Türkler bundan 15 ya da 20 yıl önce hâlâ Alman televizyon programlarını ve henüz başka bir seçeneği olmadığı için Alman kitle iletişim araçları

aracılığıyla bilgi tüketmek zorundayken, küreselleşme çağında modern medya aracılığıyla etnik kökenler kendi kültürleriyle iletişim halinde kalabiliyorlar. Onlarca Türk TV kanalı Almanya'ya yayın yapıyor. Türk yazılı basınının Alman şubelerinin sayısı hızla artıyor.” Devamında ise iki medyanın aynı anda kullanılmasının etnik kökeni benimsemenin yanında herhangi bir soso-kültürel adaptasyon problemi doğurmadığını belirtmektedir. Raman ve Harwood’un araştırma bulgularına göre ise Hint televizyon izleme ve diğer Hint medyalarının çoğu kültürlenme ile negatif ilişkiliydi ve Amerikan televizyon izleme ve Amerikan diğer medya tüketimi kültürlenme ile pozitif ilişkiliydi.

Farklı bir bakış açısıyla Dalisay (2012) Amerika Birleşik Devletleri’nde yapmış olduğu göçmenlerin adaptasyonunu içeren çalışmasında ana dilde televizyon ve radyo kullanımı, İngilizce yeterliliğini ve etkileşimlerde İngilizce kullanma tercihini etkilemediği verisini elde etmiştir. Ana dilde yazılı medyanın göç öncesi kullanımı, mevcut İngilizce yeterliliği ile ters orantılıyken göç sonrası ana dilde yazılı medyanın kullanımı, etkileşimlerde İngilizceyi kullanma yönündeki mevcut tercihle ters orantılı olarak bulunmuştur. Bununla birlikte, göçmenlik öncesi ana dilde yazılı medya kullanımının, İngilizceyi etkileşimlerde kullanma yönündeki mevcut tercihle olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu belirtmek ilginçtir. Bu bulgular, ana dildeki medyanın kültürleşme sürecini engellediğini varsaymanın aşırı basitleştirme olduğunu ima etmektedir. Bu tür medyanın kullanımı, göçmenler yavaş yavaş Amerikan toplumuna uyum sağlama sürecinden geçtikleri için yararlı olabilir. Bu nedenle, ana dilde medya kullanımının kültürleşme sürecini engellediği sonucuna varmak adil bir değerlendirme olmayabilir.

Yukarıda konu edildiği üzere bireyler içinde buldukları sosyal ve psikolojik durumlar ve ihtiyaçlar çerçevesinde medya kullanmakla birlikte bu kullanım sırasında ve sonrasında ortaya çıkabilecek süreçleri de yönlendirebilmektedir. Bireylerin toplumun bir parçası olma isteğiyle ortaya çıkan sosyalleşme davranışı da aynı şekilde medya kullanımı sırasında kendini göstermektedir. Bireyler arası etkileşim ile kültürel aktarım sağlanırken aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu psikoloji ile birlikte medyanın işlevlerinden olumlu yönde yararlanmaları da adaptasyon sürecinin yönünü belirleyebilmektedir. Bu çerçevede göçmenlerin sosyo-kültürel adaptasyonda

medyanın işlevlerinden hangi yönde çıkarımlarda bulduklarına bakmak faydalı olacaktır.

2.2.Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın İşlevleri

Kartarı'ya göre (2001, s. 26): *“İletişimin üç temel işlevi vardır: Bunlardan birincisi enformasyon aktarımı, ikincisi istemli ya da istem dışı sosyal ilişkileri ve işleyişini etkilemesi ve üçüncüsü ise niyetin ya da amacın aktarımıdır; diğer bir ifade ile iletişimin amacı, tepki ve davranış değişikliği gerçekleştirmeye girişimidir”*. Dolayısıyla iletişim her şeyden önce tanıdıklar, arkadaşlar ve de yabancılarla kurulan ya da kurulacak olan sosyal ilişkilerin onaylanmasına, güçlendirilmesine ve devam ettirilmesine hizmet eder (İlbuğa, 2010). Bu bağlamda başarılı bir entegrasyon için tüm sosyal grupların uygun şekilde temsil edilmesi ve ifade edilmesi esastır. İşlevlerine göre, medya bununla ilgilenmelidir. Bu anlamda, gazeteciler ve halkla ilişkiler çalışanları, çağdaş toplumdaki farklı seslerin söz sahibi olmasına izin verme sorumluluğuna sahiptir (Burkhardt, 2021). Aynı zamanda bu organlar toplumsal gündemde kalabilecek konuları tespit etmekle birlikte kitlelerin köken ve etnisiteyle ilgili konularda nasıl düşünülmesi gerektiğini de yönlendirici bir işlev üstlenmektedir (Erat & Demirci, 2022, s. 405).

Faustino' ya (2021) göre kitle iletişim araçlarının rolü, göçmenlerin sosyal entegrasyonunu teşvik etmede ve sosyal uyumu güçlendirmede önemlidir. Kitle iletişim araçlarının göçmenlerin sosyal entegrasyonuna katkısı dört ana şekilde algılanabilir:

- a. medya çoğulculuğunu güçlendirerek göçmenlerin adil bir şekilde temsil edilmesini teşvik ederek,
- b. ilgili konularda dengeli bir görüşün desteklenmesi yoluyla göçmenler,
- c. göçmenlerin medya profesyonelleri (gazeteciler, kamu, temsilciler) olarak istihdam edilmesi yoluyla,
- d) eşitliğin teşviki, ayrımcılıkla mücadele ve göçmenlerin sosyal dışlanmasıyla ilgili eylemlerle ilgili konularda hem medya profesyonellerinin hem de kamuoyunun bilinçlendirilmesi yoluyla.

Son yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında mevcut göç hareketiyle birlikte farklı bireylerin ve kültürlerin birbirleriyle etkileşim içinde olması hayatın gerçeklerindedir. Burada toplumların bu yeni ortama alışma sürecini zorlaştırmadan ve herhangi bir çıkar çerçevesinde kullanmadan, biz-onlar diyalektiğini güçlendirmeden bir yayın politikası işlemek medyaya düşen en büyük görev ve işlevlerdendir. Bu çerçevede sosyokültürel adaptasyonda medyanın önemli işlevlerini başlıklar halinde ele almak yerinde olacaktır.

2.2.1. Toplumsallaştırma

Medyanın toplumsal işlevleri arasında geniş çapta yer alan toplumsallaştırma süreçlerinde medya, yetiştirme işleviyle kültürel rol modeller üretimine de katkıda bulunmaktadır (Şişman, 2012). Büyük, karmaşık topluluklarda medya, bir topluluk bekçisinininkine benzer bir işlev olan alt sistemlerde var olan sorunlara karşı sistemi uyararak geri bildirim işlevini yerine getirir (Viswanath & Arora, 2000). Bu bağlamda ifade özgürlüğünün temel bir değer olarak kabul edilmesi ve bu hakkın sağlanmasında medyanın ana platform olmasıyla birlikte, medya, kamuoyu oluşumunda vazgeçilmez hale gelmektedir (Fetoshi, 2017). Göçmenler ve mülteciler konusunda toplumdaki farklı kesimlerin ortak ve tek bir dili konuşmasını beklemek gerçekçi olmayacaktır. Fakat medyanın özellikle sağlamış olduğu diyalog inşa edici rol ve imkan ile toplumsal yaşam içinde empatinin gelişmesine aracılık etmesi ve gruplar arasında benzer duyguların paylaşılmasına aracılık etmesi de oldukça önemli bir işlevi yerine getirecektir (Orhon, 2019).

Medya, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren, temel amacı, iletişimi geliştirmek için kuralların veya standartların oluşturulması olan, kodlar, politika beyanları ve okuyucunun özdenetim mekanizmalarının diğer savunucuları ile donatıldı. Dolayısıyla bu mekanizma, “öz-denetim”, demokratik bir toplumda medyanın rolüyle, doğru bilgi, yerleşik görüşler ve temele dayalı görüşler yoluyla sorumlu ve olgun bir kamuoyunun yaratılmasına katkıda bulunabilmesi için daha tutarlı sınırlar koymanın cevabı gibi görünmektedir (Faustino, 2021). Bunun yanında göçmen bir halkla birlikte yaşama bilincini desteklemek ve toplumsallaşmayı olumlu bir çerçevede devam ettirebilmek için göçmenlerin siyasal katılımlarını tanımak da

önemli bir etkidir. Buna örnek olarak İspanya'nın Almeria bölgesinde 2011 yılında yapılan seçimde göçmen halk oy kullanarak toplumsal ve siyasal bir katılım sergilenmiştir. Ancak yine aynı bölgede bu süreç az sayıda makale ve haberde ele alınmıştır. Dolayısıyla basının göç konusunda sağladığı genel olumsuz imajın bir örneği olarak, en haber değeri taşıyan gerçek, bu grupların nihai sonuçta sahip olabileceği olası etkiydi (Faustino, 2021).

Bu çerçevede medyanın toplumsallaştırma işlevinin en etkin görülmesi gerek yerlerden bir ise etnik medya olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla etnik haber medyası, topluluğu olumlu bir şekilde gösterme çabasıyla topluluk üyelerinin toplumdaki başarısı ve buna katkıları hakkında bilgi sağlayarak bir topluluk güçlendirici işlevi görecektir (Viswanath & Arora, 2000, s. 54). Özetle, medya klişelerinin etkileri üzerine yapılan geçmiş araştırmalar, medyanın, ırksal ve etnik azınlıkların çoğunluktaki beyaz dış gruba karşı kendi grup içi hakkında bilgi edindiği önemli sosyalleştirici araçlar olduğunu öne sürmektedir (Ramasubramanian, Doshi, & Saleem, 2017). Asimilasyon işlevine uygun olarak, etnik gazete, etnik topluluk üyelerinin Amerikan siyasetine katılımı hakkında daha fazla bilgi sağlayabilir ve etnik grupların anavatanları ile benimsedikleri ülke arasındaki ilişkiye daha fazla yer verebilir (Viswanath & Arora, 2000).

Toplum, bireyler arasındaki etkileşime dayandığından, hem bireysel hem de grup davranışlarının yorumlanması kilit bir konudur. Bu bireyler (göçmenler), düşünür ve davranışlarını değerlendirir ve çevredeki olaylara yükledikleri anlama göre hareket ederler. Bireyler «toplumsal gerçekliği», toplumsal gerçeklik de bireyleri şekillendirir (Faustino, 2021). Bu bağlamda medya, kültürel yapı yaklaşımı içinde kültürel bir güç öznese olarak görülmelidir. Özellikle kırılmalı birey ve grupların değerlerini, paylaşımlarını, kültürlerini, ve umutlarını harekete geçirebilme konusunda aracılık yapabilmekte ve köprü görevini yerine getirmektedir (Orhon, 2019).

2.2.2. Kültürel Katılım

Medyanın bir başka yararlı yönü, önemli konuların tartışılması için halka açık bir forum işlevi görme yeteneğidir (Lule, 2016). Bazen, bu işlev bir ikileme karşı

karşıya kaldı: ev sahibi toplumda asimilasyon veya tam tersine kimlik güçlendirmeyi kolaylaştıran bir araç olarak hareket etmek (Dominguez, 2019, s. 130). Ancak farklı bir bakış açısıyla Lin ve arkadaşlarına göre (2010) haber medyasının önemli işlevlerinden biri de haberde yerelliği inşa etmek ve anlatmaktır, bazen bu durum bilgi vermekten daha fazlasıdır.

O'donnel'in (2010, s. 133) Hispantik bir örneklem üzerinde yaptığı çalışmasında belirttiği üzere İngilizceyi çoğunlukla olumlu, yerel haberlere ayırmak da bir asimilasyon etnik medya işlevidir, "bireysel değişime odaklanma" işlevi. Dolayısıyla bu bağlamda ev sahibi ülkenin dilinin edinimi için haberlere katılmak, katılımcıların dilsel-iletişimsel entegrasyonlarını teşvik etme gereksinimlerine atıfta bulunur. Her iki ülkedeki muhabirler örneğinde televizyon, haber içeriklerine atfedilen bu özel işlev için açık ara en etkili araç olmaya devam etmektedir (Alencar & Deuze, 2017, s. 158).

Bu çerçevede Hafez'in (2008) yapmış olduğu çalışmaya göre göçmen medyasının aynı şekilde tüketilmesinin göçmenler arasındaki çok farklı entegrasyon veya çözülme biçimleriyle ilişkili olduğunu açıkça desteklemektedir. Bu sınır ötesi iletişimi -internet, uydu televizyonu, vb.- kavramak hayati derecede önemlidir. – hem küreselleşmenin temel eğilimlerini hem de medyanın küreselleşme çağında entegrasyonu teşvik etme veya engelleme potansiyeline sahip olduğunu destekler. Bunu anlamak için medyanın çok farklı alanlarda faaliyet gösterdiği entegrasyon konusunda aklımızda tutmamız gerekiyor. Birçok alanda faaliyet gösteren ve yüksek etkileşim sağlayan medya göçmenlerin kültürel katılımlarını saplayacak projelerle ve politik desteklerle entegrasyon süreçlerini olumlu yönde etkileyebilir.

2.2.3. Kültürel Farkındalık

Sosyal grupların herhangi bir kültürel ortam temelinde yeni bir kimlik inşa etmeyi başardıklarında ortaya çıkan proje kimliği, böylece topluluk içindeki konumlarını yeniden tanımlayıp yeniden şekillendirir. Burada medya yeni bir rol bulabilir, çünkü artık onu mevcut menşe ülke veya etnik köken kriterlerine değil, medya aracılığıyla sunulan sembolik gerçekliğe dayandırarak yeni bir kimlik

yaratmaya yardımcı olabilirler (Peeters & d'Haennes, 2005). Dolayısıyla aksiyonlar ve değerlerdeki kültürler arası farklılıkların bilgisi ve farkındalığı, adaptasyon sonuçları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Masgoret & Ward, 2006, s. 66).

Konuyu medya uygulamaları ve göçmenlere yönelik katkı ve çözüm önerileri ekseninde ele alan Orhon ise şunları dile getirmektedir:

“Medya çalışanlarının gündelik çalışmaları içerisinde kendi dünya görüşünün ve bakış açılarının farkında olması, kültürel farklılıklara karşı olumlu tavırlar içerisinde olabilmesi, bakış açıları ile farklı kültürel yapagelişler hakkında bilgi kazanması ve becerilerini geliştirmesi önemli bir yer almaktadır. Mültecilerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, bu ihtiyaçların değerlendirilmesi ve en önemlisi de bu konuların medya gündeminde yer alabilmesini sağlama konusunda farkındalığa sahip olmak son derece önemlidir. Medya mültecilerle ilgili çalışmaları sayesinde aslında mültecilere de içinde ele alındıkları kamuoyunda nefes alabilmelerini sağlamaktadır. Medyanın mültecilere yönelik anlayan, anlamaya çalışan, paylaşan, ortak başarıları ve beraber başarmaları sergileyen yaklaşımı mülteciler için medyadan oksijen alabilmek anlamına gelmektedir (Orhon, 2019)”

Peeters ve d’Haenens’in (2005, s. 206) Hollanda da öğrenim gören göçmen öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmaya göre yerlilerin etnik azınlıktan daha fazla oranda bilgisayar ve internet erişimine sahip olmasına karşın etnik öğrencilerin üniversitenin olanaklarını kullanarak aradaki dijital uçurumu kapatılmaları ve bu sayede ülke hakkındaki kamusal tartışmalarda söz sahibi oldukları görülmektedir. Yazarlar aynı çalışmada Türk, Fas ve Surinam uyruklu göçmenler üzerinde yapılan araştırmalara göre göçmenlerin kendi etnik medyalarının yanında yüzde 60 oranında Hollanda medyasını da takip ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla etnik azınlıklar internet sitelerini kullanırken iki kültür arasında gel git yaşarken aynı zamanda etnik ve kültürel kimlikleriyle birlikte içinde buldukları topluma da ayak uydurma ve sosyal ve politik olarak var olmaya çabalamaktadırlar.

Bu bağlamda medyaya düşen temel görev belli bir kültürel farkındalık içinde ben ya da biz merkezli bir perspektiften yararlanmayı amaçlayarak kendi değerlerinin,

alışkanlıklarının, adetlerinin, yanlılıklarının, tek tipleştirmelerinin ve bunlara ilişkin farkındalığı bünyesinde taşıyarak göçmenlerin inançlarını, adetlerini, değerlerini, alışkanlıklarını, yanlılıklarını, davranışlarını ve yine göçmenlerle ilgili konuları doğru anlamaya ve aktarmaya çabalayan bir mantıkta olması gerekir (Orhon, 2019).

2.2.4. Bilgilenme

Medyanın kritik bir işlevi bilgi sunmak ve toplumu harekete geçirmektir. Aslında, etnik topluluk basınının, yalnızca topluluk içinde değil, aynı zamanda anavatanlarında meydana gelen olaylar hakkında toplumu bilgilendirmek amacıyla başladığı iddia edilebilir. Ana akım haber medyasında uluslararası haberlerin sınırlı kapsamı göz önüne alındığında, göçmenlerin bu boşluğu doldurmak için etnik medyaya güvenme olasılığı daha yüksektir (Viswanath & Arora, 2000).

“Etnik basın”ın, özellikle de gazetelerinin geleneksel olarak bilgi sağlayıcı rolüyle ilişkilendirildiğini belirtebiliriz. Yönlendirildiği grubun ilgi alanlarına odaklanan bilgiler. Medya, etnik-kültürel grupların üyelerine genel olarak toplum hakkında bilgi sağlar. Böylece mevcut normları ve değerleri dile getirirler ve belirli bir toplumdaki yaşamın bir görüntüsünü sunarlar. Bu kitle iletişim araçları sayesinde gruplar arasındaki ilişkiler (örneğin yaşlılar ve gençler arasında veya yerli halk ile etnik azınlıklar arasında) kurulabilir ve sürdürülebilir (Peeters & d'Haennes, 2005, s. 202).

Etnik kanalların varlığı, ev sahibi devlet için de yararlı olacaktır, çünkü çoğu durumda, halen devam eden gruplara önemli bilgiler sağlamanın yanı sıra sorunlu olabilecek azınlıkları izlemedeki etkililikleri nedeniyle bu medyaların hayatta kalmasına yardımcı olacaktır (Dominguez, 2019, s. 140). Ev sahibi ülkenin kültürel ve sosyo-politik bilgisinin edinilmesi, göçmenlerin ev sahibi ülkenin kültürüne, siyasetine ve toplumuna hızla asimile olma ihtiyacını ifade eder (Alencar & Deuze, 2017, s. 158). Toplumun, kültürü ve siyaseti hakkında bilgi edinme, ulusal radyo haberlerine, gazetelere ve özgür basına (yani “20 dakika”) katılımlarıyla ilişkilidir (Faustino, 2021). Bir diğer bakış açısına göre medya, özellikle internet kullanımını, aile üyeleri veya arkadaşlar yurt dışına taşınmamış olsa bile göçe olan ilgiyi artırıyor.

Farklı kültürler, ekonomik ya da toplumsal yaşam fırsatları gibi konularda bilgi ve görüntü sunarak hayal edileni gerçekleştirme dolayısıyla göç etme duygusunu kamçulamaya sebep olabilmektedir (Vihalemm, 2017).

2.2.5. Çokkültürlülük

Gören'e göre (2019) "*çokkültürlülük politikalarını analiz etmek amacıyla geliştirilen "Çok Kültürlü Politika İndeksi" sekiz temel maddeden oluşmaktadır. Bu maddelere ana hatlarıyla bakıldığında öncelikle çokkültürlülüğün anayasal olarak ya da parlamento kararıyla benimsenmiş olması ve okul müfredatlarında da çokkültürlülüğün yer alması gerekmektedir. Ayrıca medya lisansları alınırken etnik grupların temsilinin sağlanması, farklı kıyafet giyenlere yasalar ve yönetmelikler yoluyla muafiyet tanınması, çifte vatandaşlığa geçişe olanak sağlanması ve etnik gruplara kendi kültürel organizasyonlarını sağlamak adına ekonomik destek sağlanması gerekmektedir. Bunlarla birlikte çift dilde eğitimin finanse edilmesi ve dezavantajlı gruplara pozitif ayrımcılık uygulanması söz konusu olmalıdır*".

Yukarıdaki tanım da bahsedildiği üzere özellikle etnik televizyonun arabulucu rolü, anayurt kültürü ve dili ile aşılınmış programları ve ev sahibi toplumun ana akım ideolojisi ve değerleri tarafından yönlendirilen materyalleri içeren bir "çifte metin" sunarak sürgün grubun etnik bir topluluğa dönüştürülmesine yardımcı olmuştur (Lin, Song, & Ball-Rokeach, 2010). Birbirinden farklı diller ve kültürler bulunun bir toplumda asimilasyon teorisinin pek işe yaramadığını belirten O'Donnell (2010) farklılıklara saygı duyarak çoğulcu bir toplum için çoğulculuğu destekleyen ve savunan bir medyanın gerekliliklerine değinmektedir. Çalışmasında ortaya çıkan tablonun, hem asimilasyon hem de çoğulcu işlevleri birleştiren, geçmişi unutmadan ileriye bakan bir basının işlevselliğine değinen yazar çok dilli bir basının entegrasyon ve kültür korumasında daha etkili olacağını belirtmektedir.

Medyanın anayasal entegrasyon yetkisi, tüm sosyal grupların basında ve radyoda uygun şekilde temsil edilmesini sağlar. Temsil kavramı, hem medya aracılı katkılarda söz sahibi olmayı (örneğin, bir bakış açısı benimseyerek veya doğrudan alıntılanarak) hem de medya söylemlerini aktif olarak şekillendirmeyi (örneğin, katkılar yaratarak,

paylaşarak veya yorumlayarak ve ayrıca profesyonel (işbirlikçi) olarak ifade eder (Burkhardt, 2021).

Gönderen ve alan ülkeler arasında köprü kurmaya çalışan etnik medya, "ev" ve "ev sahibi" siteler arasında ulusötesi medya üretim ve tüketim ağlarının oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, belirli göçmen gruplarını hedef almak üzere tasarlanan etnik medya, böylesine ulusötesi, çoğul bir yerelliğin anlatılmasında ve oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır (Lin, Song, & Ball-Rokeach, 2010).

2.2.6.Eğlence

Medya, toplumumuzda birkaç temel rolü yerine getirir. Açık bir rol eğlencedir. Medya, hayal gücümüz için bir sıçrama tahtası, bir fantezi kaynağı ve gerçeklerden kaçış için bir çıkış noktası işlevi görebilir (Lule, 2016). Ancak içinde bulunduğumuz göç çağı gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin yeterli koşulları ve politikaları sağlayamamaları sebebiyle medyanın adaptasyon süreçlerinde eğlence işlevini yerine getirmesine olanak tanımamaktadır. Göçle yeni bir hayata başlayan bireylerin ilk ihtiyaçları yaşamsal gerekliliklerden oluşurken medya bu süreçte entegrasyonu destekleyici ve süreci olumlu şekilde aktaran projelerle desteklenmelidir.

2.3.Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Etkileri

Faustino' a (2021) göre kitle iletişimi, mevcut inançları güçlendirir ve değerler; onları değiştirmez; bireyi harekete geçirir, devre dışı bırakmaz. Bu tür bir etkileşimde kitle iletişim araçlarından etkilenen sosyolojik temsillerin incelenmesi oldukça önemlidir. Bu durumda baskın grup, yerel toplulukları yasal olarak ikamet eden göçmenlerin - üçüncü ülke vatandaşlarının - eşit erişimine (haklarına) ve vatandaşlığa kabul süreci yoluyla siyasi ve toplumsal katılımlarına yönelik etkileyen kitle iletişim araçlarıdır. Bir başka açıdan ise Burkhardt'a (2021) göre ifade (örtük atıflar içerebilen kullanılan terimler), çerçeveleme (göçle ilgili konuların bildirildiği bağlam), gündem belirleme veya hazırlama (haberlerin seçimi ve önceliklendirilmesi) ve indeksleme (belirlenen konuların benimsenmesi) politika) göçmenlerin medya özelinde adaptasyonu konusunda merkezi bir rol oynar.

Göç sürecinde birçok etkiye sahip medya teknolojinin sağladığı olanaklarla birlikte daha başat bir rol üstlenmektedir. Yoğun göç akınının yaşadığını süreçte politik destek ve yaptırımlarla belirlediği rotasını günümüzde de farklı etkenlere göre şekillendirmektedir. Hem etkilenen hem de etkileyen olarak önemi yadsınamaz. Bu çerçevede özellikle son dönemde hem devletlerin göçmen politikaları ve tutumlarının hem de ülkede oluşan yabancı karşıtı siyasi hareketlerin kamusallaşmasını sağlama işlevi gören medya; göçmen karşıtlığını diri tutan ve yaygınlaştıran da bir işleve sahip olmuştur. Bu bağlamda medya organları toplumun genelinde oluşan göçmen algısını olumsuz bir boyuta çekerek, toplumsal, siyasal grupları konsolide edebilmekte ve bir anlamda halkı çeşitli düzey ve şekillerde yönlendirebilmektedir. Bu aşamda göçmenlerin gelmiş oldukları hedef ülkeye katkı ve kazanımları göz ardı edilmesini sağlayacak olumsuzluklar ve sorunlar medya tarafından sıkça vurgulanmakta ve hatta halkta göçmenlerin bir tehdit olduğu algısı oluşturulmaktadır (Erat & Demirci, 2022). Dolayısıyla olumlu ve olumsuz etkileriyle sürecin içinde yer alan medya aynı zamanda geleneksel ve yeni medya olarak da bu etkiyi farklı mecralarda devam ettirmektedir.

2.3.1. Geleneksel Medyanın Etkileri

Teknolojik yeniliklerden ve küresel ekonomik krizden en çok etkilenen sektör geleneksel yayıncılıktır. Gazete satışları sürekli düşüyor; profesyonel gazeteciliğin uzun vadeli mali fizibilitesine ilişkin endişeler artıyor. Kâğıt tabanlı gazetelerin okuyucu yüzdesi büyük ölçüde azaldı (Faustino, 2021). Domiguez'e göre (2019) dijital dönüşüm, son yıllarda iletişim senaryosunu değiştirdi. Bu değişiklik, geleneksel medyayı daha talepkâr ve değişken bir kullanıcıya ulaşmak için formatları, içerikleri, editoryal hatlarla birlikte dağıtım ve tüketim süreçlerini değiştirmeye zorladı.

Bir taraftan etnik grupların gazeteleri bir topluluk güçlendirici olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bir topluluk gazetesi de yerel bir güçlendiricidir. Çoğu konunun yerel gazetede yer alması, toplumu olumlu bir şekilde sunmaya çalışır ve bir sağlamlık, başarı ve başarı imajı yansıtır (Viswanath & Arora, 2000). Ancak bir taraftan da bu küçük boyutlu medyaların dijital formata geçişinin avantajları varsa üretim ve basım maliyetlerinin yanı sıra, özellikle bilgisayar ortamının çok da olmadığı ve gazetelerin artık kapı kapı dağıtılmadığı topluluklarda görünürlük elde etmenin

güçlüklerinden kaynaklanan tehditleri de içerir (Dominguez, 2019). Göçmen topluluklar, göçmenlerin toplumla etkileşiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu topluluklar, en yaygın olan ve göçmen-toplum etkileşimine olumlu katkı sağlayan sosyal medya (Facebook, Twitter, Skype) aracılığıyla etkileşime girer. Öte yandan, yazılı basın gibi kitle iletişim araçları genellikle ırkçılığı pekiştiren klişeler ve önyargılar yaratır (Faustino, 2021). Sosyal ağların geleneksel medya üzerindeki etkisinin, içerik ve haber üretimi konusunda çok daha yatay ve katılımcı bir anlayışa neden olduğunu belirtmek önemlidir (Dominguez, 2019).

Odaklanması gereken bir diğer konu ise Çaycı ve Karagülle tarafından şu şekilde dile getirilmiştir: *“Yeni medyanın ürettiği küresel kültür ürünlerinin, dünyanın her köşesine kolaylıkla yayılması dünyada yeni bir dönemin habercisidir. Bu gelişme insan temelli tüm faaliyet alanlarını derinden etkilediği gibi konvansiyonel ya da geleneksel medyada önemli bir kırılmanın yaşanmasına öncülük etmiştir. Bu sayede insanların/toplumların bilgiyi üretme, bilgiye erişme, bilgiyi aktarma ve depolama biçimleri dijital bir boyuta taşınmıştır. Dijitalleşen içerikler sayesinde radyo, televizyon ve gazete gibi konvansiyonel medya araçları, internet teknolojileri sayesinde bir araya gelerek; tek bir araç üzerinden erişilebilir olmuştur”* (Çaycı & Karagülle, 2016, s. 573). Son olarak Raman ve Harwood’a (2008, s. 308) göre ise medya ortamının artan küreselleşmesi sebebiyle geleneksel ve yeni medya arasındaki çizgiler bulanıklaşmıştır. Bireyler bilgisayar üzerinden de çevirim içi gazete okuyup televizyon kanallarını takip edebildiği yeni karmaşık hibrit bir maruz kalma biçimi ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ulusötesi iletişimde kültür, mekâna bağımlılığını kaybetmiştir.

2.3.2. Yeni Medyanın Etkileri

Dijital devrimden sonra, göçmen topluluklar ihtiyaç duydukları bilgileri elde etmek, bir grup olarak görünür olmak ve topluluk oluşturmak için daha fazla sayıda iletişim kaynağına sahip oldular. İnternet, göçmen gruplara, özellikle onlara yönelik çok sayıda içeriğe, düşük maliyetle ve anında erişme imkanı sunmaktadır (Dominguez, 2019). Web'in ve diğer yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, göçmenler artık anavatanları hakkında bilgi toplamak için bir dizi seçeneğe sahipler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, ana ülkelerde ve hatta üçüncü bir ülkede bulunan internet haber servisleri, ana ülkelerdeki ve diasporadaki gelişmeler hakkında giderek daha fazla haber sunuyor. İlginçtir ki, bu tür teklifler hem anavatanlardan yerleşik basını hem de küçük bir grup insanın çabalarının ürünü olan alternatif basını içeriyor (Viswanath & Arora, 2000).

Misafir öğrenci ve çalışanlar gibi göçmenler de, ev sahibi kişiler hakkında daha fazla bilgi sahibi olduklarında, ev sahibi vatandaşların davranışlarını ve iletişim sırasında ev sahibi vatandaşlarla etkileşimlerini geliştirmesi gereken hangi davranışların uygun olduğunu tahmin edip açıklayabilirler (Hsu & Chen, 2020).

Bloglar, forumlar veya sosyal ağlar gibi çevrimiçi etnik topluluklar yeni medyanın sunmuş olduğu koşullar tarafından daha az kısıtlanır. Bu, kullanıcıları için çeşitli avantajlar sunar: bir yandan, halka açık tartışmalara daha fazla açıklık, kullanıcıdan kullanıcıya etkileşimler yoluyla bir grup aidiyeti duygusu geliştirmek için daha fazla olasılık ve son olarak, grubun yaratıcı veya dağıtıcı olma seçeneği. Bu kullanıcıların pasif alıcı rolüne sahip olduğu geleneksel modelin aksine, orijinal, derlenmiş veya paylaşılan bilgilendirici içerik (Dominguez, 2019, s. 134).

“Göçmen grubun” yerel halka kıyasla medya kullanımı daha internet merkezlidir: haber portallarının ve gazetelerin web versiyonlarını takip ederler ve sosyal medyayı daha sık kullanırlar. Bunun çoğu, gruptaki çok sayıda gençle ve aynı zamanda göç deneyimiyle açıklanabilir. Yurtdışında vakit geçirirken, sosyal medyayı kendiniz hakkında bilgi paylaşmak, arkadaşlarınızı takip etmek, sanal tartışmalara katılmak ve medyada yayınlanan makalelere yorum yapmak ve arkadaşlarınızla makalelerin bağlantılarını paylaşmak için kullanmak uygundur (Vihalemm, 2017). Ayrıca Facebook grupları ve sayfaları, çevrimiçi forumlar veya YouTube kanalları gibi sanal alanlar, etkileşimli, kafesli ve hiyerarşik olmayan yapılar aracılığıyla, etnik hafıza koruma işlevini uygulamak için önceden seçilmiş içeriği destekler. Köken toplum genellikle nostalji kullanılarak idealize edilmiş bir şekilde yeniden yaratılır ve yemek tarifleri, şarkı hatırlatmaları veya dini geleneklerin açıklanmasına ayrılmış alanlar olarak sunulur (Dominguez, 2019).

Facebook sayfaları veya menşeyerlerine ayrılmış diğer sanal alanlar aracılığıyla aileleri ve komşuları ile temasa geçme veya en son haberlerden haberdar olma alışkanlığıdır. Dijital ortamın gelişimi, birçok ülkeye dağılmış birçok ulusötesi göçmen ailenin aynı içeriklere erişmesine ve çoğu durumda etnik bir ortam olacak sanal bir alanı, esas olarak site veya sosyal ağlar aracılığıyla paylaşmasına olanak tanır. Bazen, dijital formata atılan bu adım, menşeyülkeden olan ve ev sahibi topluma göç etmeyi planlayan veya daha önce bu ülkeye ilgi duyan bireylerin, ilgili etnik medyaya çevrimiçi, seçerek, bilgi almak için erişmesine olanak tanır. Henüz içinde ikamet etmeseler bile kendi grupları (Dominguez, 2019).

Sosyal medya kullanımının kültürel kültürleşmenin bir yordayıcısı olduğu doğrulanırken öne çıkan avantajlarından biri de, diasporadaki göçmenlere kendi ülkelerinde kalan insanlarla ve aynı zamanda ev sahibi ülkedeki diğer yurttaşlarla iletişim kurmaları için referans noktaları ve ortak alanlar sağlamasıdır (Yu, Foroudi, & Gupta, 2018). Dağınık nüfusu “kültürel ve ulusötesi” olarak birleştiren eski bağlar ve aynı zamanda ilişkiler ve sosyal bütünleşme için yeni bağlar korunur. Çeşitli ülkelere dağılmış aynı milliyetten göçmenlerden oluşan diaspora, böylece ister Facebook sayfalarında ister sitelerindeki haberlerin yorumlarında etnik bir çevreyle ilişkilendirilen aynı sanal topluluğa entegre olma fırsatına sahip oluyor (Dominguez, 2019).

Yeni iletişim teknolojileri, kimliği pekiştirmek ve aynı zamanda kimlikten kaçmak için fırsatlar sunmaktadır. Böylece, insanlar benzer ilgi alanlarına ve geçmişe sahip başkalarını geleneksel kanallardan daha kolay bulabilir ve yeterli motivasyon varsa küçük etnik grupların unutulmasına izin verir (Jeffres, 2000, s. 504). Dolayısıyla sosyal medya, geleneksel medyaya benzer bir role sahip olsa da medyanın geleneksel işlevinin ötesine geçmektedir (Yu, Foroudi, & Gupta, 2018). Web 2.0 ile ilişkili alanların genelleştirilmesi, etnik medya anlayışında temel bir değişikliği temsil ediyorsa, akıllı telefonların gelişi, özellikle okuyucularının tüketim alışkanlıkları olarak dijitalleşme açısından, aynı zamanda adaptasyon açısından ikinci bir adım olmuştur (Dominguez, 2019).

Ancak çoğu durumda medya, bazı ülkelerdeki izleyicilere bağlantı ve hız güçlükleri nedeniyle her şeyi sunamaz. Bu içeriklerin bazıları, dijital uçurumun getirdiği zorlukların üstesinden gelmek ve ulusötesi izleyicilerinin her iki ucuna da ulaşmak için birçok içeriğin formatını, kalitesini ve çözünürlüğünü uyarlamak zorunda kalmaktadır (Dominguez, 2019).

2.4. Sosyokültürel Adaptasyona İlişkin Medya Politikaları

Dünya üzerinde milyonlarca göç eden bireyin ve gidilen toplumun etkilenme süreçlerini içeren entegrasyon kavramı hemen her ülke için farklı anlamlar ifade etmekte ve uygulamalar içermektedir. Özellikle son yıllarda yaşanan kitlesel göçler uluslararası öğrenci değişimleri alanda yapılan araştırma ve çalışmaların da artmasını hem desteklemiş hem de gerekli kılmıştır. Mülteci entegrasyonu üzerine çalışan ve temel bir çerçeve sunan Ager ve Strang (2008) entegrasyonu: *“Belirleyiciler (çalışma, barınma, eğitim, sağlık), sosyal ilişkiler (sosyal köprüler, sosyal bağlar, sosyal bağlantılar), kolaylaştırıcılar (dil ve kültür bilgisi; güvenlik ve istikrar) ve dayanaklar (haklar ve vatandaşlık) olarak dört ana başlık altında oluşturduğu şemasında detaylandırmış ve haklara erişim sağlanmadığı takdirde entegrasyondan söz edilemeyeceğini”* belirtmiştir. Sunmuş olduğu modelde entegrasyon içerisine göç edilen toplumun koşullarını ve entegrasyonunu dahil etmediği için eksik kalmıştır (Şimşek, 2019).

Entegrasyonun sosyokültürel boyutu üzerine çeşitli çalışmalar yapan Aygün ve Memişoğlu'nun bakış açısına göre: *“Göçmenlerin etnik, kültürel ve dinsel varlıklarını koruyarak ev sahibi toplumla bütünleşmesini ve toplumun bir bireyi olarak aidiyet duygusu geliştirmesini amaçlamaktadır. Toplum tarafından kabul edilmesi göçmenin ev sahibi ülkedeki yeni ilişkileri ve sosyal ağlar kurması için önemlidir. Göçmen Ağları Teorisi'nin ortaya koyduğu gibi, diğer göçmen gruplarının varlığı da aidiyet hissinin gelişimine katkı sağlayabilmekte, akrabalar ve göçmen kuruluşları yoluyla ülke hakkında bilgi edinmek ve onların tecrübelerinden faydalanmak entegrasyon sürecini hızlandırmaktadır”* (Aygün & Memişoğlu, 2021, s. 127).

Göç akışını kontrol etmeyi amaçlayan politikalar, göçmenlerin geçici olmadığı; ikinci ve üçüncü nesillerin varlığı da dikkate alınca, entegrasyonu da içermiştir. Fakat çoğu entegrasyon politikası mültecileri toplumdan izole bir yaşama ittiği için birçok sığınmacı ve mülteci toplum tarafından dışlanıyor ve ırkçılığa maruz kalıyor (Şemşit, 2018). Göçmenler arasındaki statü farklarının entegrasyon sürecine etki ettiğini dile getiren Şimşek ise şu aktarımıyla dikkat çekmektedir:

“Özellikle yasal statü entegrasyon süreçlerini etkileyen en önemli etkenlerden birisidir. Güvenli yasal statüye sahip olan göçmenler güvencesiz yasal statüsü olan göçmenlere nazaran daha başarılı bir entegrasyon süreci geçirirler. Göç süresince ve sonrasında özellikle zorunlu göçmenlerin maruz kaldıkları ayrımcı politikalar, hayatlarını tehlikeye atmalarına neden olan sınır güvenlikleri, göç edilen ülkede yaşadıkları ekonomik eşitsizlikler, izole bir sosyal hayat yaşamalarına neden olan yerleştirme politikaları, göçmenlerin toplumda deneyimledikleri ırkçılık ve ayrımcılık adaptasyon süreçlerine yönelik tehditler arasındadır (Şimşek, 2018, s. 371)”.

Sawyer ve Chen’e (2012) göre dünyanın dört bir yanındaki kültürler, onları benzersiz kılan bireysel geleneklerine, inançlarına ve normlarına değer verirken, sosyal medya, farklılıklar ve coğrafi sınırlar ne olursa olsun dünyanın dört bir yanındaki insanları birbirine bağlar. Bu sebeple temel haklara erişmenin yanı sıra göçmenlerin diğer göçmenler, kendi toplumları ve hedef ülke olan göç ettikleri yeni toplumun üyeleriyle geliştirdikleri sosyal, kültürel ilişkiler, dil ve sosyal yaşama ilişkin bilgi, istikrar, güvenli statü ve vatandaşlık hakları göçmenlerin entegrasyonu için bir diğer önemli etken grubu olarak tespit edilmiştir (Şimşek, 2018).

2.4.1. Uluslararası Medya Politikaları ve Etkinlikler

Uluslararası düzeydeki göçlerin gerçekleşme süreci, göçmenlerin göç etmeye ilişkin kararı aldıktan, göç için hedef ülke olarak belirledikleri ülkeye yerleşmelerine kadar ve hatta ikinci ve üçüncü nesillerin yetişmesini de kapsayan oldukça uzun bir sürece karşılık gelmektedir. 1990'lara gelinceye dek uluslararası göçleri kontrol etmeye dair uygulanan politikalar, göçlerin ve göçmenlerin “geçici” olmadığı dikkate alınca, “entegrasyonu” da içermiştir (Şimşek, 2018).

“Entegrasyon” terim olarak, göçmenlerin ev sahibi ülkeye varmalarından itibaren gerçekleşen sosyal, politik, kültürel ve ekonomik süreçleri karakterize etmektedir. AB ülkelerindeki ulusal göçmen entegrasyonu modelleri, yalnızca göçmenlerin ev sahibi ülkeye ulaşmasıyla başlayan bir prosedürün tanımlanması ve yorumlanmasıyla sınırlı değildir. Bu modeller aynı zamanda ideal bir durumu da tanımlar, yalnızca günlük entegrasyonun gerçekleştiği yolu dikte eden bir prosedürün sonucunu değil. Yaygın olarak kabul edilen bir tanımda fikir birliği olmaması, gerçekleşen sürecin doğasına ilişkin hem çeşitli bilimsel yaklaşımlara hem de farklı düşünce okullarına yansır. Bu konu, karakteristik olarak, AB üye devletinin çeşitli sosyal entegrasyon modellerinde ve çeşitli göç akışlarında tasvir edilmiştir. Her devletin göç politikası da bu yönde önemli bir rol oynamaktadır çünkü AB direktifleri, her birinin sosyo-ekonomik heterojenliği nedeniyle tamamen farklı şekillerde benimsenmekte ve ulusal hukuka dahil edilmektedir. Bu nedenle, Avrupa Komisyonu entegrasyonu, karşılıklı haklara ve yasal olarak ilgili tarafların yükümlülüklerine dayanan “iki yönlü bir süreç” olarak tanımlamaktadır (Faustino, 2021).

Konuya ilişkin özellikle Irak, Libya ve Suriye vakalarından sonra birçok farklı tecrübeyle çeşitli toplantılar yaparak bir strateji belirlemeye çalışan Avrupa Komisyonunun medya, göç ve entegrasyon süreçlerine ilişkin yayımlanmış olduğu deklarasyon da dikkat çekici detaylara sahiptir. Bu deklarasyona göre:

“Sosyal ve kültürel açıdan da önemli bir yere sahip olan görsel-işitsel sanayide medya, sosyokültürel değerlerin topluma aktarımında da büyük rol oynamaktadır. Bugün toplumun yüzde 98’inin sahip olduğu televizyon, en önemli kültür, eğitim ve eğlence aracı durumundadır. Diğer yandan artık günümüzde dijital teknoloji geleneksel ve yeni iletişim tekniklerinin ses, görüntü ve veri ile bir arada kullanıldığı karmaşık sistemlerin kullanılması aşamasına gelmiştir. Bilgisayar ve internetin de vazgeçilmez unsurlar olduğu bu sistemlerle birlikte bilgi toplumu çağına girilmiştir. Bu gelişmeler mevzuat ortamının düzenlenmesi ve çeşitli destek mekanizmalarının yürütülmesini gerektirmektedir. Diğer yandan, ABD ve Japonya görsel-işitsel sektör ve bilişim teknolojilerinde hızla ileri giderken Avrupa Birliği bu hızlı gelişmenin gerisinde kalmıştır. 2000 yılı Lizbon Zirvesi’nde temel hedef olarak belirlenen 2010

yılına kadar AB'nin dünyanın en büyük, rekabet gücü yüksek bilgi ekonomisi haline gelmesi idealinin gerçekleştirilmesi için hızlı bir atılım ve sağlam politikalar gerekmektedir (AB Medya Politikaları (wordpress.com), 2022)''.

Nüfusun çoğunluğunun göçmenler tarafından oluşturduğu Hollanda'da 1974- 2004 yılları arasında göçmen gruplar için okullarda ve kurslarda anadilde eğitimimkanı sunulmuştur. Ancak yapılan araştırmalar ve söz konusu grubun incelenmesi sırasında başarılı bir entegrasyon sürecine katkı sağlamadığı düşünülerek sonlandırılmıştır. Elde edilen verilere dayanarak:

“Etnik gurupların kendi etnik sınırları içinde kendi okullarına, alışveriş mağazalarına, idollerine, kahve ve lokantalarına, müzik ve inançlarına sahip olduklarını ve özellikle kendi kültürleri içinde bir arada yaşamakta olduklarını ortaya koymuştur. Etnik guruplar arasında iletişim olmadığı gibi, önyargı ve korku bütün etnik guruplarda güçlü bir şekilde hakimdir. İletişim yalnızca dil olmadığına göre, kültürlerarası iletişimin yok denecek kadar zayıf olduğu söylenebilir. Çünkü çok kültürlü bir toplumda kültürlerarası iletişimin sağlanabilmesi için farklı etnik guruplara ait vatandaşların ortak bir platformda yani aynı 'frekansta' karşılıklı empati ile iletişim sağlayabilmeleri gerekmektedir. Bunun için de en azından ortak bir dil (Hollandaca) ve kültürü bilmeleri gerekir (Özgüzel, 2013)''.

Dolayısıyla göçmenlerin entegrasyonu sağlamak ve etnik gurupları ülkeye dahil edebilmek için etkileşim ve iletişimi güçlendirmek temel kural olarak karşımıza çıkmaktadır. Etkileşim ve iletişim için ise en temel argümanın ortak bir dil öğrenme olduğu yapılan çalışmalarla gösterilmektedir. Dil öğrenme içinde bulunulan toplumla etkileşimin en önemli yolu iken kitle iletişim araçları ve medya bu yolda yürümeyi destekleyen temel platformdur.

Avrupa toplumlarının kültürel çeşitliliğine hizmet eden kitle iletişim araçlarını oluşturmaya ve sürdürmeye yönelik girişimler, yalnızca eşitliği teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda entegrasyonu kolaylaştırmaya ve topluluk uyumunu desteklemeye de yardımcı olur. Kuruluşlar ve kitle iletişim profesyonelleri, hükümetler, politikacılar, kamu, örgütlü sivil toplum ve özel şirketlerin hepsinin oynayacağı bir rol var.

Küreselleşme, teknolojinin ilerlemesiyle birleştiğinde, kitle iletişim araçlarını artan rekabetle karşı karşıya bıraktı. Kitle iletişim araçları, rekabetçi bir pazarda ayakta kalabilmek için "ürünlerin" tüketicilerin ihtiyaç ve isteklerine göre uyarlanmasını sağlamalıdır (Faustino, 2021, s. 209) .

European Union Support Office (EASO)'in 2022 yılında yayımlamış olduğu Sığınma Raporu ve Avrupa Komisyonunun Göç ve İltica raporları konunun reel süreçler üzerinden anlaşılmasını daha da kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda her iki raporda geçen şu ifadeler dikkat çekicidir:

“COVID-19 salgını sığınma alanında dijital teknolojilerin kullanılmasını sürdürmek veya hızlandırmak için yeni bir neden sağladı. 2020 yılında AB+ ülkeleri sığınma prosedürlerinin tüm aşamaları için yeni elektronik sistemler geliştirdi ve uyguladı. Dijital çözümler çevrimiçi başvuruların kaydedilmesi, başvuru sahibinin kimliğinin doğrulanması, belge gönderimi, uzaktan mülakat, bilgi sağlama, hukuki yardım ve tercümanlık hizmetleri, dil analizi, kararların ve bir dosyanın durumuna ilişkin bilgilerin tebliği, itirazların gönderilmesi ve kararların verilmesi için dijital imzalar ve dil öğrenme, sosyal uyum ve iş koçluğu dâhil entegrasyon desteği sağlanması için kullanıldı (EASO Sığınma Raporu, 2021). Dolayısıyla bu çerçevede kabul sistemlerinin geliştirilmesi, yerel topluluklara katılımın sağlanması ve güvenli ve uygun barınma yeri bulunması kilit bir öncelik olmuştur (Avrupa Komisyonu Göç ve İltica Raporu, 2022)”.

“AB+ ülkeleri uygulamalarını sığınma başvuru sahiplerinin bilgiye ve usullerde adilliğe etkili erişimlerini sağlamak için uygulamalarını güçlendirdi ve uyarladı. Çalışmalar yeni teknolojilerin kullanılmasına, bilginin yayılması için alternatif kanallar oluşturulmasına ve çevrimiçi platformlar ve merkezler, mobil uygulamalar ve sosyal medya kanalları gibi elektronik iletişim araçları kullanılarak farkındalığın artırılmasına odaklandı. Birçok ülke, birçok dilde bilgi sağlamak için özel telefon hatları hizmete geçirdi ve mevcut internet sitelerini yeniledi. Erişilir hale getirilen bilgiler sığınma prosedürünün farklı yönlerini, ev sahibi ülkede günlük hayat, entegrasyon, iade ve COVID-19 ile ilgili tedbirlerle ilgili güncellemeleri içeriyor (EASO Sığınma Raporu, 2021)”.

Son dönemde göç ve göçmen ile ilgili yoğunlaşan ırkçı ve yabancı düşmanlığı içeren davranışların azaltılabilmesinde medyaya büyük görev düşmektedir. Bu çerçevede OECD ülkelerince birçok program oluşturulmuştur. Bunlardan medyayı kapsayan ve programa dahil eden örnekleri aşağıda anlatılmaktadır.

a- Litvanya Medya İzleme Ve Eğitim Programı Ve İspanya: Irkçılık Ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Medya Ve Gazeteci Kampanyası

Projenin amacı, gazetecileri halkın göçmenlere karşı tutumunu iyileştirmek için çalışmaya teşvik etmek ve böylece başarılı entegrasyona katkıda bulunmaktır. Media4change, araştırma sonuçlarına dayanarak, tarafsızlık ve insan haklarına saygı standartlarına uygun olarak bilgi üretmek ve değerlendirmek için gereken medya okuryazarlığını artırmak için halk ve medya aktörleriyle birlikte çalışır. Proje, özel sınıflar ve eğitim materyalleri aracılığıyla etik raporlama becerilerini güçlendirir. Gazetecilere ve medya profesyonellerine yapılan sunumlara insan hakları uzmanları ve göçmen topluluklarının üyeleri katılarak, medya mensuplarının, tasvirlerinden etkilenenlerin yaşayan gerçeklerini ve endişelerini daha iyi anlamalarına olanak tanıyor (OECD, 2022);(OECD- Media4Change).

b- Germany4Ukraine Telefon Uygulaması

Almanya İçişleri ve Toplum Bakanlığı tarafından Ukraynalı mülteciler için özel web platformu olan Germany4Ukraine artık cep telefonları için dijital bir uygulama olarak kullanılabilir. Germany4Ukraine, uygulama aracılığıyla daha fazla sayıda mülteciye ulaşabiliyor. Kullanıcılar onu herhangi bir ülkede indirebilir ve çevrimdışıyken bile belirli uygulama içeriğine erişebilir. Bu, Federal Hükümetin Ukraynalı mülteciler için merkezi mobil iletişim noktasıdır ve Almanya'ya girmeden önce ihtiyaç duydukları bilgileri bulmalarına yardımcı olur (OECD, 2022).

c- “Ben Avrupalıyım: 21. Yüzyıl için Göç Hikayeleri ve Gerçekler”

9 AB ülkesindeki bir sivil toplum kuruluşları ağı tarafından başlatılan ortak bir projedir: Estonya, Litvanya, Almanya, Finlandiya, Polonya, Letonya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti. Estonyalı STK Mondo liderliğinde uygulanmaktadır. Projenin amacı, özellikle gençler arasında Avrupa'daki göçmenlere ve mültecilere karşı açık ve kapsayıcı tutumları teşvik etmektir. Bu hedef gruba ulaşmak için, ortak kuruluşlar

özellikle kendi ülkelerindeki genç gazetecilere ulaşmayı ve onları göç konularında dengeli ve gerçeklere dayalı medya içeriği oluşturmaya dahil etmeyi amaçlıyor. Programa katılan tüm genç gazeteciler burslardan, çalışma gezilerinden ve eğitim atölyelerinden yararlanarak bu tür konularda iyi bilgilendirilmiş ve dengeli habercilik yapmalarını sağlıyor (OECD, 2022).

2.4.2. Ulusal Medya Politikaları ve Etkinlikler

Türkiye’de uygulanan görsel ve işitsel medya politikalarının zamanla farklılaşması, gerçekleştirilen televizyon ve radyo yayınlarına oldukça farklı misyonlar yüklenmesi söz konusu olmuştur. Genellikle ülkenin sosyal ve ekonomik rejimi görsel/işitsel medya politikası arasında paralelliğin olduğu ve farklılaşan rejimlerdeki gelişmelere paralel olarak göçmen politikalarında az ya da çok değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu konuda görsel ve işitsel medya mecralarının siyasal açılarından ifade ettiği önem ve anlamla ülkenin dış politika tercihleri de, medya politikalarının belirlenmesinde etkili olmuştur (Dursun, 2017).

Türkiye’deki toplumsal düzeyde gerçekleşen sosyokültürel adaptasyon süreçlerinin destekleyicisi konumundaki ve ulusal düzeydeki en dikkat çekici örnek TRT tarafından yapılan kurumsal yayıncılık faaliyetleri olarak karşımıza çıkmaktadır. 6 Mayıs 1927 tarihindeki ilk radyo yayını ve 31 Ocak 1968’de gerçekleştirilen ilk televizyon yayını sonrasında, bugün geldiğimiz aşamada dünyanın 7 farklı kıtasına 18 televizyon kanalı, 17 radyo kanalı ve çok çeşitli dillerde sayısal platformları ile 41 farklı dil ve lehçede izleyiciye ulaşan TRT, dünyanın yedi kıtasında etkin bir şekilde Türkiye’nin sesini duyururken, aynı zamanda Türkiye hakkında insanları bilgilendiren ve adeta uluslararası arenada Türkiye’nin kamu, sivil ve kültürel diplomatik gücü konumuna yükselmiştir (TRT Kurumsal, 2022). Bu büyük yayıncılık ağını ele alan Tongut ve Yavuz’un şu aktarımı da konunun kavranmasını ve entegrasyon sürecinde TRT gibi yayıncılık faaliyeti yapan kuruluşlarının önemini göztermektedir:

“1968 yılından 1990 yılına kadar televizyon yayınlarındaki tekelini sürdüren Türkiye Cumhuriyeti’nin kamu hizmeti yayıncısı olan TRT uluslararası platforma ilk televizyon yayınına TV-5 kanalı ile yapmıştır. 28.02.1990 tarihinde Avrupa’da yaşayan

Türk işçilerine yönelik olarak açılan kanalın adı önce TRT INT; daha sonra Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından dil, tarih ve kültür birliği olan Kafkasya ve Orta Asya coğrafyasına yönelik programların da yer alması ile TRT-INT AVRASYA olarak değiştirilmiştir. 28.04.1992 tarihinde gerçekleşen isim değişikliği ile yayın hayatına devam eden TRT-INT AVRASYA daha sonra TRT-INT ve TRT-AVRASYA olarak iki farklı kanala ayrılmıştır. TRT-AVRASYA kanalı 31.01.2001 tarihinde yerini TRT-TÜRK kanalına bırakmıştır. Türk Dünyasının ortak platformu olma amacıyla 21.03.2009 tarihinde açılan TRT-AVAZ kanalı TRT-TÜRK kanalının tüm frekanslarını devralmıştır. Bu sırada yayın hayatına devam eden TRT-INT ile frekansları TRT-AVAZ kanalına devredilen TRT-TÜRK kanalı birleşerek 08.05.2009 tarihinde haber ve kültür kanalı kimliği ile yayın yapmaya başlamıştır. Kanal günümüzde TRT-TÜRK olarak yayın hayatına devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti ile Arap dünyası arasındaki olumlu ilişkileri pekiştirmek amacıyla 04.04.2010 tarihinde TRT ETTÜRKİYYE (ARAPÇA) kanalı açılmıştır. Kanal Türkiye'nin, Türkçe dışında yurt dışına televizyon yayını yapan ilk kanalıdır. Nihai olarak günümüzde TRT'nin uluslararası olarak yayın yapan kanalları TRT ETTÜRKİYYE (ARAPÇA), TRT-TÜRK ve TRT-AVAZ'dır (Tongut & Yavuz, 2014)''.

TRT'nin Avrupa yayın anlayışına bakıldığında ise ilk yayınların hedef kitlesi olarak Avrupa'da yaşayan Türk göçmenler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda TRT-INT 1990 yılında yayına başladığında hedef kitlesi ilk olarak Avrupa'da yaşayan yüksek sayıdaki Türk göçmeni ve Balkanlardaki Türk azınlıklardır. Sonrasında ise yabancılar hedef kitlesi olarak görülmektedir (Demirkıran, 2008, s. 122). Bu bağlamda iki bölüm olan dış yayınların birinci bölümünde, Türkçe olarak yurtdışına yapılan yayınlarla, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının Türkiye'yle olan bağlarını güçlendirmek, Türk vatandaşlarına karşı girişilen olumsuz propagandaların da etkisini azaltmak ve devletin çeşitli alanlardaki misyonlarını anlatmak, bu insanların eğitim, beceri ve kültürlerini de geliştirmek hedeflenmektedir. İkinci bölüm ise ülkeden yurtdışına çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla yapılan yabancı dildeki yayınlardır; bu sayede Türk Devletinin faaliyetleri hakkında olumlu bir algı oluşturma ve kamu diplomasisi gerçekleştirmek amacıyla ve Avrupa toplumlarının zihnindeki Türk ve Türkiye imajını etkileyen ve şekillendiren bir anlayışla, Türkiye'yi politik, kültürel,

sosyal ve turistik açılardan tanıtmak amaçlanır. Bu faaliyetlere ek olarak TRT radyoları tarafından yurtdışına yayın yapan “Türkiye’nin Sesi Radyoları” Türkçe’ye ek olarak bugün 25 farklı dilde yayın yapmaktadır (Aziz, 2002).

Yukarıda da bahsedildiği üzere TRT-INT, ilk aşamada yayınlarını Batı Avrupa merkezli ülkelerdeki Türk kökenli göçmenlere ulaştırmayı amaçlamış ve esasen siyasi ve ideolojik açıdan devlet motivasyonlu bir proje olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle 1999 senesinde ise TRT-INT yayınlarına erişimi dünya genelinde genişleterek; ABD, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda’daki Türk kökenli göçmenler tarafından da izlenebilir ve erişilebilir hale gelmiştir. Bu gelişmeler sonrasında TRT-INT’in yayın hayatı 2009 yılında son bulmuştur. TRT-INT yayın hayatına başlamasından yaklaşık iki yıl sonra, TRT Avrasya adı ile TRT’nin ikinci ulusötesi televizyon kanalı yayın hayatına başlamıştır (Karanfil, 2011). 2010 yılında ise Orta Doğu coğrafyasındaki Arap halklarına yönelik bir iletişim kanalı olma misyonunun yüklendiği TRT-Arapça ilk Arapça ulusötesi yayın mecrası olarak yayıncılığa da yeni bir bakış açısı kazandırmıştır (Ertekin, 2012).

İlbuğa’ya göre (2010) “*TRT ulusötesi yayıncılık alanındaki sınırlarını farklı ülkeleri hedef alarak genişletmiştir. Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya’ya yönelik yayın yapan TRT AVAZ kanalı ile kültür olarak birbirine yakın bölgelerde ortak yayın yapan kanallarla Türkçe ve Türk kültürünün korunması ve yaygınlaşması amaçlanmaktadır. Diğer yandan kamu yayıncılığında Kürtçe yayın hayatına başlayan TRT 6 (TRT Şeş) kanalı, sadece Türkiye’de yaşayan Kürtleri değil, İran, Irak, Suriye’de yaşayan Kürtleri de hedef almaktadır*”. Son olarak ise 2015 yılında TRT World ile yayın penceresine bir yenisi eklenmiş tamamen İngilizce yapılan yayınlara önemli bir yol kat edilmiştir. Türkiye’nin konjonktürünü ve politikalarını dünyaya aktarmak kanal için önemlidir. Bu anlamda bakıldığında TRT World bir nevi Türkiye’nin dünyaya açılan kapısı konumundadır denebilir (Karadeniz, 2022, s. 567). Bu anlamda Türkiye’de yıllardır yapılmaya çalışılan ancak başarılı olunamayan; uluslararası alanda İngilizce haber yayıncılığı konusundaki büyük eksikliği TRT World gidermiştir (Avşar, 2021, s. 135). Bu bağlamda Devran’ın (2015) değerlendirmesi ise şu şekildedir: “Arapça yayın yapan El-Cezire kanalının

kuruluşunu tetikleyen faktörlerden biri de Batı medyasının Ortadoğuda'ki olaylara kendi penceresinden bakmasıdır. TRT World'ün önemini ve işlevini daha iyi kavrayabilmek açısından El-Cezire deneyiminin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.”

Dursun'un (2017) konuyu ele alışına bakıldığında: *“Görsel/işitsel medya sektörünün liberalleştirildiği ve kamu yayınlarının yanında özel ve ticari yayıncılığın da yapılmasına imkân verildiği, kamu hizmeti yayıncılığı ile özel/ticari yayıncılığın birlikte sektörde faaliyet gösterdikleri bu dönemde en önemli gelişme, hiç kuşkusuz Türkiye'deki görsel/ işitsel medya mevzuatının Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumlaştırılması için atılmış adımlardır”*. Ancak ülkelerarası son yaşanan gelişmeler sırasında politik ve toplumsal olarak iyi yönetilemeyen göç sorunsalı medya bağlamında da yönetsel ve denetimsel eksikliklere sebep olmuştur. Özellikle AB ülkeleri ile karara varılamayan ve göç sürecini zora sokan anlaşmalar ve uygulama aksaklıkları entegrasyon sürecini de olumsuz etkilemektedir. Alencar ve Deuze'e (2017) göre normatif düzeyde, ortak bir entegrasyon anlayışının olmaması, özellikle Avrupa Birliği (AB) gibi ulus-üstü bölgelerde göç politikası oluşturma söz konusu olduğunda sorun teşkil edebilir. Çeşitli "AB entegrasyon modelleri", 2015'ten itibaren AB göçmen krizinden bir kez daha açıkça görüldüğü gibi, yeni bir topluma geldiklerinde göçmenlerin gidişatını gerçekçi bir şekilde ele almakta başarısız oluyor. Bunun yanında Göçmenlerin çok kültürlü bir toplumun oluşumunda olduğu kadar ekonomik büyümede de oynadıkları kritik rol, entegrasyon sorununu açıkça ele almanın sosyal, politik ve kültürel önemini vurgulamaktadır.

Sosyal entegrasyon süreci konusunda çalışan Uslu'nun yaptığı değerlendirme önem arz etmektedir. Bu kapsamda Uslu (2022):

“Sosyal uyum söz konusu olduğunda sadece Suriyelilerin ev sahibi topluma dâhil olması ve ev sahibi toplumun beklentilerini karşılaması değil, aynı zamanda yerel halkında, yeni gelenler ile etkileşim ve iletişime geçmeye istekli olması ve uyum sürecine dâhil olması gerektiğini tekrar vurgulamak gerekmektedir. Bunun için uyum politikaları geliştirilirken, yerel halkın toplumsal kabul düzeyinin artırılması ve Suriyelilere karşı ön yargı ve dışlamanın önüne geçilmesi gerekmekte, buna karşılık

Suriyelilerin de kendi kültürel değerlerini sürdürürken, özellikle kamusal alanda 246 egemen toplumca benimsenmiş kural ve değerlere uymasının sağlanması önemli görülmektedir. Aksi takdirde yerel halk ile Suriyeliler arasında büyüyen sosyal mesafe sonucu oluşan toplumsal kutuplaşmanın toplumsal çatışmayı doğurma riskinin yüksek olduğu değerlendirilmektedir.”

Bunun yanında Karadeniz (2022); Türkiye'nin kamu diplomasisi alanında gerçekleştirdiği diğer etkinliklerden olan TÜRKSOY'un katkılarını şu şekilde dile getirmiştir:

“Türkiye'nin kamu diplomasisi alanında gerçekleştirdiği diğer bir faaliyet ise TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi)'dur. TÜRKSOY ile amaçlanan Türk kökenli ve Türk Dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını ve kaynaşmalarını sağlamakla birlikte bu halkların kültür ve sanatının korunması, yeniden canlandırılması ve gelişmesi yönünde faaliyette bulunmaktadır.”

Türkiye'nin kıtalararası düzeyde işbirliği ve yardım faaliyetleri gerçekleştiren kuruluşlarından birisi olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 1992 yılında kurularak, dünyanın çok çeşitli coğrafyalarında faaliyet göstermeye başlamıştır. Özellikle dış politika konularında aktif politika yapma anlayışının yerleşmesiyle birlikte TİKA tarafından gerçekleştirilen faaliyetler ortak değerlere sahip olduğumuz farklı ülkeler başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesi ve ülkesinde Türk dış politikasının resmi olarak uygulayıcı bir aracına dönüşmüştür (TİKA, 2022). Özellikle son önemde sosyal medya ve iletişim olanaklarını oldukça iyi kullanan kurum ülkenin dışa açılan kapılarından biri olma görevini yerine getirmektedir.

2.5. Sosyokültürel Adaptasyonda Medyanın Etkileriyle İlgili

Araştırmaların Panoraması

2.5.1. Uluslararası Araştırmalar

Sosyokültürel adaptasyon farklı kültürlerin daha sık karşılaştığı ve birlikte yaşamaya çalıştığı günümüzde artan bir öneme sahiptir. Gerek göç gerekse eğitim

amacıyla ülkesinden ve kültüründen ayrılan bireylerin bu süreci ise birçok araştırmaya konu olmaktadır. Bu bağlamda uluslararası çalışmalar oldukça çeşitlilik gösterirken konuyla ilgili olarak bir kısmı aşağıda incelenmektedir.

Ma ve Wang (2015) Çin’de eğitim gören yabancı uyruklu doktora öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında demografik özelliklerinin ve dil yeterliliklerinin öğrencilerin sosyokültürel adaptasyon süreçlerini ne düzeyde etkilediği ölçülmektedir. Buna göre yaş ve cinsiyetin sosyokültürel adaptasyonu etkileyen bir değişken olduğu ancak dil yeterliliğinin beklenilen aksine uyumu etkilemediği elde edilen sonuçlardandır. Diğer bir ifadeyle kadınların erkeklere oranla uyum sürecini daha olumlu geçirdikleri görülmektedir. Bir diğer sonuca göre ise kişilerarası iletişim sosyokültürel adaptasyonda en çok zorlanılan konu olurken katılımcıları uyum konusunda en az zorlayan konu akademik süreçler olarak ortaya çıkmıştır.

Ouarasse ve Vijver (2005), ayrıca, etnik kültürün bir dereceye kadar kişisel alanda ve ev sahibi kültürün kamusal alanda daha çok sevildiğine dair bazı göstergeler vardı. Kültürleşme tutumları, demografik değişkenler ile sosyokültürel uyum arasındaki ilişkiye aracılık etmiştir. Buna karşılık, sosyokültürel uyum, kültürleşme tutumları ile psikolojik uyum arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir. Sonuçlar aynı zamanda sosyokültürel ve psikolojik uyumun kendi yordayıcılarına sahip olduğunu gösterdi; sosyokültürel uyum doğrudan kültürleşme tutumları tarafından tahmin edilirken, psikolojik uyum arka plan değişkenleri tarafından doğrudan yordamıştır.

Peng ve Wu (2019) çalışmalarında Çin’deki uluslararası öğrencilerin kültürlerarası uyumunu ölçmek için kısa bir ölçek geliştirmeyi ve kültürler arası uyumlarını teşvik etmenin ana yollarını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bulgular aynı zamanda uluslararası öğrencilerin kültürler arası adaptasyonunun gelişimi için gerekli olan dört ana yolun (ev sahibi iletişim yetkinliği, ev sahibi sosyal iletişim, kültürlerarası dönüşüm temel, kültürlerarası dönüşüm ileri) olduğunu ve aralarındaki iç içe ikili ilişkilerin olduğunu göstermektedir.

Ma ve Chen (2019) sosyal medya kullanım güdülerinin psikolojik uyum ile negatif ilişkili olduğunu ve sosyokültürel uyum üzerinde anlamlı bir etkisinin

olmadığını göstermektedir. Bunun yanında yaş değişkeninin de kültürel uyum üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir ifadeyle katılımcıların yaşı arttıkça sosyokültürel adaptasyonlarında da bir artış olduğu görülmektedir. Ancak dil yetersizliği ve ev sahibi kültüre karşı bilgi eksikliği gibi konular kişilerarası iletişimi ve dolayısıyla da uyum sürecini olumsuz etkileyen önemli konuların başında yer almaktadır.

Swami (2009) ise İngiltere’de farklı okullara kayıtlı 81 Malezyalı ve 110 Çinli öğrencinin dahil olduğu çalışmada sosyokültürel uyumun çeşitli yönlerini ele almaktadır. Elde edilen verilere göre Malezyalı öğrenciler Çin uyruklu öğrencilere oranla daha zayıf bir uyum gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bunun sebeplerine bakıldığında ise ilk sırada algılanan ayrımcılık sonrasında ise dil yeterliliği ve ev sahibi toplum ile iletişim konuları göze çarpmaktadır. Ayrıca çalışmada İslamofobinin Britanya'daki Malay-Müslümanlar üzerindeki etkileri, Malay ve Çinli öğrenciler arasındaki olası sosyoekonomik farklılıklar ve kişilik farklılıkları dahil olmak üzere bu bulgu modeli için olası açıklamalar da tartışılmaktadır. Buna karşılık, katılımcıların cinsiyeti, yaşı ve ikamet süresi, her iki etnik grup için de anlamlı belirleyiciler olarak ortaya çıkmadı.

Mahmood ve Burke (2018) Amerika’da bir üniversitede uluslararası 413 öğrencinin katılımıyla belirli demografik özelliklerle ilgili olarak kültürel stres ve sosyokültürel uyum düzeylerini analiz etti. Sonuçlara bakıldığında ise öğrencilerin sosyokültürel uyum düzeyleri ile kültürel stres arasında negatif bir ilişki olduğunu görülmektedir. Özellikle, beş sosyokültürel uyum alt ölçeği olan kişilerarası iletişim, akademik ve iş performansı, kişisel ilgiler ve toplum katılımı, ekolojik uyum ve dil yeterliliği boyutları arasındaki yetkinliğin artması, öğrenciler arasındaki kültürel stres düzeylerini azaltmıştır.

Rui ve Wang (2015), yaptıkları çalışmada sosyal ağların kültürler arası uyum üzerindeki etkisinin, bireylerin ev sahibi dildeki yeterliliğine, kiminle iletişim kurduklarına ve sosyal ağlar aracılığıyla nasıl iletişim kurduklarına bağlı olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada kurulan yol modelinde, uluslararası öğrencilerin ev sahibi dilde ne kadar yetkin olduklarına, bu siteler aracılığıyla kiminle iletişim

kurduklarına ve bu siteleri nasıl kullandıklarına bağlı olarak, sosyal ağların kültürler arası uyumu kolaylaştırabileceğini ortaya koymaktadırlar.

Sawyer ve Chen'in (2012) araştırmasına göre sosyal medya kullanımı bireyler arası iletişim kurmada ve geliştirme önemli rol oynamaktadır. Çalışmada katılımcıların sosyal medya kullanımı ile dünya görüşünde çeşitlenmeye ve algı değişikliğine pozitif katkı sağladığı elde edilirken, yeni bir kültüre uyum sürecinde toplumsal katılımı desteklediği de elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca elde edilen bir diğer önemli bulgu göçmen bireylerin yeni ülkeye geldikten sonra sosyal medyayı öncelikle ana vatanlarındaki kişilerle iletişim kurmak, haberleşmek amacıyla kullanırken gelinen ülkede geçirilen yaşam süresi arttıkça ülke halkıyla iletişim kurmak ve bilgi almak amacıyla kullanmaya başlamışlardır. Dolayısıyla bu yön değişimi sosyal medyanın kültürlerarası uyum sürecini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç araştırma kapsamında kurmuş olduğumuz hipotezi de desteklemektedir.

Shumow (2010) ise medya ve göçmenlerin arasındaki ilişkiyi farklı bir bakış açısından değerlendirmektedir. Çalışmaya göre zorunlu göç eden bireyler arkalarında bıraktıkları ülkeleri ve tanıdıkları hakkında bilgi sahibi olmak için medya kullanırken, bilinçli ve istekli şekilde göç eden bireyler geldikleri ülke toplumuna ve kültürüne uyum sağlamak amacıyla medyayı kullanmaktadır.

Bozdağ (2015) Almanya'da yaşayan Türkleri konu edinen çalışmasında şu bulgulara ulaşmıştır:

“Türklerin Türkiye'ye bakışlarını ve bu bakışın oluşmasında medyanın rolünü değerlendirmektir. Farklı kuşaklardan göçmenlerin anlattıklarını incelediğimizde, zaman içinde medya teknolojilerinin sunduğu imkânların artması ve çeşitlenmesi ile Türkiye ile daha sık ve gündelik düzeyde bir ilişki kurulabildiğini, kültürel ürünlerin, haberlerin çok yakından takip edilebildiğini ve kişiler arası iletişim sıklığının da süresinin de arttığını gözlemliyoruz. Burada özellikle çevrimiçi iletişim olanaklarının, örneğin sosyal medyanın giderek önem kazandığını söyleyebiliriz.”

Shoemaker ve arkadaşları (1985) çalışmalarında başka bir noktaya değinerek kültürlenme seviyesinin yaş ve medya tüketimiyle bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Buna göre genç kuşaklar ilk göçmen gruplara göre medyayı daha fazla kullanmakta ve dolayısıyla kültüre de daha fazla maruz kalmaktadır. Bu sebeple kültürel adaptasyon süreci genç kuşaklarda daha hızlı ilerlemektedir. Bunun yanında yazılı medya tüketimi yaşla birlikte azalmaktadır. Başka bir ifadeyle yaşlı nüfus daha fazla okurken genç nüfus daha az yazılı kaynak tüketmektedir.

Benzer bir bakış açısıyla Amerika'da yapılan bir araştırma sonucu etnik medya kullanımının araştırmanın yapıldığı yıllarda sosyokültürel adaptasyon üzerinde yoğun bir etkiye sahip olmadığını söylerken katılımcıların en az beş yıldır o bölgede yaşadıkları belirtilmektedir. Ancak yazara göre yeni dönemde artan yeni iletişim teknolojisi kullanımı etnik bağlarla iletişim kurabilmenin kolaylığı sosyokültürel adaptasyon süreçlerini de etkilemektedir (Wang, Sun, & Haridakis, 2009).

İki dilli basının sosyalleşme için kullanılan önemli bir araç olduğuna vurgu yapan O'Donnel (2010) çalışmasında Amerika'da azınlık halde bulunan İspanyollar için İspanyolca'yı öncelikli olarak sert haberler için kullanmak, çevreye aşina olmayan veya çoğunluk dilinde konuşamayan kişilere ana akımda gezinmelerine yardımcı olacak bilgiler sağlayarak yardımcı oldukları için asimile edici etnik medya işlevi ve "'modern' sosyalleşme" ile doğrudan ilgili olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde, İngilizceyi çoğunlukla olumlu, yerel haberlere ayırmak da bir asimilasyon etnik medya işlevidir, "bireysel değişime odaklanma" işlevi. Bu nedenle, editörler, Hispaniklere dair olumlu bir imajı güçlendirmek için yüksek düzeyde asimile olmuş okuyucuları arasında iyi haberleri ve iyi işleri teşvik edebilirler. Asimilasyon çalışmasında içerik için dil seçimi yararlı bir araçsa, o zaman daha fazla iş haberini İngilizce sunmayı seçerek, La Prensa personelinin bu haberleri okuyanların ABD kültürüne daha fazla asimile olmasını beklediği anlaşılıyor.

Ev sahibi toplum ve kültürün dil yeteneği ve bilgisi, farklı kitle iletişim araçlarını seçmelerini farklı derecelerde etkileyen faktörler olarak belirlendi. Tüm katılımcılar, dinleme, okuma, yazma ve iletişim becerilerini içeren İngilizce dil yetkinliklerini artırmak için bir dereceye kadar çeşitli ev sahibi kitle iletişim araçlarını kullandılar.

Ancak bunların arasında internet birden fazla medya platformunu kapsayıcı doğasıyla dil öğrenimi için benzersiz bir alan sunmaktadır. Bu bölümden elde edilen bulgular, yerel halkla kaliteli iletişim kuramayan öğrencilerin ev sahibi kitle iletişim araçları kullanımının bu öğrencilerin ev sahibi iletişim yetkinliğini edinmelerinde büyük rol oynadığını ve ev sahibi kültüre başarılı bir şekilde uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını göstermiştir. Son dönemlerde ihmal edilen kitle iletişim araçlarından olan radyonun çalışmaya katılımcıları tarafından dinlediğini anlama, kültürlerarası anlayışı geliştirme ve haber ve bilgi edinme amacıyla ulaşımda ve boş zamanlarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Daha spesifik olmak gerekirse, kitle iletişim araçlarını, özellikle de interneti yalnızca amirleri, meslektaşları, arkadaşları ve aileleri ile iletişim halinde olmak için bir araç olarak değil, aynı zamanda kişiler arası yüz yüze iletişimden kaçınmak için bir kanal olarak da kullandılar. Genel olarak değerlendirildiğinde ise katılımcıların ev sahibi toplum hakkında ihtiyaç duydukları bilgilerin Yüzde 50 ila 70'ini kitle iletişim araçları aracılığıyla elde ettikleri görülmektedir (Quian, 2009).

Croucher'ın (2009) çalışmasında ise etnik gruba ait dil kullanımının yasaklanması ve kültürleşme arasındaki bağlantı araştırılmıştır. 2004 yılında Fransa hükümeti tarafından dinsel öge ve sembollerin okullarda kullanımının yasaklanması üzerine Müslümanların kültürleşme düzeyleri ve ev sahibi ülkeye duyduğu kırgınlık ve kızgınlığın ölçüldüğü araştırmada sonuçlar kısıtlama sonrası kültürleşmenin negatif yönlü ilerleyerek marjinalleşme ve ayrılma olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bunun yanında iş yeri, okul toplu taşıma gibi kamusal alanlar dışında Fransızca konuşmak zorunda kalmanın katılımcılarda yüksek stres ve kızgınlık oluşturduğu da elde edilen diğer bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Etnik topluluklar için etnik medya, kültürleşme sürecine ve etnik kimliklere tutunmaya yardımcı olarak ikili bir rol oynayabilir. Bu bağlamda Fransız Müslümanların medya kullanımları ve etnik kimlikler arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında birinci ve ikinci nesil göçmenler arasında bazı farklılıklara dikkat çekmektedirler. Bu bağlamda özellikle Fransa'nın son dönemlerde Müslüman azınlığı hedef alan bazı kararların ikinci nesil göçmenlerin etnik yönelimini artırdığı

görülmektedir. Özellikle medya kullanımı konusunda Müslümanların etnik medyayı tercih etmesi Fransız basınını proteste etme şekli olarak kullanılmaktadır (Croucher, Oommen, & Steele, 2009).

Bir diğer çalışmada Sosyokültürel adaptasyonun sağlanmasında sosyal ağların kullanılabileceğini belirten Croucher (2011), Facebook, Twitter ve Myspace gibi çeşitli sosyal ağların popüler olmalarına ek olarak göçmenlerin, kültürel açıdan adaptasyonu etkileme boyutunun da olduğunu belirtmektedir. Özellikle sosyal medya ağlarında “baskın kültür algısı, aşinalık, baskın dil, kültürel normlar, baskın veya etnik kültürle özdeşleşme, baskın siyasi sisteme dâhil olma ve akreditasyona yönelik içerikler” sosyokültürel adaptasyon sürecinde etkili faktörler olduğunu söylemektedir.

Dalisay’ın (2012) Amerika Birleşik Devletleri’ndeki göçmenler üzerinde yapmış olduğu araştırmada göçmenlerin ev sahibi toplumla kültürlendikçe, ev sahibi medya kullanımlarının arttığını, yerel medya kullanımlarının ise azaldığını ortaya koymuştur. Yine aynı çalışmada açıklayıcı sonuçlar özellikle, göçmenlerin Amerika Birleşik Devletleri’nde İngilizce medyayı kendi menşe ülkelerine göre daha sık kullandıklarını göstermektedir. Bunun yanında İngilizce medyayı göç öncesi ve sonrası kullananların İngilizce yeterliliğinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yeni bir dil öğrenimi ve yeni topluma adaptasyon sürecinin medya tarafından daha kolay bir süreç olarak atlatıldığı belirtilmektedir.

Kim ve McKay-Semmler (2013) Amerika’da yaptıkları çalışmada teknoloji aracılı kişilerarası iletişim faaliyetlerinin, sosyokültürel uyum sürecinde ev sahibi toplumun üyeleriyle doğrudan sosyal ilişkilerin oynadığı hayati rolü zayıflatıp zayıflatmadığını araştırmıştır. Bu çerçevede araştırmada (1) e-posta ve internet gibi teknoloji aracılı iletişim biçimleri, menşe ülkede kalan aile ve arkadaşlarla iletişimin sürdürülmesinde birincil araç olarak hizmet ettiği; (2) yerli olmayanlar, ağırlıklı olarak etnik kişiler arası iletişimden ziyade ev sahibi kişilerarası iletişim faaliyetleriyle meşgul olduklarını ve (3) yerli olmayanların doğrudan ev sahibi kişilerarası iletişime katılımı, ancak etnik kişilerarası iletişimine dahil olmaması, işlevsel ve psikolojik iyi oluşlarıyla önemli ölçüde ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu ve ilgili bulgular,

yerli olmayanların kültürler arası uyum sürecinde ev sahibi toplumun üyeleriyle doğrudan sosyal ilişkisinin devam eden önceliğini göstermektedir.

Bir diğer araştırmada ise etnik medya ve ulusal medyanın göç diasporasında kullanımı üzerine yapılan inceleme sonuçlarında da medyanın göçmenler üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Dominguez (2019) çalışmasında özellikle etnik medya tarafından gerçekleştirilen işlevleri kimlik tatmin ediciler, aidiyet duygusunu pekiştiriciler, hafıza ve kültürel geleneklerin koruyucuları olarak ya da hedefledikleri göçmen topluluğuna yönelik dış tehditlere karşı bekçi olarak sıralamaktadır. Dolayısıyla medyanın özellikle etnik medyanın göçmen kişi ve gruplar üzerindeki alışma ve adaptasyon süreçlerini kolaylaştırıcı etkisi yadsınamaz.

Bu bağlamda etnik medyanın yalnızca bir ifade aracı değil, aynı zamanda bellek arşivi özelliği olan önemli bir araç olduğunu söyleyen Houssein (2013), aynı zamanda içinde bulunulan bir topluluğu tüm farklılıklara rağmen bütünleştiren kullanıcıyı diğer topluluk üyeleri ve diğer sosyo-politik düzeylerle ilişkili olarak kendi değerlerini, üyeliklerini ve geleneklerini değerlendirmeye ve müzakere etmeye davet eden çoklu bir medya etkileşimi biçimi olarak gördüğünü belirtmektedir.

Peeters ve D'Haenens (2005) Hollanda'da yaşayan en kalabalık topluluklardan dördü olan Türk, Fas, Surinam ve Antillerin ulusal ve etnik medya kullanımlarını köprü mü yoksa entegrasyon motivasyonunu destekleyici bir araç olarak mı kullanıldığını araştırmışlardır. Dört medya grubunu ele alan çalışmada elde edilen verilere göre, tam uyum sağlamış olan Surinamlı ve Antillerin ulusal (genel) medyayı daha sık kullandıkları; Türk ve Faslıların ise daha düşük uyum seviyesi gösterdikleri ve yoğun olarak etnik medya kullandıkları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu sonuç için genel medya kullanımı ile uyum süreci arasında pozitif yönlü bir ilişki, etnik medya kullanımı ile ise negatif yönlü bir ilişki olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaya göre özellikle televizyon ve internet uyum sürecini etkilemede başı çeken iki medya türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Viswanath ve Arora (2000) yoğun göç alan Amerika Birleşik Devletleri'nde medyanın ve özelde etnik medyanın enformasyon, asimilasyon ve kimlik güçlendirme

üçlü işlevlerine nasıl hizmet ettiğini araştırdıkları çalışmalarında göç etmiş topluluğun üye sayısının medya kullanımı ve içeriğini etkilediği görülmüştür. Diğer bir ifadeyle geniş azınlıklar daha fazla etnik medya tüketmeyi ve kültürünü yaşatmayı yeğlerken az sayıdaki göçmen grupları asimilasyona daha açık durumda görülmektedir.

Hong Kong'da okuyan misafir öğrencilerin sosyal kültürel adaptasyonunda sosyal ağların etkilerini araştıran Hong (2003), bu platformların yeni ortama uyum sağlamadaki rolünü aracılı bir kültürel adaptasyon süreci olarak anlatmaktadır. Bir başka deyişle internet çağında artık göçmenler sadece yabancı ortama maruz kalmak yerine geldikleri yer ve insanlarla bağlarını devam ettirirken aynı zamanda yeni ortamlarına da daha yavaş temkinli bir giriş yapmaktadırlar. Ancak yine de yüz yüze devam eden iletişim en güvenilir olmayı sürdürmektedir.

Amerika'da yaşayan Hintlilerin kültürleşmesini medya tüketimi ve yetiştirme perspektifinden inceleyen Raman ve Harwood (2008) bu süreçte televizyon, yazılı medya ve filmler gibi birçok başlıktan yararlanmışlardır. Elde edilen verilere göre Amerikan ve Hint medyasında ekran karşısında geçirilen saatlerin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı değerlendirilen çalışmada medya ortamının artan küreselleşmesi ve hibrit bir medya tüketiminin mümkün hale gelmesinin kültürel uyumda bulanıklığa sebep olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır. Ancak bunun yanında analiz sonuçlarına göre televizyon, basılı medyanın ve filmlerin, konukların ev sahibi kültürlerini sürdürmeleri için önemli araçlar olabileceğini ve bu nedenle kültürleşmenin önünde engeller olarak işlev görebileceğini düşündürmektedir.

Almanya'da bir üniversitede eğitim gören uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumlarında internet kullanımının önemini araştırdıkları çalışmada benzer sonuçlar elde ederek küresel ağın önemini altını çizmişlerdir. Başka bir ifadeyle yazarlara göre uygun fiyatlı ve artık erişilebilir olan internet sayesinde, uluslararası bir öğrencinin ev sahibi ülkede yaklaşık bir yıl gibi kısa bir süre için sosyokültürel uyum süreci daha hızlı, daha sorunsuz ve daha kolay (S & Rani, 2016).

Sandel (2014) yapmış olduğu araştırma sonucunda uyum konusunda yaşanan sorunların temelinde sosyokültürel becerilerde ustalaşamama veya akıcı dil

eksikliğinden kaynaklanan iletişimsizlikten kaynaklandığını söylemektedir. Yazar tarafından genel olarak, gelişmiş dil becerileri ve sosyokültürel beceriler kültürel stresi azaltan faktörler olarak değerlendirilirken uyum sürecinin seyrini hızlandıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Wang ve Sun (2007), Amerikalı ve Çinli katılımcılarla yapmış olduğu araştırmasında ne Amerikan internet kullanımının ne de Çin internet kullanımının, ulaşım, dil ve Amerikan değerlerini kabul etme gibi bir dizi alandaki zorluk seviyeleri ile ölçülen sosyokültürel uyumun önemli bir belirleyicisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde ancak farklı bir bakış açısıyla Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Çinli göçmenlerle ilgili başka bir çalışmada Kong (2005), Kaliforniya'daki Silikon Vadisi'ndeki Çinli göçmenler arasında kullanılan etnik medyanın onların Amerikan kültürüne uyum sağlamalarına engel teşkil ettiğine dair herhangi bir kanıt bulamamıştır. Dolayısıyla çalışma etnik medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon süreci açısından önemli bir değişken olmadığını belirtmektedir.

2.5.2. Türkiye'deki Araştırmalar

Zavalsız ve Gündoğru'nun (2017) Karabük Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyokültürel adaptasyon davranışlarını ortaya koyduğu çalışmasında öğrenciler adaptasyon sürecini etkileyen en önemli etkenin öncelikle dil yetersizliği olduğunu (yüzde 57) belirtmektedir. Yine aynı çalışmaya göre dil ve kültür farklılıkları sebebiyle dışlanma duygusu hissettikleri elde edilen veriler arasındadır. Bu verilerin yanında ilgi çekici bir diğer konu ise Türkiye'de eğitim almayı tavsiye edeceklerini belirtenlerin sayısının (yüzde 87) oldukça yüksek olmasıdır. Bu bağlamda adaptasyon sürecinin zorlukları yanında ülke ve eğitim olarak beklenti düzeylerinin karşılandığı anlaşılabilir.

Koçak'ın (2020) dört farklı üniversitedeki yabancı öğrencilerin kültürleşme motivasyonları ve sosyokültürel adaptasyonunu ölçmeye yönelik yaptığı çalışmada elde edilen bulgulara göre: *“Öğrencilerin Türkiye’de sosyokültürel yaşama yönelik adaptasyon düzeylerinin orta seviyenin üzerinde (iyi) olduğunu göstermektedir. Bu*

sonuçtan uluslararası öğrencilerin genel manada, Türkiye'deki gündelik kültürel yaşamı ait unsurları anlamlandırma ve ele almada sorun yaşamadıkları ifade edilebilir. Çalışmada elde edilen diğer önemli sonuç ise ev sahibi kişilerarası iletişim ile sosyokültürel adaptasyon arasındaki anlamlı ilişkidir. Dolayısıyla Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sosyokültürel adaptasyon düzeylerini etkileyen en önemli unsurun Türkler ile kurdukları kişilerarası iletişim etkinlikleri olduğu ifade edilebilir". Aynı zamanda bu iletişim etkinlikleri sürecinde Türkçe dilini kullanarak Türk arkadaşlarıyla Türk kültürünü deneyimlemeleri bütünleşme tutumlarının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Çömlekçi (2020) Kırklareli Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve sosyokültürel adaptasyonu üzerine bir çalışma yürütmüştür. Yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre görüşmelerden elde edilen veriler, uluslararası öğrenciler sosyal medyayı uzun vadede birincil sosyalleşme aracı olarak görmemekte, ancak özellikle gelmeden önce ve ikamet ettikleri ilk aylarda sosyal medya aracılığıyla arkadaş edinmeye daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Bunun dışında sosyal medyayı kullanma motivasyonu boş zamanları değerlendirmek ve yalnızlık hissini azaltmak olarak özetlenebilir; mevcut arkadaşlarla iletişimde kalmak; kendi ülkelerinden haberler almak ve akademik ve kültürel amaçlarla bilgilere erişmek. Çalışmanın bir diğer dikkat çekici noktası da uluslararası öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının Türkiye'ye geldikten sonra platformlar ve kullanım amaçları açısından değişime uğramış olmasıdır. Tüm öğrenciler, Instagram uygulamasının Türkiye'de çok popüler olması nedeniyle yeni bir Instagram hesabı oluşturduklarını veya Instagram kullanımlarını artırdıklarını ifade etmişlerdir.

Batır'ın (2017) Türkiye'ye eğitim almak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin dil yeterlilikleri ile sosyokültürel uyumları arasındaki ilişki üzerine yaptığı çalışmasında uluslararası öğrencilerin dil yeterliliklerinin sosyokültürel uyumlarına olumlu etkisi olduğu yapılan analizler sonucu ortaya çıkmıştır. Çıkan sonuca göre: *"Öğrencilerin Türkçe dil seviyeleri artıkça, Türkiye'ye olan sosyokültürel uyumları da artmaktadır. Bunun yanında araştırmada, öğrencilerin Türkiye'de kalma süreleri ve yaş değişkeni ile sosyokültürel uyum ölçeğinin hem toplam puanı hem de faktörleri*

arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışmadan çıkan sonuca göre, öğrencilerin Türkiye’de bulunma sürelerinin, sosyokültürel uyumlarına olumlu ya da olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır”. Ancak yapılan analizler sonucu kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla sosyokültürel uyumunun daha yüksek olduğu elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Aslan ve Babirzade’nin (2020) Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Avustralya Queensland Üniversitesi’nde farklı enstitülerde eğitim gören uluslararası lisansüstü öğrencilerin sosyal-kültürel ve ekonomik anlamda yaşadıkları sorunları incelediği çalışmasına farklı ülkelerden yirmi yedi öğrenci katılım sağlamıştır. Elde edilen verilere göre:

“Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye’de insani ilişkilerde sorunlarla karşılaşmadıkları ama Avustralya’daki yabancı uyruklu öğrencilerin yerli halkla iletişime geçememe ve dil yetersizliği yüzünden insani ilişkilerde sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Avustralya’daki katılımcıların çoğunluğu ise Asya ülkelerinden geldikleri ve yerli halkın ırkçılığı ve hocalarının ayrımcılığı yüzünden pek çok zorluklarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Bu sebeple uyum süreci olumsuz etkilenerek yabancı uyruklu öğrencilerin kendi aralarında iletişim kurdukları görülmektedir. Öğrencilerin önde gelen sorunlarının daha çok ekonomik olup okul harçları, yemek, ulaşım, dil ve barınma gibi konularda yoğunlaştığı belirlenmiştir.”

Yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecinde karşılaşmış oldukları sorunları ele alan bir diğer çalışmada Topal ve Tauscher’in (2020) elde ettiği verilere göre ise:

“Oryantasyon, Türklerle iletişim, eğitim kalitesi endişesi, ekonomik imkânlar gibi faktörlerde yaşanan sorunlar öğrenci hareketliliğini zorlaştıran faktörler arasındadır. Özellikle bu imkânların sözlü olarak diğer öğrencilere deneyim yoluyla aktarıldığı düşünüldüğünde, bunun uluslararası öğrenci hareketliliğini etkileyen bireysel faktörler açısından önemli olduğuna da dikkat çekilmektedir”.

Koçak (2020) Türkiye’de dört üniversitede yaptığı çalışmada elde ettikleri verilere göre: *“Erciyes Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi*

ve Ege Üniversitesinde öğrenim görmekte olan uluslararası öğrencilerin, kültürleşme ve sosyokültürel adaptasyon süreçlerini, kişilerarası iletişim ile ilişkili bir biçimde ele almıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; uluslararası öğrencilerin Türkiye’de sosyokültürel anlamda yüksek düzeyde adaptasyon geliştirdiklerini gösterirken aynı zamanda öğrencilerin, kültürel tutumlar bağlamında, Türk kültürüne yönelik unsurları benimsemekle birlikte, etnik kültürlerine ait unsurları da korudukları elde edilmiştir”.

Ata (2019),Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi’nde eğitim gören 205 yabancı uyruklu öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygısı ile sosyokültürel adaptasyon düzeyleri arasındaki ilişki yanında medya kullanım düzeylerini de değerlendirmiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilere göre öğrencilerin kaygı seviyeleri azaldıkça sosyokültürel adaptasyon düzeyleri artmaktadır. Bunun yanında medya kullanımları incelendiğinde ise öğrenciler ülkelerinde daha yoğun şekilde televizyon, gazete ve radyo kullandıklarını belirtirken Türkiye’de ise en sık takip edilen medya aracının internet, en az kullanılanın ise radyo olduğu belirtilmektedir.

Şeker ve Akman (2016) Celal Bayar Üniversitesi’nde 28 farklı ülkeden gelen 187 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada psikolojik uyum ve yaşam doyumu değişkenleri ile sosyokültürel uyumları değerlendirilmektedir. Çalışma bulguları incelendiğinde: *“Psikolojik uyum ve sosyokültürel uyum düzeylerinin anlamlı ilişkisinin olmadığı gözlenmiştir. Öte yandan, algılanan ayrımcılığın sosyokültürel uyumda yaşanan zorlukla pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Diğer bir veri analizine göre Türkiye’de okumayı kendi seçenler başka biri tarafından yönlendirilenlere göre sosyokültürel uyum konusunda daha başarılı bulunmuştur. Dolayısıyla kişilerin seçimlerinde aldıkları aktif rolün başa çıkma süreçleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu düşünülebilir”.*

Sırmalı (2015) pek çok işleve sahip kitle iletişim araçlarının Almanya’daki Türklerin entegrasyon konusunda rolünü araştırdığı çalışmada 640 Türk vatandaşıyla görüşmüştür. Yapılan anket uygulaması sonucu elde edilen verilere göre katılımcıların %68’i Almanya’ya uyum sağladıklarını söylerken uyum konusunda en büyük engelin ise dil yeterliliği problemi olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada

katılımcıların yarısından fazlası Türkiye gündemi hemen her gün takip ettiklerini bunu ise Türk medya kanalları aracılığıyla yaptıklarını ifade etmektedirler. Bunun yanında Alman medya kanallarının entegrasyon için de kullanıldığını bu alanda en çok televizyonun aktif olarak kullanıldığı katılımcıların yine yarısına yakını tarafından kabul edilmektedir. Katılımcılar, kitle iletişim araçlarının kendi kültürlerini yaşama, yaşatma ve sürdürme konularında etkili olduğunu, yine kitle iletişim araçlarının Türkiye'yle kurdukları bağlarını canlı tuttuğunu ve bu konuda da televizyonun daha aktif rol aldığını söylemektedir.

Dağdeviren (2018) ise Elazığ ili örneğinde sığınmacıların entegrasyonunu konu aldığı tezinde entegrasyon süreçlerini ve etkileyen faktörleri değerlendirmiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır:

“Katılımcıların sosyokültürel hayata olan entegrasyonları incelendiğinde karşılaşılan temel sorun dil bilmeme sorunudur. Dolayısıyla katılımcıların dil bilmemeleri karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmelerini zorlaştırmasına rağmen Suriyeli bireyler tercümanlar vasıtasıyla ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadır. Yine araştırma kapsamında katılımcılardan dil bilenlerin ve Türkmen kökenli olanların topluma daha kolay uyum sağladıkları, resmi kurumlardaki işlerini halletmede, devlet tarafından sunulan hizmetlerden faydalanmada sorun yaşamadıkları gözlemlenmiştir”.

Karaman'ın (2018) ise çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilerin sosyokültürel adaptasyon sürecinde medya kullanım durumlarına yönelik bilgiler ve bulgular şu şekilde gerçekleşmiştir:

“Katılımcıların Türkiye’de buldukları süre boyunca, kendi ülkelerine ait kitle iletişim araçları ile Türkiye’deki kitle iletişim araçlarını kullanma durumlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle katılımcı kendi etnik televizyonunu Türk televizyonundan daha fazla seyreder kendi yerel gazetesini Türk gazetelerinden daha fazla okur, kendi yerel radyosunu daha fazla dinler ancak internet kullanımına bakıldığında Türk internetini kullanımının daha fazla olduğu görülmektedir”.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON ÜZERİNE MEDYANIN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ: KONYA'DAKİ GÖÇMENLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. Metodoloji

Araştırmanın bu bölümünde örneklem olarak seçilen Konya'da bulunan göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon süreçleri ve süreci etkileyen bazı önemli faktörler yukarıdaki teorik zemin ve yapılan saha araştırması çerçevesinde değerlendirilmektedir. Araştırma sonrası yapılan analizler ile göçmenlerin sosyokültürel adaptasyonlarını etkilediği düşünülen medya, dil, din, ülkede kalma süresi gibi faktörler ile olan yakın ilişkilerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Problemi

Bu çalışma, güncel göç, göçmen, mülteci kavramları kapsamında değerlendirilerek farklı bir coğrafya ve kültür içinde yeniden bir hayat kurmaya çalışan bireylerin sosyokültürel entegrasyonunu ele almaktadır. Bunun yanında farklı ülkelerden gelen farklı dil ve kültürlere sahip bireylerin, sosyokültürel adaptasyon süreçlerinde medyadan etkilenme süreçlerini ve bu süreçte medyanın rolü ve önemini araştırmak çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

3.1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Tarihin hemen her döneminde meydana gelen bireysel ya da kitlesel göçler, dünyanın nüfus dağılımını, toplumların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapıları başta olmak üzere birçok alanda değişimlere neden olmuştur. Son yıllarda özellikle Türkiye'yi de yakından etkileyen Orta Doğu'daki savaşlar, siyasal ve ekonomi-politik gelişmeler hem bölgesel hem de uluslararası yeni değişimlere sahne olmaktadır. Bu bağlamda uluslararası düzlemde değerlendirildiğinde toplumsal yer değiştirmenin kültürel bir yer değiştirmeye denk düşeceği de kaçınılmaz bir gerçektir. Tam da bu sebeple hem bireyler hem de toplumlar arasında iletişim faktörünün önemi dikkat çekilmesi gereken bir konu haline gelmektedir. Özellikle sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomi gibi çeşitli alanlarda meydana gelen gelişmelerin sonucunda yep yeni

boyutlara evrilen kültürlerarası iletişim kavramı, bu gelişmeler sonrasında farklı boyutlarıyla da tanımlanması gereken bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Göçmenlerin kültürlerarası iletişiminin önemli taşıyıcılarından olan kitle iletişim araçlarının işlevleri toplumsal dönüşümlerin yaşandığı coğrafyalarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Farklı bir kültüre alışma ve ortak bir payda oluşturma açısından kitle iletişim araçları bireylere özgün bir alan sunarken aynı zamanda içinde bulunduğu toplumu benimseme açısından da kolaylıklar sağlamaktadır. Yeni bir toplumda var olma çabasındaki göçmenler bireylerarası iletişim, sosyokültürel ve psikolojik uyumlarını sağlayabilmek için çeşitli medya araçlarını kullanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada göçmenlerin kullandıkları medya aracı ve bu medyayı kullanmaktaki motivasyonlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Sosyokültürel adaptasyon; sosyal etkileşimleri, gündelik yaşam sorunlarını ve toplumsal temasları yeni bir kültürel bağlamda ele almanın yeterliliği olarak tanımlanabilmektedir. Ancak bazı durumlarda adaptasyon normal bir süreç olarak karşımıza çıkmaz. Ortaya çıkan iletişim sorunları ya da ev sahibi ülkede yaşanan kültürel ve sosyal uyum problemleri nedeniyle coğrafik ya da kültürel ortamını değiştirmek zorunda kalan bireyler veya kitleler içine girdikleri ortama adapte olmakta güçlük çekebilmektedir. Çalışmanın amacı da burada ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla göç etmek zorunda kalarak ya da içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumu daha üst düzeye çıkarma hedefiyle yeni bir hayat kurmaya çalışan bireylerin sosyokültürel entegrasyonunun şekillenmesinde medyanın etkilerini ölçmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bunun yanında çalışmada Türkiye'ye göç etmiş sığınmacıların yazılı, görsel-işitsel ve sosyal medya kullanım motivasyonlarını, söz konusu motivasyonlarla sosyokültürel adaptasyonları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı ve ayrıca bununla birlikte göçmenlerin Türk ve etnik medya kullanımlarındaki farklılıkların ortaya konması da amaçlanmaktadır.

Araştırmanın bir diğer amacı da göçmenlerin, Türkçe dil yeterliliği ve Türkiye'de kalma süreleri bağlamında medya kullanımlarının belirlenmesi ve incelenmesi oluşturmaktadır. Çalışmada farklı ülkelerden Türkiye'ye gelen farklı dil ve kültüre sahip bireylerin ülkede kalma süreleri ve dil becerilerini gelişmesi ile

birlikte sosyokültürel adaptasyonlarının ne düzeyde etkilendiğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmanın önemi de burada daha net olarak görülmektedir. Özellikle Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle farklı programlar dahilinde ülkeye gelen üniversite öğrencilerinin kültürel adaptasyonlarının değerlendirmeye alındığı göze çarpmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki son dönemlerde yaşanan uluslararası gelişmelerle birlikte Türkiye en çok göç alan ve göçmen barındıran ülkedir. Bu bağlamda çalışma farklı kalma sürelerine sahip farklı ülkelere ve kültürlerden göçmen bireyler üzerinde yapılarak alana farklı bir bakış açısı kazandırması sebebiyle önemlidir. Bunun yanında çalışma Türkçe dil yeterliliği, Türk medyası ve etnik medya kullanımlarının da araştırılması bakımından da yüksek öneme sahiptir. Elde edilen veriler ışığında sosyokültürel adaptasyon süreci birçok faktör ele alınarak değerlendirildiği için literatürde farklı bir çerçeveye sunmakta olan çalışma gelecekteki çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından da önemlidir. Son olarak uluslararası literatürde kültürel süreçlerin incelendiği, konuyla ilgili birçok çalışma bulunurken Türkçe çalışmaların nispeten daha dar bir çerçevede kalmış olması çalışmanın alana hem teorik hem de uygulama anlamında sunduğu katkı bakımından da önemini göstermektedir.

Ayrıca araştırma elde edilen bulgular bakımından da önem arz etmektedir. Buna göre planlanan hipotezlerin hepsi doğrulanmış, sosyokültürel adaptasyonun farklı değişkenlerden etkilendiği ortaya koyulmuştur. Öncelikle çalışmanın temel problemi doğrultusunda bakılacak olursa medya kullanımının sosyokültürel adaptasyonu etkilediği elde edilen temel verilerdendir. Bunun yanında Türkiye’de kalma süresi ve Türkçe dil yeterliliği gibi değişkenler medya kullanımını etkilerden aynı zamanda sosyokültürel adaptasyon üzerinde de bağlayıcılığa sahiptir. Genel anlamdaki bu değerlendirmenin detaylı analizleri aşağıda yer almaktadır. Bu anlamda da çalışma göçmen bireylerin ele alındığı Türkçe literatürde önemli bir yere sahiptir.

3.1.3. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Bununla birlikte çalışmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Konya ilinde yaşayan göçmen bireylerin sosyokültürel adaptasyonunda medyanın rolünü ölçmek ve değerlendirmek amacıyla veriler toplanmıştır.

Çalışmada dil yetkinliği değişkeninin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde anlamlı bir açıklamaya sahip olduğu belirtilmektedir. Bu konuda dil yeterliliğinin düşük olması durumunda kaygı düzeyinin artması, ayrımcılık hissetme ve toplumsal dışlanma gibi faktörlerin sosyokültürel adaptasyonu etkileyen önemli bir değişken olduğunu desteklemektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda (Croucher, 2009); (Swami, 2009); (O'Donnell, 2010); (Ma & Wang, 2015); (Rui & Wang, 2015); (Zavalsız & Gündoğ, 2017) bu yargıyı destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır.

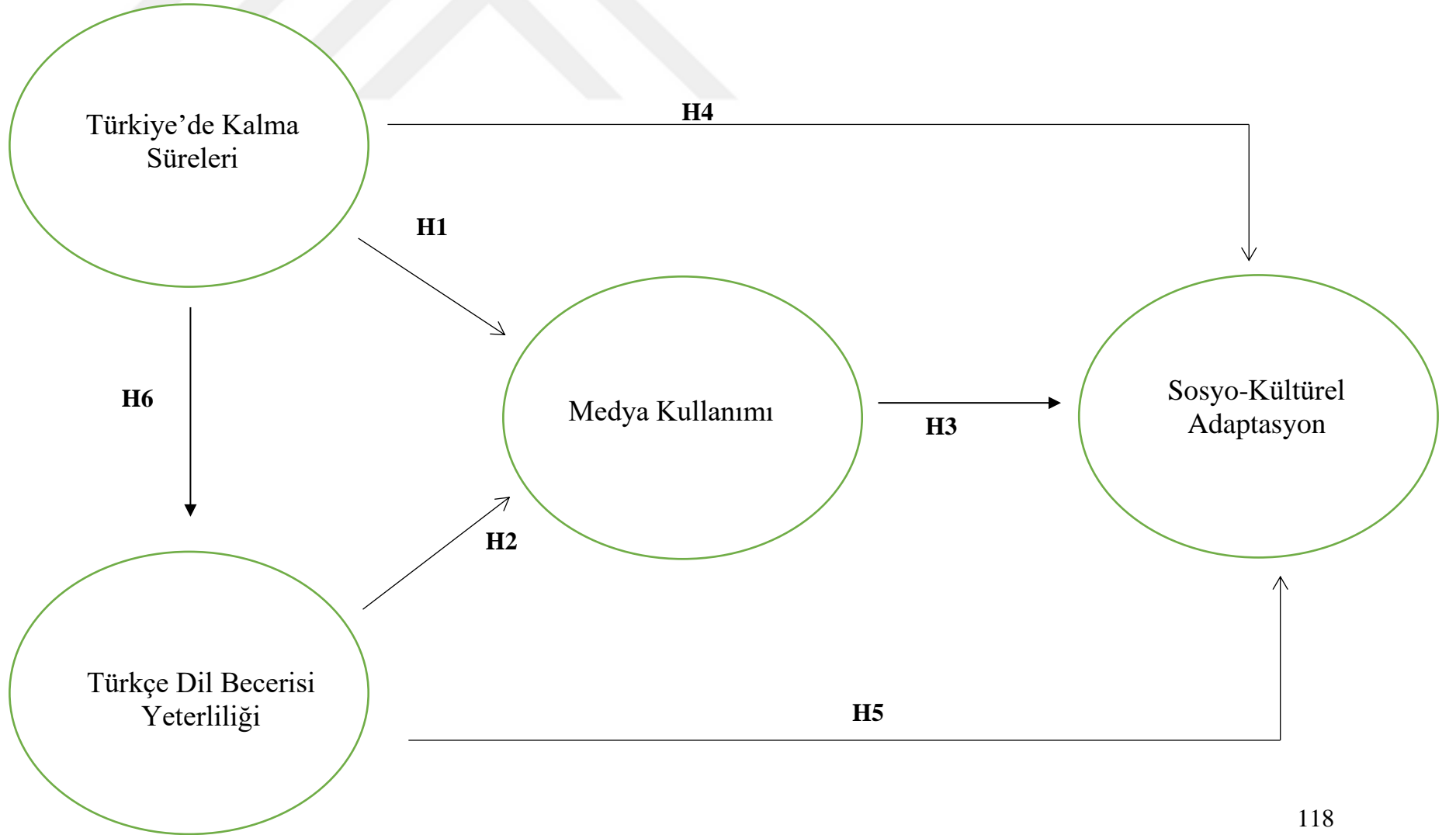
Bir ülkede kalma süresi yine o ülke ve toplumuna karşı sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde etkiye sahip olmaktadır. Bir ülkeye yeni gitmiş bir bireyle daha uzun zaman geçirmiş bir birey arasında o ülkenin sosyokültürel değerlerini bilme, toplumsal yapısını çözümüleme, ekonomik hayatına katılma konularında farklılıklar yaşanmaktadır. Konuyla ilgili çalışmalar (Dalısay, 2012); (Yalçın, 2018) bu görüşü destekleyen sonuçlara ulaşmıştır.

Son olarak ise sosyokültürel adaptasyon düzeyinin en temel sağlayıcılarından olan ve birçok çalışmaya da çatı oluşturmuş medya kullanımı konusu en önemli değişkeni oluşturmaktadır. Geleneksel medya araçlarının yanında gelişen teknolojiyle birlikte yeni medya araçlarının artan kullanımı ve önemi sosyokültürel adaptasyon düzeylerinin belirlenmesindeki büyük rolü sahiplenmiştir. Konuyla alakalı çalışmalar (Shoemaker, Reese, & Danielson, 1985); (Peeters & d'Haennes, 2005); (Raman & Harwood, 2008); (Croucher, Oommen, & Steele, 2009); (Dalısay, 2012); (Dominguez, 2019) ve daha fazlası medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Yukarıdaki açıklamalar ve örnek verilen çalışmalar ışığında oluşturulan model tez çalışmasının temel çerçevesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkçe dil yeterliliği, Türkiye’de kalma süresi ve medya kullanımı değişkenlerinin sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla planlanan model aşağıda verilmiştir.

Şekil 3. Medya Kullanımının Sosyokültürel Adaptasyon Üzerine Etkisi

3.1.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Son yıllarda yaşanan savaşlar, ekonomik sorunlar ve iklim problemleri gibi birçok sebepten dolayı 110 milyondan fazla kişi yer değiştirmek durumunda kalmıştır. Türkiye ise bulunduğu konum gereği bir kaçış ülkesi ya da köprü ülke olarak yoğun göç almaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) verilerine göre korunma ihtiyacı içinde olan en fazla sayıda kişiye ev sahipliği yapan ülke olarak bilinmektedir. Son açıklanan verilere göre Türkiye’de 5 milyona yakın göçmen bulunmaktadır. Bunun 3 buçuk milyonluk kısmını Suriyeliler oluşturmaktadır. Yine bu sayının 1 buçuk milyona yakın kısmı ikamet izniyle Türkiye’de kalmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023).

Çalışma evreni olarak seçilen Konya’da ise Suriye uyruklu 120 bine yakın göçmen bulunurken (Mülteciler.org, 2023), ikamet izinli göçmen sayısı ise 11 bin 400 kişidir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Ancak diğer uyruklara ilişkin sayısal verilere ve bilgiye ulaşılamamıştır. Bu çerçevede araştırma örnekleminin belirlenmesi 0,05 hata payı dikkate alınarak yapılmıştır (Koçak Ö. F., 2020). Seçilen örneklem yüzde 5 hata payı varlığı kabul edilerek hesaplandığında 384 kişinin yeterli olacağı tabloda belirtilmektedir. Çalışma kapsamında olasılıksız örnekleme yöntemlerinden olan kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen merkez ilçelerde ikamet eden ve çalışan 18 yaş üstü 419 göçmen bireyle görüşülerek veriler elde edilmiştir.

Tablo 6. Örneklem Büyüklükleri (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004)

Evren Büyük lüğü	± 0.03örnekleme hatası			± 0.05örnekleme hatası			± 0.10örnekleme hatası		
	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.	p=0.
	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.	q=0.
5	5	8	3	5	8	3	5	8	3
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73

1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

3.1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, başlıkta da belirtildiği üzere Konya ili merkez ilçelerinde (Meram, Selçuklu ve Karatay) geçici koruma ve düzensiz göçmen statüsünde yaşamakta olan 419 kişi ile sınırlandırılmıştır. Farklı demografik özelliklere sahip 18 yaş üstü göçmenler arasında yapılan saha araştırmasında yüz yüze görüşmeye dayalı anket tekniği ile veriler toplanmıştır. Dolayısıyla araştırma Konya ili ve zaman olarak da mart ayı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca elde edilen veriler de 419 kişinin vermiş olduğu cevaplar ile sınırlıdır.

3.1.6. Araştırmanın Etik Sorumluluğu

Araştırma Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi 20.02.2023 tarihli, E-28304017-663.05-469651 sayılı Etik Kurul Değerlendirme Kararı gereğince yürütülmüştür.

Araştırmada öncelikle ankete katılması planlanan kişilerin temel zihinsel yeterliliğe sahip olduğu ve anket sorularına tarafsız ve gerçek cevaplar verecekleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede katılımcılardan kimlik bilgileri ya da herhangi bir kişisel beyan istenmemiştir. Bu durum ayrıca anket formunun girişinde belirtilmiş ve araştırmada uygulanacak anket sonucu elde edilecek verilerin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı konusunda güvence verilmiştir. Araştırma kapsamında anket uygulaması yapılmadan önce katılımcının gönüllülük esası beyanı esas

alınmıştır. Saha araştırmasına dahil olacak grup Türkçe dil yeterliliği konusunda bazı dezavantajlara sahip olduğu için anket formu farklı dillerde de (İngilizce ve Arapça) hazırlanmıştır. Son olarak ise yapılan saha araştırması için kullanılacak ölçekler için uyarlayan kişilere mail yoluyla ulaşılarak izinler alınmıştır.

3.1.7. Araştırmanın Hipotezleri

- 1. Hipotez 1:** Türkiye’de kalma süresinin Türk medyası kullanımı üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.
- 2. Hipotez 2:** Türkçe dil yeterliliğinin Türk medyası kullanımı üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.
- 3. Hipotez 3:** Medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde pozitif yönde anlamlı etkisi vardır.
- 4. Hipotez 4:** Türkiye’de kalma süresinin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde pozitif yönlü anlamlı etkisi vardır.
- 5. Hipotez 5:** Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde pozitif yönlü anlamlı etkisi vardır.
- 6. Hipotez 6:** Türkiye’de kalma süresinin Türkçe dil yeterlilikleri üzerinde pozitif yönlü anlamlı etkisi vardır.
- 7. Hipotez 7:** Türkiye’de kalma süresi ile sosyokültürel adaptasyon arasındaki ilişkiye medya kullanımı aracılık etmektedir.
- 8. Hipotez 8:** Türkçe dil yeterliliği ile sosyokültürel adaptasyon arasındaki ilişkiye medya kullanımı aracılık etmektedir.

3.1.8. Veri Toplama Araçları

Konya’da yaşayan göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerinde medyanın etkisinin araştırıldığı çalışmada 66 soruluk anket formu kullanılmıştır. Ankette ise aşağıda bilgisi verilen ölçekler kullanılmıştır.

3.1.8.1.Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği

Sosyokültürel adaptasyonun bir ölçüsü olarak SCAS-R, bireyin yeni bir kültürel ortama adapte olma konusunda bildirdiği davranışsal yeterlilik derecesi olarak

kavramsallaştırılır. Bu bağlamda çalışmanın temel değişkenlerinden olan sosyokültürel adaptasyon düzeyini ölçmek amacıyla Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen, Jessie Kaye Wilson (2013) tarafından ise revize edilen Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği (SCAS-R) kullanılmıştır.

Ward ve Kennedy (1999, s. 662) ölçeği uygun gördükleri toplamda 41 madde üzerinden değerlendirirken yapılacak araştırmaların gerek duyduğu ve çalışmayı karşılayacak sayıda maddenin alınmasını belirtmektedir. Birçok farklı alanı ve konuyu kapsayıcı niteliğe sahip olan sosyokültürel uyum, muhatap alınacak kitlenin farklılığı ve çalışmanın gerekleri kapsamında farklı yorumlamalara açıktır. Bu sebeple bir çalışmaya dahil edilen SCAS madde sayısı en az beş en çok ise 39 olarak belirlenmiştir (Wilson, 2013). Bu bağlamda ölçek katılımcıların sosyal hayatın pek çok boyutuna ilişkin davranışsal ve bilişsel faaliyetleri yerine getirmek ve ne düzeyde zorlandıklarını ölçmek için (Gülнар & Balcı, 2020) revize edilerek madde sınırlamasına gidilmiştir.

Wilson (2013) tarafından revize edilen ölçek 21 soru ve *kişilerarası iletişim, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım, ekolojik uyum, dil yeterliliği ve akademik/iş performansı* olarak toplamda 5 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek beşli Likert şeklinde puanlanmakla birlikte (1=*Çok zayıf*, 2=*Zayıf*, 3=*Orta*, 4=*İyi* ve 5=*Çok iyi*) katılımcının soru grubuna vermiş olduğu puan arttıkça adaptasyon düzeyi de artmaktadır. Bu bağlamda göç sebebiyle farklı bir toplum veya ortama giren bireylerin sosyokültürel adaptasyonunu ölçmede sıklıkla kullanılan araçlardan biridir.

Bu çalışmada da söz konusu muhatap kitle göçmen ve sığınmacı bireyleri kapsadığı ve sosyal yaşamlarında akademik ve iş alanına her zaman dahil olmadıkları gerekçesiyle ölçeğin akademik/iş performansı ile ilgili maddeleri ankete dahil edilmemiştir. Bu sebeple ölçeğin orijinal formu ve bahsedilen boyutun dışında bırakılarak revize edilerek yeniden uyarlanmıştır. Revize edilmiş halinin faktör yapısının uyum gösterip göstermediğini ölçmek amacıyla veriler DFA ile analiz edilerek incelenmiştir. Ayrıca geçerliliği de Kaiser-Meyer-Olkin Testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada faktör analizi, sosyokültürel adaptasyon ölçeği ve medya kullanım amaçları ölçeğine yönelik ölçeğin uygulandığı kültür, toplum ya da durumlar karşısında ölçeğin değişkenlik gösterebileceği ihtimalinden dolayı yapılmıştır. Özellikle sosyokültürel adaptasyon ölçeğinin alıntılıandığı çalışmalarda (Wilson, 2013); (Yalçın, 2018) alt boyutlardan biri olan “*Akademik Performans*” başlığının, tez çalışmasında uygulanacak kitlenin öğrenci veya eğitimci olmaması sebebiyle araştırma dışında bırakılması yeniden revize edilmesi Açıklayıcı Faktör Analizinin tekrar yapılmasını gerekli kılmıştır. Ölçek maddelerinin değişkenleri arasında ilişki olup olmadığını analiz etmek için Bartlett küresellik testi ve örneklem yeterliliğinin saptanması için Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterlilik testleri uygulanmıştır. Buna göre elde edilen veriler Tablo 1’de değerlendirilmektedir.

Tablo 7. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeğine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

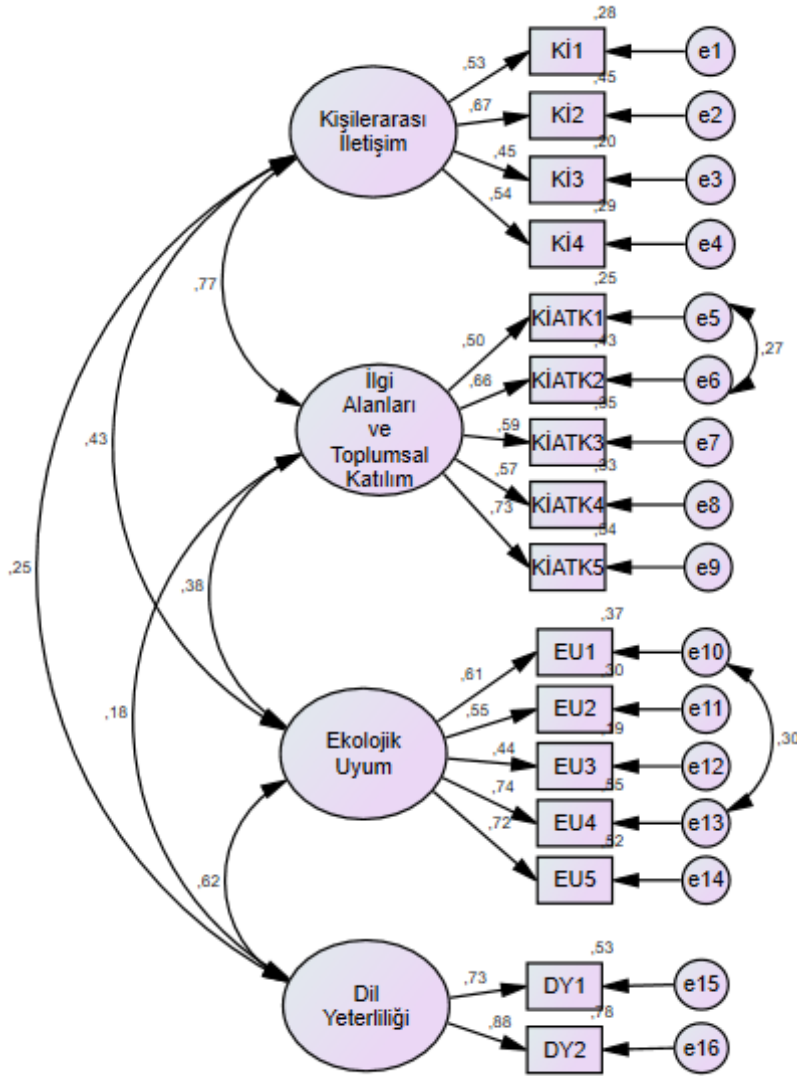
Maddeler ve Faktörler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Açıklanan Varyans Yüzdesi
1. Kişilerarası İletişim			
Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek	,758	4,410	16,654
Konuşma hızımı kültürel olarak uygun bir şekilde değiştirmek	,579		
Karşı cinsten kişilerle iletişim kurmak	,544		
Davranışlarımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirmek	,662		
2. Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım			
İlişkiler kurmak ve sürdürmek	,726	2,394	16,439
Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunmak	,774		
Performansımı geliştirmeye yardımcı olmak için diğer öğrencilerden/iş arkadaşlarımdan öneriler almak	,649		

Topluluk faaliyetlerinde yer almak veya katılmak	,591		
Fikirlerimi kültürel olarak uygun bir şekilde diğer öğrencilere/iş arkadaşlarına ifade etmek	,684		
3.Ekolojik Uyum			
Mahalledeki gürültü seviyesine uyum sağlamak	,840		
İhtiyacım olan toplum hizmetlerini elde etmek	,479	1,179	12,115
Nüfus yoğunluğuna uyum sağlamak	,831		
Hayatın hızına (düzenine) uyum sağlamak	,661		
Diğer insanların jestleri ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve bunlara yanıt vermek	,499		
4.Dil Yeterliliği			
Anlamak ve konuşmak (Ana dil)	,853	1,098	11,547
Okumak ve yazmak (Ana dil)	,836		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,809		
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	1961,532	Açıklanan Toplam Varyans	56,755
Df	120		
Sig.	,000		

Araştırmada kullanılan sosyokültürel adaptasyon ölçeği yukarıda da belirtildiği üzere 5 boyuttan oluşmaktadır. Ancak örneklem grubunun kapsamı dışında kalmasından ötürü boyutlarından biri (*Akademik Performans*) çalışma dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla ölçeğin diğer dört boyutu yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere on altı madde dağılımlarıyla ele alınmıştır. Buna göre toplam varyansın 56,755 olduğu dört faktörün on altı maddesine yönelik yeterlilik testinin sonucu (Kaiser-

Meyer-Olkin) ,809 çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Devamında ise Bartlett's testi sonuçlarının da anlamlı çıkması ($p<0.00$, $p=0,00$) veri setini faktör analizi için uygun içeriğe sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği DFA Analizi

Ölçeğin faktör analizi sonuçları detaylı şekilde aşağıda verilmektedir. Ancak özetle sosyokültürel adaptasyon ölçeği faktör analizi sonuçlarına göre açıklanan toplam varyasyon yüzde 56,755'ini açıklamaktadır. Bunun yanında Kaiser-Meyer-Olkin Testi sonucu ise ,806 olarak hesaplanmıştır. Wilson ölçeğinin tamamı için Cronbach's Alpha katsayısı ,920 olarak belirtilirken bu çalışmada dört boyutlu haliyle yapılan analizde Cronbach's Alpha katsayısı ,820 olarak hesaplanmıştır.

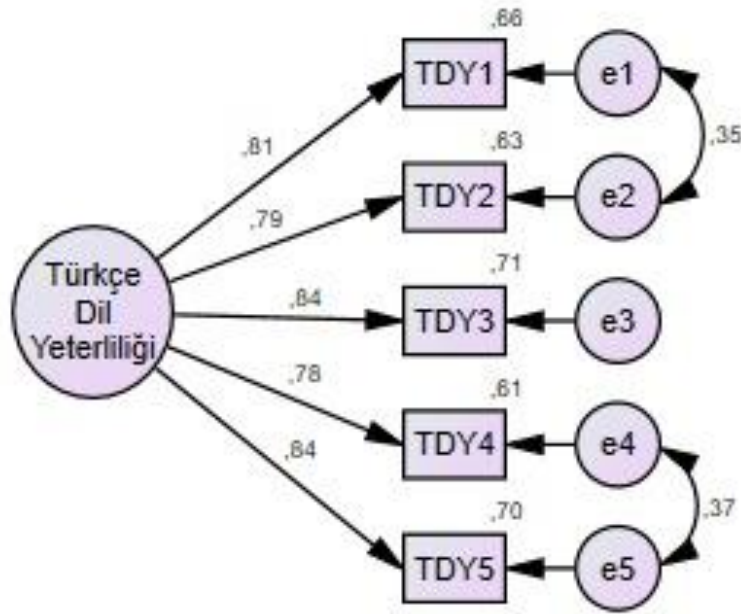
3.1.8.2. Türkçe Dil Yeterliliği Ölçeği

Formun üçüncü bölümünde ise katılımcıların Türkçe dil yeterliliğini ölçmek üzere Gülnar ve Balcı'nın (2011) Türkçe dili göz önüne alınarak hazırlanmış olan dil yeterliliği ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin aslı Ying ve Liese (1990) tarafından İngilizce dil yeterliliğin ölçmek üzere tasarlanmış ve dört madde 5'li Likert Tipinde (1=*Çok zayıf*, 2=*Zayıf*, 3=*Orta*, 4=*İyi* ve 5=*Çok iyi*) sorgulanmıştır. Gülnar ve Balcı (2011) revize edilmiş ölçeğin Cronbach's Alpha değerini ,92 olarak hesaplamıştır. Yine Balcı ve Öğüt (2019) çalışmalarında ölçeğin güvenilirlik katsayısını ,91 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmada ise Cronbach's Alpha değeri ,91 olarak ölçülmüştür. Aynı zamanda ölçeğin DFA ve Faktör analizleri detaylı şekilde aşağıda verilmektedir.

Tablo 8. Türkçe Yeterliliği Ölçeğine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler ve Faktörler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Açıklanan Toplam Varyans
Türkçe okuma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	,888	3,743	74,853
Türkçe yazma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	,867		
Konuşulan Türkçeyi anlama yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	,862		
Türkçe konuşma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	,859		
Genel olarak Türkçenize güveniniz hangi düzeydedir?	,851		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,860		
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	1473,849		
Df	10		
Sig.	,000		

Katılımcılara uygulanan Türkçe dil yeterliliği ölçeğinde bir boyutlandırma sonucuna ulaşılmamış ölçek toplamda beş maddeden oluşmuştur. Bu bağlamda faktörlerin açıklanan toplam varyansı yüzde 74,853 olarak bulunmuştur. Beş maddenin örneklem yeterlilik testinin sonucu (Kaiser-Meyer-Olkin) ,860 çıkması ve korelasyon matrisi değerlerinin ,5'ten büyük olması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett's testi sonucunun da anlamlı çıkması ($p<0,00$, $p=0,00$) yine veri setinin faktör analizi için uygunluğunu desteklemektedir.

Şekil 5. Türkçe Dil Yeterliliği DFA Analizi

3.1.8.3. Medya Kullanım Amaçları Ölçeği

Anketin son ölçekli soru grubu ise katılımcıların medya kullanım amaçlarının değerlendirildiği 5'li Likert (1= *Hiç Katılmıyorum*, 5= *Tamamen Katılıyorum*) tipindeki 21 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçek göçmen katılımcıların sosyokültürel adaptasyonu için medyayı hangi amaç ve motivasyonlarla daha sık kullandığını da belirlemek amacıyla içerisinde spesifik maddeler bulundurmaktadır. Örnek vermek gerekirse çevremin kültürünü tanımak için, yaşadığım ülkeyi daha iyi tanımak için Türkçemi geliştirmek için, ülkemde meydana gelen gelişmeleri takip edebilmek için

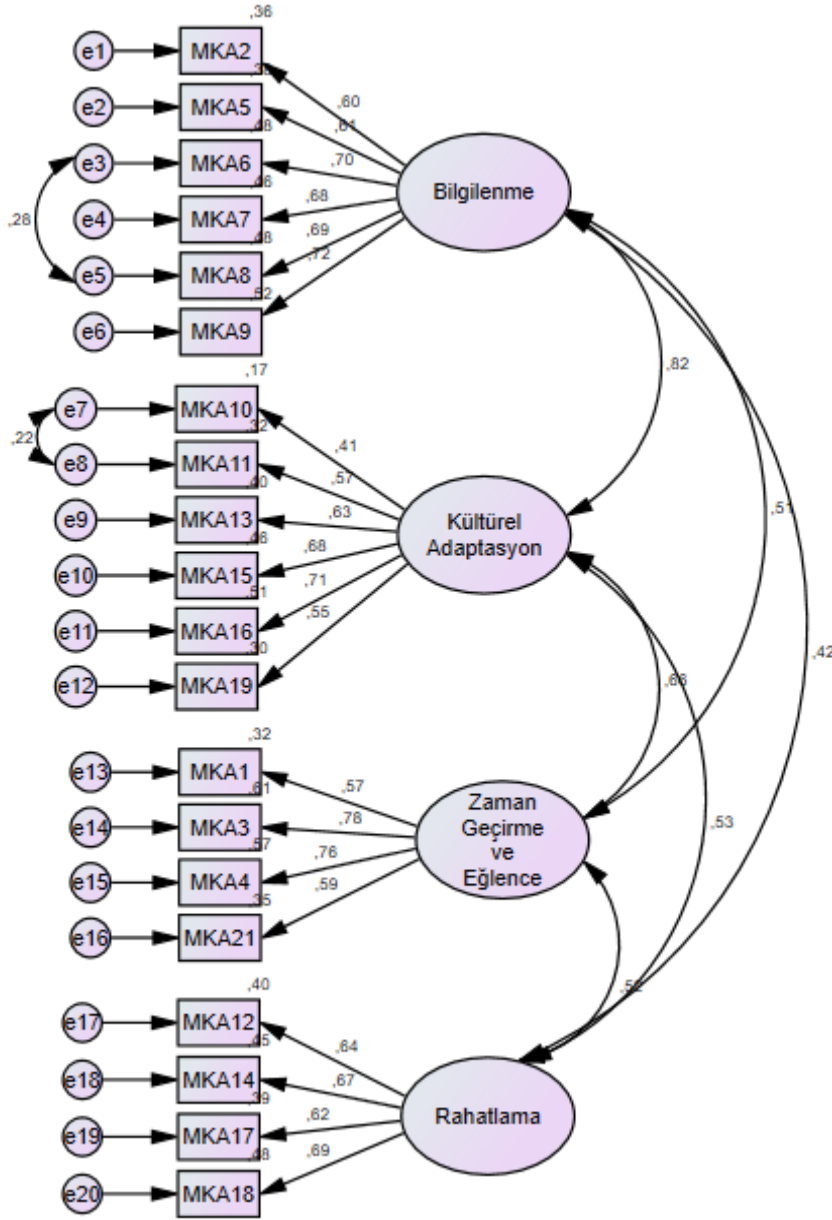
gibi maddelerle harmanlanmış bir ölçektir. Çalışma için düzenlenen ve uyarlanan ölçek için Cronbach's α katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Yine maddelerin faktör yüklerinin analizi ve DFA analizi aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9. Medya Kullanım Amaçları Ölçeğine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler ve Faktörler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Varyans Yüzdesi
1.Bilgilenme			
Çevremin kültürünü tanımak için	,502	6,585	16,559
Olaylar ve kişiler hakkında bilgi sahibi olmak için	,480		
Yaşadığım ülkeyi daha iyi tanımak için	,829		
Çevremde meydana gelen değişiklikleri anlamak için	,718		
Yaşadığım ülkedeki insanları daha iyi tanımak için	,816		
Yaşadığım çevreye uyum sağlamak için	,635		
2.Kültürel Adaptasyon			
Türkçemi geliştirmek için	,696	1,978	14,048
Farklı kültürleri tanımak için	,601		
Kültürel değerlerimin güçlendiğini görüyorum	,611		
Türk toplumuna uyum sağlamama yardımcı olduğu için	,474		
Kişisel değerlerimi güçlendirdiği için	,468		
Ülkemde meydana gelen gelişmeleri takip etmek için	,632		
3.Boş zaman Değerlendirme ve Eğlence			
Arkadaşlarımla iletişimde bulunmak için	,597	1,534	13,115
Eğlenmek ve rahatlamak için	,789		
Boş zamanları değerlendirmek için	,801		

Boş zamanlarımı değerlendirmede bana alternatifler sunduğu için	,568		
4.Rahatlama			
Kendimi daha az yalnız hissetmemi sağladığı için	,721	1,168	12,604
Hoş bir dinlenme sağladığı için	,718		
Konuşacak birisi olmadığında bana arkadaşlık ettiği için	,750		
Bir an olsun problemlerimden uzaklaşmak için	,695		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	,877	Açıklanan Toplam Varyans	56,326
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	3147,343		
Df	190		
Sig.	,000		

Yirmi bir maddeden oluşan medya kullanım amaçları ölçeği dört boyut altında toplanarak değerlendirilmektedir. Buna göre faktörler açıklanan toplam varyans değeri 56,326 olarak açıklanırken, örneklem yeterlilik testi sonucunun (Kaiser-Meyer-Olkin) ,877 çıkması ölçeğin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett's testi sonucunun da anlamlı bulunması ($p < 0,000$; $p = 0,000$) yine veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu gösteren bir diğer ölçüttür.

Şekil 6. Medya Kullanımı DFA Analizi

3.1.9. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Araştırma 2023 yılının mart ayında bir aylık süre içerisinde katılımcılara anket formunun uygulanması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler ise SPSS22 istatistik programına aktarılarak elektronik ortamda çalışma için gerekli analizler ve testler yapılmıştır. Bu çerçevede işlenen verilerin analizinde ise çalışmanın içeriğine uygun olduğu düşünülen, bağımsız örneklem t-testi, regresyon analizi ve korelasyon

analizi, ki kare testi ve ilişkili örneklem için Anova testi, betimleyici ve açıklayıcı faktör analizlerine yer verilmiştir.

3.1.9.1. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bilimsel araştırmaların temel işlevlerinden biri, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda regresyon çözümlerinde değişkenler arası ilişkiler araştırılırken bağımsız değişkenlerdeki değişimlerin, bağımlı değişkenler üzerindeki etkisinin derecesi araştırılmaktadır (Aziz, 2008, s. 153). Kınca'ya (2010, s. 205) göre regresyon analizinde sabit diğer değişkenler üzerine bir değişkenin ortalama değeri tahmin edilmeye veya öngörülme çalışılır. Regresyon analizinde bir simetri vardır. Bağımlı değişkenin istatistiksel, tesadüfi veya stokastik olduğu yani bir olasılık dağılımına sahip olduğu kabul edilir. Biri bağımlı (Y) biri bağımsız (X) iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin denkleminde "basit regresyon" adı verilir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler doğrusal olabildiği gibi, doğrusal olmayan ilişkiler de mevcuttur. İlişkinin doğrusal olması, elde edilen regresyon hattının bir doğru şeklinde olmasından çok parametrelerin modelde doğrusal bir ilişki içinde olması ile ilgilidir. Basit regresyon ismi ise daha çok biri bağımlı diğeri bağımsız yalnızca iki değişken ile ilgili olmasından kaynaklanmaktadır (Efe, Bek, & Şahin, 2000, s. 128).

Çalışmada tasarlanan tüm hipotezlerin geçerliliğinin doğrulanması amacı ile bağımlı ve bağımsız değişkenlerin birbiri üzerindeki etkisinin ölçmek için regresyon analizi kullanılmış ve veriler değerlendirilmiştir.

3.1.9.2. Bağımsız Örneklem T Testi

T-Test merkezi yönelim (ortalamalar) karşılaştırmasıdır. Diğer bir deyişle, tasarlanan öngörüye göre ortalama veya grup karşılaştırması yapılacaksa, t testi kullanılır. T test bir yönlü (1 tailed) ya da iki yönlü (2 tailed) olarak iki türdür. Tek yönlü test, hipotez ilişkinin yönünü belirttiği zaman kullanılır. İki yönlü test, hipotez ilişkinin yönünü belirtmediğinde yapılır. T-testi yapıldığında en önemli iki değer t-değeri ve olasılık (p) değeridir (Erdoğan, 1998, s. 146). Bu çerçevede çalışmada

cinsiyete göre farklılık ve Türk medyası ve etnik medya kullanımı arasındaki sıklığı ölçmek amacıyla bağımsız örneklem T testi kullanılmıştır.

3.1.9.3. Korelasyon Analizi

Korelasyon teknikleri değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığını, yönünü ve derecesini ortaya koyan istatistiksel çözümlerlerdir. Her araştırmada bir olay ya da değişkenin başka bir olay ya da değişkenin etkisinin olduğu varsayılır. Bu bağlamda korelasyon çözümlerinde değişkenler arası ilişkiler büyük, orta ve zayıf olabileceği gibi, hiçbir ilişki de bulunmayabilir. Değişkenler arası korelasyonel ilişkiler “korelasyon katsayısı” (R) ile açıklanır (Aziz, 2008, s. 154). İki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi isteniyorsa ve değişkenlerden her ikisi de interval veri karakterinde ise basit korelasyon analizi yapılır. Bu durumda, sadece iki değişken arasında ilişki olup olmadığının belirlenmesi isteniyorsa, Pearson korelasyon katsayısının hesaplanması yeterlidir (Kıncal, 2010, s. 203). Korelasyonda değişkenlerin mutlaka biri bağımsız, biri bağımlı olması gerekmez. Örneğin ağırlık ve boy özelliklerinden hangisinin diğerine bağımlı olduğu konusu kesin değildir. Karşılıklı bağımlılık söz konusudur. Ancak korelasyon hesaplanabilir. İki değişken arasında hesaplanan katsayıya ‘ kısmi korelasyon katsayısı’ ismi verilir (R_{12.3}). Bir değişkenin birden fazla değişkenle birlikte değişiminin incelenmesine ise “çoklu korelasyon katsayısı” adı verilir ve ‘R_{1 2 3 ...}’ şeklinde ifade edilir. Hem basit doğrusal korelasyon katsayısı hem de kısmi korelasyon katsayısı iki değişkenin birlikte değişimini inceler (Efe, Bek, & Şahin, 2000).

Çalışmada elde edilen veriler kapsamında bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve etkisini ölçmek üzere korelasyon testi kullanılmıştır. Örnek olarak Türkçe dil yeterliliği, Türkiye’de kalma süresi ve medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ve etkinin yönünü hesaplamak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

3.1.9.4. Tek Yönlü Varyans Analizi

Varyans analizi ikiden çok gruplu verilerin istatistiksel ölçümünde gruplar arasındaki ilişkileri ölçmek için kullanılır. Bu aslında bir değişkenlik çözümlemesidir. Dolayısıyla bu testle değişkenler arası ilişkiler ile deneysel hatalar da ölçülür (Aziz, 2008).

Varyans analizi yapılabilmesi için bazı varsayımların tutması gerekir. Bunun için bu varsayımların her birinin ayrı ayrı istatistik testleri vardır. Bu testler yapıldıktan sonra tüm varsayımlar tutuyor ise varyans analizine geçilir. Varyans analizinin varsayımlarından yalnızca homojenlik testi (varyansların homojenliği varsayımı) yapılır. Varyanslar homojen ise diğer varsayımların da bu varsayımla sıkı ilişkili olmasından dolayı tuttuğu düşünülür ve varyans analizine geçilir. Varyanslar heterojen iken varyans analizi yapıp sonuçları yorumlamak hatalı neticeler verebilir (Efe, Bek, & Şahin, 2000).

Çalışma içersinde ise analiz, kullanılan sosyal medya platformu ve sosyokültürel adaptasyon arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla kullanılmıştır.

3.1.9.4. Açıklayıcı Faktör Analizi

Sosyokültürel adaptasyon, Türkçe dil yeterliliği ve medya kullanım amaçları ölçeğinin yapı geçerliliğine sahip olup olmadığını test etmek amacıyla ölçeklere Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır.

Faktör analizinde birçok değişken arasındaki ilişki gösterilirken bir olayın meydana gelişini etkileyen faktörlerin (değişkenlerin) neler oldukları ve bunların etki derecelerini gösteren istatistiksel ölçüm tekniğidir (Aziz, 2008). Faktör analizi temelde üç ya da daha fazla değişkenle ilgili insanların puanları tarafından paylaşılan varyansın tanımlanmasıyla ilgilidir. Bu varyans “ortak varyansa” karşılık gelmektedir ve diğer iki tür varyans tarafından ayırt edilmelidir. “Specific varyans” diğer bir değişken tarafından paylaşılamayan birleşik bir farklılaşmayı tanımlarken “hata varyansı” ise ölçümündeki kaçınılmaz dalgalanmadan kaynaklanan farklılaşmadır (Gülнар & Balcı, 2020).

3.1.10. Ölçeklerin Güvenilirliği

Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliği ölçümünde Cronbach's Alpha katsayı olarak bilinen içsel tutarlılık analizinden yararlanılmıştır. Elde edile verilere göre ölçeklerin Cronbach's Alpha katsayıları tablodaki gibidir.

Tablo 10. Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları

Değişkenler	Madde Sayıları	Cronbach's Alpha	CR	AVE
Sosyokültürel Adaptasyon Ölçeği		,820		
Kişilerarası İletişim	4	,811	0,751	0,500
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	5	,809	0,764	0,400
Ekolojik Uyum	5	,808	0,787	0,504
Dil Yeterliliği	2	,812	0,498	0,500
Türkçe Dil Yeterliliği	5	,915	0,924	0,711
Medya Kullanım Amaçları Ölçeği		,891		
Bilgilenme	6	,885	0,852	0,430
Kültürel Adaptasyon	6	,885	0,793	0,400
Boş Zamanları Değerlendirme ve Eğlence	4	,886	0,833	0,437
Rahatlama	4	,889	0,796	0,332

Saha araştırmalarında önemli bir güvenilirlik test etme yöntemi olan Cronbach's Alpha birçok çalışmada kullanılmaktadır. Tablo 4'te görüldüğü üzere sosyokültürel adaptasyon ölçeği ve boyutlarının revize edildiği kaynaklarda (Wilson, 2013); (Yalçın, 2018) alınan güvenilirlik sonuçlarıyla da yakınlık gösterdiği görülmektedir. Buna göre Wilson (2013: 79) Kişilerarası iletişim boyutunun Cronbach's Alpha katsayısını 0,78, Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım boyutu için 0,76, Ekolojik Uyum boyutu için 0,71 ve Dil Yeterliliği boyutu için 0,90 katsayısını belirtmektedir. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı ise 0,92 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde

uygulanan ölçeğin güvenilirlik katsayısını sağlamış olduğu görülmektedir. Yukarıdaki veriler ele alındığında ölçeklerin güvenilirliği CR ve AVE değerleriyle tekrar ispatlanmış ve geçerlilikleri kanıtlamıştır.

3.2. Bulgular ve Yorum

3.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılanların cinsiyet, geldikleri ülke, en çok kullandıkları sosyal medya uygulaması, Türkiye’de kalma süreleri ve hangi ülkeden geldiklerine ait verilerin betimsel analizi sonucu aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 11. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Erkek	229	54,7	54,7
Kadın	190	45,3	45,3
Toplam	419	100	100

Verilen cevaplar üzerine yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların yüzde 54,7’si erkek, yüzde 45,3 ise kadınlardan oluşmaktadır. Buna göre araştırmanın cinsiyet dağılımı karşılaştırmalı bir çalışma yapmak için elverişli görülmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Yaşına İlişkin Betimleyici İstatistikleri

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Yaş	416	18	70	34,46	11,77

Katılımcıların yaş dağılımının incelendiği frekans analizi sonuçlarına göre en düşük 18, en yüksek ise 70 yaşındaki bireylerle görüşüldüğü ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla ankete katılanların yaş ortalaması 34,46 iken standart sapma değeri ise 11,77 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Dinlere Göre Yüzdelerik Dağılımı

Din	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
İslam	414	98,8	99,8
Budizm	1	,2	,2
Cevapsız	4	1,0	
Toplam	419	100	100

Araştırma kapsamında ankete katılanlardan elde edilen verilere göre Türkiye'ye göç eden 414 bireyin İslam dinine, 1 kişinin ise Budizm dinine mensup olduğu görülmektedir. Oransal olarak bakıldığında ise ankete cevap veren katılımcıların yüzde 98,8 İslam, yüzde 0,2 ise Budizm dinine inanmaktadır. Tablo 4 kişi ise bu soruya cevap vermeyi tercih etmeyerek cevapsız bırakmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Kaç Yıldır Türkiye'de Yaşadıklarına İlişkin Betimleyici İstatistikleri

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Süre	414	1	12	4,64	2,44

Katılımcıların Türkiye'de kalma sürelerinin incelendiği analizde en az 1 en çok 12 senedir Türkiye'de yaşadıkları görülmektedir. Bu verilere göre kalma süresi ortalaması 4,64 iken standart sapma değeri 2,44 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Hangi Ülke Vatandaşı Olduğuna İlişkin Yüzdelerik Dağılım

Ülke	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Suriye	103	24,6	25,2
Irak	60	14,3	14,7
Yemen	39	9,3	9,6
Afganistan	38	3,1	9,3
Filistin	29	6,9	7,1
Ürdün	29	6,9	7,1
Sudan	18	4,3	4,4
Somali	17	4,1	4,2

Mısır	13	3,1	3,2
Cezayir	7	1,7	1,7
Lübnan	5	1,2	1,2
Tunus	4	1,0	1,0
İran	4	1,0	1,0
Burkina Faso	4	1,0	1,0
Gine	3	0,7	0,7
Moritanya	3	0,7	0,7
Kazakistan	3	0,7	0,7
Gana	2	0,5	0,5
Etiyopya	2	0,5	0,5
Benin Cumhuriyeti	2	0,5	0,5
Kırgızistan	2	0,5	0,5
Bangladeş	2	0,5	0,5
Kenya	2	0,5	0,5
Endonezya	2	0,5	0,5
Ukrayna	2	0,5	0,5
Fransa	1	0,2	0,2
Fildişi Sahili	1	0,2	0,2
Togo	1	0,2	0,2
Belarus	1	0,2	0,2
Mali	2	0,2	0,2
Tayland	1	0,2	0,2
Etiyopya	1	0,2	0,2
Gürcistan	1	0,2	0,2
Sierra Leone	1	0,2	0,2
Azerbaycan	1	0,2	0,2
Suudi Arabistan	1	0,2	0,2
Nijerya	1	0,2	0,2
Cevapsız	11	2,6	
Toplam	419	100	100

Tabloda verildiği üzere katılımcılara sorulan hangi ülkenin vatandaşı olduğunuz sorusuna verilen cevapların betimleyici analizine göre en az 1 en çok 103 kişinin farklı ülke vatandaşı olduğu görülmektedir. Tablo ayrıca 419 kişilik katılımcı grubunda 37 farklı ülkeden bireyin Konya’da yaşadığını göstermektedir. Katılımcıların yüzdelik dağılımına bakıldığında ise yüzde 25,2 oranıyla Konya’da en fazla Suriye vatandaşı göçmenin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Sonrasında ise yüzde 14,7 ile Irak, yüzde 9,6 ile Yemen, yüzde 9,3 Afganistan, yüzde 7,1 Filistin, yüzde 7,1 Ürdün, yüzde 4,4 Sudan ve yüzde 4,2 ile de Somali vatandaşı göçmenin Konya’da yaşadığı elde edilen bilgiler arasındadır. Ayrıca tabloya göre hangi ülkeden geldiğini belirtmek istemeyen 11 kişi bulunmaktadır.

3.2.2. Katılımcıların Türkçe Dil Yeterliliği Düzeylerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın önemli değişkenlerinden olan Türkçe dil yeterliliği ile ilgili analizler elde edilen veriler çerçevesinde değerlendirilerek aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 16. Katılımcıların Türkçe Dil Yeterliliklerine İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Türkçe okuma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	419	1	5	3,55	,96
Türkçe yazma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	419	1	5	3,43	1,09
Konuşulan Türkçe’yi anlama yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	419	1	5	3,27	1,08
Türkçe konuşma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	419	1	5	3,13	1,04
Genel olarak Türkçenize güveniniz hangi düzeydedir?	419	1	5	3,13	,99

Katılımcıların Türkçe anlama, konuşma ve düzeylerinin değerlendirildiği soru grubuna verilen cevaplar incelendiğinde en yüksek puanın (\bar{X} = 3,55) Türkçe okuma yeterliliğine verildiği görülmektedir. Katılımcılar ikinci olarak ise Türkçe yazma yeterliliğinde (\bar{X} = 3,43), üçüncü olarak konuşulan Türkçeyi anlama yeterliliğinde (\bar{X} =

3,27) kendilerini daha az zorlanmış ve orta seviyenin üzerinde yeterli hissetmektedir. Tabloya göre ise en düşük puanı Türkçenize güveniniz ($\bar{X}=3,13$) maddesi almıştır.

Tablo 17. Katılımcıların Türkçe Yeterlilik Düzeylerinin Toplam Puanına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Türkçe Yeterliliği	419	6	30	19,69	5,43

Tablo 17 incelendiğinde katılımcıların kendilerini Türkçe dil yeterliliği konusunda değerlendirmelerinin toplam puanı görülmektedir. Buna göre ankete katılan göçmen bireyler Türkçe dil yeterlilikleri konusunda kendilerini orta düzeyin ($\bar{X}= 19,69$) üzerinde puanlamışlardır.

Tablo 18. Türkçe Dil Yeterliliği ve Cinsiyete Yönelik T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
Türkçe Dil Yeterliliği	Erkek	229	19,97	5,12	1,27	,203
	Kadın	190	19,29	5,76		

Türkçe dil yeterliliğinin katılımcıların cinsiyetine göre herhangi bir farklılık göstermediği tabloda yer alan bilgi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu verilere göre cinsiyet dil yeterliliğini etkileyen bir unsur değildir.

Tablo 19. Türkçe Dil Yeterliliği ve Türkiye’de Kalma Süresi Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Türkçe Dil Yeterliliği
Türkiye’de Kalma Süresi	,136**

Not: **p<0.001

Tablo Türkçe dil yeterliliği ile Türkiye’de kalma süresi arasındaki korelasyon değerlerini göstermektedir. Buna göre Türkiye’de kalma süresi ile Türkçe dil yeterliliği arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=,136$; $p<0.001$).

Başka bir ifadeyle Türkiye’de kalma süresi arttıkça Türkçe dil yeterliliği düzeyinde de artış meydana gelmektedir.

Tablo 20. Türkçe Dil Yeterliliği ve Medya Araçları Kullanımı Üzerine Korelasyon Analizi Bulguları

	Türkçe Dil Yeterliliği
Televizyon İzleme	,222**
Gazete Okuma	,114*
Radyo Dinleme	,089
İnternet Kullanma	,380**
Sosyal Medya Kullanma	,350**

Not: **p<0.001; Not: *p<0.005

Türkçe dil yeterliliğinin ve medya araçlarını kullanma arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde; televizyon izleme ile Türkçe dil yeterliliği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,222$; $p<0.001$). Bunun yanında gazete okuma ile de yine pozitif yönlü ancak zayıf anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=,114$; $p<0.001$). Türkçe dil yeterliliği ve internet kullanımı arasında da yine pozitif yönlü orta düzeyli anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($r=,380$; $p<0.001$). Sosyal medya kullanımı ve Türkçe dil yeterliliği arasında ise yine pozitif yönlü orta düzeyli anlamlı bir ilişki olduğu göze çarpmaktadır ($r=,350$; $p<0.001$). Tabloda tek farklı sonuç Türkçe dil yeterliliği ile radyo dinleme arasında gözükmemektedir. Buna göre Türkçe dil yeterliliği ile radyo dinleme arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bağlamda tablodaki sonuç göstermektedir ki Türkçe dil yeterliliği arttıkça medya kullanımı da artış göstermekte ve diğer bir ifadeyle medya kullanımı arttıkça Türkçe dil yeterliliği de artmaktadır.

3.2.3. Katılımcıların Türk ve Etnik Medya Kullanımına İlişkin Analizler

Çalışmanın sacayaklarından biri olan medya kullanımının etnik ve Türk medyası olarak incelendiği bu bölümde birçok değişkenle analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların Türk Medyası Kullanımlarının Betimleyici İstatistik Analizi Sonuçları

Medya Araçları	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
İnternet Kullanma	419	1	5	3,31	1,60
Sosyal Medya	419	1	5	3,12	1,75
Televizyon İzleme	419	1	5	2,09	1,37
Gazete Okuma	419	1	5	1,36	,84
Radyo Dinleme	419	1	5	1,34	,84

Katılımcıların kullandıkları medya araçlarını değerlendirdikleri soru grubunda elde edilen verilere göre en yüksek puanı ($\bar{X}=3,31$) internet kullanma almıştır. Buna göre katılımcılar haftada 3-4 günden fazla internet kullandıklarını belirtmektedir. İkinci sırada ise sosyal medya kullanımı ($\bar{X}=3,12$) gelmektedir. Televizyon izleme oranı ($\bar{X}=2,09$) üçüncü sırada yer alırken tabloda en az puan alan ise radyo dinleme ($\bar{X}=1,34$) olmuştur. Buna göre katılımcılar haftada neredeyse hiç radyo dinlemedikleri belirtmektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Kullandıkları Türk Medya Araçları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları

Korelasyon Analizi	1	2	3	4	5
Televizyon İzleme	1				
Gazete Okuma	,126	1			
Radyo Dinleme	,135**	,440**	1		
İnternet Kullanma	-,055	,238**	,109*	1	
Sosyal Medya	-,161*	,225**	,090	,845**	1

Not: **p<0.001; *p<0.005

Tablo 22 incelendiğinde Türk medya araçları arasındaki korelasyon analizi değerleri dikkat çekmektedir. Buna göre en güçlü anlamlı ilişkinin sosyal medya ve internet kullanımı arasında olduğu görülmektedir ($r=,845$, $p<0.001$). Diğer bir deyişle ankete katılanların internet kullanımı arttıkça sosyal medya kullanımı oranı da artmaktadır. Diğer veriler incelendiğinde ise radyo dinleme ve televizyon izleme arasında ($r=,135$, $p<0.001$), radyo dinleme ve gazete okuma arasında ($r=,440$,

$p < 0.001$), internet kullanma ve gazete okuma arasında ($r = ,238$, $p < 0.001$), internet kullanma ve radyo dinleme arasında ($r = ,109$, $p < 0.005$) ve sosyal medya ve gazete okuma arasında ($r = ,225$, $p < 0.001$) anlamlı ilişki olduğu elde edilen sonuçlar arasında yer almaktadır. Tabloda tek farklı sonuç ise sosyal medya ve televizyon izleme arasındaki ($r = -,161$, $p < 0,005$) negatif yönlü anlamlı ilişki olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların Kullandıkları Türk Medya Araçları ve Türkiye’de Kalma Süreleri Arasındaki İlişkini Korelasyon Analizi Bulguları

	Türkiye’de Kalma Süresi
Televizyon İzleme	,109*
Gazete Okuma	-,210**
Radyo Dinleme	-,053
İnternet Kullanma	,029
Sosyal Medya	-,033

Not: ** $p < 0.001$; * $p < 0.005$

Tabloda katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda Türkiye’de kalma süreleri ve kullandıkları Türk medya araçları arasındaki korelasyon analizi yer almaktadır. Buna göre tablo incelendiğinde televizyon izleme ve Türkiye’de kalma süresi arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r = ,109$, $p < 0.005$) görülürken, gazete okuma ve Türkiye’de kalma süresi arasında ($r = -,210$, $p < 0.001$) negatif yönlü anlamlı bir ilişki göze çarpmaktadır. Diğer bir deyişle Türkiye’de kalma süresi arttıkça televizyon izleme oranı artarken gazete okuma oranı ise azalma göstermektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Etnik Medya Kullanımlarının Betimleyici İstatistik Analizi Sonuçları

Medya Araçları	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Sosyal Medya	419	1	5	4,41	1,13
İnternet Kullanma	419	1	5	3,41	1,56
Televizyon İzleme	419	1	5	2,78	1,53
Radyo Dinleme	419	1	5	1,72	1,11
Gazete Okuma	419	1	5	1,59	1,59

Tablo 24’te katılımcıların kullandıkları etnik medya araçlarını değerlendirdikleri puan aralıkları görülmektedir. Buna göre ankete katılan göçmen bireyler en fazla sosyal medya ($\bar{X}=4,41$) ve ardından internet kullanmayı ($\bar{X}=3,41$) puanlamışlardır. Diğer bir deyişle katılımcılar haftanın her günü düzenli sosyal medya kullandıklarını, haftada 5-6 gün ise internet kullandıklarını belirtmektedirler. Tabloya göre en düşük puan gazete okuma ($\bar{X}=1,59$) maddesine verilmiştir.

Tablo 25. Katılımcıların Kullandıkları Etnik Medya Araçları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları

Korelasyon Analizi	1	2	3	4	5
Televizyon İzleme	1				
Gazete Okuma	,205**	1			
Radyo Dinleme	,328**	,549**	1		
İnternet Kullanma	-,180**	,226**	-,024	1	
Sosyal Medya	,152**	-,100*	-,062	,347**	1

Not: **p<0.001; *p<0.005

Katılımcıların kullandıkları kendi ülkelerine ait medya araçlarını haftada kaç gün kullandıklarını puanlamaları istenilen soru grubunun korelasyon analizinde en yüksek anlamlı farklılığın radyo dinleme ve gazete okuma ($r=,549$; $p<0.001$) arasında çıktığı göze çarpmaktadır. Yine tabloya göre televizyon izleme ve gazete okuma ($r=,205$; $p<0.001$), televizyon izleme ve radyo dinleme ($r=,328$; $p<0.001$), internet kullanma ve gazete okuma ($r=,226$; $p<0.001$), sosyal medya kullanma ve televizyon izleme ($r=,152$; $p<0.001$), sosyal medya ve internet ($r=,347$; $p<0.001$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır. Bunun yanında televizyon izleme ve internet kullanma ($r=-,180$; $p<0.001$), sosyal medya ve gazete okuma ($r=-,100$; $p<0.005$) arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki göze çarpmaktadır. Diğer bir deyişle televizyon izleme davranışı arttıkça internet kullanımı; sosyal medya kullanımı arttıkça da gazete okuma oranı düşmektedir.

Tablo 26. Katılımcıların Kullandıkları Etnik Medya Araçları ve Türkiye’de Kalma Süreleri Arasındaki İlişkini Korelasyon Analizi Bulguları

	Türkiye’de Kalma Süresi
Televizyon İzleme	-,104*
Gazete Okuma	-,206**
Radyo Dinleme	-,113*
İnternet Kullanma	-,207**
Sosyal Medya	-,121*

Not: **p<0.001; *p<0.005

Tablo incelendiğinde katılımcıların kullandıkları kendi ülkelerinin medya araçları ve Türkiye’de kalma süresi arasındaki korelasyon analizi verileri görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde etnik medya araçları ve kalma süresi arasında her maddede negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=-,104$; $r=-,206$; $r=-,113$; $r=-,207$; $r=-,121$; $p<0.001$). Diğer bir ifadeyle Türkiye’de kalma süresi arttıkça katılımcıların kendi ülke medyalarını kullanım sıklığında azalma meydana gelmektedir.

Tablo 27. Katılımcıların Kullandıkları Medyalar Arası Kullanım Farklılıklarının T Testi Bulguları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
Televizyon İzleme	Türk Medyası	419	2,12	1,97	-6,77	,000
	Etnik Medya		2,78	1,53		
Gazete Okuma	Türk Medyası	419	1,36	,84	-4,41	,000
	Etnik Medya		1,59	1,08		
Radyo Dinleme	Türk Medyası	419	1,34	,84	-6,28	,000
	Etnik Medya		1,72	1,11		
İnternet Kullanma	Türk Medyası	419	3,31	1,60	-1,25	,211
	Etnik Medya		3,41	1,56		
Sosyal Medya Kullanma	Türk Medyası	419	3,12	1,75	-12,26	,000
	Etnik Medya		4,41	1,13		

Not: p<0.001

Türk ve kendi ülke medyalarının haftalık kullanımlarının sorulduğu soru grubuna katılımcıların verdiği cevaplar iki medya grubu kullanımı arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre, tablo incelendiğinde ankete katılan bireylerin Türk ve etnik medya kullanımlarında İnternet kullanmada ($t=-1,25$; $p<0.001$) anlamlı bir farklılık görülmezken; televizyon izleme ($t=-6,77$; $p<0.001$), gazete okuma ($t=-4,41$; $p<0.001$), radyo dinleme ($t=-6,28$; $p<0.001$) ve sosyal medya kullanma ($t=-12,26$; $p<0.001$) maddelerinde farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Diğer bir deyişle katılımcılar haftalık olarak daha fazla kendi ülkelerinin televizyonunu izlemekte, gazetesini okumakta ve sosyal medyasını kullanmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanım oranları dikkate alındığında katılımcılar kendi ülkelerinin sosyal medyasını ($\bar{X}=4,41$) hemen her gün kullandıklarını belirtirken Türk sosyal medyasını ($\bar{X}=3,12$) ise haftada üç gün kullandıklarını belirtmektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Kullandığı Sosyal Medya Uygulamalarının Yüzdelerik Dağılımı

Sosyal Medya	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
WhatsApp	146	34,8	34,8
Facebook	71	16,9	16,9
YouTube	61	14,6	14,6
TikTok	54	12,9	12,9
Instagram	33	7,9	7,9
Twitter	24	5,7	5,7
Telegram	18	4,3	4,3
SnapChat	7	1,7	1,7
Tinder	5	1,2	1,2
Toplam	419	100	100

Araştırmaya katılan bireylere hangi sosyal medya uygulamasını kullandıklarını sorduğumuz soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde yüzde 34,8'inin WhatsApp tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Sonuçlar sırasıyla incelendiğinde ise ikinci sırada yüzde 16,9 ile Facebook, sonrasında yüzde 14,6 oranında YouTube, yüzde 12,9 TikTok, yüzde 7,9 Instagram, yüzde 5,7 Twitter, yüzde 4,3 Telegram kullanıldığı

görülmektedir. Katılımcıların en az kullandıkları ise yüzde 1,7 SnapChat ve yüzde 1,2 oranıyla Tinder olmuştur.

3.2.4. Katılımcıların Medya Kullanım Amaçlarına Yönelik Analizler

Bu bölümde katılımcıların medyayı hangi amaç için kullandıklarını belirttikleri ve değerlendirdikleri cevaplardan elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 29. Katılımcıların Medya Kullanım Amaçlarının Betimleyici İstatistik Analizi

	N	Min	Max	\bar{X}	SD
Arkadaşlarıyla iletişimde bulunmak için	419	1	5	4,25	,84
Çevremin kültürünü tanımak için	419	1	5	4,22	,88
Eğlenmek ve rahatlamak için	419	1	5	4,06	1,02
Boş zamanları değerlendirmek için	419	1	5	4,04	,90
Olaylar ve kişiler hakkında bilgi sahibi olmak için	419	1	5	4,01	,98
Yaşadığım ülkeyi daha iyi tanımak için	419	1	5	3,99	1,01
Çevremde meydana gelen değişiklikleri anlamak için	419	1	5	3,96	,77
Yaşadığım ülkedeki İnsanları daha iyi tanımak için	419	1	5	3,94	,86
Yaşadığım çevreye uyum sağlamak için	419	1	5	3,89	,99
Türkçemi geliştirmek için	419	1	5	3,87	,84
Farklı kültürleri tanımak için	419	1	5	3,86	1,06
Kendimi daha az yalnız hissetmemi sağladığı için	419	1	5	3,85	,81
Kültürel değerlerimin güçlendiğini görüyorum	419	1	5	3,81	,88
Hoş bir dinlenme sağladığı için	419	1	5	3,77	,95
Türk toplumuna uyum sağlamama yardımcı olduğu için	419	1	5	3,76	,99
Kişisel değerlerimi güçlendirdiği için	419	1	5	3,75	1,06
Konuşacak birisi olmadığında bana arkadaşlık ettiği için	419	1	5	3,62	,86
Bir an olsun problemlerimden uzaklaşmak için	419	1	5	3,52	1,02
Ülkemde meydana gelen gelişmeleri takip etmek için	419	1	5	3,46	1,17
Alternatif değerleri dikkate almamı sağladığı için	419	1	5	3,34	1,19
Boş zamanlarımı değerlendirmek için bana çeşitli alternatifler sunduğu için	419	1	5	3,31	1,15

Tablo 29 katılımcıların medya kullanım amaçlarını puanladıkları soru grubunun frekans analizini içermektedir. Tabloya göre elde edilen veriler göstermektedir ki katılımcılar en yüksek puanı *arkadaşlarıyla iletişime geçmek* ($\bar{X}=4,25$) maddesine vermişlerdir. Devamında ise *çevremin kültürünü tanımak* ($\bar{X}=4,22$) ve *eğlenmek ve*

rahatlamak için ($\bar{X}=4,06$) maddeleri yüksek puanlama yapılan maddelerdir. Dördüncü sırada *boş zamanları değerlendirmek için* ($\bar{X}=4,04$) beşinci olarak ise *olaylar ve kişiler hakkında bilgi sahibi olmak için* ($\bar{X}=4,01$) maddesi yer alırken *yaşadığım ülkeyi daha iyi tanımak için* ($\bar{X}=3,99$) maddesi altıncı sırada yer almaktadır. Katılımcılar tarafından medya kullanımında en az amaçladıklarını belirttikleri maddeler ise *boş zamanlarımı değerlendirmek için bana çeşitli alternatifler sunması* ($\bar{X}=3,31$) ve *alternatif değerleri dikkate almamı sağlaması* ($\bar{X}=3,34$) olarak puanlandığı görülmektedir.

Tablo 30. Katılımcıların Medya Kullanımlarının Toplam Değerinin Betimleyici İstatistik Analizi

	N	Min	Max	\bar{X}	SD
Medya Kullanımı	419	42	105	80,39	11,49

Katılımcıların medya kullanım amaçlarını değerlendirmeye yönelik hazırlanan soru grubuna en az 42 en çok 105 puan verilmiştir. Tabloya göre alınan puanların ortalaması ise 80,39'dur. Buna göre katılımcıların medya kullanım düzeyleri yüksek seviyededir.

Tablo 31. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi
Medya Kullanımı	,410**

Not: **p<0.001

Katılımcıların cevapları sonucu elde edilen verilere göre medya kullanım amaçları ve sosyokültürel adaptasyon arasındaki korelasyon analizinde pozitif yönde orta düzeyde anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($r=,410$; $p<0.001$). Buna göre medya kullanım motivasyonları arttıkça sosyokültürel adaptasyon düzeyinin de arttığı söylenebilir.

3.2.5. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyleri

Çalışmaya katılan göçmen bireylerin sosyokültürel adaptasyon ölçeğine verdikleri cevapların frekans analizi ve merkezi eğilim istatistikleri tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 32. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Betimleyici İstatistikleri Analizi

	N	Min	Max	\bar{X}	SD
İlişkiler kurmak ve sürdürmek.	419	1	5	4,35	0,88
Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunmak.	419	1	5	4,26	0,93
Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek.	419	1	5	3,88	0,96
Mahalledeki gürültü seviyesine uyum sağlamak.	419	1	5	3,84	0,93
Diğer insanların jestlerini ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve bunlara yanıt vermek.	419	1	5	3,76	1,16
İhtiyacım olan toplum hizmetlerini elde etmek.	419	1	5	3,66	0,95
Nüfus yoğunluğuna uyum sağlamak.	419	1	5	3,59	0,92
Anlamak ve konuşmak [Ana dili].	419	1	5	3,57	0,95
Konuşma hızımı kültürel olarak uygun bir şekilde değiştirmek.	419	1	5	3,53	0,92
Performansımı geliştirmeye yardımcı olmak için diğer öğrencilerden/iş arkadaşlarımdan öneriler almak.	419	1	5	3,49	0,95
Topluluk faaliyetlerine yer almak veya katılmak.	419	1	5	3,44	0,83
Karşı cinsten kişilerle etkileşim kurmak.	419	1	5	3,34	0,92
Fikirlerimi kültürel olarak uygun bir şekilde diğer öğrencilere/iş arkadaşlarına ifade etmek.	419	1	5	3,24	0,96
Hayatın hızına [düzenine] uyum sağlamak.	419	1	5	3,16	0,96
Okumak ve yazmak [ana dil].	419	1	5	3,11	0,96
Davranışlarımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirmek.	419	1	5	3,03	1,14

Tablo 32 katılımcıların sosyokültürel adaptasyon ifadelerini ne düzeyde onayladıklarının aritmetik ortalamasını yansıtmaktadır. Buna göre maddelerdeki

aritmetik ortalamasının artması aynı zamanda göçmen katılımcıların o konuda daha az zorladıkları ve kendilerini daha yeterli hissettikleri anlamına gelmektedir. Tabloda yer alan verilere göre; *ilişkiler kurmak ve sürdürmek* ($\bar{X}= 4,35$), *sosyal etkinliklerde etkileşimlerde bulunmak* ($\bar{X}= 4,26$), *hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek* ($x= 3,88$), *mahalledeki gürültü seviyesine uyum sağlamak* ($\bar{X}= 3,84$) maddeleri ankete katılanların kendini yüksek oranda iyi bulduğu davranış örüntülerini oluşturmaktadır. Bunun aksine; *davranışlarımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirmek* ($\bar{X}= 3,03$), *ana dilde okumak ve yazmak* ($\bar{X}= 3,11$), *hayatın hızına (düzenine) uyum sağlamak* ($\bar{X}= 3,16$) maddeleri ise katılımcıların kendilerini zayıf hissettikleri ve dolayısıyla da sosyokültürel adaptasyon konusunda zorlandıkları başlıklar olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 33. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeylerinin Toplam Puanına İlişkin Betimleyici İstatistik Analizi

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Sosyokültürel Adaptasyon	419	35	75	57,33	8,02

Tablo 33'te katılımcıların sosyokültürel adaptasyon ölçeğine yönelik verdikleri toplam puanın aritmetik değerlendirmesi yer almaktadır. Ölçeğe yönelik verilen puanlamada 5'li Likert Ölçeği değerlendirme aralığı kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre aralıkların eşit olduğu varsayılmış, aritmetik puan aralığı 8 olarak hesaplanmıştır (puan aralığı= en yüksek değer – en düşük değer /5 (40/5=8)) (Koçak Ö. F., 2020). Bu hesaplama sonucu elde edilen aritmetik ortalamaların değerlendirme tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 34. Aritmetik Ortalama Değerlendirme Aralığı

Aralık	Düzyey
35-43 arası	Çok Düşük
44-52 arası	Düşük
53-61 arası	Orta
62-70 arası	Yüksek
71 ve üzeri arası	Çok Yüksek

Wilson (2013) sosyokültürel adaptasyon ölçeğinin toplam alınan puan üzerinden değerlendirilmesinde alınan puan arttıkça sosyokültürel uyumun da arttığını söylemektedir. Bu bağlamda tablo 12 değerlendirildiğinde katılımcıların vermiş olduğu en düşük puan 35 en yüksek 75 olarak hesaplanmaktadır. Yine tabloda elde edilen verilerin analizi sonucu puan ortalaması ($\bar{X}=57,33$) katılımcıların sosyokültürel adaptasyonun orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 35. Katılımcıların Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyine İlişkin Yüzdeler Dağılımı

Adaptasyon Düzeyi	Sayı	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Orta	157	37,5	37,5
Yüksek	113	27	27
Düşük	103	24,6	24,6
Çok Yüksek	26	6,2	6,2
Çok Düşük	20	4,8	4,8
Toplam	419	100	100

Sosyokültürel adaptasyon düzeylerine ilişkin frekans analizi sonuçlarına göre katılımcılar yüzde 37,5 *orta*, yüzde 27 *yüksek*, yüzde 24,6 *düşük*, yüzde 6,2 *çok yüksek* ve yüzde 4,8 *çok düşük* düzeyde adaptasyon değerlendirmesi yapmışlardır. Tablada yer alan veriler değerlendirildiğinde, katılımcılara ait aritmetik ortalama değerlendirmelerine uyum sağladığı görülmektedir.

Tablo 36. Cinsiyete göre Sosyokültürel Adaptasyon Düzeylerine İlişkin T Testi Bulguları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SD	t-value	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon	Erkek	229	57,52	8,19	,543	,587
	Kadın	190	52,10	7,82		

Tablo 36'da görüldüğü üzere katılımcıların cevapları doğrultusunda yapılan analize göre sosyokültürel adaptasyon düzeyleri ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 37. Kullanılan Sosyal Medya ve Sosyokültürel Adaptasyona Yönelik ANOVA Analizi Sonuçları

	Sosyal Medya	N	Ortalama	F	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon	Instagram	33	60,0	1,52	,147
	Facebook	71	55,54		
	YouTube	61	56,49		
	Twitter	24	56,37		
	TikTok	54	56,85		
	WhatsApp	146	58,12		
	Tinder	5	54,20		
	SnapChat	7	57,0		
	Telegram	18	59,66		
	Toplam	419	57,33		

Tablodan elde edilen verilere göre katılımcıları kullandıkları sosyal medya uygulamasının değişmesi sosyokültürel adaptasyonları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bir başka ifadeyle katılımcıların sosyokültürel adaptasyon düzeyleri kullandıkları sosyal medya uygulaması ile pozitif ya da negatif bir ilişki ortaya koymamaktadır.

Tablo 38. Sosyokültürel Adaptasyon ve Türk Medya Araçları Kullanımı Üzerine Korelasyon Analizi Bulguları

	Sosyokültürel Adaptasyon
Televizyon İzleme	,255**
Gazete Okuma	,126*
Radyo Dinleme	,135**
İnternet Kullanma	-,55
Sosyal Medya Kullanma	-,161**

Not: **p<0.000; *p<0.005

Tablo 38 incelendiğinde katılımcıların kullandıkları Türk medya araçları ve sosyokültürel adaptasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin Korelasyon analizi bulguları

görülmektedir. Buna göre Türk sosyal medya araçlarını kullanma ($r=-,161$, $p<0.001$) ile sosyokültürel adaptasyon arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu hesaplanmıştır. Ancak Türk medya araçlarından televizyon izleme ($r= ,255$, $p<0.001$), gazete okuma ($r= ,126$, $p<0.001$) ve radyo dinleme ($r= ,135$, $p<0.001$) ile sosyokültürel adaptasyon düzeyleri arasında zayıf ama pozitif yönlü bir ilişki olduğu elde edilen bulgulardandır. İnternet kullanımı ile sosyokültürel adaptasyon arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 39. Türkiye’de Kalma Süresi ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Sosyokültürel Adaptasyon
Türkiye’de Kalma Süresi	,281**

Not: ** $p<0.001$

Tablo 39 incelendiğinde katılımcıların sosyokültürel adaptasyon düzeyi ve Türkiye’de kalma süreleri arasındaki korelasyon sonuçları görülmektedir. Buna göre, sosyokültürel adaptasyon ve ülkede kalma süresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r= ,281$, $p<0.001$). Bir başka ifadeyle katılımcıların Türkiye’de kalma süreleri arttıkça sosyokültürel adaptasyon düzeylerinde de artış yaşanmaktadır.

3.2.6. Etki Analizleri

Bu başlık altında çalışmada oluşturulan hipotezlerin geçerliliğinin ispatlanması amacıyla Doğrusal (Lineer) Regresyon Analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda verilmiş ve tablo yorumlaması yapılmıştır.

Tablo 40. Medya Kullanımının Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
Medya Kullanımı (sabit)	76,655		64,469	0,000
Türkiye’de kalma süresi	,804	,172	3,546	0,000
R ²	Adjusted R ²	F	df	p
,030	,027	12,571	1	,000

Medya kullanımının bağımlı değişkeni, Türkiye’de kalma süresinin ise bağımsız değişkeni oluşturduğu modelde varyansın yüzde 2,7’sini açıklama gücüne sahiptir. Analiz sonuçlarına göre Türkiye’de kalma süresinin medya kullanımı üzerinde pozitif yönlü anlamlı etkisi bulunmaktadır ($\beta=,172$; $p=0.000$). Bu sonuca göre *hipotez 1* doğrulanmıştır.

Tablo 41. Medya Kullanımının Türkçe Dil Yeterliliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
Medya Kullanımı (sabit)	74,627		12,618	0,000
Türkçe Dil Yeterliliği	,293	,139	9,180	0,004
R²	Adjusted R²	F	df	p
,019	,017	8,160	1	,000

Medya kullanımının Türkçe dil yeterliliği tarafından etkilenmesini açıklamada kullanılan regresyon analizi sonuçlarına göre regresyon katsayısı ,293 olarak hesaplanmıştır. Tabloya göre kurulan model gereği Türkçe dil yeterliliğinin yüzde 1,7’si medya kullanımı tarafından açıklanmaktadır. Türkçe dil yeterliliğinin medya kullanımı üzerindeki belirleyiciliğini ortaya koymak için β ve t değerleri incelendiğinde pozitif, anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir ($\beta=,139$; $p=0.000$). Diğer bir deyişle Türkçe dil yeterliliği arttıkça medya kullanımı da artmaktadır ($r=,139$; $p<0.000$). Bu sonuçlarla *hipotez 2* doğrulanmıştır.

Tablo 42. Sosyokültürel Adaptasyonun Medya Kullanımı Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon (sabit)	46,727		12,618	0,000
Medya Kullanımı	,587	,410	9,180	0,000
R²	Adjusted R²	F	df	p
,168	,166	84,273	1	,000

Tablo 42’de görüldüğü üzere medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ölçmek üzere kurulan model varyansın yüzde 16,6’sını açıklamaktadır ($R^2= ,166$; $p<0.000$). Sosyokültürel adaptasyonun medya kullanımı yordayıp yordamadığına ilişkin β ve t testleri incelendiğinde değişkenlerle kurulmuş modelin pozitif anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir ($\beta=,410$; $p=0.000$). Başka bir ifadeyle medya kullanımı arttıkça sosyokültürel adaptasyon düzeyi de artmaktadır ($r=,410$; $p<0.000$). Bu sonuçlara göre *hipotez 3* doğrulanmıştır.

Tablo 43. Sosyokültürel Adaptasyonun Türk Medya Kullanım Sıklığı Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon (sabit)	56,187		48,347	0,000
Televizyon İzleme	1,340	,230	4,745	0,000
Gazete Okuma	-,373	-,039	-,740	,460
Radyo Dinleme	-,682	-,072	-1,380	,168
İnternet Kullanma	1,380	,276	3,138	,002
Sosyal Medya	-1,550	-,338	-3,790	,000
R²	Adjusted R²	F	df	p
,107	,096	9,904	5	,000

Katılımcıların Türk medyası kullanımının detaylı olarak analiz edilerek sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ölçülmüştür. Yapılan regresyon analizi sonucuna göre sosyokültürel adaptasyon üzerinde televizyon izleme ($\beta=,230$; $p<0.001$) ve internet kullanmanın ($\beta=,276$; $p<0.001$) pozitif, sosyal medya kullanım sıklığının ise ($\beta=-,338$; $p<0.001$) negatif yönde anlamlı bir etkisi söz konusudur. Bağımlı ve bağımsız değişkenler üzerinden kurulan bu etki modeli varyansın 9,6’sını açıklamaktadır ($R^2= ,096$; $p<0.000$). Elde edilen verilere göre Türk medya araçlarından televizyon izleme ve internet kullanma davranışı sosyokültürel adaptasyon düzeylerinde artışa sebep olurken, sosyal medya kullanımının ise negatif yönlü bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 44. Sosyokültürel Adaptasyonun Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

		B	Beta (β)	t	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon (sabit)		8,580		11,010	0,000
Türkiye’de Kalma Süresi		,156	,281	11,579	0,000
R ²	Adjusted R ²	F	df	p	
,079	,077	134,067	1	,000	

Türkiye’de kalma süresinin bağımsız sosyokültürel adaptasyonun ise bağımlı değişken olduğu modelde varyansın yüzde 7,7’sini açıklama kapasitesine sahiptir ($R^2 = ,077$; $p < 0.000$). Katılımcıların cevapları doğrultusunda Türkiye’de kalma süresinin sosyokültürel adaptasyonu hangi yönde etkilediğini belirlemek amacıyla yapılan β ve t testleri incelendiğinde iki madde arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($\beta = ,281$; $p = 0.000$). Dolayısıyla elde edilen sonuçlara göre Türkiye’de kalma süresi arttıkça sosyokültürel adaptasyon düzeyi de artmaktadır ($r = ,281$; $p = 0.000$). Literatürde yer alan temel çalışmalar da benzer sonuca ulaşmaktadır (Ward & Kennedy, 1993) (Ward & Kennedy, 1999); Bu sonuçlara göre *hipotez 4* doğrulanmıştır.

Tablo 45. Sosyokültürel Adaptasyonun Türkçe Dil Yeterliliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

		B	Beta (β)	t	Sig.
Sosyokültürel Adaptasyon (sabit)		2,390		1,391	0,000
Türkçe Dil Yeterliliği		,301	,445	10,156	0,000
R ²	Adjusted R ²	F	df	p	
,198	,196	103,144	1	,000	

Verilere göre yapılan regresyon analizi sonuçları Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu

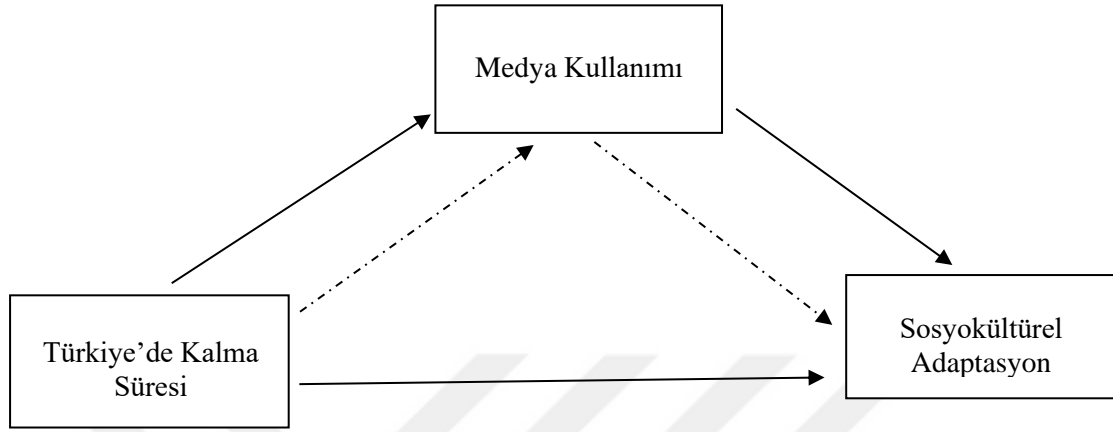
görülmektedir ($r= ,445$; $p=0.000$). Yine tabloya göre Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon puanı üzerinde varyansın yüzde 19,6'sını açıklamaktadır. Bağımlı değişkenin bağımsız değişken üzerindeki belirleyiciliğini ortaya koyma için yapılan β ve t testi sonuçları incelendiğinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki göze çarpmaktadır ($\beta=,445$; $p= 0.000$). Bu bağlamda diğer bir deyişle Türkçe dil yeterliliği arttıkça sosyokültürel adaptasyon düzeyi de artış göstermektedir. Bu sonuçlar alanda yapılan araştırmalarla da uyumluluk göstermektedir (Ward & Kennedy, 1999);(Wilson, 2013); (Masgoret & Ward, 2006). Dolayısıyla **hipotez 5** doğrulanmıştır.

Tablo 46. Türkçe Dil Yeterliliğinin Türkiye’de Kalma Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regrasyon Analizi

	B	Beta (β)	t	Sig.
Türkçe Dil Yeterliliği (sabit)	18,214		31,996	0,000
Türkiye’de Kalma Süresi	,302	,136	2,777	0,006
R²	Adjusted R²	F	df	p
,018	,016	7,714	1	,006

Tablo incelendiğinde Türkiye’de kalma süresinin Türkçe dil yeterliliği üzerindeki etkisini ortaya koyan model toplam varyansın yüzde 16’sını açıklamaktadır. Tabloya göre bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında kurulan modelin β ve t analizleri incelendiğinde maddeler arası pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu elde edilen veriler arasındadır ($\beta =,136$; $p<0.05$). Başka bir ifadeyle Türkiye’de kalma süresi arttıkça Türkçe dil yeterliliği de artış göstermektedir ($r=,136$; $p<0.05$). Bu sonuçlara göre **hipotez 6** doğrulanmıştır.

3.2.7.Sosyokültürel Adaptasyona Etki ve Aracılık Eden Değişkenlerin Analizi

Şekil 7. Türkiye’de Kalma Süresinin Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolü

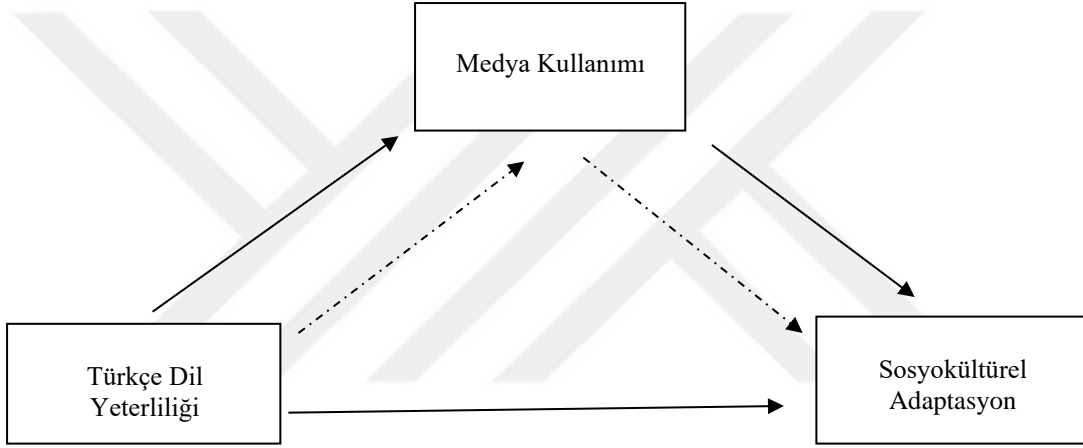
Tablo 47. Türkiye’de Kalma Süresinin Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Etki (Aracı Yokken)	Tahmin (β)	Standart Hata	t	p	Sonuç
TKS ¹ → SKA ²	,926	,155	5,949	,000	Kabul
Doğrudan Etki (Aracı Varken)	Tahmin (β)	Standart Hata	t	p	Sonuç
TKS → MK ³ → SKA	,709	,145	4,876	,000	Kabul
Dolaylı Etki (Aracı Varken)	Tahmin	Güven Aralığı			
TKS → MK → SKA	,216	(-,0913 - ,3651)		Anlamlı (Aracılık Var)	

*p<.001; ¹Türkiye’de Kalma Süresi, ²Sosyokültürel Adaptasyon, ³Medya Kullanımı

Bu araştırma kapsamında Türkiye’de kalma süresinin (TKS) sosyokültürel adaptasyon (SKA) düzeyi üzerindeki etkisine medya kullanımının (MK) aracılık etkisi olup olmadığını test etmek amacıyla bir model oluşturulmuştur. Oluşturulan modelde

Türkiye’de kalma süresinin sosyokültürel adaptasyon düzeyi üzerinde istatistiksel olarak aracı yokken anlamlı bir etkisi olduğu elde edilen veriler arasındadır ($\beta= ,926$; $p< 0.001$). Yine bu modelde aracının rolü olup olmadığına bakıldığında ise elde edilen sonuçlara göre yüzde 95 güven aralığındaki değerlerin 0’ı içermemesi, modelde aracılık rolünün olduğunu göstermektedir ($,0913 - ,3651$). Aracılık rolünün var olduğu belirlendikten sonra, bu aracılık rolünün türüne karar vermek için doğrudan etkinin anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda doğrudan etkinin anlamlı olduğu fakat etki kat sayısının değerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır ($\beta= ,709$; $p< 0.001$). Dolayısıyla aracının *kısmi aracı* olduğuna karar verilmiş ve **hipotez 7** doğrulanmıştır.

Şekil 8. Türkçe Dil Yeterliliğinin Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolü

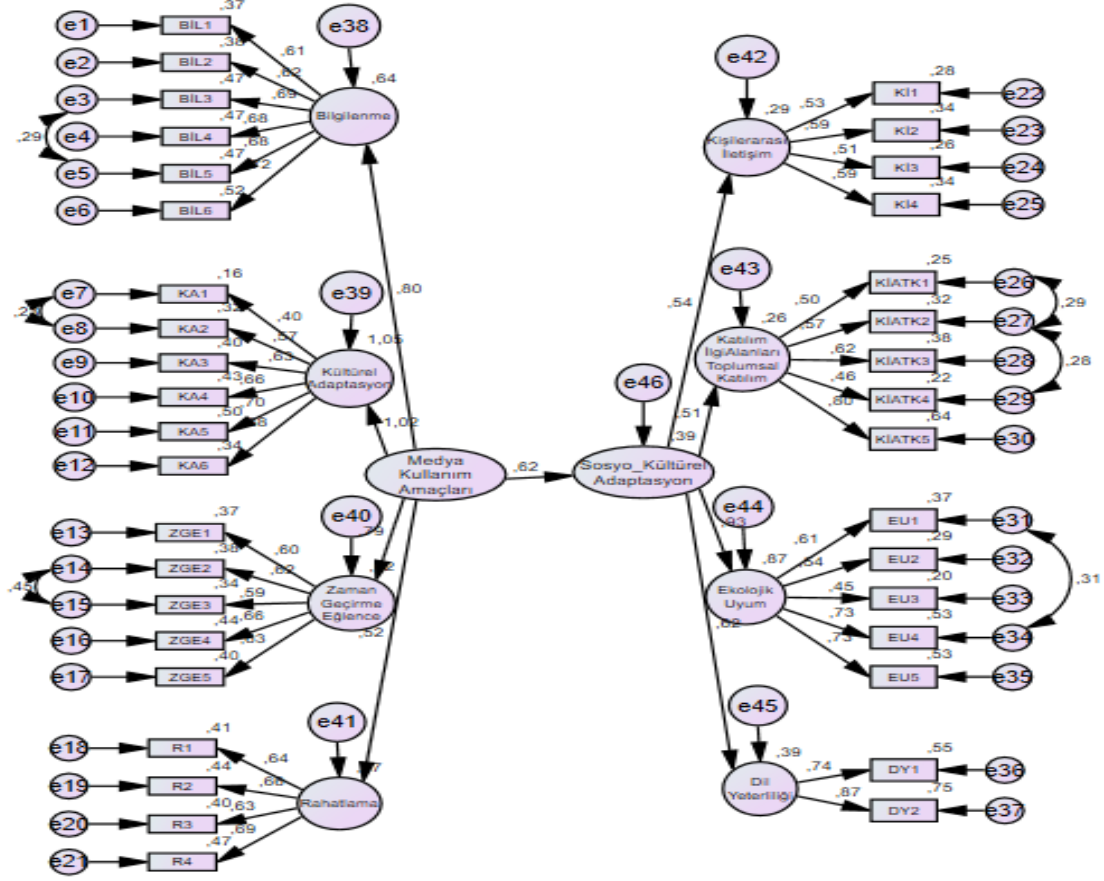
Tablo 48. Türkçe Dil Yeterliliğinin Sosyokültürel Adaptasyon Düzeyi Üzerindeki Etkisinde Medya Kullanımının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Etki (Aracı Yokken)	Tahmin (β)	Standart Hata	t	p	Sonuç
TDY ¹ → SKA ²	,658	,0648	10,156	,000	Kabul
Doğrudan Etki (Aracı Varken)	Tahmin (β)	Standart Hata	t	p	Sonuç
TDY→ MK ³ → SKA	,585	,0602	9,717	,000	Kabul
Dolaylı Etki (Aracı Varken)	Tahmin	Güven Aralığı			
TDY→ MK → SKA	,072	(.0188 - ,1308)		Anlamlı (Aracılık Var)	

*p<.001; ¹Türkçe Dil Yeterliliği, ²Sosyokültürel Adaptasyon, ³Medya Kullanımı

Bu araştırma kapsamında Türkçe dil yeterliliğinin (TDY) sosyokültürel adaptasyon (SKA) düzeyi üzerindeki etkisine medya kullanımının (MK) aracılık rolünün olup olmadığını test etmek amacıyla bir model oluşturulmuştur. Oluşturulan modelde Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon düzeyi üzerinde istatistiksel olarak aracı yokken anlamlı bir etkisi olduğu elde edilen veriler arasındadır ($\beta = ,658$; $p < 0.001$). Yine bu modelde aracının rolü olup olmadığına bakıldığında elde edilen sonuçlara göre yüzde 95 güven aralığındaki değerlerin 0'ı içermemesi, modelde aracılık rolünün olduğunu göstermektedir (.0188 - ,1308). Aracılık rolünün var olduğu belirledikten sonra, bu aracılık rolünün türüne karar vermek için doğrudan etkinin anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda doğrudan etkinin anlamlı olduğu fakat etki kat sayısının değerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır ($\beta = ,585$; $p < 0.001$). Dolayısıyla aracının *kısmi aracı* olduğuna karar verilmiş ve *hipotez 8* doğrulanmıştır.

3.2.8. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi

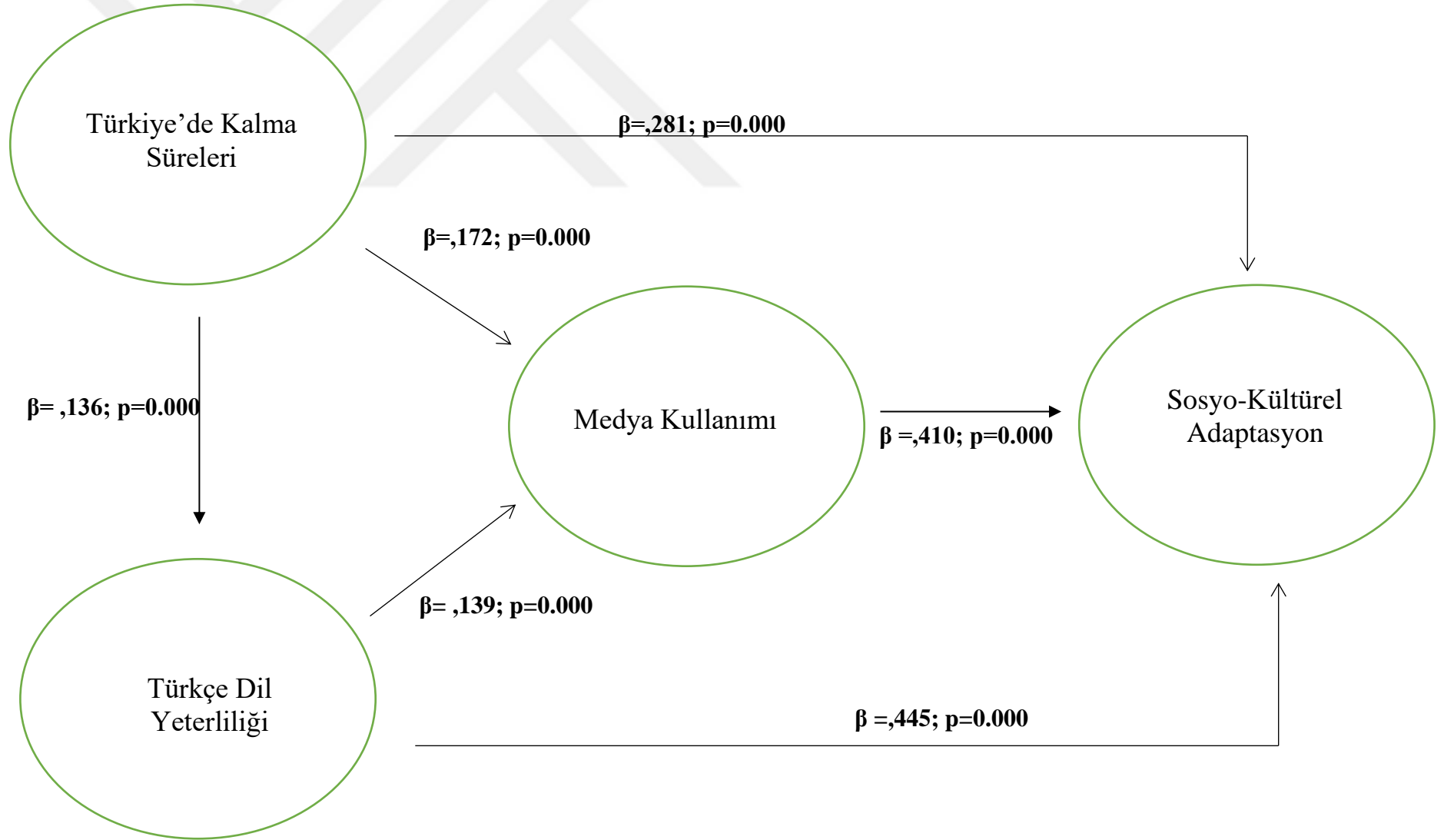

Şekil 9. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi

Tablo 49. Medya Kullanımı ve Sosyokültürel Adaptasyon Arasında Yol Analizi Sonuçları

Etki	Tahmin (β)	Standart Hata	t	p	Sonuç
MKA → SKA	0,622	0,083	5,215	***	Kabul
Uyum İndeksleri:					
$\chi^2/df:3,009$; RMSEA:0,069; GFI:0,810; CFI:0,785; SRMR:0,076					

Medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisini ortaya koymak için yapılan yol analizinde medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerinde pozitif anlamlı etkisi olduğu görülmüştür ($\beta = ,622$; $p = ,000$). Etki yönünün β değeri üzerinden gösterildiği modelde medya kullanım üzerinde meydana gelen bir birimlik artışın, sosyokültürel adaptasyonda 0,622'lik bir artış sağladığı görülmektedir. Medya kullanım amaçları ölçeğinde e3 ile e5, e7 ile e8, e14 ile e15 arasında; sosyokültürel adaptasyon ölçeğinde ise e26 ile e27, e27 ile e29 ve e31 ile e34 arasında iyileştirme yapılmıştır. Modelin uyum iyiliği değerleri; $\chi^2/df:3,009$; RMSEA:0,069; GFI:0,810; CFI:0,785; SRMR:0,076 (Kline, 2011; Baumgardner ve Hamburg, 1996; Browne ve Cudeck) şeklinde kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur.

SONUÇ

Tüm dünyada etkili olan göç olayları coğrafi ve stratejik konum sebebiyle Türkiye için de son yılların en önemli toplumsal sorunlarından birini oluşturmaktadır. Dünya üzerinde savaşlar, ekonomik zorluklar, iklimsel sorunlar, eğitim ve çalışma hayatı gibi daha birçok bireysel ve toplumsal sebepler dolayısıyla milyonlarca insan yer değiştirmek bazen de zorla yerinden edilme durumunda kalmakta. UNHCR'nin (2023) zorla yerinden etme istatistiklerine göre, dünya çapındaki mülteci sayısı 2021'de 27,1 milyondan 2022'nin sonunda 35,3 milyona yükseldi ve bu şimdiki kadar kaydedilen en büyük yıllık artış. Genel olarak, tüm mültecilerin ve uluslararası korumaya ihtiyaç duyan diğer insanların yüzde 52'si sadece üç ülkeden geldi: Suriye Arap Cumhuriyeti (6,5 milyon), Ukrayna (5,7 milyon) ve Afganistan (5,7 milyon). 2022'nin sonunda, mülteci benzeri durumdaki kişiler ve uluslararası korumaya ihtiyaç duyan diğer kişiler de dahil olmak üzere mültecilerin yüzde 70'i komşu ülkeler tarafından ağırlandı.

Türkiye yukarıda da bahsedildiği üzere Orta Doğu ve Afrika kıtasından Avrupa ülkelerine geçişte bir köprü olarak görülmekle birlikte, geçmişten gelen din ve tarih birliği içeriği sebebiyle de göçmenlerin tercihi noktasında yoğun olarak kullanılan uğrak nokta haline gelmiştir. Son verilere göre Türkiye'de Son açıklanan verilere göre Türkiye'de 5 milyona yakın göçmen bulunmaktadır. Bunun 3 buçuk milyonluk kısmını Suriyeliler oluşturmaktadır. Yine bu sayının 1 buçuk milyona yakın kısmı ikamet izniyle Türkiye'de kalmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023).

Bu çerçevede değerlendirildiğinde birçok kültürün aynı ortamda bulunduğu çoğulcu bir toplumsal yapıda kültürlerarası iletişim kaçınılmaz bir son olmaktadır. Hem ev sahibi hem de göç eden birey için içinde bulunduğu durumdan en sağlıklı, güvenli ve kaygı düzeyi düşük şekilde çıkabilmesi ve duruma alışabilmesi için uyum süreci büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda uyum söz konusu olduğunda iki başlıkta incelemek mümkündür: psikolojik ve sosyokültürel (Berry J. W., 1997). Psikolojik uyum daha çok bireysel farklılıkları, hazır bulunuş ve başa çıkma duygularını ele alırken sosyokültürel adaptasyon ise kültürel öğrenme, kültüre bir

arada olma becerisi ve dil yeterliliği gibi konuları kapsamaktadır. İkisi birlikte daha kaliteli bir adaptasyon sürecini desteklemektedir. Ancak psikolojik adaptasyon daha bireysel, sosyokültürel adaptasyon ise daha fazla kişilerarası ve sosyal becerileri içermektedir. Bu bağlamda ele aldığımız konu gereği sosyokültürel adaptasyonun ilişkilerle kaplı ve iletişimle yoğrulan bir süreç olduğunu belirtmekte fayda vardır. Ev sahibi toplumla kurulan ilişkiler ve ev sahibi toplumun yaklaşımı bu sürecin hızlanmasına yardımcı olacağı gibi yavaşlamasına da neden olabilir. Ward'a (2013) göre genel olarak araştırmalar göstermiştir ki davranışların psikolojik ve sosyokültürel uyum bağlamında yansımaları olabilir ancak entegrasyon söz konusu olduğunda anlayışın geliştirilmesi ve ilerletilmesi gerekmektedir.

Kültürlerin tanışması ve birlikte hoşgörülü yaşam bilincinin güven ortamında oluşturulabilmesi için idari yapılar kadar iletişim alanına da görev düşmektedir. İletişim, kültürün ve sosyal ilişkilerin taşıyıcısıdır. Yabancı uyruklu göçmenler ve geçici olarak ikamet edenler için, genel olarak iletişim faaliyetleri ve özel olarak kişilerarası iletişim faaliyetleri, kültürler arası uyum süreçlerinin şekillenmesinde hayati bir rol oynamaktadır (Kim & McKay-Semmler, 2013). Eğitim ya da çalışmak amacıyla gelen misafir göçmenlerin dışında yoğun toplumsal ve bireysel düzensiz göçlerin yaşandığı günümüzde güvenmeye ve tandık bir söz duyma ve sima görmek amacıyla akla gelen ilk şey medya araçlarıdır. Bu bakımdan göçmenler için e-posta ve internet gibi dolayimli iletişim araçları özel öneme sahiptir. Göçmenler ve ikamet edenler için, e-posta ve internet gibi dolayimli kişilerarası iletişim özel bir önem kazanabilir. Yerli olmayanların menşe ülkedeki aile üyeleri ve arkadaşlarıyla kolayca iletişim kurabilmeleri, aynı etnik gruplarla kişiler arası iletişimde aracılı kanalları kullanmalarının, ev sahibi toplumun üyeleriyle iletişimlerini önemli ölçüde etkilemesi olasılığını artırır ve böylece, o topluma karşı adaptasyon seviyelerinde gerileme ya da azalma görülebilir. Bunun yanında literatür aracılı kişilerarası iletişim etkinliklerinin, burada ikamet edenlerin ve göçmenlerin yaşamlarında önemli bir rol oynadığını belgeleyen yalnızca birkaç yeni çalışma sunmaktadır.

Sosyal medyanın adaptasyon süreçleri üzerindeki etkisi geleneksel medya kullanımlarına nazaran daha görünürdür. Karşılıklı iletişimi ve duygu alışverişini

mümkün kılan bu platform uluslararası öğrenciler ve göçmenler tarafından çok sık kullanılırken aynı zamanda yeni bir kimlik oluşturma anlamında da zemin sunmaktadır. Dolayısıyla yeni bir kimlik ile içinde bulunduğu çevreye uyumu konusunda kendini daha rahat ve kaygılarından arınmış hissederek psikolojik ve sosyokültürel uyum düzeyini de artırmaktadır. Ancak bunun aksi görüşte olan çalışmalar da mevcuttur. Buna göre sosyal medya bireyin ailesi ya da vataniyla bağlarını koparmadan sürekli görüşme isteği ve çevrimiçi olmak zorunda hissetme durumu yoğun strese ve kaygı bozukluğuna yol açabilmektedir. Ayrıca sosyal medya araçlarında farklı kimlikler ile olmadığı kişi gibi davranan insanlardan dolayı güvensizlik duygusu yaşayan uluslararası öğrenci ya da göçmenler de bulunmaktadır (Sandel, 2014).

Çalışmada medya araçlarının göçmenler üzerindeki etkisi ele alındı. Ancak literatüre bakıldığında genel olarak öğrencilerin medya kullanımı ya da sosyal medya kullanımlarının sosyokültürel adaptasyonlarına etkisi tartışılmaktadır. Bu bağlamda spesifik olarak göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon düzeylerinde yeni medya araçlarının ve sosyal medyanın etkisini ölçmek ileride yapılacak olan çalışmalarda önemli bir konu olarak ele alınabilir.

Çalışma yukarıda anlatılan bilgiler çerçevesinde sosyokültürel adaptasyonun medya kullanımı ile olan ilişkisi ve birbirlerini etkileme güçleri yanında Türkiye’de kalma süresi ve Türkçe dil yeterliliği gibi pekiştiriciler tarafından ne düzeyde etkilendiğini de ele almıştır. Bu bağlamda kurulan hipotezler doğrultusunda elde edilen genel sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

Öncelikle Türkiye’de kalma süresinin medya kullanımı üzerindeki etkisinin pozitif varlığının öngörüldüğü hipotez doğrulanmıştır bu sonuca göre göçmenlerin Türk medyası kullanımı Türkiye’de kalma süresi arttıkça pozitif yönlü artış göstermektedir. Diğer bir sonuç ise Türkçe dil yeterliliğinin Türk medya kullanımı üzerinde pozitif yönlü anlamlı ilişkisinin varlığıdır. Dolayısıyla Türkçe dil yeterliliği arttıkça medya kullanım düzeylerinde de artış görülmektedir. Yine bu iki değişkenin ele alındığı diğer bir analiz sonucuna göre Türkiye’de kalma süresi arttıkça Türkçe dil yeterliliği de artış göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye’de kalma süresinin Türkçe dil

yeterliliği üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu elde edilen verilerdendir.

Çalışma açısından diğer bir önemli sonuç ise medya kullanımının sosyokültürel adaptasyon üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğu öngörülen hipotezin doğrulanmasıdır. Yukarıda detaylı olarak anlatıldığı üzere literatürde medya kullanımının etkili olduğu ya da tam aksi etkisi bulunmadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak bu çalışmada veriler sosyokültürel adaptasyonun medya kullanımından etkilendiği göstermektedir.

Çalışmanın bir diğer hipotezi Türkiye’de kalma süresini sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisinin varlığı üzerine kurulmuş ve doğrulanmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de kalma süresi arttıkça göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon düzeylerinde de artış görüldüğu söylenebilir. Devamında ise Türkçe dil yeterliliğinin yine sosyokültürel adaptasyon düzeyi üzerinde etkili olduğu öngörülen hipotez de doğrulanmıştır. Bu çerçevede analizler sosyokültürel adaptasyon düzeyinin Türkçe dil yeterliliğinden etkilendiğini göstermektedir.

Çalışmanın devamında medya kullanımının, Türkiye’de kalma süresinin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerindeki etkisine aracılık ettiği varsayımından yola çıkarak kurulan hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye’de kalma süresinin sosyokültürel adaptasyon düzeyi üzerindeki etkisine medya kullanımı aracılık etmektedir. Yukarıdaki sonuçlarda değişkenlerin kendi aralarında da etkiye sahip olduğu görülmüş bu sonuçla da veriler pekiştirilmiştir.

Bir diğer önemli sonuç olan Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon düzeyleri üzerindeki etkisine medya kullanımının aracılık etmesidir. Elde edilen verilere göre Türkçe dil yeterliliğinin sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisi pozitif ve anlamlı olarak bulunurken bu ilişkiye medya kullanımının dahil edildiği modelde doğrulanma kapasitesine sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Türkçe dil yeterliliği artarken medya kullanımı da artmaktadır ikisinin bu pozitif yönlü hareketi ise sosyokültürel adaptasyon düzeyini de artırmaktadır.

Çalışmanın son ve temel sorunun açıklanmasını sağlayan medya kullanımı ve sosyokültürel adaptasyon düzeyi arasındaki yol analizi sonuçlarıdır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar ölçeklerin maddesel yükleriyle birlikte de gösterildiği üzere etkiyi kanıtlamaktadır. Diğer bir ifadeyle medya kullanımı sosyokültürel adaptasyon düzeyi üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahiptir. Alanda yapılan çalışmalarla uyumluluk gösteren bu sonuç özellikle son yıllarda yaş, cinsiyet ve diğer demografik değişkenler farketmeksizin elden düşmeyen telefon ve çevrimiçi araçların hayatın bir noktasına daha dokunduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak araştırmalar göstermektedir ki entegrasyonun tercih edilebilir, ancak her zaman o kadar kolay elde edilemez bir duygu ve durum bütünüdür (Ward & Kennedy, 1993); (Ward, 2013). Türkiye’de kalma süresi ve Türkçe dil yeterliliği gibi faktörlerin desteklediği sosyokültürel adaptasyon süreçleri, bir göçmenin başarılı psikolojik uyumunun, yer değiştirmelerine yol açan güdülerden, ev sahibi toplum içinde kültürel olarak uygun olan davranışları öğrenme ve gerçekleştirme yeteneklerinden ve ayrımcı davranışlara yönelik algılarından nasıl etkilenebileceğine dair daha derinlemesine bir anlayış sağlar (Wilson, 2013). Aynı zamanda göç etme motivasyonu da burada yadsınamaz bir öneme sahiptir. Buradan da anlaşılacağı üzere sosyokültürel adaptasyonun birden farklı belirleyicisi bulunmakla birlikte araştırma ve ilerlemenin durmaması gereken bir alandır. Türkiye’ye farklı sebep ve beklentiler altında göç etmiş bireylerin her ne kadar yakın coğrafi, tarihi, dinsel ya da dilsel bağlarla bağlı olsa da Türk kültürü ve toplumsal yaşamına, düşünce ve davranış önceliklerinin yanında kurumsal ve yapısal döngülerin içinde rahatça geçiş sağlayabilmesi açısından sosyokültürel adaptasyon süreçlerine dahil olması ya da dahil edilecek süreçlerin planlanması gerekmektedir.

Özellikle son dönemde yaşanan göçmenlerinde taraf olduğu birçok şiddet ve ayrımcılık içeren olay daha sık gündemimize girmektedir. Son olarak Fransa’da patlakveren bir göçmen gencin öldürülmesiyle başlayan neredeyse tüm ülkeye sıçrayan, göçmen hak arayışının şiddet olaylarına dönüştüğü görülmektedir. Bu bağlamda yaşanan olaylar göz önüne alındığında entegrasyon ve uyum konularının önemi bir kez daha gün yüzüne çıkmıştır. Dengeli ve sistematik bir şekilde

gerçekleştirilemeyen uyum politikaları ve işletilemeyen toplumsal kabul mekanizması son kertede toplumsal ve hatta ülke güvenliği alanında sorunlara gebe dir. Fransa'daki olaylar göz önüne alındığında bu olayların yakın zamanda başlamadığı aslında bir alt zeminin uzun yıllardır işlendiği görülmektedir. Fransa'daki son seçimlerde de göçmen gruplara yönelik şiddet içeren ve ayrılıkçı söylemler oldukça sık şekilde kullanılmıştır. Sömürgecilik geçmişine sahip Fransa yıllarca ülkesinde de çalıştırarak üretim zincirine dahil ettiği bu grupları yüksek oranda toplumun alt sınıfına yerleştirip görmezden gelerek, yaşam alanlarını kısıtlayarak entegrasyon politikası dışında bir ayrımcılık güderek ve göçmenlerin din ve dil farkındalığını görmezden gerek marjinal grupların artmasını ve olayların bu raddeye gelmesine zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla günümüz dünyası göz önüne alındığında çok uluslu toplumların gelişimi ve birlikte yaşama becerisi kazanması uyum ve entegrasyon süreçlerinin olmazsa olmazıdır. Bu yaşananlar özellikle son dönemde de yoğun şekilde göç alan Avrupa devletlerinin entegrasyon politikalarını yeniden gözden geçirmelerini gerekli kılarken aynı zamanda anaakım toplumun da bu sürece hazırlanmasının bir gereklilik olduğunu tekrar hatırlatmıştır.

Duruma Türkiye ölçeğinde bakıldığında ise geride bıraktığımız cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimlerinde de sıkça kullanılan göçmen konusu bazı kişilerce faşizme varan söylemlerle karşımıza çıkarken, diğer taraftan dezavantajlı grup olarak nitelenilen, henüz ülkede vatandaşlığı bile olmayan kaçak yaşayan mülteci ve göçmen grupların şiddet içeren eylemlerine de sahne olmuştur. Seçim sonuçları açıklandığında ise yine göçmen grupların aşırı sevinç gösterileri ve bu gösterileri kınayan karşıt kesim özellikle sosyal medyada karşı karşıya gelmiştir. Bu bağlamda yanlış uyum politikaları ve sınır güvenliğinin tam olarak sağlanamaması ülkeler ve toplumlar arasında yanlış bir süreci de beraberinde getirmektedir. Bu sebeple konunun önemini tekrar gözden geçirmek gerekirse görülmektedir ki göçmen sorunu sadece kalacak yer ve yiyecek sağlanması gibi temel yaşam zorunluluklarının karşılanması çerçevesinde sığ bir bakış açısıyla ele alınmamalıdır. Göçmenlerin kalma sürelerinin belirlenmesinin yanında sıkı takibi yapılmalı, bu süreçte gelinen ülke dili ve yaşayışı hakkında bilgilendirmelerle desteklenmelidir. Ele alınan gruba yönelik yaş ve yapılabilecekler çerçevesinde üretime dahil edilerek bireyin boşluktan değersizlikten

kurtulması yanı sıra topluma entegre olaması da sağlanmalıdır. Medya bu süreçte hem gelen hem de geline toplum üzerinde sürecin gelişimini destekleyen ya da tam aksine zora sokan bir rol oynayabilmektedir. Fransa ile benzer bir geçmişe sahip olmadığımız ve yaşanan göçmen sorununun farklılıkları bulunsa da sonuç olarak sürecin daha dengeli ve kapsayıcı yürütülebilmesi için devletin tüm organları, toplum ve medyaya düşen görevler tekrar gözden geçirilmeli konunun önemi göz ardı edilmemelidir.

Buradan hareketle göç ve uyum konusunun öneminin her geçen gün arttığı ve gündelik yaşamdan yönetsel süreçlere kadar hemen her noktada karşılaşılan farklı kültürden bireylerle birarada yaşayabilme becerisinin hem ev sahibi hem de göçmen bireylere kazandırılması büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple konu üzerinde farklı alanlarda yapılacak her araştırma sorunun büyütülmesinden ziyade çözüm odaklı ilerlenmesini sağlayacaktır. Tez çalışmasının elde ettiği veriler ve üzerinde durduğu konu bağlamında ileride yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmektedir. Bunun yanında konu hakkında önerilerde bulunulduğunda önerileri iki grupta toplamak mümkündür; akademik ve toplumsal. Öncelikle akademik literatüre içerik sağlaması bakımından değerlendirildiğinde bu çalışma göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon süreçlerine medya araçlarının etkisini nitel yöntemler kullanarak incelemiştir. Gelecekteki çalışmalar nicel veriler toplayarak farklı ve değerli katkılar sunabilir. Bunun dışında yukarıda da bahsedildiği üzere göçmenler gibi dezavantajlı gruplar üzerinde Türkçe literatür sınırlı kaynak sunmaktadır. Yoğun olarak yabancı uyruklu öğrenciler üzerine yürütülen çalışmaları gördüğümüz alanda araştırmaların genişletilerek yerleşik düzene geçen ve kalıcı bir profil izleyen göçmenlerin de ele alınması bir gerekliliktir. Bu bakımdan çalışmanın gelecekteki araştırmalara kaynak sağlaması ve konu üzerine yoğunlaşarak en çok göçmen barındıran ülke unvanını entegrasyonuda da en iyi şekilde yöneten ülke olarak taşımaya katkı sunulabilir.

Entegrasyon süreci içerisinde psikolojik süreçleri de barındıran yapısıyla aslında birey ve topluluk olarak ayrı ayrı değerlendirilebilecek bir alandır. Bu sebeple göçmenlerin sosyokültürel adaptasyon süreçlerinde yalnızlık, benlik saygısı, yaşam doyumu ve kültürel öğrenme gibi durumlardan ne düzeyde etkilendikleri gelecek araştırmalara konu olabilir. Bunun yanında göçmenlerin ülkelerini terk etme sebepleri

ve eğitim durumlarının sosyokültürel adaptasyona etkisi yine değerlendirilebilecek bir diğer çalışma konusudur. Çalışmada elde edilen sosyal medya ve etnik medya kullanımının ve sosyokültürel adaptasyonu azalttığı sonucundan yola çıkarak yeni bir araştırma planlanabilir.

Bir diğer öneri grubu ise toplumsal alanda fayda sağlayabilecek veriler toplanması üzerinedir. Bu bağlamda dil yeterliliğinin entegrasyonu artırdığı sonucu dikkate alındığında göçmen gruba yönelik dil öğretme faaliyetlerinin artırılması büyük bir önem ve gereklilik arz etmektedir. Bunun yanında sağlık ve eğitim gibi temel yaşam gerekliliklerinden yararlanma statüsü gibi konuların sosyokültürel adaptasyon üzerindeki etkisi incelenebilir. Toplumsal yaşama ve iş hayatına dahil olan ve olmayan göçmenler arasındaki adaptasyon süreçleri araştırılabilir. Başka bir bakış açısıyla ise göçmenler ile kurulan kişilerarası bağların, komşuluk ilişkilerinin sosyokültürel adaptasyona etkisi araştırılması muhtemel bir alanı işaret etmektedir. Son olarak ise yerel yönetimlerin hem toplum düzenini hem de doğru bilgi aktarımını sağlamak amacıyla üniversiteler ile işbirliği yapması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AB Medya Politikaları (wordpress.com), erişim tarihi: 15.12.2022
- Adıgüzel, Y. (2001). *Kültür Endüstrisi: Kitle Toplumunun Açmazları, Şehir Yayınları, İstanbul.*
- Adıgüzel, Y. (2020). *Göç Sosyolojisi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara*
- Ager, A. & Strang, A. (2008). *Understanding Integration: A Conceptual Framework, 21 (2), Oxford University Press, 166-191*
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). *Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 58-83*
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). *Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı: 2, 58-83*
- Aksoy, Z. (2012). *Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı: 20, 292-303*
- Alencar, A. ve Deuze, M. (2017). *News for assimilation or integration? Examining the functions of news in shaping acculturation experiences of immigrants in the Netherlands and Spain, European Journal of Communication, Vol. 32(2), 151–166*
- Alkan Aykaç, S. Ve Karakaş, M. (2022). *Entegrasyon, Asimilasyon ve Uyum Kavramları Arasından Türkiye'nin Seçimi, İctimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı, 419-429*
- Aslan, H. ve Babirzade, H. (2020). *Türkiye'de Ve Avusturalya'da Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Yüksek Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Sorunları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39(2), 1-21.*
- Ata, F. (2019). *Kültürlerarası İletişim Kaygısı ile Sosyo- Kültürel Adaptasyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Örneği, Selçuk İletişim Dergisi, 12 (2), 708-735*
- Avşar, B. (2021). *Uluslararası Haber Kanalı TRT World'ün Kovid-19 Küresel Pandemi Krizi Döneminde Sosyal Medya Kullanımı, TRT Akademi Dergisi, Cilt 6, Sayı 11, 132-155*
- Aygün, B. & Memişoğlu, F. (2021). *Mültecilere Yönelik Yerel Entegrasyon Politikalarında Çok Düzeyli Yönetişim Uygulamaları, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (60), 119-143*
- Aykaç M. ve Yertüm, U. (2017). *Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 70, 1-29*
- Aziz, A. (2002). *Radyo Yayıncılığı, Nobel Yayınları, Ankara*
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Nobel Yayınları, Ankara*

- Balcı, Ş. ve Öğüt, N. (2019). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Arasında Kültürleşme ve Kültürleşme Stratejileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı, 49-62
- Barıtçı, F. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türk Toplumuna Uyum Süreci Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası Hakemli İletişim Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 17, 227-245
- Batır, R. ve Okur, A. (2016). The Effect Of Cultural Distance On Sociocultural Adaptation And Academic Performance Of International Students, Journal of Human Science, 13(3), 3951- 3960
- Batır, R. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Dil Yeterliliklerinin Sosyokültürel Uyuma Etkisi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bennett, M. J. (1998). Intercultural Communication: A Current Perspective. In Milton J. Bennett (Ed.), Basic Concepts Of Intercultural Communication: Selected Readings. Yarmouth, ME: Intercultural Press
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation, Applied Psychology: An International Review, 46 (1), 5-68
- Berry, J. W. (2001). A Psychology of Immigration, Journal of Social Issues, Vol. 57, No. 3, 615–631
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living Successfully In Two Cultures. International Journal of Intercultural Relations, 29(6), 697-712
- Berry, J., Phinney, J., Sam, D. ve Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity and Adaptation, Applied Psychology: An International Review, 2006, 55(3), 303–332
- Biçen Gören, B. K. (2019). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Göç Politikası, Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Cilt: 21, 3-19
- Boz, D. (2016). Dış Göçler Olgusu ve Etkisi: Türkiye-Suriye Üzerine Bir İnceleme, Sosyoekonomi Dergisi, Sayı 24 (30), ss: 147-153
- Bozdağ, Ç. (2015). Diaspora'dan Türkiye'ye Bakış: Almanya'daki Türklerin Medya Kullanımı Üzerine bir İnceleme, Global Media Journal TR Edition, 6 (11), 144-157
- Bulut, Y. (2021). Sosyolojiye Giriş, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ders Notu, https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Bahar/sosyolojiye_giris_2/9/index.html , erişim: 27.01.2021
- Burkhardt, A. (2021). Migration und Medien Anforderungen an eine integrative Kommunikationspraxis, Migration & Sicherheit in der Stadt, 1-25
- Cankara, Y. ve Çerez, O. (2020). Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Göç Sorunu Ve Türkiye'ye Yansımaları, Türk Dünyası Araştırmaları, Cilt:124, Sayı:245, 447-460

- Castels, M. (2006). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum Ve Kültür, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Cemalcılar, Z., Falbo, T., & Stapleton, L. M. (2005). Cyber communication: A new opportunity for international students' adaptation? *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 91–110
- Croucher, S. (2008). Looking Beyond the Hijab, Cresskil, NJ: Hampton Press
- Croucher, S. M. (2009). 'How Limiting Linguistic Freedoms Influences the Cultural Adaptation Process: An Analysis of the French Muslim Population', *Communication Quarterly*, 57:3, 302-318
- Croucher, S. M. (2011). Social Networking and Cultural Adaptation: A Theoretical Model, *Journal of International and Intercultural Communication* Vol. 4, No. 4, November 2011, 259-264
- Croucher, S. M. and Oommen, D. (2009). An Examination of Media Usage among French-Muslims, *Journal of Intercultural Communication Research*, 38:1, 41-57
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve, *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 8, 26-49
- Çaycı, B. ve A. E. Karagülle (2016). İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürün Melezleşmesi, *Global Media Journal TR Edition*, 6 (12), 570-586
- Çelebi, Ö. (2011). Kuramların Sessizliği: Liberalizm, Realizm ve İltica Rejiminin Kuruluşu, Edt: Özlen Çelebi, Saim Özçürümez ve Şirin Türkay, İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika, BMMYK, Ankara, 9-26
- Çelik, H. (2012). Küreselleşme Sürecinde Kimlik Tartışmaları ve Medyanın Rolü: Kosova Örneği, *Global Media Journal: Turkish Edition*, 21-44
- Çömlekçi, F. (2020). Social Media Use Among International Students: Cultural Adaptation and Socialization, *TRT Akademi*, 5 (10), 668- 685
- Dağ, H. ve Akman, E. (2019). Sosyal Medya ve Kültür, Edt: Tuba Livberber ve Salih Tiryaki, *Sosyal Medya Çalışmaları, Literatürk Yayınları*, Konya
- Dağdeviren, G. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyon Süreci ve Sorunları: Elazığ Örneği, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ
- Dalisay, F. (2012). Media Use and Acculturation of New Immigrants in the United States, *Communication Research Reports*, Vol. 29, No. 2, 148–160
- Demirkıran, C. (2008). Uluslararası Televizyon Yayıncılığının Tarihsel Gelişim Süreci: Fransa TV5 MONDE ile Türkiye TRT-INT ve TRT TÜRK Karşılaştırmalı İncelemesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 181, 175-204
- Devran, Y. (2015). Yeni Türkiye'nin Küresel Sesi TRT World: Fırsatlar ve Güçlükler, *E-journal of Intermedia*, 15/2, 281-294

- Dominguez, E.V. (2019). Ethnic Media, Adaptation To The Digital Ecosystem And Uses Of The Migrant Diaspora, [Medios étnicos, adaptación al ecosistema digital y usos de la diáspora migrante]. Vivat Academia. Revista de Comunicación, (149), 127-151.
- Dursun, D. (2017). Türkiye'nin Görsel-İşitsel Medya Politikası, Liberal Düşünce Dergisi, 86, 97-125
- Durugönül, E. (2010). Küreselleşme ve Toplumlar, Edt: İhsan Sezal, Sosyolojiye Giriş, Beta Yayınları, İstanbul, 588-615
- Dutta-Bergman, M & Pal, M. (2005). The National of US Advertising Among Bengali Immigrants: A Journey in Hybridity, Journal of Communication Inquiry
- Efe, E., Bek, Y. ve Şahin M.(2000). SPSS'te Çözümleri ile İstatistik Yöntemler, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Kahramanmaraş
- Ekici, S.ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan, Birey ve Toplum Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 9, 9-22
- Engelhardt, M. (2016). Sığınmacı Devrimi, Çev. İlknur Aka, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Erat, V. ve Demirci, K. (2022). Avrupa'da Bir Göçmen Entegrasyonu Politikası: Ayrımcılıkla Mücadele, İctimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı, 401- 418
- Erdil, B. (2020). Göç ve Mülteci Hareketlerinin Türkiye'nin Göç Politikalarına Etkileri. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (2), 71-86.
- Erdoğan, İ. (1998). Spss Kullanım Örnekleriyle Araştırma Dizayını ve İstatistik Yöntemleri, Emel Matbaası, Ankara
- Ergün, Ö. (2012). Türk Turizm Sektöründe Yabancı İşgören Profili ve Sosyo-Kültürel Uyum Durumları Üzerine Bir Araştırma, Çalışma İlişkileri Dergisi, 3(1), 131-147
- Ertekin, B. A. (2012). Uluslararası Sistemde Görsel- İşitsel Medyanın Kamu Diplomasisi Ve Kamu Yaratmadaki Önemi: TRT'nin Türkçe Dışındaki Yayın Yapan Kanalları Üzerine Bir Değerlendirme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11(42), 323-254
- Faist, T. (2000). Transnationalization in International Migration: Implications for the Study of Citizenship and Culture, Ethnic and Racial Studies, 23(2), 189-222
- Faustino, P. (2021). The Role Of Media In Promoting The Integration Of Immigrant Communities, A Case Study In Portugal, Spain, Greece, Italy, Germany And United Kingdom, Medaiaxxi, Portugal
- Fetoshi, A. (2017). The Role of Media in European Integration Process - Kosovo Case, Communicatio, 11(1), 143-159
- Fielden, A. (2008). Local integration: an under-reported solution to protracted refugee situations, Policy Development and Evaluation Service, UNHCR, <https://www.unhcr.org/asia/media/26703>

- Gladkova, A. A. (2017). Psychological And Socio-Cultural Adaptation Of International Journalism Students In Russia: The Role Ofcommunication Skills In The Adaptation Process, *Psychology in Russia: State of the Art*, Volume 10, P: 45-59
- Göç İdaresi Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi> , erişim tarihi: 25.03.2021
- Gül, V., Kolb, S. (2009). Almanya'da Yaşayan Genç Türk Hastalarda Kültürel Uyum, İki Kültürlülük ve Psikiyatrik Bozukluklar, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 138-143
- Gülçay, H. (2016). Sosyal medyanın iletişim alanlarındaki etkileri, 7. Hukukun Gençleri Sempozyum Dizisi: Sosyal Medya ve Gündelik Hayata Etkisi, 1(7), 1-10
- Güllüpnar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:4, 53-85
- Gülner, B. ve Balcı, Ş. (2010).Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı: 28, 447-483
- Gülner, B. ve Balcı, Ş. (2011) The Relationship Between Loneliness and Television Viewing Motives in Acculturation Process, *International Journal of Multidisciplinary Thought*, 1, (7), 91-106
- Gülner, B. ve Balcı, Ş. (2020). Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum, *Literatürk Yayınları*, Konya
- Güngör, D. (2014). İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 (34), 16-31
- Gürsoy, S. (2018). A Study on Acculturation Strategies of International University Students, Thesis, Eastern Mediterranean University, Gazimağusa, North Cyprus
- H S, S. and Rani, P. (2016). Role of Internet in Socio-cultural Adaptation Among International Students : A Study in Germany, *International Journal of Innovation and Research in Educational Sciences* Volume 3, Issue 5, 296-302
- Hafez, K. (2008). The Role Of The Media İn The Processes Of Globalization And Migration: From Representation To Participation, *Speech Held At The Dublin Goethe Institute*.
- Hafez, K. and Richter, C. (2008a). Das Islambild von ARD und ZDF. Themenstrukturen einer Negativagenda, *Fachjournalismus*, Heft 3, 10-16
- Hong, J. (2003). Internet Use and Cross-cultural Adaptation: A Social Network Perspective, Paper presented at *Politics and Information Systems: Technologies and Applications Orlando*, 1-8
- Houssein, C. (2013). Diaspora, Memory and Ethnic Media: Media Use by Somalis Living in Canada, *Bildhaan, An International Journal of Somali Studies*, V.12, 87-105

- Chia-Fang (Sandy) Hsu & Jun Chen (2020): The Influences Of Host And Ethnic İnternet Use On Sociocultural And Psychological Adaptation Among Chinese College Students İn The United States: Intercultural Communication Apprehension And Uncertainty Reduction As Mediators, *Journal of International and Intercultural Communication*, 14 (1), 1-16
- İnan, C. E. (2016). Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 3, 10-33
- Jamaludin, N. L., Mahpar, N. S., Farradinna, S., Jamil, N. A., Faisal, M., & Barna, E. A. (2021). A Study of Personal Values, Sociocultural Adaptation And Subjective Well-Being From the Perspective of Refugees in the Time of Covid19 Pandemic. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(5), 598–616
- Jeffres, L. W. (2000). Ethnicity And Ethnic Media Use A Panel Study, *Communication Research*, Vol. 27 No. 4, August, 496-535
- Kara, Y. U. (2014). *Kimlik Oyunu*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Karadeniz, Y. (2022). Türkiye’nin Kamu Diplomasisinde TRT World’ün Rolü, *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4 (9), 560-578
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü, *Yaşar Üniversitesi e-Dergi*, 2886-2899
- Karanfil, G. (2011). Medya ve Diaspora: Türkiye’de Ulusaşırı Yayıncılığın Dinamikleri, *Medya ve Kültür Dergisi*, 14(1), 37-68
- Kartarı, A. (2001). *Kültür, Farklılık ve İletişim*, Vadi Yayınları İstanbul
- Kealey, D. (1989). A Study of Cross-cultural Effectiveness: Theoretical İssues, Pratical Application, *International Journal of Intercultural Relation*, 13 (3), 387-428
- Keshishian, F. (2010). Acculturation, Communication, and the U.S. Mass Media: The Experience of an Iranian Immigrant, *Howard Journal of Communication*, 11, 93-106
- Kılınç, A. (2018). Sınır Aşan Göçler: Mülteci Sorunu ve Göç Yönetimi, *Ombudsman Akademik Dergisi*, Sayı: 8, 75-102
- Kıncal, R. Y. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayınları, Ankara
- Kim, Y. Y. (1976). *Communication Patterns Of Foreign İmmigrants in The Process Of Acculturation: A Survey Among The Korean Population in Chicago*. Unpublished Dissertation, Northwestern University
- Kim, Y.Y. & McKay-Semmler, K. (2013). Social Engagement And Cross-Cultural Adaptation: An Examination Of Direct- And Mediated İnterpersonal Communication Activities Of Educated Non-Natives İn The United States, *International Journal of Intercultural Releations*, 37, 99-112
- Koçak, Ö. F. (2020). *Kültürlerarası İletişim Bağlamında Kültürleşme Ve Sosyokültürel Adaptasyon: Uluslararası Öğrencilere İlişkin Nicel Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Koçoğlu, E. ve Salur, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Göç ve Mülteci Sorununa İlişkin Tutumları, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3, 2408-2425
- Koyuncu, A. (2011). Anadolu Kentlerine Göç: Konya Örneği, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (2011), 130-145
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration, Demography, Vol. 3, No. 1. (1966), 47-57.
- Leong, C.H. and Ward, C. (2000). Identity Conflict İn Sojourners, International Journal of Intercultural Relations, 24, 763-776
- Lin, W. Y., Song, H. and Ball-Rokeach, S. (2010). Localizing the Global: Exploring the Transnational Ties That Bind in New Immigrant Communities, Journal of Communication 60, 205–229
- Lule, J. (2016). Understanding Media and Culture: An Introduction to Mass Communication, oers.taiwanmooc.org
- Lull, J. (2001). Medya İletişim Kültür, Çev. Nazife Güngör, Vadi Yayınları, Ankara
- Lundby, K. ve Ronning, H. (1997). Medya-Kültür-İletişim: Medya Kültürü Aracılığıyla Modernliğin Yorumlanması, Der: Süleyman İrvan, Medya Kültür Siyaset, Ark Yayınları, İstanbul, 13-28
- Ma, Y. (2017). The Impact of Social Media Use Motives on Psychological and Sociocultural Adjustment of International Students, Open Access Master's Theses, Paper 1037.
- Ma, Y. and Chen, G. (2019). The Impact of Social Media Use Motives on Psychological and Sociocultural Adjustment of International Students, Intercultural Communication Studies XXVIII: 1, 189-209
- Ma, Y. and Mang, B. (2015). Acculturation Attitudes and Sociocultural Adaptation of Chinese Mainland Sojourners in Hong Kong, Advances in Language and Literary Studies, Vol. 6, No. 6, 68-73
- Mahmood, H. and Burke, M. G. (2018). Analysis of Acculturative Stress and Sociocultural Adaptation Among International Students at a Non-Metropolitan University, Journal of International Students, Volume 8 (1), 284-307
- Martikainen, T. (2010). Din, Göçmenler ve Entegrasyon, Çev: Nebile Özmen, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 263-276
- Masgoret, A.M., Ward, C. (2006). Culture Learning Approach To Acculturation, The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology Edit: David L. Sam, John W. Berry, 58-77
- Morley, D. ve Robins, K. (1997). Kimlik Mekanları, Çev. Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Morva, O. (2013). Chicago Okulu: Pragmatik Sosyal Teoride İletişimin Keşfi, Doruk Yayınları, İstanbul

- O'Donnell, M. (2010). *Assimilation, Rejection or Convergence? The Role of the Bilingual Press in San Antonio, Texas*, Dissertations, Southern Illinois University Carbondale
- Odağ, Ö., Uluğ, M. Ö., Arslan, H. Ve Schifer, D. (2018). *Culture And Media Entertainment: A Crosscultural Exploration Of Hedonic And Eudaimonic Entertainment Motivations*, the International Communication Gazette, Vol. 80(7), 637–657
- OECD, <https://www.oecd.org/migration/netcom/campaigns-tools-platforms/germany-4-ukraine.htm> , erişim tarihi: 15.12.2022
- OECD, <https://www.oecd.org/migration/netcom/campaigns-tools-platforms/media-campaign-against-racism.htm>, erişim tarihi: 15.12.2022
- OECD, <https://www.oecd.org/migration/netcom/campaigns-tools-platforms/i-am-european.htm> , erişim tarihi: 15.12.2022
- Okur, A., ve Batır, R. (2016). *Kültürel Mesafenin Uluslararası Öğrencilerin Sosyokültürel Adaptasyonlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*, Journal of Human Sciences, 13(3), 3951-3960
- Orhon, N. (2019). *Mültecileri Anlamak Mültecileri Anlatmak*, https://ilo.org/publication/wcms_734370
- Ouarassei O. A. And Vijver, F. V. (2005). *The Role Of Demographic Variables And Acculturation Attitudes İn Predicting Sociocultural And Psychological Adaptation İn Moroccans İn The Netherlands*, International Journal Of Intercultural Relations, Volume 29, Issue 3, 251-272
- Özcan, E.D.E. (2016). *Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme*, İş ve Hayat Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 4, 183-215
- Özdemir, S. (2018). *Göç Ve İltica Terimleri Sözlüğü: Sık Karıştırılan Kavramlar*, Avrasya İncelemeleri Merkezi, <https://avim.org.tr/tr/Bulten/GOC-VE-ILTICA-TERIMLERI-SOZLUGU-SIK-KARISTIRILAN-KAVRAMLAR#> , erişim: 25.04.2021
- Özgüzel, S. (2013). *Batı Avrupa'da Çokkültürlü Toplum Olgusu ve Kültürlerarası İletişimin Önemi*, 21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 2(4), 143-152
- Peeters, A. L. and D'haenen, L. (2005). *Bridging Or Bonding? Relationships Between İntegration And Media Use Among Ethnic Minorities İn The Netherlands*, Communications (30), 201-231
- Peng, R. and Wu, W. (2019). *Measuring Communication Patterns And Intercultural Transformation Of International Students in Cross-Cultural Adaptation*, International Journal Of Intercultural Relations, Volume 70, 78-88
- Perruchoud, R. ve Redbath-Cross, J. (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*, Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Portes, A. (2010). *Migration And Social Change: Some Conceptual Reflections*. Journal Of Ethnic And Migration Studies, Volume 36, 1537-1563

- Qarasse, O. A. & Vijver, F. V. (2005). The Role Of Demographic Variables And Acculturation Attitudes In Predicting Sociocultural And Psychological Adaptation In Moroccans In The Netherlands, *International Journal of Intercultural Relations*, 29 (3), 251-272
- Qian, F. (2009) Host Communication Competence And Mass Media Use Among A Sample Of Chinese Esl Students, A Thesis Submitted To The Faculty Of Education In Conformity With The Requirements For The Degree Of Doctor Of Philosophy, Queen's University, Canada.
- Raman, P. & Harwood, J. (2016). Media Usage and Acculturation: Asian Indian Professionals in Silicon Valley, *Journal of Intercultural Communication Research*, 355-373
- Raman, P. & Harwood, J. (2008) Acculturation of Asian Indian Sojourners in America: Application of the Cultivation Framework, *Southern Communication Journal*, 73:4, 295-311
- Ramasubramanian S., Doshi M. J. and Saleem M. (2017). Mainstream Versus Ethnic Media: How They Shape Ethnic Pride and Self-Esteem Among Ethnic Minority Audiences, *International Journal of Communication* 11(2017), 1879–1899
- Rathakrishnan, B. and et all. (2021). Homesickness and Socio-Cultural Adaptation towards Perceived Stress among International Students of a Public University in Sabah: An Exploration Study for Social Sustainability, *MDPI, Sustainability*, 13, 4924. <https://doi.org/10.3390/su13094924>
- Rhein, D. (2014). Sociocultural Adaptation Among International Students in Thailand, *Proceedings of INTCESS14- International Conference on Education and Social Sciences Proceedings*, 1689-1698
- Rui J. R. and Wang, H. (2015). Social Network Sites And International Students' Cross-Cultural Adaptation, *Computer in Human Behavior*, 49, 400-411
- Sağır, Z. (2018). Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı Ve Din, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Sakız, H. (2015). Bütünleştirici Bir Göç Psikolojisinin Oluşturulması: Alternatif Bir Model, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, 150-175
- Sandel, T. (2014). "Oh, I'm Here!": Social Media's Impact on the Cross-cultural Adaptation of Students Studying Abroad, *Journal of Intercultural Communication Research*, 43:1, 1-29
- Sarıteke, İ., Kahraman, Ö.F. & Aydın, A. (2018). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü İle İlgili Bir Analiz, *Turkish Studies*, 13(7), 383-396
- Sawyer, R. and Chen, G.M (2012). The Impact of Social Media on Intercultural Adaptation, *Intercultural Communication Studies XXI*: 2, 151-169
- Saygın S. ve Hasta D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum, *Psikiyatride Güncel Çalışmalar*, 10(3), 312-333
- Sayın, Y. (2015). Ortadoğu'da Türkiye Ve İran'ın İşbirliği İmkânları, *Çizgi Kitabevi*, Konya

- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 18 (31), 1-13
- Schlesinger, P. (1987). On National Identity: Soa Conceptions And Misconceptions Criticised, Social Science Information, 26(2): 219-264, Medya, Devlet, Ulus, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Schnapper, D. (2005). Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki İle İlişki, Çev: Ayşegül Sönmezay, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Searle, W. and Ward, C. (1990). The Prediction Of Psychological And Sociocultural Adjustment During Cross-Cultural Transitions, International Journal of Intercultural Relations, 14, 449-464.
- Segawa, M. (1998). The Cultural Adaptation Of Japanese College Students In A Study Abroad Context: An Ethnographic Study, Thesis, University of British Columbia
- Şeker, B. D. ve Akman, E. (2016). Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik Ve Sosyokültürel Süreçleri, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 41(3), 504-514
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. *Humanitas*, 4(7), 419-438.
- Shoemaker, P.J., Reese, S. D. And Danielson, W. A. (1985). Spanish-Language Print Media Use As an Indicator of Acculturation. *Journalism Quarterly*, 62(4), 734-740
- Shumow, M. (2010). "A Foot in Both Worlds1 ": Transnationalism and Media Use Among Venezuelan Immigrants in South Florida, *International Journal of Communication*, 4, 377-397
- Sırmalı, E. (2015). Entegrasyon Sürecinde Medyanın Paralel Toplum Üzerindeki Rolü (Almanya Özelinde Bir Araştırma), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ
- Sirkeci, İ ve Cohen, J. H. (2015). Hareketlilik, Göç, Güvensizlik, İdealkent Dergisi, Sayı: 15, 8-21
- Sirkeci, İ. (2003). Migration, Ethnicity, Conflict: The Environment of Insecurity and Turkish Kurdish International Migration, PhD Thesis, University of Sheffield
- Soukup, P. (1992). Communication and media. In T. H. Sanks & J. Coleman (Eds.), *Reading the Signs of the Times*, Mahwah, NJ: Paulist Press, 147-156
- Sözen, E. (1998). Modernite ve Kültürel Kimlik, *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 153-160
- Sözer, A. M. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 14 Sayı: 28, 418-431
- Sözer, M. A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 14 Sayı: 28, 418-431

- Swami, V. (2009). Predictors Of Sociocultural Adjustment Among Sojourning Malaysian Students In Britain, *International Journal Of Psychology*, 44 (4), 266–273
- Şafak Ayvazoğlu, A, Kunuroglu, F., Kutlay, Y. (2021). Psychological And Socio-Cultural Adaptation Of Syrian Refugees In Turkey, *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 99–111
- Şeker, D. Akman, E. (2016). Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik ve Sosyo-kültürel Uyum Süreçleri, *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41(3), 504-514
- Şemsit, S. (2018). Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:25 Sayı:1, 269-289
- Şimşek D. (2018). Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Göç Özel Sayısı Cilt 2, 367 - 392
- Şimşek, D. (2019). Türkiye'de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları ve Olanakları, *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172-187
- Şişman, B. (2012). Sayısal Kültür, Toplum Ve Medya: Msn Örneği, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı: 3, 89-101
- Temel Eğinli, A. (2011). Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi, *Öneri Dergisi*, 9(35), 215-227
- Tongut, S. Yavuz, C. (2014). Sovyetler Birliğinin Dağılmasından Sonra Kırgızistan İle İlişkilerde Türk Medyası: Trt-Avrasya, Trt-Türk Ve Trt-Avaz, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 133-145
- Topal, F. Ve Trouscher, S. (2020). Uluslararası Öğrencilerin Akademik Ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine İnceleme, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15/1, 309-336
- TRT Kurumsal, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/trtnin-hikayesi> , erişim tarihi: 15.12.2022
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2004). *Beşeri Coğrafya: İnsan Kültür Mekan*, Çantay Kitabevi, İstanbul
- Türker, D., Yıldız, A. (2015). Göçmenlerde Sosyo-Psikolojik Entegrasyon Analizi, Der: Şeker, D., Sirkeci, İ., Yüceşahin, M., Göç ve Uyum, TP London: UK, 23-34
- Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler Ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 30, Sayı: 2, 101-118
- Uçar İlbuğa, E. (2010). Küreselleşme, Kültürel Çeşitlilik Ve Kültürlerarası Medya Pedagojisi, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Haziran, Sayı: 13, 93-116
- UNHCR, <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5fc504d44/mid-year-trends-2020.html> , erişim tarihi: 22.03.2021
- UNHCR, <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/03/Bi-Annual-Fact-Sheet-2021-02-Turkeyf.pdf> , erişim tarihi 22.03.2021

- UNHCR, https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/03/Bi-Annual-Fact-Sheet-2021-02-Turkeyf_TR.pdf, erişim tarihi: 26.03.2021
- Uslu, L. (2022). Kültürleşme Bağlamında Geçici Koruma Statüsüne Sahip Suriyelilerin Sosyal Uyumları Üzerine Bir Değerlendirme, İktisadiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı, 229- 251
- Vihalemm, T. (2017). The Role Of Media In Migration And Entegration, Estonian Human Devolpment Report 2016/2017 – Estonia At The Age Migration, erişim: <https://2017.inimareng.ee/en/immigration-and-integration/the-role-of-media-in-migration-and-integration/>
- Viswanath, K. and Arora, P. (2000) Ethnic Media in the United States: An Essay on Their Role in Integration, Assimilation, and Social Control, Mass Communication & Society, 3:1, 39-56
- Vural, A.M. (2007). Medyanın Kültürel Kalkınmayı Sağlama ve Eğitim İşlevi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 10, 105-113
- Wang, Y. , Sun, S. & Haridakis, P. (2009). Internet Use And Cross-Cultural Adaptation Testing a Model of Internet Use in the Cross-Cultural Adaptation Context, Journal of Intercultural Communication, Translation, Cultural Knowledge and Intercultural Competence (immi.se)
- Ward, C. (2013). Probing identity, integration and adaptation: Big questions, little answers, International Journal of Intercultural Releations, 37, 391-404
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1993). Psychological and Socio-cultural Adjustment during Cross-cultural Transitions: A Comparison of Secondary Students Overseas and at Home, International Journal of Psychology, 28 (2), 129-147
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1999). The Masurement Of Sociocultural Adaptation, Intercultural Relations, 4(23), 659-677
- Ward, C., Bochner, S., Furnham, A. (2005). The Psychology of Culture Shock, Taylor & Francis e-Library, ABD
- Wilson, J. K. (2013). Exploring the Past, Present, and Future of Cultural Competency Research: The Revision and Expansion of the Sociocultural Adaptation Construct, A thesis submitted to Victoria University of Wellington in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Psychology, Victoria University of Wellington
- Yalçın, Ö. (2018). Sosyokültürel Uyum Ölçeği (Scas-R)'Nin Gaziantep/Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneğinde Arapça'ya Uyarlama, Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması, Hasan Kalyonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep
- Yaprak, Ş. (2013). Uluslararası Emek Göçü Bağlamında Almanya'ya Türk İşgücü Göçü ve Sosyo-Ekonomik Etkileri, International Conference On Eurasian Economies 2013- Session 1D: Uluslararası Sorunlar, Beykent University, 2013
- Yazıcıoğlu, Y. Ve Erdoğan, E. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara

- Yayak, A. (2018). Etnik Kimlik Algısının Dört Boyutu, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt/Vol 7, 778-788
- Yeles Karaman, S. (2018). Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Yıldırımoglu, H. (2005). Uluslararası Emek Göçü “Almanya’ya Türk Emek Göçü”, Kamu-İş, C:8, S:1, 1-24
- Yıldız, C. A. (2019). Suriye Kaynaklı Göç Ekseninde Türk Göç Mevzuatının Tarihsel Açıdan Yeniden Değerlendirilmesi, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Sayı: 43, 237-266
- Ying, Y.W. & Liese, L. (1990). Initial Adaptation Of Taiwan Foreign Students To The United States: The Impact Of Prearrival Variables, American Journal of Community Psychology, 825-845
- Young. K. L. (2009). Treating Culture: What 11 High School EFL Conversation Textbooks in South Korea Do, English Teaching: Practice and Critique, 76-96
- Yu, Q., Foroudi, P. and Gupta, S. (2018). Far Apart Yet Close By: Social Media And Acculturation Among International Students In The UK, Technological Forecasting And Social Change, Volume 145, 493-502
- Zavalsız, S. Y. ve Gündag, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Entegrasyonu (Karabük Üniversitesi Örneği), İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 6(5), 3168-3192

EKLER

EK-1. Anket

İyi günler*** Bu araştırma tamamen **bilimsel** bir çalışma için yapılmaktadır. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın sonucu için büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız kesinlikle saklı kalacak ve başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Vakit ayırdığınız ve bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

	Aşağıda yer alan farklı kültürde yaşama ile ilgili durumları değerlendiriniz.	Çok Zayıf	Zayıf	Orta	İyi	Çok İyi
1.	İlişkiler kurmak ve sürdürmek.	1	2	3	4	5
2.	Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunmak.	1	2	3	4	5
3.	Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek.	1	2	3	4	5
4.	Mahalledeki gürültü seviyesine uyum sağlamak.	1	2	3	4	5
5.	Diğer insanların jestlerini ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve bunlara yanıt	1	2	3	4	5
6.	İhtiyacım olan toplum hizmetlerini elde etmek.	1	2	3	4	5
7.	Nüfus yoğunluğuna uyum sağlamak.	1	2	3	4	5
8.	Anlamak ve konuşmak [Ana dili].	1	2	3	4	5
9.	Konuşma hızımı kültürel olarak uygun bir	1	2	3	4	5
10.	Performansımı geliştirmeye yardımcı olmak için diğer öğrencilerden/iş arkadaşlarımdan öneriler	1	2	3	4	5
11.	Topluluk faaliyetlerine yer almak veya	1	2	3	4	5
12.	Karşı cinsten kişilerle etkileşim kurmak.	1	2	3	4	5
13.	Fikirlerimi kültürel olarak uygun bir şekilde diğer öğrencilere/iş arkadaşlarına ifade etmek.	1	2	3	4	5
14.	Hayatın hızına [düzenine] uyum sağlamak.	1	2	3	4	5
15.	Okumak ve yazmak [ana dil].	1	2	3	4	5
16.	Davranışlarımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirmek.	1	2	3	4	5

	Aşağıda yer alan etkinliklerde bulunma sıklığınızı yanda yer alan ilgili sütunda lütfen belirtiniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
17.	Türkçe konuşma	1	2	3	4	5
18.	Kendi dilinde konuşma	1	2	3	4	5
19.	Türk kültürel etkinliklerine katılma	1	2	3	4	5
20.	Kendi milletine ait kültürel etkinliklere katılma	1	2	3	4	5

	Aşağıdaki ölçeği kullanarak lütfen Türkçe yeterliliğinizi değerlendiriniz.	Çok Zayıf	Zayıf	Orta	İyi	Çok İyi
21.	Türkçe okuma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	1	2	3	4	5
22.	Türkçe yazma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	1	2	3	4	5

23.	Konuşulan Türkçe'yi anlama yeterliliğiniz hangi	1	2	3	4	5
24.	Türkçe konuşma yeterliliğiniz hangi düzeydedir?	1	2	3	4	5
25.	Genel olarak Türkçenize güveniniz hangi düzeydedir?	1	2	3	4	5

Aşağıdaki kitle iletişim araçlarını ne sıklıkla kullanırsınız? (Türkiye'de bulunduğunuz süre boyunca)

		TÜRKİYE MEDYASI						ÜLKENİZİN MEDYASI					
		Hiç	Haftada 1-2 Gün	Haftada 3-4 Gün	Haftada 5-6 Gün	Her gün	Düzenli	Hiç	Haftada 1-2 Gün	Haftada 3-4 Gün	Haftada 5-6 Gün	Her gün	Düzenli
26.	TELEVİZYON	1	2	3	4	5	31.	1	2	3	4	5	
27.	GAZETE OKUMA	1	2	3	4	5	32.	1	2	3	4	5	
28.	RADYO	1	2	3	4	5	33.	1	2	3	4	5	
29.	İNTERNET	1	2	3	4	5	34.	1	2	3	4	5	
30.	SOSYAL MEDYA	1	2	3	4	5	35.	1	2	3	4	5	

	Farklı dilde ve kültürde içeriklere maruz kalma süresine yönelik ifadeler.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
36.	Bir ülkede kalma süresinin ülkenin dilini ve kültürünü öğrenmede önemli olduğunu	1	2	3	4	5
37.	Bir ülkenin medya ürünlerini (dizi, sinema, şarkı, haber, vb) tüketme süresinin, o ülkenin dili ve	1	2	3	4	5
38.	Bir ülkenin insanlarıyla vakit geçirmenin o ülkenin dili ve kültürünü daha hızlı öğrenmeyi	1	2	3	4	5
39.	Bir ülkenin dili ve kültürünü öğrenmede ülkede kalma süresinin etkili olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5

	Medyayı hangi amaç için kullandığınızı değerlendiriniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
40.	Arkadaşlarımla iletişimde bulunmak için	1	2	3	4	5
41.	Çevremizin kültürünü tanımak için	1	2	3	4	5
42.	Eğlenmek ve rahatlamak için	1	2	3	4	5
43.	Boş zamanları değerlendirmek için	1	2	3	4	5
44.	Olaylar ve kişiler hakkında bilgi sahibi olmak için	1	2	3	4	5
45.	Yaşadığım ülkeyi daha iyi tanımak için	1	2	3	4	5
46.	Çevremde meydana gelen değişiklikleri anlamak için	1	2	3	4	5
47.	Yaşadığım ülkedeki insanları daha iyi tanımak için	1	2	3	4	5

48.	Yaşadığım çevreye uyum sağlamak için	1	2	3	4	5
49.	Türkçemi geliştirmek için	1	2	3	4	5
50.	Farklı kültürleri tanımak için	1	2	3	4	5
51.	Kendimi daha az yalnız hissetmemi sağladığı için	1	2	3	4	5
52.	Kültürel değerlerimin güçlendiğini görüyorum	1	2	3	4	5
53.	Hoş bir dinlenme sağladığı için	1	2	3	4	5
54.	Türk toplumuna uyum sağlamama yardımcı olduğu	1	2	3	4	5
55.	Kişisel değerlerimi güçlendirdiği için	1	2	3	4	5
56.	Konuşacak birisi olmadığında bana arkadaşlık ettiği	1	2	3	4	5
57.	Bir an olsun problemlerimden uzaklaşmak için	1	2	3	4	5
58.	Ülkemde meydana gelen gelişmeleri takip etmek için	1	2	3	4	5
59.	Alternatif değerleri dikkate almamı sağladığı için	1	2	3	4	5
60.	Boş zamanlarımı değerlendirmek için bana çeşitli	1	2	3	4	5

61. HANGİ SOSYAL MEDYA UYGULAMASINI KULLANIYORSUNUZ?

1. Instagram 2. Facebook 3. Youtube 4. Twitter 5. TikTok 6. WhatsApp
7. Tinder
8. SnapChat 9. Telegram 10. Diğer (Belirtiniz)

62. KAÇ YILDIR TÜRKİYE'DE YAŞIYORSUNUZ?..... (yıl)

63. HANGİ ÜLKENİN VATANDAŞISINIZ (Bağlı bulunduğunuz ülke)? (Lütfen Belirtiniz):.....

64. CİNSİYETİNİZ: 1. Erkek 2. Kadın

65. YAŞINIZ:

66. DİNİNİZ:.....